

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

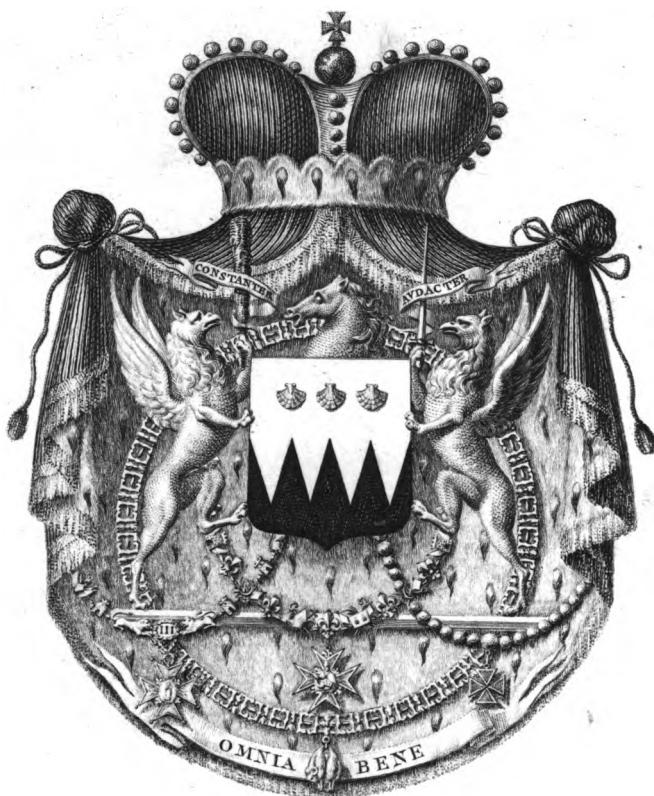
Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

Py 2373,2

O P E R E
LATINE E ITALIANE
D E L L' A B A T E
GIULIO CESARE CORDARA
DEI CONTI DI CALAMANDRANA.

T O M O II.

COLLEGII
GERMANICI ET HUNGARICI

HISTORIA

LIBRIS QUATUOR COMPREHENS A

A U C T O R E

JULIO CORDARA
SOCIETATIS JESU

A C C E D I T

CATALOGUS VIRORUM ILLUSTRIUM

QUI EX HOC COLLEGIO PRODIERUNT.

V E N E T I I S

1804.

Apud Justinum Pasquali Marii filium.
Cum Approbatione et Privilegio.

JULIO CÆSARI CORDARÆ

E SOCIETATE JESU

B. CARDINALIS VETERANI SALUTEM.

*E*tsi multa ubique gentium jamdiu vulga-
ta sint planeque comperta Collegii Germani-
cici Hungarici monumenta vel publicis con-
signata tabulis, vel Gregorii Pape XIII
annalibus inserta, que magni hujusce operis
institutionem, utilitatem, ac famam com-
mendant nullo ævo interituram; nihil tamen
eidem Collegio contingere potuit illustrius,
Cordara suavissime, nupera tua illa Histo-
ria aureo, ut assoles, stilo concinnata;
quam perjucunde, primisque vix appositis
labiis legi avidissime. Publico nunciante ru-
more jam intellekeram quo litteratorum ho-
minum plausu excepti fuerint labores tui,
cum opus exegeris Sacrosanctæ huic Apo-
stolice Sedi honorificum, expresseris vivis
coloribus effigiem Pontificis immortalis de
Religione, munificentia, misericordia egregie
promeriti, in memoriam revocaveris stre-

nuas plurium Cardinalium curas ad tuer-
 dam periclitantem in Germania rem Catho-
 licam jugi studio conlatas, ob oculos posue-
 ris præclara facinora Alumnorum ex hac
 pietatis, & litterarum palestra eductorum,
 Societatis demum tuæ in illis efformandis
 laborem, ac vigilantiam, optimeque nava-
 tam operam, ex qua tanta eidem laudis
 apud homines, tanta apud Deum contigit
 meritorum accessio. Tibi igitur dum optimi
 quique gratulantur, facere minime potui,
 quin & ipse tuo isto commentario donatus
 id genus officii liberalitati primum tuæ, do-
 trinæque simul pro virili parte rependerem.
 Cœterum, ut que sentio, apertius tibi de-
 clarem; etsi plane perpexerim adornatam a
 te fuisse hanc Historiam sancte custoditis
 legibus sine piaculo a scribente non præte-
 mittendis, ordine scilicet, veritate, & me-
 moratu dignarum rerum delectu, quæ sin-
 gula si forte desint, dici numquam poterit
 Historia, ut ait Tullius, testis temporum,
 lux veritatis, vita memorie, nuntia vetu-
 statis; unum est, quod me potissimum hunc
 ingenii tui fætum admirari, & peculiari
 laude coegerit efferre. Fateris ipse leviora

quædam videri posse, cum non de Regno, aut Imperio, sed de Collegio tantum Sacerdotali actum sit, ideoque voluptatis minus, ni forte etiam fastidium letctionem allaturam non equis modicarum rerum æstimatoribus. At secus tibi præter morem usuvenisse, intime gratulor. Vix enim conjectis a Lectore oculis in hanc Historiam, sic avide narrationem arripit, ut sitim explere posse desperet, nisi illam uno prorsus haustu eberit: tua hæc laus est, & raro aliis, quod sciam, concessa. Quæ a te litteris mandata sunt, nequeunt limatus expoliri. Verborum candor, & elegantia ab illimi fonte dimanat, & aurei stili venustas insuetas Lectori comparat delicias, adeo ut etiam in levibus describendis, eximia ingenii vis elucescat. Poterant ne ipsi ludi a feratis Alumnis in Suburbano innocue exerciti aptiori, magisque concinnato calamo describi? Erunt, qui hunc ingenii conatum minus aquo existiment: non ego certe, cui obviam semper est tritum illud adagium = Facile difficile = Perge igitur in comune litteræ Reip: bonum novis lucubrationibus, quas spondes, operam dare; quod ut auspi-

*catissime eveniat cura valetudinem a Romani
Cœli inclemens tantisper attritam. Vale.
Date ex domesticis ædibus in Via Julia
Tertio Idus Aprilis 1771.*

BENEDICTO VETERANO⁹

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

JULIUS CORDARA SOCIETATIS JESU.

*A*d eas litteras, humanitatis ac benevolentiae plenissimas, quas de mea Collegij Germanici Historia haud ita pridem ad me misisti, non statim uti debui rescripsi, Veterane Cardinalis optime, quod eram per eos dies morbo implicitus, non quidem gravi, sed diuturno, atque ita eram & corpore & animo debitatus, ut non dicam latine scribere, sed ne scribere quidem alio modo nisi manu tremente ac vacillante possem. Nunc autem in hoc Albanense delatus, cum aliquanto melius habere mihi videar, etsi valetudine nondum confirmata, neque plane receptis viribus, nihil prius mihi faciendum existimavi, quam ut ad Te quo tandem possem modo respondearem. Sentio equidem male eventurum his meis litteris, si cum tuis tanta venustate eleganciaque conscriptis conferantur. Sed omnino satisfaciendum officio est, neque mihi turpe duco a Te vinci, qui optimos quosque in hoc scribendi genere facile vincas. Adeo & nitore latini sermonis, & sententiarum gravitate, & rerum omnium apto contextu, &, quod magis est, mira quadam verborum copia ac delectu excellis, ut linguam hanc non tam

hausisse ex libris, quam familiarem ac prope
 vernacula habere videaris. Nam, ut audie,
 vicio nescio quo oculorum impeditus, nihil ipse
 tua manu conscribis, sed omnia dictas Amal-
 nuensi, idque perpetuo verborum fluxu, nulla
 interruptione ac litura, quod ego certe vos
 narer frustra, nec scio an alias quidam pre-
 teresse possit. Sed ad rem venientius Quid
 opus illud meum, Cardinalis doctissime, tan-
 topere laudas, id mihi quidem non faciun-
 dum modo, sed penhorificum gloriosumque
 ducerem, nisi subvererer tam profusis laudi-
 bus aliquid subesse de singulari tua erga me
 benevolenia, qua saepe fit ut dodissimi quo-
 quis Viri, quos diligunt, eorum scriptis mul-
 ta condonent, ea quidem corde plusulum quam
 pro merito laudent ac predicent. Sed etiam
 si ita sit, cum suspicari non licet, Te tan-
 te dignitate Principem mihi homini nihili tur-
 piter assentari voluisse, fateor me ista tua
 tam secunda approbatione adeo recreari, ut
 jam nunc nonnihil mihi placere incipiam de
 meo opere, neque male collocatum laborem
 illum meum putem. Nam tametsi, cum pri-
 mum ire per manus capit novus liber, illum
 vulgo probari, aut certe non improbari audie-
 bam, & quidam mecum gratulabantur, horum
 tamen suspectæ gratulationes erant, & vaga
 illa atque incerta hominum judicia haud sa-
 tis auctoratis ac ponderis apud me habebant,
 ut iis fidere tuto me posse crederem. At cum
 earum exceptionum nulla in te cadat; nam

q. doctrinæ ac scientia ita es comparatus, ut
de his rebus optime judicare possis, & acri,
si quis aliis, polles ingenio, & longissime a-
te absit, tibi dixi, adulatio[n]is suspicio; me-
riso, hic tuum iudicium cetera anterendam
existim, in eoque planissime conquisco. Ac-
cedit quod video te, non cursim ac properan-
ter, ut alii plerique solent, opus per volu-
tate, sed illud intime introsperisse, expen-
disse, exonerasse quodammodo, neque solum
ut ita dicam corticem, sed penitiorum quoque
medullam ad examen vocasse, ex quo recte
confidere potuisti, etsi nihil grande p[re]se-
ferat operis titulus, opus tamen ipsum multa
complecti, sive ad majestatem Romani Pontifi-
catus, sive ad commendationem istius vestri
ordinis ac Senatus pertinentia, totum deni-
què ad sustentandam in Germania summam
rei Catholice misere collabantem spectare, qui-
bus rebus nihil ad memoriam temporum illu-
strius; eoque fieri ut narratio h[oc] de Colle-
gio Germanico, non tam Collegij unius Hi-
storia, quam pars Ecclesiastice Historie non
spernenda videri dicique possit. Delectat id
sane me maiorem in modum, quod videam a
te, tali ac tanto Viro, eam mihi tribui lau-
dem, quam ego unice expetebam. Nam quod
alii styli venustatem, si qua est, laudant,
ea ego re parum aut nihil tangor, nisi etiam
rerum gravitatem, dignitatem, utilitatem,
quas ego res maxime, cum animum ad scri-
bendum appuli, ob oculos habui, pro merito

*estiment. Hoc ergo magis intelligere poteris;
 Veterane Eminentissime, quantum ego tibi
 debeam, qui inter graviora tui gradus nego-
 tia, curasque multiplices, caligantibus quidem
 oculis, sed acie mentis intenta, spelbam
 hanc meam non perfunditorie evolvisti, de
 eaque judicium adeo mihi gratum & concipi-
 tum tulisti. Quod judicium si eidem Histo-
 riae præfigeretur, nihil dubito quin ex tanti
 Viri testimonio multum operi accederet pretii,
 & fortasse multi male prasumptam de ejus
 tenuitate opinionem abijcerent. Verum id ne
 evulgetur cur metuas nihil est. Epistolam
 enim tuam ne cuiquam nisi arcano communi-
 cem, verecundia prohibeor, quod plus nimio
 in meas laudes excurrat. Eam tamen servabo
 diligenter dum vivam, velut immortale docu-
 mentum, tum eximiae eruditionis, tum singu-
 laris humanitatis erga me tua. Vale.*

CHRISTOPHORO MIGAZZIO

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO

Vicenzi Archiepiscopo, Vaciensis Ecclesiae Administratori,
insignis Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici
Magno Crucis Equiti, S. R. I. Principi.

JULIUS CORDARA SOCIETATIS JESU.

Collegii Germanici Hungarique Historiam a suis initiis scribendam cum suscepisse, vix ad opus aggressum res ipsa me admonuit, non alteri quam uni alicui e S. R. E. Cardinalibus inscribendam dedicandamque esse. Videbam enim, tametsi Collegium hoc Pontifex Julius III. instaurerit, B. P. Ignatius labore industriaque sua condiderit, primum tamen suasorem ejus atque architectum Joannem Moronum

Cardinalem suisse, in idem Cardinales cœteros summa voluntate consensisse, potissimas demum in eo moliendo confiendoque Cardinalium partes suisse, qui non auctoritatemi modo, curas, atque consilia, sed opes etiam in id suas pecuniamque contulerint: Ut mihi quidem videantur in hoc uno opere Cardinales splendidum quoddam atque immortale monumentum reliquisse, cum pietatis suæ, tum etiam liberalitatis, ac præcipuæ in gentem Germanicam benevolentiae, cui nullum possit par meritum inveniri. Videbam deinde, cum labaret ex censu tenuitate Collégium, ei Cardinalem Bellajum in primis, tum cæteros Cardinales de suo liberaliter subvenisse ne penitus interiret. Ad hæc, hortatu maxime studioque Othonis Cardinalis de Truchses Episcopi Augustani Gregorium XIII. ad opus instaurandum, ac velut ex integrō extrahendum animum appulisse, in idemque Cardinales alios incredibili assensu conspirasse: ut rursum Apostolici Senatus auctoritate consequimur id opus videri dicique possit. Postea vero quam Gregorius, Pontifex ille Orbi universo semper cum honore, nobis etiam cum eximio grati animi sensu memorandus, suam nutanti Collègio firmitatem, sede certa ac justis vestigalibus attributis, attulit, eique Alumnos Hungaricæ

nationis adiunxit, quanta sedulitate ac vigilantia Cardinales illi sex, quorum ianueta ac potestate Collegium est, curam ejus gesserint; resque ejus omnes ad hanc usque diem tueri, provehere, amplificare studuerint, & videbam ipse, & nemo est tam rudis omnium rerum qui nesciat. Qb eas ergo res minime ambigendum mihi fuit, ne Collegij hujus historia, qualisconque ea esset, unq[ue] c[on]fidam deberetur ex eo ordine, cui & originem suam, & progressus, & dignitatem, ac pene se totum Collegium ipsum deberet; cumq[ue] Patroci seni e Cardinalibus ei sint, unum saltem ex eodem coem huic operi querendum statuebam. Sed neque diu consultandum mihi fuit quem præcunctis eligerem. Circumspicienti statim in oculos incuristi, Princeps Eminentissime, multaque simul objecare se causæ, nec leves, quamobrem præter Te quererem neminem. Primo enim Te, non solum in præcelso isto Cardinalium ordine collatum conspiciebam, sed in hoc Collegio educateum, hic pietate bonisque artibus informatum, hinc denique tantam istam amplitudinem projectum sciebam. Et me minoram, cum hosce inter Alumnos florentissima atque ac forma versarere, adeo Te supra æquales ingenio, integritate, modestia, omnibusque doctrinæ experimentis

excellere, ut jam tum videreris ad istud honoris fastigium incitato cursu contendere, proludereque quodammodo virtutis magnitudine futuræ fortunæ. Atque inde confiebam, cuius olim contubernii pars adeo spectanda fuisses, nunc decus primum atque ornamentiū esses, ejus quoque a Te protegi illustrarique præfixo nomine historiam oportere. Cum deinde viderem Te, non Viennensi tantum Insula insignitum, sed Vaciensi etiam Ecclesiae Administratorem impositum, proindeque tum in Germania, tum etiam in Hungaria honore insigni ac potestate præfulgidum, respiceremque ad Collegii hujus promiscuam Juventutem, id taciti a me poscere videbantur Germani pariter Hungariqne Alumni, ut hos de communi re commentarios uni Tibi inscriptos ac consecratos vellem. Quorum ego ut mentem interpretabar, ita aequissimæ cupiditati satis mihi faciendum existimavi. Jam si privatas rationes, quæ me in idem consilii impulerunt, exequi velim, quid illis justius? Quid officio magis consentaneum? Meministi credo, CARDINALIS OPTIME, cum hoc in Collegio degeres, in eodem quoque me habitasse, testem scilicet admiratoremque studiorum tuorum, ex eoque tempore nonnullam me gratiam, ut se dabant occasio, apud Te iniisse. Certe

me.

meminisse es visus, cum reversus post aliquot annos Romam, atque in amplissimum Duodecimvirale Collegium, quod Sacram Rotam appellant, cooptatus, has Professorum ædes sacrorum causa frequentabas. Quam sæpe tunc, quam humaniter meum in cubiculum Te intulisti! Quoties ego Te variis de rebus scienter atque erudite disserentem sum admiratus! Ut delectabar familiari sermone, quo me cupidissime audentem identidem detinebas! Post illud tempus nec memorjam humanitatis erga me tuæ unquam abjeci, nec Tibi, absenti licet, ac longo terrarum intervallo summoto, bene precari, ac fausta omnia ominari unquam destiti. Itaque magno lætabar opere cum audirem, Te ab Augusta in intimum gratiæ locum esse receptum, Tibi legationes, Tibi graviora Reipublicæ negotia pertractanda committi, Teque in his summam fidem, integritatem, solertiamque præstare. Crebris deinde nunciis ac litteris cum audirem de honoribus multis & maximis, qui Tibi alii ex aliis deferebantur, jamquæ Te Mechliniensis Archiepiscopi Coadjutorem designatum, & Carthaginensis Ecclesiæ titulo Archiepiscopum consecratum, jam ad Archiepiscopatum Viennensem traductum, alias Vaciensis Ecclesiæ administratione auctum, alias Ordinis S. Stephani.

ni Regis Apostolici Cruce magna insignitum fama nunciaret, non lætabar modo, sed placebam vehementer mihi, quod tanto antea de Te omnia summa animo præcepisse, ac sæpe inter amicos haud vanus vates prænunciassem. Cum vero ad honoris cumulum Romana donatum purpura, atque inter summos Ecclesiæ Principes adlectum accepi, & colluentes ob eam rem festivas in Urbe faces aspexi, tantam cepi animo voluptatem, ut proxime absuerit quin Tecum ea de re per litteras gratularer. Ac plane faciebam, nisi Virum tam, gravissimis Reipublicæ curis occupatum interpellare nefas duxisset. Abstinui tunc quidem officio, ne importune facerem. At nunc, cum occasio se dederit hujus operis evulgandi, erit ne quisquam qui miretur me sub Tuo nomine ac patrocinio id factum voluisse? Non immo prudens quisque laudabit consilium meum, qui ansam arripuerim ad meos de Te sensus plenos venerationis & observantiæ publice profitendos? Adde ad extremum his, ejusmodi esse res quæ hoc opere continentur, ut, quo demum cunque modo scriptæ expositæque sint, Tibi placituras sumere præcerto possim. Nam, ut omittam jucundum unicuique esse quæ adolescens viderit gesseritve, ea proiectiore ætate memoria re-

petere, ac scripto consignata percurrere, agitur hic de Collegio, ut probe scis, ad Religionis incrementum ac decus unice nato factoque, quod Alumnorum & generis & numero florentissimum semper fuit, ac porro est, quodque dum stabit incolume, tamdiu staturam in Germania Hungariaque Catholicæ pietatis fidem opinari fas est. Multi recensentur educiti ex hac virtutis palæstra Viri fortes ac strenui, quorum alii voce, alii calamo, alii etiam sanguine pro sacrorum fide fortiter decertarunt. Multi itidem opibus ac dignitate prævalidi, qui auctoritate ac potentia, aut gliscientem hæresim compresseront, aut colapsam alicubi disciplinam veterumque cæremoniarum splendorem restituerunt. His Tu vero rebus, quæ adeo Catholicæ intersunt rei, poteris non magnopere dele&tari? Tu inquam, Antistes idem sacrorum & Ecclesiæ Princeps, eodem atque illi convictu usus, iisdem legibus ac disciplina institutus, cui semper divina Religio ante oculos, cui Ecclesiæ dignitas longe rerum omnium antiquissima, quem denique scimus in ista Romani Imperii Sede ita versari, ut nulli neque optimi Pastoris, neque Ecclesiastici Principis officio gesis? Equidem futurum spero ut hæc, non libenter solum accipias, sed cum aliqua etiam, si

non voluptate, certe aviditate perlegas. Quam spem confirmat atque auget, quod sciam eamdem constare Tibi in summa dignitate facilitatem ingenii ac comitatem, qua in privata fortuna omnium Tibi animos devinciebas, idque esse in maximis tuis laudibus, vulgo rarum, quod honorum accessione nihil immutati sint mores. Quo sit ut dubitare vix possim, quin pro veteri tua erga me humanitate, opus hoc meum sis accepturus benevole, atque etiam cupide perlecturus. Hac itaque præsumpta spe, non ego cunctanter ac timide, sed plane fiderenter ac libere, quidquid id est, Tibi EMINENTISSIME PRINCEPS offero, dono, dicoque. Atque illud modo unum rogo obtestorque Te, ut cum munus acceperis, animal quoque, ex quo proficiscitur, observantissimum Tui respicias, ac gratum habebas.

AD LECTOR E M.

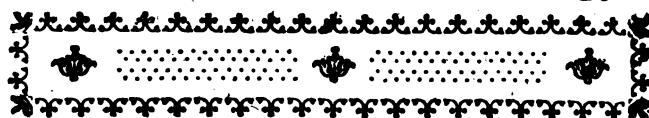
Jam inde cum in Collegio Germanico Hungarico junior versarer, meamque Alumnis operam in Philosophicis, ut loquimur, repetitionibus præstarem, mirabar, quid esset quod cum Collegii bujus decora tam multæ Virorum illustrium parietibus affixa imagines loquerentur, nulla tamen extaret Historia, quæ eadem ad notitiam gentium exterarum, & ad consequentium etatuum memoriam transmitterebat. Cumque ex antiquioribus Patrum multa subinde audirem de Collegii ejusdem initiis progressibusque sane præclara, multa egomet de exquisita Alumnorum institutione meis oculis cernerem, dolebam res tales ac tantas domi abditas contineri, ignotas exteris, apud posteros in oblivione futuras. Quare, ut eram jam tum istiusmodi rerum paulo cupidior, inquirere curiosius coepi si qua existerent prisci temporis monumenta, ex quibus confici posset Historia, si non magni ad Rempublicam momenti (talem enim non cogitabam), at rerum magnitudine & varietate digna quæ veniret in manus hominum, legique sine fastidio, cum aliqua etiam utilitate posset. Et facta mibi domestici Tabularii scrutandi potestate, tam multa reperti litteris consignata, ut magis obrueret me rerum copia, quam deficere ullo modo posset. Itaque chartas prope innumerabiles, vetustate corrosas, cum cura, nec sine labore per volutans, & quæ scientia digniora videbantur excerpens, referensque in commentarios, amplam, at rudem & tumultuariam historiæ materiam mibi seposui, candem cum esset etium expolitus, & in publicum suo tempore

B 3

emissurus. At, quæ meæ vite rationes fuere, tanto temporis intervallo nunquam tantum otii sum natus, quanto opus erat ad rem uti proposueram persciendam. Quin ad alia Majorum imperio tradutus, jam nullam ultra ea de re cogitationem sumebam, ac ne memineram quidem esse in meis adversariis quæ de Collegio Germanico Hungarico tanto olim studio collegeram, baud dubie una mecum peritura, nisi eorum memoriam nuper casus plane insolens refricuissest. Josephus scilicet Imperator adiectus ex insperato Romam, invisere cum cœpisset celebratoria Urbis loca, atque inter prima hoc obnoxiae sibi Juventutis domicilium adiisset, in eo longe & diutius & familiarius quam uspiam alibi commoratus, de rebus institutisque ejus edoceri voluit adeo diligenter, plane ut videretur ex omnibus rebus, quas Urbe tota consiperet, hanc maxime cordi babere. Quæ res, irtore Collegio ipsi summe decora, cum multorum sermonibus predicaretur, tum ego redii in memoriam operis, quod jampridem animo & cogitatione conceperam, atque banc occasionem meam ratus, quæ junior rudi opere preparaveram scripta, eadem expolire senior evulgareque constitui, tum ut oculis Cæsaris subjiceretur Collegii, in quod se adeo propensum ferebat, imago quedam atque descriptio omnibus numeris absoluta, tum quod non indignas publico conspectu eas existimavi res, quarum cognoscendarum se adeo cupidum talis ac tantus Princeps præbuisset. Ad opus itaque aggressus, ut erat ad manus rerum ampla seges, nec de delectu laborandum mibi erat, celeritate usus, facile Historiam alioqui operosam ad exitum perduxi. Facile inquam, ac quam citissime: an satis feliciter, nescio. Quod non eo dico ut excusem minus commode scienterque dicta, quæ

fortasse multa Lector invenies, sed ut antevertam
judicium tuum, reque Judicem habeam paulo aequo-
rem. Cæterum opus ipsum divisi in libros quatuor.
Primus est de prima institutione Collegii Germa-
nici sub Julio III., ejusque progressu usque ad
Gregorium XIII. Secundus de Collegii ejusdem
instauratione, & Hungarici adjunctione per Gre-
gorium facta. Quo loco quedam de primo atque
optimo ejus Rectori Michaeli Lauretano adjicienda
censui. Tertius exhibet specimen quoddam rerum
per Alumnos gestarum in Germania usque ad Gre-
gorii obitum. Quartus denique præsentem Collegii
statum exponit. Quod interjacet spatium inter Gre-
gorii mortem, & banc nostram etatem, vacuum
reliqui, tum quod deerant monumenta rerum, tum
quod plus nimio, ac multo supra præfinitum modum
excrevisset opus, si omnia que hoc medio tempore
acta sunt persequi voluisse. Eamdem ob causam,
cum haberem in animo tot virorum illustrium, qui
ex Collegii bujus disciplina prodierunt, vitas sum-
matim scribere, atque huic volumini interserere,
quamquam bujus quoque argumenti materiam habe-
bam ex magna parte congestam, id tamen omit-
tendum statui in præsens, magisque in volumes
alterum, quod, si vita suppeditabit, aliquando
sum editurus, rejiciendū, eo nunc contentus, ut
singulorum nomina ad operis bujus calcem tanquam
appendicem attexerem. Porro in hoc Indice confi-
ciendo Convictores, qui ex omni gente olim in Col-
legium recipiebantur, propriam in classem contra-
xi, ac primo loco posui, tum quod Alumnis nun-
quam permixti, nec fere nisi recto aliquandiu con-
juncti fuere, tum quod eorum nulla sit mentio in
Historia nisi libro primo, ut vix ad hoc Colle-
gium pertinere videantur. Germanos contra Hun-

garosque Alumnos uno contextu complexus sum, quippe ex Gregorii prescripto in unum Collegii corpus conjunctos, nullaque admodum re ex vita institute diversos. Quæ itidem causa fuit, ut non alium in iis recensendis mibi ordinem proponerim quam temporis, quo quisque in Collegium fuit receptus. Quia tamen non iisdem omnes, sed aliis alijs ornamenti claruere, idcirco totam Catalogi seriem plures in classes partiri placuit. In colligendis singulorum nominibus, excutiendisque ob eam rem domesticis monumentis, labore non est parcitum. Qua in re, ut dicam quod est, adjutorem babui hominem in primis navum ac diligenter, cuius est effectum sagacitate & industria ut multo plures quam ego opinabar illustres Viri hoc loco producantur in lucem. Inde etiam factum, quod vix credas, ut plus temporis Catalogi bujus confessio tenuerit quam totius Historia. Si quis ergo casu est prætermissus, qui huic indici inscribendus videretur, aut quis alius error obrepserit, id nemo indiligentiae tribuat, nemo in malam partem accipiat, sed potius admoneat nos, auctiorem correctioremque Catalogum, si opus fuerit, perlitter daturos. Tu interim, amice Lector, fruere hoc qualicunque meo labore; & sicubi videbor tibi leviora ac frivola consertari, scito nullas parvas esse res, quæ ad cultum Divini Numinis spectant, nihilque esse tam frivolum, quo non usi in rem tuam, si sapias, possis.

LIBER PRIMUS.

Prima Collegii Institutio sub Julio III. Pontifice, ejusque progressus usque ad Gregorium XIII.

I. **Q**uo tempore Martinus Lutherus in Germania, omni jam abjecto seu pudore seu metu, omnia Sacrorum jura turbabat, nec jam dissimulata fraude, sed aperta rebellione contra Romanam Ecclesiam Romanumque Pontificem ad arma conclamabat, innumerebilesque ex ea gente mortales, vel errore deceptos, vel solutioris vitae illecebra inescatos, in partes trahebat, Romæ angabantur vehementer Ignatius de Loyola tanta nobilissimæ gentis clade, reputabatque animo secum si qua posset furentis impetum remorari, & gliscenti malo præsens remedium adhibere. Quamquam enim omne genus hominum, ac totum adeo Orbem terrarum Sanctissimus Vir charitate complectebatur, Germaniam tamen præcipue cordi habebat, provinciam scilicet, non amplissimam solum, atque ab opibus, nobilitate, potentia spectatissimam, sed, quod præsentium

terum magis intererat, vicinam, ex qua videlicet brevis in Italiam esset trajectus, ut facile Italicas quoque urbes corripere Lutherana contagio, atque ipsam pestilenti halitu Romam afflare, nisi in tempore arceretur, posset.

2. Et ipse quidem considerat jam, ac rite constabiliverat suum Ordinem, qui Societas Jesu est appellatus, miseratque confestim in Germaniam e suis aliquot doctrina probitateque præstantes Viros, qui adversus Lutherum factionemque ejus fortiter decertarent; quibus strenue, nec improspere rem gerentibus, eorum successibus magnopere lætabatur. At nimis pauci pro rerum gerendarum magnitudine illi erant, & plures ne subsidio mitteret paucitas Sociorum vetabat, cum præsertim aliis quoque ex utroque Orbe plagiis Societatis vixdum natae operam deposcentibus succurrendum esset. Quantumvis deinde multos mitteret, homines exteros, Pontificis maximi totos, eique sacratiore quodam obedientiæ vinculo obligatos, minus aptos ad rem gerendam putabant.

3. Nam Lutherus, rebus novandis intensus, satis sciens, ubi vetus Christianæ Reipublicæ forma sub uno maximo ac summo Restore consistat, ibi haud facilem novis opinionibus aditum inveniri, ferocem auimum extimulante etiam ultionis repetenda cupidine, quod Romæ plus tribui alteri cuidam Cœnobitarum familiæ quam suæ cerneret, contra

Pontificem maximum, totamque adeo Pontificiam aulam debacchabatur majorem in modum, atque id modo unum agebat ut Romani Pontificatus nomen apud Germanos contemptui atque odio esset. Pontificis proinde regnum immite, tyrannicum, Principibus ob superbiam intolerandum, populis ob avaritiam calamitosum appellabat. Inanem monstrosamque potestatem ejus dicebat, non lege ulla, non religione firmam, sed unice Sacerdotum fraudibus, Regum ignavia, nationum vecordia, cervicibus mortalium impositam. Romanum vitiorum omnium sentinam vocitabat, illud passim vociferari solitus, venalem urbem, venalem aulam esse: Romæ dibaphas atque infulas inter immunditiam volutari, sacra juxta ac profana pretio divendi, totum dominatio- nis arbitrium in pecunia esse. Quibus impudenter nec vere dictis, quamquam omnem abrogare fidem debebat ipsa temulenti blateronis improbitas, quem præsertim constaret exulcerato esse animo, nec nisi ex impotenti iracundia in has voces erumpere, eo tamen prioniores præbebantur aures, quod ipsa re nonnullæ inoleverant sanctæ Civitati labes probrosæ; & tametsi sublatæ nuper ex maxima parte fuerant sanctissimis Pauli III. decretis & legibus, nondum tamen oblitterata earum erat infamia, & multo etiam supra verum, ut assolet, augebantur. Atque hinc impio Buccinatori illa vulgo laus, ac popularis acclamatio, vere eum senescentis Ecclesiæ Re-

formatorem esse de Cœlo missum, atq[ue] hiq[ue] prorsus temporibus missum, ut Christi doctrinam multis partibus inquinatam repurgaret, Christianam plebem Pontificum Romanorum impotenti dominatu eximeret, suam denique Ecclesiæ dignitatem ac speciem, tot detersis sordibus, restitueret. Quæ & latius spargebantur in dies, & ubi semel insedebant, vix ullam spem reliquam rerum meliorum faciebant.

4. Jam ergo demendas has ex Germanorum mentibus opiniones præjudicatas Ignatius iudicabat, & frustra fore quæ ad Religionem sustentandam susciperentur, nisi rursum apud eam gentem Romani Pontificis dignitas suam vim, & houorem debitum obtineret. Id vero per suos, numero paucos, plerosque alienigenas, omnes Pontifici maximo tam arcto, ut dictum est, vinculo obstrictos, eoque suspectos, minus commode fieri arbitrabatur posse. Aliud quidpiam facto opus esse, quod magis ex usu rerum præsentium esset, rebatur.

5. Id tamen quale esset nondum statuebat, nisi quod rudem aliquam Collegii Germanici formam secum tacitus volutabat. Quid enim, ajebat, si extaret in Urbe domicilium Germanicæ Juventutis, atque hic delecti ex ea gente Juvenes in spem Religionis, velut in plantario, succrescerent? hic pietate bonisque artibus imbuerentur? hic doctrinam incorruptam ex ipso fonte haurirent? hic sacrorum ritus, cæremoniasque castissi-

mas, ex Ecclesiæ omnium matris & magistræ more institutisque condiscerent? hinc denique disciplinis optimis instituti, ac Sacerdotio initiati, in patriam remitterentur? Id enimvero ex usu Catholicæ pietatis futurum quam maxime. Hac enim perpetuo subolescente Sacerdotum optimorum copia, nunquam defuturos in Germaniam Parochos, Concionatores, Præceptoresque idoneos, qui & exemplo vitæ pie casteque traductæ populo præluerent, & rudem plebem erudirent, errantem in orbitam reducerent, doctrinæque præsidiis hæreticorum insaniam redarguerent, audaciam temeritatemque refringerent. Eosdem haud dubie magnam Pontificis maximi speciem, magnam reverentiam una secum in patriam importaturos. Nec enim dubitandum, quin cujus liberalitate alti diu sustentatiique fuerint, cujus beneficentiam tanto suo commodo sint experti, quem etiam interdum sacris operantem, & plus prope quam humana majestate fulgentem viderint, cujus denique in Christiana Republica administranda vigilantiā, æquitatem, moderationem, sapientiam suis ipsi oculis introspexerint, ejus auctoritatem & sequantur ipsi, & apud suos pro viribus tueantur. Hos quidem certe e populo Sacerdotes, nulli inscriptos Religiosorum ordini, indigenas, morum & linguæ gnuaros, in communī patria, apud populares suos, plus auctoritatis & fidei habituros quam extraneos, & quantum usquam hominum Re-

ligiosorum est. De Urbe, de Aula, de Procerum ac Populi Romani vitiis & corruptelis quid tandem ad suos relatuos, quod non ubique locorum ferendum dolendumque sit? Nam si quæ supersunt Romæ labes vitiorum, non eas Urbis proprias, sed humanæ naturæ ingenitas, communesque hominum genti esse. Et quæ demum cunque Romæ sint, eas tanta virtutum magnitudine tegi compensarique, quantam nullibi usquam invenias. Non alia immo via commodius eas deleri maculas posse, quas per calumniam Rōmano inusserit nomini Hæreticorum livor, quam si videant homines, Rōmam vitia sua non abdere, hostium censuram non formidare; tanta quin immo virtutis conscientia niti, ut admittat, foveatque in sinu morum suorum testes semipiternos. His rerum secundarum imaginibus dolori blandiebatur suo B. Pater, intereaque rudimentum quoddam Collegii, quale postea conditum est, sibi, ut diximus, adumbrabat, ignarus id ipsum sibi divino consilio & inchoandum, & perficiendum esse.

6. Aderat tum Romæ Joannes Moronus Cardinalis, doctus & experiens Vir, qui hiantia Germaniæ vulnera nuper aspercerat, Pontificis legatione perfunctus, & de remedio dies noeque cogitabat. Is Ignatum, & instituta ejus magni faciebat. Eum vicissim amabat colebatque impense Ignatius, tum propter opinionem virtutis, tum quod suis in Germania desudantibus mire benevolum se præstite-

rat, Petro præsertim Fabro, quem in intimum gratiæ locum receperat, atque ut vere Sanctum locis omnibus deprædicabat. Evenit forte ut hi duo summi Viri de malis Germaniæ sermonem inter se haberent, quibus cum videretus Ignatius plurimum commoveri: Atqui, ait Moronus, si quid ego video, his mederi nemo præter te commodius potest. Mirante quid ita esset Ignatio, tum ille: Multa quidem utiliter præstitere haecenus tui in Germania sodales, multa præstant etiam nunc, præstabuntque, ut augurari licet, in posterum. Unum est tamen momenti gravioris, tibi hac ipsa in Urbe præstandum, quod nisi fiat, cætera parum profutura pro certo ha-beas velim. Quo loco longum sermonem exorsus: Non ignoras, inquit, mi Pater, Lutheri omnes impetus contra Romam, Romanumque Pontificem esse directos, cuius semel dejecta auctoritate, unitatem quoque Ecclesiæ scindi necesse est. Facit, nempe quod ante eum omnes novorum dogmatum satores sancti-tasse constat, atque eo quidem ad illudendum efficacius, quod iniquis consiliis homo vafer speciem honestam prætendit Ecclesiæ re-formandæ, & in primævum statum restituendæ. Obnitendum ergo contra, magnoque ope-re contendendum ne improbi Veteratoris artes, quæ ad dissociandam ab Apostolica Sede Germaniam unice spectant, successum habeant. Nihil in id præsentius video, quam si Sacerdotes pro Germania multi formentur

Romæ, atque ita quidem ut delecti ad Sacerdotium ex ea gente Juvenes hic sanam doctrinam ac pietatem hauriant, Romam Pontificemque maximum ex vero cognoscant, atque hujus amorem ac reverentiam animo combibant. Id sane ad infringendam Lutheranæ factionis potentiam, confirmandasque partium Catholicarum opes maximopere valiturum reor. Ita nimirum ego comperi, Lutheranos in Germania, non tam sua virtute, quam nostrorum Sacerdotum ignavia crescere, facile comprimendos, si minus, indocti, aut paulo castigationis exempli isti essent. Populum natura simplicem suis Pastoribus seducendum permettere, eosque more pecudum subsequi. Horum miram esse inscitiam, vitam vitiis omnibus contaminatam; duo mala, quæ in grandibus natu viris sanari vix, aut ne vix quidem possint. Facilius certe Juvenes formari centum, quam reformari Senem unum posse. Evocandos igitur Romam delectos e Germania Juvenes censeo, hic in Collegii formulam contrahendos, pietate ac literis imbuendos, atque ubi satis fuerint in hac virtutis palæstra exercitati, in Germaniam remittendos ad Ecclesiarum administrationem, & ministeria. Sic fore, ut redeunte sensim in Ordinem Sacerdotalem doctrina, vitaque innocentia, plebs etiam ad ejus exempla suo more se fingat, ejus se permitat arbitrio, neque admodum artes hereticorum valescant. Verum, adjecit, id effi-

ce-

cere quis alius præter te possit, plane non video.

7. Ad ea Ignatius, occurrentem suis votis providentiam Numinis admiratus, simile quidam ait se animo præconceptum habuisse, neque ambigere quin ea divinitus utrique injecta mens esset. Ac se quidem prompto esse animo, labore nullum subterfugere. At molem sibi imponi majorem viribus. Rem agi oppido operosam sumptuosamque, & multis impeditam difficultatibus, quibus expediendis par ipse non esset. Terreri demum se magnitudine operis, nisi si quis alius potentior auxilio veniret. Quod eo dicebat, non quasi diffideret de successu; Virum enim animi ingentis, grandia aggredi perficereque jacta in Deum fiducia solitum, nulla magnopere difficultas deterrebat; sed quia vir æque prudens recte existimabat, nihil temere suscipiendum, ac fidendum quidem Divinæ opis, Divinoque numini permittendum inceptorum exitum, at simul adhibendam industriam, & humanis artibus connitendum ut res ad exitum deducantur. Neque non intellexit Moronus. At bono esset animo. Curæ sibi fore ut Summus Pontifex, sine cuius nutu suscipi nihil posset, consilium approbet, & operi manum adjutricem apponat, tum etiam ut necessaria pecuniarum subsidia ne desint. Nec secus quam promiserat fecit. Erat tum in Pontificatu Julius eo nominé III. præstantium virorum, Ignatiique nominatim magnus

TOM. II.

C

æstimator & fautor, Morono autem ita adictus, ut nihil non esset eo auctore atque hortatore facturus.

8. Moronus tamen, quo certius expugnaret, adjutorem deprecatoremque adhibendum sibi statuit virum summæ auctoritatis, Ignatii amicissimum, Marcellum Cervinum Cardinalem (Sanctacrucium vocabant), qui postea Pontifex maximus appellatione Marcelli II. fuit. Hoc igitur in consilii societatem vocato, sibique adjuncto, adit una cum eo Pontificem, præfatusque de malis Germaniæ quod satis visum ad ejus animum permovendum, de Collegio condendo proponit. Id sibi, id illi notæ sanctimoniacæ viro Ignatio de Loyola, non solum utile, sed unice in rem præsentem necessarium videri dicit. In eandem sententiam Cervinus eloquitur. Tum ambo suadere, ac porro rogare, ut miseratus Germaniæ calamitatum, opus saluberrimum confectum velit. Pontifex, qui nihil mallet quam Germaniæ perclitanti subvenire, & sua sponte in id consilii inclinaret, facile sibi persuaderi est passus quod viris talibus probari intelligebat. At quis operis sumptum faciet? inquit. Unde petendum vectigal tot capitum familiæ sustentandæ? Exhaustum bello Parmensi, aliisque temporum calamitatibus ærarium esse. Se quidem partem anni census conferre posse, totum, ut maxime velit, omnino non posse. Tum Moronus, haudquaquam dejectus animo, quod deerit,

suppleri facile posse liberalitate Cardinalium. Sperare se, ea dignitate Viros, quorum præsertim multi dites splendidique sint, haud recusaturos detrahere ultro sibi quod in salutem Germaniae conferant. Et id quidem æquissimum est, subjicit Cervinus, quando è rationibus etiam sacri Senatus sit ubique terrarum salvam ac florentem esse rem Catholicam, neque minus Cardinalium quam Pontificis maximi intersit Germaniam, Christiani gregis partem adeo spectandam, ab hac Sancta Sede, Catholicæ unitatis centro, funestam luctuosamque secessionem non facere. Plura non quæsivit Pontifex. Vos igitur, ait, videte quo animo Cardinales sint, & siquidem pronos, uti speratis, & consente ntes inveneritis, nihil in me erit moræ quomodo negotium conficiatur, Hæc summa colloquii, de quo statim Moronus certiorem fecit Ignatium, nempe ut piis precibus ferventius insisteret, & progressum operis sat feliciter cœpti apud Deum superosque urgeret.

9. Post hæc duo quos dixi Cardinales, hauquaquam cunctandum rati, divisis inter se partibus, Collegas adire singulos, eos quid ageretur, de quo deliberandum in proximo apud Pontificem conventu esset, docere; num rem probarent, numquid contribuere vellent, rogare. Nemo inventus, qui non consilium magnopere collaudaret, & suam in id symbolam se collaturum adpromitteret.

C 2

10. Quod ubi satis visum est exploratum,
Pontifex, vocato Patrum concilio, ingreditur
in sermonem de rebus Germanicis, ac pau-
ca de tanta Religionis clade, deque extremo
quod instaret periculo pro loco ac tempore
prolocutus, effari singulos jubet quid factio
opus censeant, ne malum in deterius ruat.
Fuit qui Cruciatæ mentionem intulit, immit-
tendumque prisco more adversus perduelles
exercitum cruce insignitum censuit. At con-
sensu rejecta res est, quippe factu difficilis,
incerti eventus, & temporis minus congruens.
Aliis alia opinantibus (nam tametsi Collegii
institutionem omnes probabant, alia tamen
quædam vehementiora, minusque longa mul-
tis placebant), assurgens Moronus, ut medi-
tatus ad dicendum paratusque venerat, quod
de collegio instituendo, ejusque utilitatibus
mente conceperat, fusa oratione persequitur.
Nec jam remediis acrioribus locum esse de-
monstrat, quibus crudescere magis possint
vulnera, quam sanari. Tunc his utendum
fuisse, cum nondum invaluerant mali vires.
Nunc contra hæresim segnius quam oportuit
initio compressam, longa possessione robora-
tam, sectatorum numero præfidentem ac vi-
ribus, ad hæc Principum multorum opibus
ac patrocinio suffultam, non vi, non armis,
non impetu agendum conatu irrito. Molles
quærendos accessus, lato circuitu velut per
cuniculos obsidendarum. Sacerdotes in Germa-
nia sint probi doctique. Ex his Concionato-

res, Curiones, Sacrorum Antistites eligantur. Sic sperandum fore ut sensim vertantur vices, neque solum Catholici vacillantes post-hac in avito cultu, & fide Pontificis maneant, sed multi etiam ex iis, qui non tam animi pravitate quam ignoratione veri ad Lutherum defecerint, respiciant sese, atque ad saniora consilia se referant. At Sacerdotes ejusmodi nullibi fingi melius posse quam Romæ, in conspectu Pontificis, in ipso Religionis sinu. Quæcumque alia afferantur in medium, speciosa magis quam utilia esse.

ii. Dicentis vocem exceptit Cervinus, perrexitque in eandem sententiam eloqui tanta copia ac gravitate verborum, ut perrogatis ad extremum sententiis, una omnium fuerit vox, Collegium Germanicæ Juventutis quantumvis pretio in Urbe excitandum. De censu novi Collegii placebat multis eam imponi legem Cardinalibus, ut de suis singuli opibus assignarent quod satis esset Alumnis singulis sustentandis. Sed eam legem rejicit Pontifex, maluitque ut quid quisque pro arbitrio esset daturus scripto profiteretur. Parata fuerat eum in usum ingens charta pergamena, nominibus omnium Cardinalium hinc atque hinc ordine descriptis, in summo forma nescio quæ hieroglyphica visebatur, inscripto circum lemmate *Vias tuas Domine demonstra mihi*. Hac ergo in medium producta, calamus prior arripuit Pontifex, ac siquidem,

ait, præire exemplo nos decet, *ad tam sanguinum, pium, & laudabile opus conferemus quolibet anno quingentos aureos*, idque sua ipse manu conscripsit suprema in parte membranæ. Tum cæteros sequi jussit. Secuti sunt Cardinales numero tres & triginta, quot tunc Romæ aderant, & ad suum quisque nomen quantum pecunia esset pensitaturus adscripsit. Subducta autem summa, confectum est, ex pensionibus universis coalescere aureos nummos termille quingentos sexaginta & quinque, haud sane spernendum Collegii munimen, si stabile ac fixum esset. Servatur etiam nunc in Collegii tabulario ipsa membrana, Romanæ erga exteror liberalitatis monumentum illustre, cuius ut perpetua apud Germanos memoria extet & gratia, tum etiam ut Cardinalibus plus minusve elargitis major minorve laus tribuatur, eam nos cum fide descriptam ad calcem libri hujus attexendam curabimus.

12. Confecto in hunc modum quod erat præcipuum, nec tam facile explicandum videbatur, proxima illa erat deliberatio, cui novi Collegii structura, cui regimen & administratio committeretur. Sed longa non fuit hac super re consultatio, Pontifice pariter ac Cardinalibus ad unum omnibus in Ignatium, Societatemque ejus, miro consensu conspirantibus. Ergo Ignatio ut leges novi Collegii scribat, ut diligendos in Germania deducendosque in Urbem Alumnos curet, do-

—
—um aptam conducat, domesticum instrumentum provideat, Rectorem imponat, & quæ sunt hujus generis alia pro sua prudentia administrat, injungitur.

13. Quibus expediendis rebus dum ille sedulo naviterque incumbit, prodiit in lucem diploma Julii Pontificis (Bullam vocant) de Collegii Germanici institutione. Eo diplomate Pontifex causas exponebat primum multas gravesque, omnes ad Religionis pietatisque incrementum spectantes, quamobrem Germanicæ nationis Collegium in Urbe excitandum judicasset. Tum Collegium ipsum, quod bene ac feliciter eveniret, decernebat, erigebat, constituebatque Apostolica auctoritate, & Societati Iesu in disciplinam tradebat. Cardinales Collegii Protectores designabat sex, Moronum, & Cervinum, de quibus antea diximus, tum Carpensem, Augustanum, Compostellatum, & de Puteo. His Collegii patrocinium cum amplissima potestate imponebat. Collegii bona, cujuscumque essent generis, ab omni vestigialium onere liberabat. Rectori jus tribuebat creandi Doctores ex Alumnis eos, quos, factò scientiæ periculo, eo honore dignos comperisset. Atque alia id genus statuebat, quæ cum omnia Collegio ad memoriam perjucunda, Fundatorique ejus Julio decora ab insigni munificentia sint, nos diploma ipsum suo infra loco subjicimus. Datum id fuit prid. Kalendas Septembris, anno MDLII. Quo vero latius spar-

geretur, typis impressum, ac per Germaniam circummissum est.

14. Ignatius interea ordinandis maturandisque rebus ex præscripto Cardinalium intentis, in omnem partem se versabat, ut opus tantæ molis quam celerrime confectum haberet. Cardinales protectores urgebat assidue, ut ope, auctoritate, pecunia præsto essent, Eorum placita in rebus dubiis exquirebat, cum iis sua omnia consilia communicabat. Et siquidem aberat tum Roma Carpensis (hoc passim nomine Rodulphum Pium Cardinalem compellabant a Carpio, oppido nobili, familiæ ejus obnoxio), cum eo per litteras transigebat, uti demonstrant quædam præ aliis litteræ, quarum exemplum, utpote ipsius B. Patris manu exaratum, nunc cum honore servatur in Sacrario D. Apollinaris. Plane actuosus homo erat Ignatius, & somno detrahens quod daret negotiis tempus, brevi multa & maxima conficiebat. Scripserat jam ad suos Viennam Coloniamque, ut adolescentes ingenuos minimum triginta ex omni circum regione delectos, quibus ad Ecclesiæ militiam apta indoles ac prona voluntas esset, Romam quantocius ablegarent; qui cum proximo Octobri mense adventuri putarentur, ne quid imparatum invenirent sibi efficiendum statuit.

15. Principio scribendis novi Collegii legibus adjecit animum. Leges porro divisit in partes tres, quarum prima super delectu Ju-

venum recipiendorum multa præscribebat. Secunda quid intra Collegium, tertia quid in digressu præstandum Alumnis esset sanciebat. Eas hoc loco exscribere consilium non est, ne narrationis contextus abrumpatur. Sed uti ab ipso B. Patre profectas, & sapientiae æquitatisque plenissimas, in partem libri hujus extremam reiiciemus. Quamquam & in Constitutione Gregorii XIII. itidem subjungenda, legi poterunt, in quam, paucis admodum immutatis, transcriptæ fuerunt.

16. Domum deinde in usum Alumnorum conduxit. Et erat domus, haud magni illa quidem ambitus, sed ad habitandum sat commoda, loco in primis opportuna, ad Arcum, ut tunc vocabant, Camillianum, vicum Urbis frequentissimum, cui nunc a pede marmoreo nomen est. Id potissimum domus habebat commodi, quod ab gymnasio Societatis, quo bis in diem itandum Alumnis esset, brevi spatio distabat. Namque in ædes familiæ Frangipanæ, haud ita ab æde Miner-
væ, translatum nuper fuerat ex Capitolii radicibus Collegium Romanum, quod postea in palatum Salviatum, nunc Pamphilium, traductum, ac demum e regione hujus, opere sumptuoso ac magnifico, quale nunc visitur, a Gregorio XIII. extactum est. Domum præterea ordinavit instruxitque sic, ut neque Sacellum, neque Bibliothecam, neque supelle-
ctilem, neque demum quidquam, quod ad vitæ usum pertineret, Alumni desiderarent.

Eidem Rectorem præfecit Andream Frusium, natione Gallum, humanis divinisque litteris, ac rerum usu præstantem virum, quo aptiorum regendæ Juventuti reperit neminem. Addidit Socios spectatae virtutis aliquot, qui Alumnorum institutioni pro sua quisque parte aliquam navarent operam. Denrum & famulos e populo quosdam, & rei domesticæ curatores adjecit.

17. At enim in scholis Collegii Romani nihil, ut tunc erat, publice tradebatur praeter linguas tres, latinam, græcam, & hæbraicam. Ignatius, consulto Pontifice, ex ejusque mandato, addi posthac Philosophiæ Theologiæ, Scripturæ sacræ, cæterarumque artium liberalium disciplinas in gratiam Germanorum jussit. Res plane memoratu digna, uti quæ primam quasi viam aperuit Suarezis, Vasquesiis, Bellarminis, aliisque in omni litteraturæ genere excellentibus viris, qui huic Athenæo tantam deinde celebritatem atque splendorem attulere; ut merito ambigas, quamquam in his scholis Germani Alumni erudiantur, plus ne Collegium Germanicum Romano, an Romanum Germanico debeat.

18. Ecce autem his celeriter confectis rebus, paulo post dimidium Novembris mensis, trimestri nondum spatio post editum de quo dixi Pontificis diploma evoluto, octo ex Germania Juvenes, primum Collegii rudimentum, ad Urbem appellunt. Succedunt post paucos

dies divisis manipulis alii decem, sic ut ante anni exitum censerentur duodeviginti omnino. Perrexit dehinc augeri numerus eorum in tantum, ut anno proximo ad quinquaginta quinque pervenerint. Nimirum percrebescente iudicis per Germaniam Collegii recens instituti fama, jam non conquirendi Juvenes erant, sed ultiro se ac certatim offerebant, & multi ex petitoribus, quo exquisitior delectus esset, excludebantur.

19. Cæterum, ut quisque advenerat, non continuo disciplinæ subjiciebantur Juvenes, sed magis more hospitum quam Alumnorum ad dies aliquot habebantur. Rector amansime exceptos quiescere tantisper, reficeretque fessas ex itinere vires jubebat. Ne quid illis deesset, ne quid incommodaret, videbat. Curabat tamen ut per eos dies, utpote ab omni alia cura vacuos, expenderent secum diligenter militiae genus, cui daturi erant nomen, simul recognoscerent conscientiam, & anteauctæ vitæ maculas piaculari confessione purgarent. Quo facto, talari tunica rubri coloris induti, ac pileo clericali donati, vitam ad legum normam instituere cogebantur.

20. Illud erat primum, ut suam singuli Sedi Apostolicæ fidem obligarent, sacramento in hæc verba concepto: » Ego N. N. intel-
» lecto sancti hujus Collegii instituto, ejus
» me Legibus & Constitutionibus libenter
» submitto, ac Summi Pontificis, & Reve-
» rendissimorum Protectorum intentionem, in

„ Litteris Apostolicis & Constitutionibus expressam, me in eodem Collegio manendo, & ab eo discedendo, servaturum, coram Deo, & vobis promitto. Romæ, die N. mense N. anno N. Ita est. Ego N. N. „

21. Præterea, ne quæ suboriri posset suspicio quid quisque de Religione sentiret, Catholicæ pietatis fidem profiteri solemnè formula jubebantur in hunc modum: „ Ego N.N. coram Domino Deo, & omnibus qui adsunt, manu Codici Sacro imposita, sincero animo, & simplici verbo ac sensu profiteor, me in fide dogmatibusque, ac ritibus universis, idem penitus sentire cum Ecclesia Catholica atque Orthodoxa, quæ unica est, & certa Domini nostri Jesu Christi institutio ne per summos Pontifices Romanos usque in hunc diem gubernata. Alias vero doctrinas & opiniones contrarias tanquam errorneas abjuro, in quarum etiam expugnationem hujus Collegii pium institutum probo, & amplector, ac promitto cum Dei gratia fideliter prosequi, juxta omnes ipsius tam generales, quam particulares constitutions. In cuius rei fidem nomen meum manu propria hic adscribo. Romæ die N. Ego N. „ Chirographa hæc, in codicem ne perirent relata, servabantur, & quædam usque ad nos pervenerunt. *

22. Ex quibus cum appareat, ab iis, qui primi advenerunt, jusjurandum fuisse dictum die Novembbris mensis vigesimo primo, Virgi-

ni præsentatæ sacro, merito is dies Collegii natalis habetur, ac præ cæteris sacer auspicatusque Alumnis debet esse. Quamquam Orlandinus, accuratus alioqui Scriptor & diligens, Collegii ortum assignare maluerit diei XXVIII. Octobris, SS. Simoni & Judæ sacro, propterea quod eo die, nullodum in Urbem advecto ex Germania Juvene, Petrus Ribadeneira de Collegio recens instituto, ejusque utilitatibus, luculentam orationem habuit ad cœtum Purpuratorum in S. Eustachii. Atque hæc habuit initia Collegium de quo scribimus, sane læta, ac prope supra spem prospera, si quid non sperandum Ignatio, sua omnia consilia ad majorem Dei gloriam dirigenti, foret.

23. Chemnitium ferunt, ineptum illum e grege Lutheri scurram, cum de Collegio audisset, frementem freudentemque clamasse, hoc unum defuisse scilicet, ut Ignatius de Loyola, sua Societate non contentus, hanc etiam aciem adversus Ecclesiam reformatam instrueret. Sibi posthac, non cum externis modo, sed etiam cum indigenis negotium fore. Et magnum plane negotium sibi exhibatum iri, ubi Jesuitæ pariter atque isti e Romana palestra milites junxerint vires. Portenti simile futurum, nisi Germanica res, tanto suo ac sodalium labore in libertate asserta, iterum Romani Pontificis jugum accipiat, ac rursum Religio tam feliciter instaurata revertatur ac concidat. Diceres, hominem cætera

mendacissimum, in Societatis & Collegii hujus commendationem oraculum pronunciasse, a quibus haeresis in Germania, si non excidium, luculentam sane plagam accepit.

24. At Bavariæ Dux Albertus, Princeps Catholici cultus si quis alius tenax, unusque omnium acerrimus custos, ut audivit de Collegio Romæ instituto, adeo rem comprobavit, ut similem Religionis arcem moliri statuerit pro sua ditione, hujusque unice rei gratia Henricum Schveicherum, quo utebatur a secretis, Romam ad Ignatium miserit, edocendum scilicet rationem perficiendæ rei, & necessariis in id præceptionibus instruendum. Ac Duci quidem, rem talem exposcenti, libens volensque satisfecit Ignatius, ut cognosci potest ex litteris, quas Schveichero Monachium redeunati ad Principem deferendas dedit. » Quia coram, inquit, agendo cum Secretario de institutione hujus Collegii Germanici, intelleximus Vestram Celsitudinem aliud simile opus, sancto sane ac pernecessario consilio, moliri, Litterarum Apostolicarum, & Constitutionum ejusdem Collegii unum exemplum, & quædam de institutione hujus operis Vestræ Celsitudini ferenda dedimus. « Collegium illud tamen Bavanicum successu caruit, quidve molitionem ejus interverterit incompertum mihi est.

25. Jam de hac institutione quid senserit Ferdinandus Romanorum Rex, religiosissimus itidem, Fideique Catholicae retinentissimus

Princeps, insigni ejus facto declaratum est; anno post Collegii ortum nondum exacto. Namque ubi primum in Germaniam pervenit, regionemque pervagari fama Collegii in Urbe conditi cœpit, continuo Ingolstadium, Pragam, ad aliasque melioris notæ Academias quæsitum misit spectabilioris indolis adolescentes, ac sua impensa Romam traduci jussit, qui iter una ingressi, diversis licet viis, eodem prorsus die Urbem attigerunt, atque huic Germanorum Coloniæ se aggregarunt. Similia de Collegio sapientum fere omnium judicia fuere.

26. Quin ad Germanicum respexisse Patres Concilii Tridentini cum decretum illud de Seminariis Episcopilibus considerunt, proindeque ex hoc veluti primo fonte, cetera Episcoporum Seminaria, quæ tam multa hodie, tam utilia ubique gentium sunt; profluxisse, atque huic originem suam debere, opinari fas est. Sane constat decretum illud fuisse factum instinctu maxime & auctoritate Moroni Cardinalis, qui Concilio cum praesidoret, rem adeo salutarem, ab Jacobo Lainio antea tentatam, denuo pertractandam suscepit, atque urgere summo nisu perrexit, donec proposito exemplo Collegii Germanici, quod tam secundo successu erectum nuper in Urbe fuerat, Patres in suam sententiam traxit. Sed qualemque id sit, quod utpote Collegio huic perhonorificum, nec taceri omnino, nec nisi leviter attingi de-

buit, ad institutum narrationis ordinem redreasus.

27. Sacris belle fluxere Collegii res toto triennio, ad obitum usque Julii Pontificis. At eo prius vita functo, quam Collegium uti constituerat, certo ac stabili censu firmasset, cum aurei illi nummi quingenti, quos e fisco assignaverat, pendi desisiissent, habi nonnihil res inclinataque coepерunt. Solatio ingenti fuit successor illi datus Marcellus Cervinus, quem Marcellum II, ut diximus, appellavere, vir adeo amicus Ignatii; adeoque in Collegium propensus, ut nihil non sperandum eo Pontifice videretur. At letam spem succidit in ipso ortu casus nec opinatus, & maxime luctuosus, Marcello intra alterum & vigesimum ab inito Pontificatus diem extincto. Inde res in deterioris ruere.

28. Tum vero desperari coepit, eum Pontifex post Marcellum est renunciatus Joannes Petrus Carafa, qui Paulus eo nomine IV. fuit. Vir quippe summa quidem religione ac virtute, pat pari ingenii severitate, ut Collegium non improbaret, tamen Lutheranam haeresim, non molioribus hisce remediis, sed igni ferroque coercendam dicitans, adversus Sacrorum violatores, desertoresque veterum ræmoniarum quæstiones exerceri, Principes contumaces bello promi, Romane Ecclesiæ amplitudinem vi atque armis vindicari, quam leviora hæc longioraque adhiberi malebant. Itaque ad Collegii munimentum nihil conser-

rente Pontifice , & Cardinaalium , qui annuras pensiones promiserant , aliis morte sublatis , aliis morosius promissa præstantibus , brevi ad inopiam extremam deventum est .

29. Sed non idcirco despondit Ignatius animum , aut Collegii procurationem dimisit . Certus relictam uni sibi , suisque duntaxat humeris incumbentem molem constanter ferre , Alumnis ut necessaria provideret , amicorum spem implorare , stipem corrogare ostia tim , nomina facere , fidemque suam creditoribus obligare coepit . Et economo domus Professorum momenti , si ita pergeret , brevi domum ære alieno oppressum iri , quod dissolvi nunquam posset ; Immo vero , respondit , quidquid id est debiti Germanorum causa contra ei , brevi , ut spero , dissolvetur ad nummum . Quod præter omnium opinionem ipsa re famam est , Deo famuli sui fidem insperato modo liberante . Accidit per hæc , ut quo maxime tempore angustior res domi erat , Romam ex insperato advenirent duodecim ex Germania Juvenes , ea tantum causa tam peregre advehti ut in Collegium reciperentur .

30. Eos Ferdinandus Romanorum Rex e Bohemiz Regno seligendos curaverat , venientque missu ejus ad Ignatum , & litteras commendatitias ferebant . Nimis plane multi erant quam ferret præsens Collegii copia , & plus nimio gravabatur tot accessione capitum penus domestica , si reciperentur . Sed neque repellendi videbantur Juvenes , qui & præcla-

ris animi corporisque dotibus essent instructi,
& tanti Principis commendatione muniti veni-
sent. Iguatius ergo, ut erat non solum animo
ingenti crebroque, sed etiam singulari pruden-
tia, ne ægre faceret Regi, simul ne Collegio
onus imponeret, cui ferendo non erat, me-
diam ingressus in viam, in suam Societatem
volentes lubentesque omnes admisit. Quod
adeo gratum accidit Ferdinandō, Beati Viri
tam bene affectum erga Nationem Germani-
cam animum pro merito æstimanti, ut num-
mos aureos quadringentos sublevandæ Socie-
tatis inopiaz elargitus continuo sit, ac dein
de quotannis tetidem in usum Collegii Ro-
mani mittere consueverit.

31. Cæterum, ut difficillima essent tempo-
ra, triceni minimum in Collegio. Juvenes cor-
rogatis undeunde pecuniis alebantur, & qui-
dem sic, ut nihil neque ad vitæ usum, neque
ad honesta commoda desiderarent. Rector Fru-
sius disciplinam ita temperabat, ut neque re-
missa, neque justo intensior rigidiorque esset,
sed ætati, conditioni, viribus, Ecclesiasticæ in
primis institutioni congrueret. Leges sancte
custodiebant plerique, spemque de se maxi-
mam in tempus posterum faciebant. Si quis
morigerus parum ac degener, dimittebatur.
Itaque magna domi quies, magna animorum
conjunctio, nullum nisi de virtute ac litteris
certamen erat.

32. Sed quamquam hæc ita essent, & sa-
tis sua sorte contenti Alumni viverent, sive ex

his quispiam aliquo suo merito dimissus, ut amoliretur a se ejectionis ignominiam; culpam in Moderatores rejecerat, sive inimici Societatis, adeo secundas res ut inverterent, ei conflare conabantur invidiam, seu dentum voce coram, seu missis ab Urbe litteris grassetur improbi calumniatores, certe serpere per Germaniam rumor malignus coepit, male enimvero Germanicæ Juventuti esse, quæ Romæ inter manus Jesuitarum educaretur. Non viatum filii, non ad cultum corporis necessaria, nisi parce admodum ac maligne praebeti. Durius deinde haberi ingenuos adolescentes, quam ferre illa astas posset. Otiis nihil esse, nullum indulgeri oblectamenti quantumvis honesti genus. Leges demum exigi, non difficiles solum, sed plane intollerabiles, quales pati nec Cœnobitarum austerrissimi vellent. Quæ cum late percrebrescerent fama, de his Petrus Canisius, vir ille rebus pro salute Germanicæ gestis nominatissimus, admonendum per litteras Ignatium cœsavit.

^{1653.} Sed quam falso ea jactarentur, cognosci poterit ex particula litterarum, quas ad Canisium ipse rescripsit Ignatius. » Collegium Germanicum quod attinet (inquit), minus prosperum illius successum, si non est inimicus filie hominum, quis spargat ne scio! Secundum sane cursum Deo aspirantem te ex sententia tenet. Iniquissimis hisce temporibus omnino nihil! Alumni desiderant, quod ad vita necessitatetur, vel me-

» rum litterarumque profectum faciat. Qui
 » præsentes in Collegio sunt triceni, suas in
 » classes pro doctrinæ varietate distributi,
 » spem de se præbent futurum ut præclarri
 » ad Dei gloriam evadant. Etiam atque etiam
 » numerum augere cuperemus bonorum. In-
 » solens quispiam, inter meliores admissus,
 » iterum dimissus est. Vestra Reverentia in
 » id incumbat, ut adolescentes aliquot frugi
 » seligat, ad nos mittendos. Tam paucis hi
 » adstringuntur opinione nostra, ut miremur
 » æquo graviorem disciplinam & obligationem
 » videri. Singulis hebdomadis ad suburbanos
 » agros animi causa bis concedunt. Nulla
 » tractantur asperitate, immo maxima potius
 » liberalitate, modo ut cum ædificatione vi-
 » tam instituere velint. « Hæc Ignatius, te-
 stis ut opinor, idoneus, nec sublestæ fidei.

34. Accidit inter hæc ut grave bellum ac
 periculosum incenderetur inter Paulum Ponti-
 ficem, & Philippum Hispaniæ Regem. Eo
 jam processerant res, ut Ferdinandus Toletus
 Alba Dux, qui Hispanorum copiis imperita-
 bat, pluribus occupatis Pontificiæ ditionis op-
 pidis, & in agrum Romanum traducto exer-
 citu, ad ipsa Urbis moenia victoris in mo-
 dum obequitaret. Tota ob eam rem armis
 perstrepente urbe, & Populo Romano, tum ab
 insita virtute, tum ex recenti captæ direpte-
 que urbis memoria, ad defensionem murorum
 alacriter excubante, neque solum propulsare
 hostem, sed in eam incitata ferocia crumpe-

re gestiente, in illo militari tumultu, rerumque omnium perturbatione, omnia fiebant Collegio arctiora, quippe in nulla spe subsidiū alicunde assuturi, quando & ipsa urbs gravi laborabat frumenti caritate, & passim audiebantur egenorum clamores atque ejulatus vitam ægre trahentium, ac deesse sibi annonam quiritantium. Tamen ne tum quidem Collegii administrationem Ignatius dimisit. Illud magis sibi faciendum ratus, ut innocuos Juvenes, non penuria solum, sed etiam armorum periculo eximeret, paucis in Urbe relatis, cæteros eductos inde in ultiorem Italiam per varia sui Ordinis domicilia distribuit, tuto ibi futuros; ac tamdiu communī inter suos vietu, cultu, techoque usuros, donec pacatiora tempora rediissent.

35. Euere tum haud ita pauci, qui humanis rationibus metientes rem, aperte negarent Collegium eo statu, nulla rerum meliorum affulgente spe, conservari ultra posse. Et quidam Ignatium temeritatis coargebant, qui molem suis majorem viribus pertinaciter sustineo pergeret, invitis quodammodo hominibus superisque. Præ cæteris Otho Truthses Cardinalis, Episcopus Augustanus, unus ex Collegii Protectoribus, ejusque antea fautor studiosissimus, cum audisset de Alumnis per causam belli Urbe eductis, ac per Societatis Collegia tributis, scripsit ad Ignatium, ne ullam ultra curam de Colle-

gio, quod necessario esset dissolvendum, sumeret? Satis jam laborum ac diligentiae ad illud constabiliendum quadriennij spatio consumulisse. Desineret aliquando id inops conari, quod ingestum ac perpetuum sumptum expesceret. Utetetur honestissima belli causa, hanc occasionem suam duceret, Collegii procurationem dimitteret. Eadem alii suadebant amici, ac rerum prudentes viri. At Ignatius ad haec pro sui magnitudine animi respondebat, si quem curae huius etenderet, atque operae, eam sibi totam relinquere. Stare sibi, ac fixum esse Collegium tueri dum vivaret, & semetipsum venundaturum citius, quam Germanos suos deseret. Parum quidem praesidiū esse in humana ope, at in divina plurimum. Perstabatque obfirmato ad omnes casus animo, ut non tam frangia, quam magis incitari difficultatibus videretur.

36. Quondam etram in familiari sermone, exstitutum aliquando ait Pontificem, qui Germanici Collegii, non modo inopiam sublevaret, sed perennitati etiam ac dignitati consuleret, seque ei patrem non minus providum quam munificentem præberet. Qued humana ne dixerit conjectura, an præsensione de cælo accepta, incertum. Vaticinium certe cumplite affirmavit eventus sub Gregorio XIII, ut suo infra loco disseremus.

37. Sed vitam eo usque non produxit Ignatius, quem flagrante adhuc bello, multa ad tutelam firmitatemque Collegii molientem,

immatura mors interceptit prid. Kalendas Augusti, anno MDLVI. Eo casu nihil videbatur proximius quara ut una velut eademque rupia Collegium obrueretur, nisi quam ei opem ostulerat vivens, eamdem, & multo etiam validiorem afferte de calo Ignatius percussisset. Itola, 1598. a. annis 50. die 20. iunii.

38. Vere Collegii pater, cui primam formam dedit supra ostendimus, ac veluti vitam dedita Iterum providus pater, qui extremam ejus inopiaam suis impensis sublevavit, rerum omnium indigum aluit, in summum discrimen adducunt, et hactenus demonstratum est, ab interitu vidiçavit. Pater etiam patronus que ejus, ut sperare pius est, semper futurus Merito proinde cum Alumni ut communem Parentem jam tam ab initio habueret, nec porro habent. Idque ut testatum publice facerent, statim atque honore Coelestium colli potuit, aram ejus propriam in Divi Apollinaris extare voluerunt, hac imposita majoribus litteris inscriptione: *S. Ignatius Societatis Jesu Fundatori Collegium Germanicum Auctori suo posuit.* Inde etiam Ignatium praincipia religione colant, diem ejus anniversariam servant, pridie jejunant, & ad ipsum Ignatii nomen, cum ex Martyrologio legitur super mensam, assurgunt omnes, & caput reverentiae causa dategunt. Quod voluntate, non necessitate factum, pri grarique evidens argumentum est animi. Cæterum, ut eo, unde non nihil evagati summis, regredia-

mar, morte Ignatii erant plane res summe desperationi proxime, eo dempto viro, cuius auctoritate, consiliis, atque constantia omnia nitebantur. Accessit ad mali cumulum excessus Frusii. Rectoris experientissimi, qui intra Autumnum ejusdem anni vitam simul & Collegii administrationem alienissime reliquij tempore.

39. Tamen, Deo protegente, Collegium atetit incolume, immo fortuna aliquanto commodiore post paulo uti coepit. Ignatius enim successit in summo sui Ordinis magistratu Jacobus ille Lainius, vir doctrinæ fama nolli ætatis suæ secundus, eoque multum apud primores Urbis auctoritate pollens & gratia; qui, ut erat B. Parentis, non dignitatis modis, sed etiam animi virtutisque hæres, omninoque consiliorum ejus ex longa & familiari consuetudine particeps, ad sarcenda Germanici Collegii damna primam curarum intundit. Primo igitur rectorem ei novum praesecit Uremartum Guisonium, gente Belgam, studioris & prudentiae laude excellentem in paucis annis, qui amissi Frusii desiderium temaret. Post conquirendæ pecunia, unde Alumni viverent, laxandæque rei cibaria difficultate studium omne convertit. Ac perdiu quidem ab amicis, aliisque opulentis ac piis Civibus quanto opus fuit abstulit.

40. At postmodum, futuri providus, incertis hisce vagisque largitionibus haud satis fidens, quando ab austero Pontifice, bello cu-

nis implieitos, et oratione nihil poterat, veritatem
ad Cardinales, rogavitque eos per libellum
supplicem, ut in eam, quam ipsorum maxi-
me beneficentia copta esset, beneficium ipsi
suum tueri proverberetque, pergerent, & quam
nascenti Germanorum Collegio benignitatem
præstitissent, adulto ne denegarent. Valuit
apud Patres oratio, haud ægre sibi persuas-
dori passos rem, quæ & per se æquissima,
& decora ordini eorum esset. Referente ita-
que ad Senatum Joanne Bellajo, Cardinalium
antiquissimo, factum est omnium consensu de-
cretum in hæc verba: » Die Veneris 9. Apri-
» lis 1552. Romæ apud S. Petram in Pal-
» aio Apostolico prope Aulam Constantini,
» in Camera Audientiæ appellata, præsentis-
» bus RR. DD. Episcopis, Presbyteris, &
» Diaconis S. R. E. Cardinalibus, ad Consi-
» storium secretum vocatis, & iis omnibus qui
» tunc erant in Urbe, paucis exceptis, to-
» tum Sacrum Collegium ipsorum Cardinalium
» præsentantibus, referente Reverendissimo
» Domino Joanne Episcopo Ostiensi, Car-
» dinali Bellajo Decano, fuit decretum, & or-
» dinatum per ipsos Reverendissimis Dominis
» Cardinales unanimiter congregatos, ut po-
» istea futuris temporibus de thesauro & mas-
» sa pecuniarum, quarumlibet ad eosdem &
» Sacrum Collegium præfatum spectantium,
» & pertinentium, deberentur Scholaribus &
» Collegio Germanorum in Urbe existentium,
» sive ejus Agenti, pro eleemosyna tot scu-

ita auri quolibet mense, quot essent in
 Urbe Cardinales de dictis pecunias partici-
 pantes; ac solverentur, & solvi doberent
 dictis Scholaribus Germanicis nationis, et
 vice, ut prefertur, eorum Agentiis in
 galis divisionibus carumdem pecuniarum in-
 ter praefatos Reverendissimos Cardinales fa-
 ciendis. ita quod in effectu quilibet ex ipsis
 Cardinalibus de dictis pecunias participans
 singulis annis pensionem duodecim scutorum
 auri dictis Scholaribus & Collegio persolveret,
 modo & forma predictis, & ita scitum fuit.
 Ita est. Joannes Bellajus Episcopus Ostien.
 Hoc deersto cum redirent ad Collegium aurei
 quotannis sentati nummi circiter quadringen-
 ti (nam Cardinales ferme quinque & trigin-
 ta semper in Urbe sunt) magnopere levata
 ejus egestas est.

41. Atque hoc maxime proventu tota res
 ad Gregorium usque XIII. stetit. Nam quod
 accesserat a Bellajo Cardinali haud levis mo-
 menti subsidium, non fuit diuturnum. Id
 tamen quale fuerit cognoscere pretium est.
 Predium erat ingens ac frugiferum in paten-
 ti prope Terracinam solo, quod nunc aqua
 superfusa ac stagnante totum natat, fuerat
 que olim in benis Familiae Medicea, quippe
 a Leone X. Pontifice una cum Paludibus Pon-
 tinis attributum Juliano Mediceo, ac Lauren-
 tio Florentinorum Duci, fratribus suis. Ab
 his ad Catharinam Franciae Reginam, a Ca-
 tharina ad Bellajum quem dixi Cardinalem

pervenerat. Is ergo, dicet natione Gallus, Germanicus Collegii hujus Juventuti incredibiliter cupiens, ejus in usum septuaginta frumenti modios (Rubla appellat vulgus) quotannis ex eo latifundio percipiendos, confessis rite tabulis, in perpetuum addixit. Sed bsevis ejus fundi fuit usura.

42. Mortuo Cardinale, donationem in controversiam vocarunt sorores ejus duæ Ludovica & Claudiæ, abmuerunq[ue] frumentum ex statris prescripto solvere. Itum est in jus, Disceptato autem in Collegio duodecemvirali (Rotam nominant) causa, Collegio Germanico adjudicata lis est, eique agri ipsi, ex quibus frumentum debebatur, mancipio traditi. At Terracinenses, cœli gravitatem, & vapores noxios excusantes, per eos prorsus agros aquam in mare corrivandam sumpserunt, unde oppleti humore inundatiq[ue] sunt, & inutiles ad culturam facti. Ac demum Pontifex Sixtus V, suscepta Paludum Pontinum exsiccatione, Collegium omni agrorum usu privavit. Ita Bellajanæ donationis fructu Germani caruerunt; sed non idecirco Donatoris beneficia tegenda scientia fuit, ejus presertim Viri, qui non eruditione minus quam pietate inter primos aevi sui claruit, & gravissimis gerendis rebus, tum a Rege Gallie, tum a Pontifice exhibitus, singularem in omnibus fidem, integritatem atque certiam praesertit. 43. Hoc interea medio tempore Toletus

Hispanorum Doctor, qui ipsam premere aetentare. Urbem constituerat, jamque ad ipsa usque Urbis moenia, ut supra docimus, erat progressus, comperto nem esse sibi cum imparatis, uti crediderat, rem, sed Populum Romanum discurrere huc illuc per muros armatum, acerrimamque defensionem parare, mutato consilio, abduxerat inde exercitum, coactus incepto absistere re infecta. Nec ita multo post inter Pontificem Philippumque Regem pax coaluit. Amoto igitur belli metu, pacata Urbe, annona explicata, Alumni, quos per varia Societatis domicilia dispersos, dicebamus, suam in sedem vocati redierant, ac denno se suis sodalibus, qui Romae substituerant, coniunxerunt. Iude etiam firmata quadam tenus novo proventu redomestica, si non lautitas, securius ecce, aut minus anxie vivi coepit.

At enim proventu major Alumnorum numerus erat, & multo etiam majorem Laium cupiebat. Qui proinde se varias in partes, versatis, edicunt; quod mirere, ut superpleni temunitatem cenebas, augere capitum numero familiam statuit, ad seipsum in Collegium, prater Germanos, aliis ex omni gente ingens Adolescentibus, qui certum pecuniae numerum per convicu[m] penderent. Ita fore, ut lucum pensionem sustinere pro se quisque nulti conferrent, ex haec communi summa participarent ii quoque, qui conferrent nihil, ut perspicuum omnium convenientium multitudo posset. Placuit donec forisque consilium,

idque modo sanctum, ut Germani deinceps Alumnum, ceteri Convictorum appellatione distinguenteruntur. Atque hinc Convictores, quod ego sciam, in orbe primi, natio hodie late fusa in tantum, ut hisce nobilium adolescentium contuberniis plena omnis prope Europa sit. Statim atque manavit in vulgo fama, potest omnibus omnium gentium, dummodo, nobili apatis loco, adolescentibus id Collegium, incredibiles ex omni Italia Germanique adolescentum concursus sunt facti, recipi postulantum, nomenque profitentium.

45. Mutanda itaque sedes, alia quærenda domus fuit, quæ tantam multitudinem caperet. Jam ante, vivo adhuc Ignatio, translati Juvenes Germani fuerant in sedes paulo ab Collegio Romano remotiores Cæsariorum, ubi nunc Theatrum, ut vocant, Argentinense, reliqua de qua supra diximus domo ad Arcum Camillianum. Sed neque ibi constiterant diu, migraverantque in domum Collegio Romano vicinorem, inter S. Stephani de Cacabo, & S. Joannis de Pinu sitam. Hic modo considerabant. Sed cum ex Convictorum accessione laxiore edificio esset opus, hinc etiam immigrare sunt coacti, atque in amplam insulam, ubi nunc Ludovicianum S. Ignatii Templum visitur, concessere. De aliis eorum transitibibus, quo securis temporibus fuisse sunt, alibi sermo redibit.

46. Eodem ergo sub-todo, iisdem sub Moderatoribus Almani pariter Convictoresque con-

tineri cœperant, & casdem frequentabant scholas. Sed non iisdem hi atque illi legibus adstringebantur. Nec enim facile, aut omnino fas visum ad Ecclesiasticam Alumnorum disciplinam Convictores, nullodum vinculo Ecclesiae mancipatos, ac forte opine aliud vitæ institutum cogitantes, adigere. Sic tamen attemperata utrisque erant omnia, ut severitate dispari, pari omnes diligentia ad pietatis bonarumque artium studia incitarentur. Nec qualemque discrimen ægre ferebant Alumni, qui & multo pauciores numero essent, & gratuito intererentur victu cultuque, & deinde se ad Sacerdotalis ordinis sanctitatem institui intelligerent.

47. Nam ad numerum quod attinet, Alumni haud plures viginti cœcebantur, Convictores vero brevi ad ducentos & ei quidam plus excessere. Et clara omnes erant genere, plerique Cardinalibus, aliisque principibus viris arcta necessitudine conjuncti. Eas invidiosa multis erat, & eorum adversus Jesuitas edita concitabat. Hinc vetera illa de nimia disciplina severitate, de vietis parcietate, de Moderatorum supercilioso refricari. Quidam studiorum rationem, alii Juventutis inæqualem institutionem, alii alia carpereq; Et fuere, ut ferè semper, qui probrosa multa comminisci, & in vulgas spargere contra Collegii famam non dubitarent. Sed frustra erant jacta ex malevolentia voces, neque Aliis Collegii progressus retardabantur.

48. Tom vero minus timeri coptum, cum
Paulo IV. Pontifici, anterioris ingenii, ut
dictrum est, viro, nec admodum in Collegium
proponere, qui anno MDLX mortem oppetit,
Pius item IV. e Mediceorum Mediolanensium
gente est subrogatus. Hujus creatione Pon-
tificis magnopere recreatum Collegium est.
Nam præter animum ejus splendidum ac li-
beralem, Collegiique ipsius, quod multa
sepe rebus perspectum antea fuerat, cupi-
dum, erat illi cum Altempsiis, nobili inter
Germanos familia, arcta affinitatis necessitu-
do, & Truchsesium Cardinalem, qui in om-
nem commodandi Collegii occasionem immine-
bat, in magna habebat gratia, nihilque non
facturus ejus deprecatione videbatur. Spem
augebat Carolus Borromæus, spectatae inno-
centie virtutisque Juvenis, Pontificis sororis
filius, qui jam tum ad omnem Christianæ
perfectionis gradum contento studio nitebatur,
& Societati Jesu favebat impense, omnemque
institutorum ejus rationem magni faciebat,
necebat dubitandum quin Collegium ab Ignat-
io conditum, Societati concreditum, ad in-
crementum Catholicæ Religionis unice natum
factumque, quanta posset maxima ope esset
proiecturus.

49. Nec irrita fuerunt spes. Pontifex
certior factus Germanos paucos in Collegio
excessus tenuitate viventes, quinquagenos illi
alendis aureos in mensam adjecit, que sup-
petiæ cum anno de quo diximus, Cardini-

Hum penso, tricens deinceps sustentandis pares fuere. Atque hoc primum beueficiorum ejus fuit.

50. Illud vero expetibilius fortasse, quod cum rumore ipso atque auditione accepisset quæ contra Collegii famam circumferebantur, & quædam nominatim delata ad eum essent, non ea credidit temere, nec ob incertas hominum otiosorum ac improborum voices mutavit mentem, aut animo est alienatus, sed, ut erat prudentia insigni, submisit clanculum qui per speciem amicitiae in omnem Collegii administrationem curiosius penitusque inquirerent, & ad se referrent. Comperito autem quæ ferebantur vana esse omnia ac commentitia, ut Collegii simul ac Societatis famam sarciret, omnemque in posterum obrectationi apud se aditum intercluderet, Collegium ipsum honestare Pontificia majestatis præsentia statuit.

51. Captato igitur solemniori festo die, intulit ultro se cum amplio comitatu in Collegium, acceptusque in ipso vestibulo ab omni Juventute in genua provoluta, & carnime salutatus, domus interiora subiit. Aulas, conclavia, coenationem ipsam, stratam jam instructamque perlustravit, ac multa de numero Alumnorum Convictorumque, multa de disciplina eorum & studiis scitatus, probatis demum laudatisque prolixe omnibus, ad S. Marcum, Pontificum eo tempore habitationem, remeavit. Et notatum est, cum

rc-

tediret inventus curru domum, nullum laudandi Collegii finem fecisse; & vespere ejus diei non alium intulisse sermonem, quam qui spectaret ad laudem multa maximam Societatis; & eorum qui obloquerentur infamiam. Fuit sane id ad Collegii Societatisque commendationem illustre. Multo illustrius quod sequitur.

52. Deliberatum habebat Pius Seminarium Clericorum ad præscriptum Concilii Tridehtini in Urbe instituere, nempe ut Pontificis maximi exemplo reliqui terrarum Orbis Episcopi ad idem faciendum incitarentur. Namque hoc Concilii decretum unum omnium saitiberrimum, & Christianæ Reipublicæ pernecessarium rebatur, uti quo maxime dignitati Sacerdotali, & Sacrorum cultui cōsultum esset. Rem itaque ad Senatum retulit. Sed qua oratione erigendum Seminarium, eadem videri sibi dixit, non alteri quam Societatis Iesu hominibus committendum, qui Collegio Germanico jam tot annis præessent, in eoque administrando tantam sibi laudem peperissent. Quod rogati sententiam Cardinales quot aderant unus & viginti, refragante nomine, comprobarunt. Atque eodem die Cardinali Sabellio, suo in Urbe Vicario, negotium dedit ea providendi, quæ ad erectionem novi Seminarii spectarent.

53. Moræ nihil fuit. Conducta est sexcentis aureis ampla domus familiæ Capraniæ, in regione S. Eustachii, prope palatium a

Valle denominatum, ubi nunc templum est familiæ Theatinæ D. Andreæ dicatum. Eadem in usum Sminarii aptata, & doméstico instrumento munita est. Tum proventu certo, rebusque aliis ad operis firmitatem comparatis, eam in domum adolescentes honesti generis aliquot, qui in castris Ecclesiæ militare interposita juramenti fide constituisserunt, sunt introducti, anno MDLXIII. Vestitus forma ex Alumnis Germanis accepta, variato tantum colore, quem esse hyacinthinum placuit. Ex iisdem assumpta omnis viæ ratio, ac disciplina. Rector quin etiam impositus Jo. Baptista Peruscus, qui Collegio Germanico nuper cum laude præfuerat. Sic demum ex Germanico natum quodammodo est Seminarium Romanum, digna parente soboles, in quo tamen perditæ soli familiæ effecere Clerici. Ut iis postea additi sint itidem e Collegio Germanico educti Convictores, in loco referemus. Sub idem interea tempus Collegium, de quo scribimus, denuo mutare sedem coactum est.

54. Mutandi causa fuit Victoriae Tolosæ, sc̄minæ nobilissimæ, liberalitas, quæ ut Pio Pontifici gratificaretur, auctoritateque hortatutaque ejus Societati concessit amplas quas habebat ædes in eo soli spatio, quod nunc Ignatii Templum, & Collegii Romani pars lato ambitu includit. Huc nempe migrante ex ædibus Salviatis Collegii Romani familia, Alumnis Convictoribusque, qui ibidem, ut

supra tradidimus, habitabant, cedendum loco ac convasandum fuit.. Ac nunc quidem in domum satis amplam transierunt, ad latus D. Marcelli sitam . Sed neque id stabile domicilium fuit. Septem post annos hinc quoque discessum est, & nova quæsita sedes in palatio ampliore Marci Antonii Columnæ , e regione duodecimi Apostolorum, ubi usque ad Gregorii XIII. tempora Collegium constitit.

55. Per hæc mortuo Lainio, summam rerum Jesuitæ detulerant Francisco Borgiæ, eodemque exeunte anno, qui fuit sæculi LXV. cum decessisset Pontifex Pius IV., ei sub initium anni sequentis est substitutus alter Pius eo nomine V; ita res gubernante Numinе, ut eodem fere tempore supremum in suo quisque gradu honorem obtinerent duo summi viri, quos deinde miraculis affirmata sanctitas Cœlestium numero adscripteit.

56. Electio Pii grata in vulgus, gratissima Collegio Germanico accidit, cum alias ob causas, tum ob eam maxime, quod inter Convictores censebantur e familia Ghisleria adolescentes duo, qui novum Pontificem aetate sanguinis conjunctione attingebant, prætereaque duo Bonelli, ejus sororis filii. Ad hos certatim salutandi gratulandique causa, stimulante nascentis fortunæ spe, ex omni statim Urbe concursum est, nec prensationibus, ut sunt artes aulicæ, parcitum. Collegium etiam, dum tota Urbs festivis ignibus collucebat, signa publica lætitiae luminibus

E. 2

ignibusque festivis edidit. Addidit post pau-
lo poeticum plausum vario carmine, quod
splendido apparatu, in magna nobilium ac
litteratorum frequentia peractum, in laudem
multo maximam sic institutæ Juventutis
cessit.

57. Procul aberat tamen a Pio intempe-
rans illa cura suos ad principatum attollen-
di. Itaque manere abditos in Collegio Bonel-
los Ghisleriosque, nec sibi supra cæteros
quidquam arrogare jussit. At qua esset erga
Collegium voluntate, non uno, nec sero, nec
ambiguo declaravit indicio.

58. Moꝝ erat, cum Pontifici recens inau-
gurato sacra solemni ritu Thiara primum im-
ponebatur, eo die, ad captandam populi gra-
tiam, argenti magnam vim projicere ad affu-
sam multitudinem, fausta omnia novo Princi-
pi comprecantem. Pius, ambitioso more ab-
rogato, magis pecuniam eam secreto dividi,
tribuique per varias Religiosorum domos, at-
que alia pia inopum hospitia jussit. Et por-
tio non mediocris Collegio Germanico jussu
eius est tradita. Neque dum primus exierat
ab inito Pontificatu annus, cum pauciores
Alumnos ratus pro magnitudine agri, cui ex-
colendo parabantur, plures ut alerentur, No-
socomiis Bohemicæ Slavonicæque nationis,
quibus in suos usus superfuebant opes, pen-
sionem annuam imposuit tercentum & triginta
Coronatorum nummum, Collegio Germanico
persolvendam.

59. Amabat scilicet, maximoque operç sibi fovendam hanc Juventutem statuebat Sanctissimus Pontifex, tum commendatione Borgiae, cui ob vitæ ac morum similitudinem addictissimus erat, tum quod sanctissima disciplina educatam sentiebat, maxime Alumnos, in quibus, non qualemcunque pietatis speciem, sed virtutem masculam, ac spiritum vere sacerdotalem spebat. Cujus rei ipso anno MDLXVI. specimen est editum insigne, publicum, nec tacendum. Afinis pesti lues corripuerat regionem Urbis eam, quæ a Campo Martio ad portam usque Flaminiam longo tractu porrigitur; cuius invalescente morbi vi, tam multi mortalium prosternebantur, ut ægre invenirentur qui quantoris oblate pretio inducerent animum ægrotis pauperioribus necessarium vitæ commeatum ministrare; multi etiam, ob Sacerdotum, qui præsto essent, paucitatem, æternæ vitæ præsidiis destituti perirent.

60. Eorum itaque curam sibi ultro desumpsere homines Societatis, qui proinde divisis inter se officiis, aut paratos domi cibos & pharmaca, onustum præ se agentes jumentum, per domos inopum circumferebant, aut languentium lectulis diu noctuque assidentes dabant operam ne quis nisi rite expiatus, atque ultimis Christianorum sacris procuratus decederet. Movit ea charitas Alumnorum animos, incenditque sic, ut venire in ejusdem partem operæ ac laboris exposcerent.

Ut multum instarent, tamen, Moderatoribus naturam morbi reputantibus, qui facile trahi pestilenti halitu, aut ægrotorum attactu posset, visum non est tales Juventutem in ejusmodi discriminis aleam dare, nec ullis adduci precibus potuerunt ut ejus rei gratiam rogantibus facerent.

61. Dejecti spe, ac pulchro frustati voto, non quievérunt tamen; at illud saltem sibi concedi petierunt, ut curandis mortuorum funeribus impenderent operam. Nihil huic rei subesse periculi, & velle se jam tum ad munus Sacerdotale aliquando obeundum hoc experimento proladere. Concessum est quod rogabant, dandum hunc pio fervori locum existimante Rectore. Jam quanta alacritate permisam sibi provinciam suscepserint gesserintque Juvenes generosi, majus est quam ut ullis consequi verbis queam. Prodibant luce palam in publicum, alii sandapylam succollabant, alii ordines ducebant, alii consuetas Ecclesiæ preces, ac suprema funerum peragabant. Quæ cum tota inspectante Urbe fierent, obstupescabant Romani (eos dico, quos male non affecerant pravî de Societate sensus), atque ex hoc specimine de cætera Alumnorum institutione conjecturam facientes, ipsorum pariter ac Moderatorum in laudes effundebantur. Censebantur hoc tempore in Collegio Juvenes omnino ducenti octoginta tres, pars maxima Convictores.

62. Verumtamen Alumnorum, ut multo

inferior numerus, ita cultior virtute animus, & spectabilior ad exemplum vita erat. Nam cum ad Ecclesiæ ministeria succrescerent, curabant sedulo Moderatores ut iis se virtutibus præmunirent, quæ Sacerdotali congruerent nomini, magno in primis rerum humana- rum contemptu, ac suimet, tum charitate, patientia, aliisque id genus instituti sui præsidiis & ornamenti. Sacellum domi erat, in quod statis subinde horis convenientes, aut pia meditationi vacabant, aut disserentem de divinis rebus Sacerdotem audiebant. Hic sa- cra participabant festis diebus, hic divina carmina alternis concinebant, aliaque Religionis officia obibant. Conscientiæ arbitro ute- bantur viro in primis gravi docto que, ad ejusque nutum ita se componebant, ut nihil quod ad animi cultum pertineret, aggredi in- jussu ejus auderent. Nec vero solum inno- center vivere, sed perfectiora sequi, in pri- misque naturæ cupiditates comprimere, du- ctu ejus hortatuque studebant. Multi ad cæ- tera vitæ communis incommoda voluntarios cruciatus identidem adhibebant, & interdum deprimendi sui causa publice accusabant se, & ad pedes sodalium se abjiciebant. Ita cum consuescerent domi, foris, quoties divisis per Urbem agminibus incederent, modestia, gra- vitate, incessu ipso, ac tota oris corporis- que compositione omnium in se oculos con- vertebant.

63. Studiis sic deinde appellebant animum,

E 4

ut eos decebat quibus aliquando pro sacro-
rum fide cum hæreticorum doctissimis congre-
diendum, & adversus eorum cavillationes pro-
pugnanda veritas esset. Constat ex monumen-
tis, Alumnos hosce in publico Athenæo lon-
ge cæteris condiscipulis anteire solitos. At-
que illud nominatim memoriae proditum est,
cum Cardinalis Farnesii munificentia diversi
generis præmia in Collegio Romano essent pro-
posita, inter Scholasticorum præstantiores di-
videnda, & unicuique optio esset eligendi
quod mallet, Germanos, quorum sane mul-
tis hoc virtutis honestamentum obtigit, li-
bros quosdam eruditos præoptasse, hosque
rebus aliis specie pulchrioribus, ac majoris
pretii antetulisse: quod factum circumfusa
multitudo prolixè laudavit, velut excelsi cu-
jusdam animi, doctrinæ omnia posthabentis,
indictum. Mitto dicere quam crebras habe-
rent, privatim ac publice, de Philosophicis
Theologicisque rebus concertationes, quam
multi doctoratus insignibus scientiæ merito
ornarentur, atque hujus generis alia, quæ si
velim diligentius persequi, longe supra hujus
operis modum narratio excrescere, non sine
legentium satietate, debeat.

64. Ita interim se habentibus Alumnorum
rebus, turbatum nonnihil est inter Convicto-
res, & quædam evenere, quorum causa de
divisione facienda, traducendisque aliam in
domum Convictoribus, consilia agitari sunt
cœpta. Solemne his erat sacri argumenti tra-

gœdiam populo confluenti dare iis diebus, quæ dies per varios lusus, multiplicemque lasciviam traduci ab hominibus male feriatis, more ab antiquis Bacchanalibus accepto, solent. Honestissimum porro id solatii genus, immo plane per eos dies necessarium habebatur, ne inclusa domi Juventus fervida, ad insana plebis triscurria, aliaque extra domum liberiora respiceret, domestico oblectamento contenta. Laudem etiam plausumque propter actionis elegantiam plerumque actores ferebant, indeque æmulatione laudis incendebantur adolescentes, &c, quod magis est, ad bene aptaque dicendum exercebantur, quæ res nonnullum habere usum, nec vero contemnendum videbatur. Accidit ut spectatum advenientibus, sesequè confertim intrudentibus e plebe multis, aliqui Procerum inurbanius compri-merentur, alii etiam prope angustiam loci excluderentur. Quod necessitate, non voluntate factum, tamen offensioni fuit, conquestionesque multas & graves contra Collegium & Mo-deratores ejus concivit.

65. Quare Borgia, ut mali hujus causas in posterum amputaret, scenica id genus spe-
ctacula, quæ præter externorum iras, sump-tum quoque aliquem, & nonnullam discipli-næ dissolutionem afferrent, fieri deinceps ve-tuit. Impotentissime id interdictum accepere Juvenes. Et quamquam parendi necessitatem deprecari non potuerunt, non dissimularunt tamen indignationem atque ægritudinem suam:

Hinc audiri passim querulae voces, demptum sibi scilicet campum laudis amplissimum, & quo maxime delectarentur studiorum levamen dolentium. Et indignum enimvero clamitare, quo tempore omnis ætas ac sexus genio liberius indulgeret, unos se immittibus clathris conclusos haberi servorum more, nihil sibi ad relaxandum animum indulgeri. Nam quæcunque proponerentur alia, seu domi, seu rure, solatia, superbo fastidio respuebant. Rector (erat is Jacobus Cortesonus, vir animo consilioque promptus) ægre Juventutem ira ac dolore percitam, atque ipso numero insolentem, in officio continebat.

66. Verum omnem a Convictoribus Italis oriri perturbationem sentiens, & deteriora prospiciens animo, cogitare secum, & cum gravissimis Patrum deliberare coepit, an non verius esset tantam multitudinem, in qua factiosi ac turbulenti deesse nunquam possent, dividere duas in partes, suaque Alumnis relicta domo, Convictores in alteram amandare. Hos certe, qui de suo viverent, & Sacerdotii sanctitatem non ut Alumni profiterentur, nunquam passuros se iisdem atque illos legibus coerceri: Diversa autem disciplina regi sub communi tecto Juvenes ætate, ingenio, indole pares, difficile admodum esse, ac periculo non vacare. Quidni ergo separata in domum transferantur Convictores, & propriis legibus sub proprio Rectore vivant?

67. Ne multa. Consilium probante Borgia, nec dissentientibus Cardinalibus Collegii Patronis, eductum e Collegio Convictorum unum, quasi tentandi vadi causa, transmittit in Seminarium Romanum, nuper, ut vidimus, institutum, id certo futurum sperans ut preuenientem, viamque sternentem quodammodo, cæteri sequerentur. At lusit illum sua spes. Secuti sunt tantum septem, qui primi in eō Seminario Convictores, aliorumque, qui postea tanto numero secuti sunt, veluti antecursores fuere, anno MDLXVII. Reliqui a Germanico divelli nullo pacto potuere. Anni post haec fluxerant tres, & Cortesono successerat Sebastianus Romæus, mansuetioris ingenii vir, cuius facilitate Juvenes audaciores effecti, atque iterum sestu comico agitati, reddi sibi theatrum, in quo se ostentarent, procaciter petiere.

68. Rector, blandiri Juventutem cupiens, re nec concessa, nec præcise, uti decuit, negata, quosdam e Patribus in consilium adhibet, qui rebus in utramque partem jactatis, in hanc demum iere sententiam: Adolescentes, per Bacchanalia scholasticis studiis exsolutos, aliquo certe alio studio distinendos videri, quod adjunctum haberet liberale oblectamentum; Nullum actione comica liberialius honestiusque occurrere, & quo magis Juvenes delectarentur. Nihil itaque causæ esse quominus denuo in scenam producerentur Convictores, modo fabulam luderent eru-

ditam, & super hæc, arcendæ causa plebe-
culæ, latino sermone concinnatam. Nam ad
præteritas offensiones quod attineret, eas ab
expertis præverti facile posse.

69. Ita ludo scenico honestatis fuso illito, Borgia connivente, Drama sacrum & la-
tinum decretum est, lætis velut parta victo-
ria Convictoribus, quod rem tantopere con-
cupitam, non tam precibus, quam minis ac
pertinacia tenuissent. Nihilque jam illis longius
videbatur, quam ut optatae advenirent
feriæ, quibus denuo in scenam prodirent.
Et vero prodiere quo primum licuit die, &
suam singuli personam scitissime agentes,
magna spectatorum approbatione plausuque
sunt auditi.

70. At die postero, repetendum cum esset
Drama eventu, nec opinato corrupta omnis hi-
ilaritas est, nihilque factum propius quam ut
in actum vere tragicum fabula verteretur. Ni-
mirum hoc medio tempore Juvenes aliquot e
gymnasio Collegii Romani, seu sua sponte,
seu improbi cujuspiam instinetu, quamdam si-
bi adornaverant Italica lingua comoediam,
convenerantque ut eam in theatro Collegii Ger-
manici, cum bona Convictorum, si liceret,
gratia, vel etiam ingratitiis eorum agerent,
ac diem in id certam, totamque gerendæ rei
rationem condixerant. Hi igitur in Collegium
per speciem spectandi cum venissent, paratis
summa dissimulatione omnibus queis opus erat
rebus, qua causa venerint, renuntiant, re-

gantque porro sibi ut liceat propositum exsequi; & pegma, nec expectato responso, recitaturi descendunt. Tremere ad ea Convictores, qui nihil tale essent suspicati. Nec mora. Advolant promptissimi quique facto globo, ac jurgiis primum, deinde vi pellere injustos alieni juris usurpatores conantur. Non ferunt illi vim, jurgia jurgiis repellunt. Clamore ac tumultu personant omnia. Incensis demum animis, ac rixæ in morem atrocius efferatis, stringuntur hinc inde gladii, eo adductis rebus ut ferro dirimenda lis esset. Et haud dubie cæde ac sanguine theatrum funestabatur, nisi propere accurrens Patrum qui aderant gravissimus, furentes auctoritate compressisset, neutris recitare jus sis. Adeo Juventutis incauta mens est, & nisi frænum injicias, præcipiti magis fertur impetu, quam consilio ac ratione ducitur. Periculum utcunque discussum gratulati sunt Patres, ac tum quidem omnia quievere. At Convictores, alte defixam retinentes injuriam, cum ira pudorque versaret animos, truci ac minaci vultu vindictam circumspiciebant. Et Alumni, quamquam ab ea cura sejuncti, tamen, ut in communi causa, partem irarum capiebant. Angebatur Romæus Rector, cui pax & quies domestica longe rerum omnium antiquissima, nihilque non agebat quo fecientes, paratosque ad omne facinus demulceret.

71. Pacatis ad extremum rebus, tamen

ipse perturbatus, inquietus, metuensque deteriorum, rediit ad priora consilia de amovendis Convictoribus, quorum maxime causas commoveri turbas cerneret. Rem perurgebat Borgia, caute tamen, uti solebat, tacite, ne acerbius irritarentur Juvenes, quibus fixum erat a Germanico nunquam discedere. Nec nihil moræ afferebant multi Praesulum Procerumque, quibus affinitate, aut quo alio jure Juvenes attingentibus idem sedebat; & ipse Pontifex ea de re consultus haud facilem se præbebat, & negotium ampliabat:

72. Dum ergo necuntur alii ex aliis moræ, resque in longum protrahitur, incidit mors Pii Pontificis, quæ Gregorio XIII. novo Collegii Fundatori ac Parenti optimo locum dedit anno MDLXXII, exactis a prima ejus institutione annis XX. Hoc porro toto tempore, quantum ex monumentis colligere potui, Alumni sunt numerati haud plures centum & sexaginta, quidam etiam Germanis admixti Angli, Hungari, Pruteni, Poloni, at bono publico addicti plerique, deque Catholica re insigniter meriti, quorum nos libro tertio mentionem faciemus.

73. Hoc loco liceat mihi eos tantum commemorare, qui ex Collegio transgressi in Societatem Jesu, non Collegium minus quam Societatem pietate, litteris, ac rebus gestis illustraverè.

74. Primus in his Paulus ille Hoffaeus

fuit, de quo & Petro Canisio sapientissimum Bojorum Duceat Albertum dicere solitum acceptimus quod de Principibus Apostolorum usurpat Ecclesia, *Petrus Canisius & Paulus Hoffæus ipsi nas docuerunt legem tuam Domine.* Adeo quod in Bavariam e proximo non irrepsisset impura superstitione Lutheri, huic hominum pari ferebatur acceptum. Hoffæus, Bingæ natus in Moguntina Dicecesi, cum insigni doctrina parem prudentiam soleritiamque jungebat. Itaque Theologiam cum docuisset Bononiæ, & Jus divinum Viennæ, ab exedra ad præfectorias traductus, Collegia plura Germaniæ, totamque adeo Germaniæ Superioris Provinciam rexit. Romæ suffragiis Patrum, qui ad Comitia convenerant, Claudio Aquavivæ in administranda Germanica Societate adjutor (Assistentem dicimus) datus est. Quo perfunctus ad decem annos munere, rediit in Germaniam, atque Ingolstadii non annis minus quam meritis onustus occubuit.

75. Hoffæo prope geminus fuit Henricus Blysemius, patria Coloniensis. Eum certe e Collegio in Societatem secutus, pari tuendæ Catholicae disciplinæ studio est æmulatus. Alumnorum primus Theologiz Doctor creatus est. Ab ipso B. P. Ignatio cooptatus in Societatem, Collegii Pragensis fundamenta jecit, eique diu præfuit. Totius deinde Provinciæ Austriacæ magistratum cum eximia laude gessit. Ad extremum Græcii, ubi recens institutam Academiam moderabatur magno do-

mi forisquē lu>n decessit , clarus eruditis aliquot libris , quas contra novos hæreticorum errores conscripsit .

76. Ex eodem numero fuit Stephanus Arator , natione Hungarus , quem memorant variis disputationibus hæresecos magistris quadraginta vocem inclusisse , ac semel tercentum ex ipsis , Varasdini in sua , ut vocabant , Synodo congregatos ad disputandum proveas- se , ac pudore oppletos reliquisse , nemine etiam multis invento , qui unius provocationem acciperet .

77. Addendi his Hermanus Thyræus , Novesii in Ubiis natus , & Joannes Gibbonus gente Anglus , duo hæreticorum acerrimi insestatores , quorum adversus hæresim præcla- ra ingenii ac doctrinæ monumenta etiam nunc existant . Thyræus præter singularem doctrinam , quam tradendis Ingolstadii ac Treviris altioribus disciplinis explicuit , regendis Col- legiis ob prudentiæ magnitudinem fuit adhi- bitus , ac totam Rheni provinciam admini- stravit . Obiit Moguntiæ , ac funere appara- tissimo elatus est , viri jacturam tota complo- rante civitate . Gibbonus pingui Sacerdotio donatus fu~~erat~~ , quo vitam sat commode pos- set exigere . Verum ipse , abdicato Bonnensi Canonicatu , Christi crucem amplecti in So- cietate maluit . Treviris Professor Theologæ primum , deinde Præfetus studiorum , postre- mo Rector Collegii fuit , ibique diem clausit extremum .

78. Ta-

78. Tacendi non sunt Justus Rabus Polonus, & Fabianus Quadrantinus Prutenus, qui licet ab infantia pravis opinionibus nutriti, deinde hæreticorum primipilos inito æpe certamine ad silentium adegere, eorumque scripta virulenta scriptis eruditissimis confutavere. Rabus multarum vir litterarum, cum res ferebat, non Polonice solum, sed Latine, Græce, Germanice, Italice, Gallice loquebatur, adeo expedite, ac si vernacula lingua uteretur. Parisiis, Brunsbergæ, Vilnæ, Posnaniæ, Lublini, Claudiopoli humanas divinasque litteras tradidit. Sacra expeditione in Valachiam suscepta, ibi magnam molestiarum molem toto triennio pertulit. Sigismundo Regi Poloniæ a sacris confessionibus fuit. Demum Cracoviæ, ubi ante annos septuaginta ex nobili & opulenta familia natus erat, vivere desiit. Quadrantinus, e Lutherano Catholicus factus, prius quam Societatem ingrederetur, palinodiam cecinit, revocavitque quos antea combiberat errores publico scripto, quod Colonizæ una cum epistola quadam Hosii Cardinalis est editum. Posnaniæ Theologiam ac Fidei controversias docuit. Annæ Austriacæ Poloniæ Reginæ conscientiam diu rexit, apud eamque mire gratiosus fuit, simul divini verbi ministerio pietatem inter aulicos serens. At in magno adhuc robore ætatis, annos natus tantum sex supra quinquaginta, Brunsbergæ excessit.

TOM. II.

F

sit e vita. Alii præterea multi ex eodem numero, doctrina ac sanctimonia præstantes viri, sed longum esset recensere singulos. Tunc enim in Societatem multi se recipiebant, nondum Alumnis aditu in ordines religiosos, quod postea factum est, intercluso. Et nos eos maxime commendatos volumus, qui cum apud se viverent nullis adstricti Religiosorum legibus, nihil minus pietate, doctrina, ac religionis studio eminuere.

79. Hi ergo cum redibant in Germaniam Juvenes, non est dictu facile quantum continuo sermonem popularibus suis darent, quanta deinde rerum ac consiliorum commutatio in urbibus eorum oppidisque fieret. Fuit ubi familiæ integræ, quæ paulo ante ad Lutherum foede defecerant, post Alumnorum adventum, ejurato Luthero, ad Sacra Catholica rediere. Primo enim, etsi verbum hi facerent nullum, aspectu ipso, ac vitæ incorruptæ exemplo, a fastu luxuque atque omni intemperantia longissime abhorrentes, contaminatos gregalium mores tacite perstringebant, atque eo efficacius, quod tantam innocentiam, integritatem, pietatem, non exteri aliqui, non senes decrepitii, non horridioris aspectus cucullati, sed cives, sed domestici, sed florenti ætate Juvenes præ se ferrent. Sive autem rem divinam facerent (& eodem omnes ritu, Romano scilicet, facitabant), seu familiares sermo-

fles miserent cum amicis, sive in publicum prodirent tantum, ac se conspiciebant præberent, ex modestia gravitateque ipsa Romæ educatos quisque agnoscebat, ac de Roma, de Pontificia majestate, de Catholicâ disciplina rectius sentire cogebatur. Qua semel facta animorum inclinatione, levvi deinde momento pellebantur homines ut in fidem Romani Pontificis se referrent. Disrumpabantur ira ac pudore hæc intuentes partium hæreticarum duces, at nihil habentes quod contra dicerent, hiscere non audiebant.

80. Sed non exemplo tantum, quod silentium eloquens scite dixeris, sed voce etiam atque omni labore industriaque hæresim, ut in aperta belli denunciatione, Alumi impetebant, multisque mortalium errorum, qua privatis, qua publicis sermonibus, e plano juxta ac superiore loco dicentes, eximebant. Tanta enim cum florarent doctrinæ virtutisque fama, expetebantur certatim ab Episcopis, atque alii Concionibus habendis, alii Paræciis administrandis, aliâ Juventuti in scholis erudiendæ adhibebantur. Quidam etiam per Diœceses ad facientiam Divini verbi sementem, revellendasque mælas novorum dogmatum stirpes, circummittebantur. Omnes opus Apostolicum, pro sua quisque parte, magno pietatis proventu faciebant. Verum ampliora hæc sunt, quam ut sic cursim leviterque at-

tingenda videantur. Ea itaque omissa in
præsens, proprium in librum congesta, ac
paulo distinctius pertractata, infra subji-
ciemus.

EXEMPLUM CHARTÆ PERGAMENÆ

In qua Julius III. & Cardinales, qui Romæ aderant, scripto professi sunt quid quisque esset collaturus ad sustentationem Collegii Germanici, descriptum ex autographo. Nominata Cardinalium fuerant prius suo ordine exarata.

Ostien. Vestigia Sanctissimi D. N. insequendo conferam quolibet anno aureos 100. Jo. D. Card. Ostien.

Portuen. Ego Jo. Episcopus Portuen. conferam quolibet anno aureos centum.

Tusculan.

Pranestin.

Turnon. Ego Card. Episcopus Sabintus conferam 80.

Parisien. Ego Jo. Bellajus conferam anno quolibet aureos 150.

Giury.

Carpen. Ego R. Gard. de Carpo conferam quadraginta.

S. Jacobi. Ego Jo. Card. Compostellan. conferam quolibet anno 100.

Lenoncourt.

Meudon.

S. Crucis. Ego M. Card. S. Crucis conferam octoginta aureos.

Silvius.

Moronus. Ego Card. Moronus conferam decem aureos singulo quoque mense.

Tridentin. Ego Card. Tridentinus conferam decem aureos singulo quoque mense.

Armeniacus. Ego Georgius Cardinalis conferam aureos quinque singulis mensibus.

*Burgen.**De Hannebaud.*

Augustan. Ego O. Card. Augustanus conferam centum & viginti.

Cueva. Ego B. Card. de la Cueva offero quolibet anno centum & viginti.

Cesis. Ego Fridericus Card. Cesius conferam quolibet annum scuta centum.

*Durantes.**Portugallen.*

Paciecus. Ego P. Card. Giennen, conferam quolibet anno centum.

S. Angeli. Ego R. Card. S. Angeli conferam quolibet anno scuta 120.

Guisa, alias Lorena. Ego C. Card. de Lotharingia conferam quolibet mense scuta viginti.

Verallus. Ego H. Card. Verallus conferam quadraginta.

Medices. Ego Jo. A. Card. de Medicis dabo singulis annis scuta 50.

*Maffæus.**Vandomius.*

Crispus. Ego Ti. Card. Crispus conferam 25. aureos.

*Massilien.**Perusin.* Ego F. Card. Perusin. conferam centum aureos.*Saracenus.**Montepolitan.* Ego Jo. Card. S. Vitalis conferam quadraginta.*Messanen.**Puteus.**Campiegius.* Ego A. Card. Campiegius conferam quadraginta.*Fanen.**Mignanellus.**Poggius.* Ego Jo. Poggius conferam 40.*S. Clementis.* Ego Jo. B. Card. S. Clementis conferam quadraginta.*Imolen.**Pigbinus.**Pisanus.**Mantuan.**Auria.**Castillionus.**Farnesius.* Ego A. Card. de Farnesio conferam quolibet anno aureos centum viginti.*Sancta Flora.* Ego G. As. Card. Camer. conferam aureos 120. quolibet anno.*Polus.* Ego Reg. Card. Polus conferam centum aureos.*Sermoneta.* Ego N. Card. de Sermoneta conferam centum & quinquaginta aureos.*Ferrarien.* Ego Hip. Card. Ferrarien. conferam centum & quinquaginta aureos quolibet anno.*Sabellus.* Ego Ja. Card. Sabellus conferam quadraginta.*S. Georgii.*

Urbinate. Ego Ju. Card. Urbin. conferam aureos
centum viginti quolibet anno.

Monte. Ego In. Card. a Monte conferam au-
reos ducentos.

Cornelius. Ego Aloy. Card. Cornelius conferam
aureos quadraginta.

BULLA JULII III.

DE ERECTIONE COLLEGII GERMANICI.

JULIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Dum sollicita considerationis indagine perscrutatur, quam sit pretiosum sapientiae & scientiae donum cum probitate vite coniunctum, & quod per illud (illo largiente, a quo procedit omne datum optimum, omneque donum perfectum derivatur) ignorantiae & vitiorum tenebrarum profligantur, errores tolluntur, & mortalium actus in lumine veritatis disponuntur; solliciti reddimur & solertes, ut literarum simul & Christianae pietatis studia, ex quibus divina cooperante gratia acquiritur scientiae cum caritate conjunctae margarita, ubilibet, in illis praesertim locis, quae ad ferenda, irriganda, & multiplicanda studia hujusmodi idonea & accommoda esse dignoscuntur, salubria incrementa suscipiant.

¶. i. Hinc est, quod Nos attentes quanta sit fidelium & strenuorum operiorum penuria, præcipue in illis regionibus, ubi cultus veræ religionis per varias haereses maxime imminutus, & Catholicæ ac sanæ doctrinæ, nequaon vite lumen multis errorum tenebris obscuratum est, quan-

tumque Christianæ Reipublicæ & Fidei Orthodoxæ conduceat, ut militans Dei Ecclesia ubique, & præsertim in Germania, viris exemplari vita & literarum scientia præditis, quorum opera veritatis lumen protendi, & illud obumbrare nitentes dissipari valeant, in dies abundet; Motu proprio, non ad alicujus Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mea deliberatione & certa scientia nostris, ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam, ac ipsius militantis Ecclesiaz exaltationem, & Germaniaz spirituale auxilium, in alma Urbē nostra, & loco ad id convenienti & apto per infrascriptos Protectores assignando, unum Collegium Scholarium **GERMANICUM** nuncupandum, cum dote, Ecclesia, vel Cappella, in qua Missæ & alia divina Officia, juxta providam ordinationem eorum, qui Collegii gubernationem suscipient, celebrentur, neenon structuris, ædificiis, cameris, & locis, ac dote simili Collegio convenientibus & necessariis, in quo aliquot Nationis Germanicæ Juvenes dociles & booz indolis, &, si fieri possit, jam aliqua bonarum artium & sinceræ doctrinæ principia habentes, Deum timentes, & religionem zelantes, ex Regionibus, Provinciis, & locis Germaniaz educandi, instituantur & aliantur, ac bonis & sanctis moribus imbuantur, neenon litterarum & piæ vitæ studio continuo vacent, sub magistris sive præceptoribus eis per dilectos filios Societatem de Jesu nuncupatam constituendis, qui litteras humaniores trium linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ, ac Logisticam, Physicam, & alias liberales disciplinas, & demum Sacram Theologiam publice legant & de-

ceant, & alias ipsorum Scholarium curam, regimēn, & administrationem, in his, quæ ad morum integritatem, & verbi Dei prædicationem ac explicationem, & ad officium Christiani Pastoris, necnon bene beateque vivendum pertinent & spectant, suscipiant, & nullis parcendo laboribus, quantum in eis fuerit, ædificant, & divina præcepta eorum animis. infigere conentur, & tales se erga eosdem Scholares exhibeant, ut ipsi tandem divinæ legis capaces, necnon æstate, doctrina, & probitate maturi, postquam de Beneficiis Ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tamquam intrepidi Fidei athletæ, in suas regiones, ad alios exemplo vite suæ ad Christum trahendos, &, qui id talentum acceperint, ad verbum Dei prædicandum & docendum, curam animarum sibi commissam ad Dei laudem & gloriam ac spiritualem fidelium profectionem exercendum & administrandum, necnon hæresum latens venenum deprehendendum, & errores apertos convincendum & resecandum, ac denique Fidem ipsam totis viribus defendendum, ac verbo & exemplo ampliandum, &, ubi extirpata fuit, denuo plantandum, cum animarum salute, remitti & destinari possint, Auctoritate Apostolica tenore præsentium erigimus & instituimus.

§. 2. Nec non dilectos filios nostros Rodulphum Sanctæ Mariæ trans Tiberim de Carpo, & Joannem Sancti Pancratii Compostellanum, ac Marcellum Sanctæ Crucis Cervinum, & Joannem Sancti Stephani in Cœlio Monte Moronum, necnon Othonem Sanctæ Sabinæ de Augusta, & Jacobum Sancti Simeonis Titulorum de Puteo nuncupatos S. R. E. Presbyteros Car-

dinales, ipsorum Collegii & Scholarium Protectores & Defensores, ad quos vel aliquem Societas hujusmodi possit pro consilio & auxilio in his, quæ ad commissam sibi curam pertinent, recurrere; quique adducendorum hujusmodi Scholarium, & post studia remittendorum, & quamdiu in Collegio manebunt sustentandorum, curam habeant, auctoritate & tenore prædictis constituimus & deputamus.

§. 3. Necnon Collegium præfatum, ac illius Scholares & Magistros seu Præceptores, Rectores, & Gubernatores pro tempore existentes, eorumque bona mobilia & immobilia, cujuscumque qualitatis & quantitatis exsistentia, & in dicta Urbe & alias ubilibet consistentia, ab omni jurisdictione, correctione, visitatione, domino, superioritate, & potestate pro tempore existentium Senatoris, Consulum, & Conservatorum ac Reformatorum dictæ Urbis, necnon Rektoris Studii generalis ejusdem Urbis, ac aliorum quorumcumque Judicum, Officialium, & personarum in dicta Urbe & alias ubilibet constitutorum, illaque, ac in propriis eorum rebus & bonis cum eis contrahentes, a solutione & exactione quorumcumque pedagii, gabelæ, bulletini, decimarum, & cujusvis alterius tam ordinarii quam extraordinarii oneris in dicta Urbe, & alias ubique locorum, & ex quacumque causa impositorum & imponendorum eximimus & totaliter liberamus, ac sub Beati Petri & Sedis Apostolicæ atque Nostra protectione suscipimus, Nobisque & dictæ Sedi immediate subjecimus, ac liberos, immunes, exemptos, susceptos, & subjectos, immuniaque & exempta fo-

re & esse, & ita per quoscumqne Judices quavis auctoritate fūgentes, sublata eis quavis alteri judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere.

§. 4. Nec non quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernimus & declaramus.

§. 5. Ipsisque Collegio, Scholaribus, Rectoribus, & Gubernatoribus, ut omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, libertatibus, facultatibus, & indultis, quibus Studium generale Urbis hujusmodi & illius Rector præfatus necnon Doctores & legentes in eo quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, non solum ad eorum instar, sed æque & pariformiter uti, potiri, & gaudere possint in omnibus & per omnia, concedimus & indulgemus, & illa eis communicamus.

§. 6. Neenon Senatori, Consulibus, Conservatoribus, Reformatoribus, Rectori, & aliis Judicibus, Officialibus, & personis prædictis, ac moderno & pro tempore exsistenti S. R. E. Camerario, Præsidentibus & Clericis Cameræ Apostolicæ, ac quibusvis Commissariis super exactio- ne decimarum & aliorum onerum prædictorum pro tempore deputatis, sub indignationis nostræ pœna, ne, prætextu quarumcumque Litterarum eis sub quibuscumque tenoribus & formis pro tempore concessarum, Collegium, Scholares, Rectores, & Gubernatores præfatos, seu eorum aliquem super præmissis quomodolibet molestent, seu molestari permittant, districtius inhibemus.

§. 7. Et insuper Regentibus & Superioribus
dicti Collegii pro tempore exsistentibus, assi-
stantibus præfatis Protectoribus, seu aliquibus ex
eis, aut de eorum consilio, & expresso conser-
su, illos, quos in dicto Collegio & alibi per
tempus debitum studuisse, ac scientia & mori-
bus idoneos esse repererint, in prædictis facul-
tatibus ad Baccalaureatus, Licentiaturæ, & Do-
ctoratus, ac Magisterii gradus, servata alias
forma Concilii Viennensis, juxta Universitatis
eiusdem Urbis consuetudinem, seu alias, promo-
vendi, & ipsorum graduum solita insignia eis
exhibendi, quodque in facultatibus supradictis
sic promoti illa legere & interpretari, ac in
eis disputare, & quoscumque gradui seu gradi-
bus hujusmodi convenientes actus exercere, &
alias omnibus & singulis privilegiis, gratis,
favoribus, prærogativis, & indultis, quibus aliis
in prædicta seu aliis Universitatibus & alibi,
juxta illius vel aliarum Universitatum hujusmo-
di constitutiones & mores, ad gradus prædictos
promoti de jure vel consuetudine utuntur, po-
tentantur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere
poterunt quomodolibet in futurum, uti, potiri,
& gaudere possint & debeant in omnibus & per
omnia, ac si gradus prædictos in ipsa Universi-
tate, juxta consuetudines & mores prædictos,
suscepissent, concedendi & indulgendi.

§. 8. Necnon pro felici implemendo, & salu-
bri directione ac conservatione dicti Collegii,
illiusque bonorum & rerum ac jurium tam tem-
poralium quam spiritualium, quæcumque statuta
& ordinationes rationabilia & Sacris Canonibus
non contraria faciendi & edendi, ac revocandi,

immutandi, corrigendi, & super illorum observations quascumque penas imponendi; quæ, postquam facta, edita, revocata, immutata, & correcta fuerint, eo ipso auctoritate prædicta approbata & confirmata sint & esse censeantur; & juxta eorum dispositionem, sublata quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere; ac quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum & inane decernendi; omniaque & singula alia in præmissis & circa ea necessaria seu quomodo libet opportuna faciendi & exsequendi, plenam & liberam, auctoritate prædicta tenore præsentium, facultatem & potestatem concedimus.

¶. 9. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac ipsius Urbis, etiam juramento, confirmatione. Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, necnon privilegiis, indultis, & Litteris Apostolicis eisdem Senatori, Consulibus, Conservatoribus, Reformatoribus, Camerario, Universitatibus, ac earum Collegiis, Rectoribus, Scholaribus, & personis, & aliis praefatis, nec non praefatæ Urbi & Populo Romano sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis, & innovatis: quibus omnibus, illorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

¶. 10. Volumus autem quod præsentium tran-

sumptis manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Curiaz Ecclesiasticæ, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio & extra, ac alias ubilibet, ubi opus fuerit, adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitz vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ erectionis, institutionis, constitutionis, deputationis, subjectionis, decreti, declarationis, concessionis, indulti, inhibitionis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei a suu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotenti Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, Pridie Kal. Septembris, Pontificatus nostri Anno III.

JA. CARD. PUTEUS.

Jo. Larinen.

L. de Loro.

Loco Sigilli pendentis.

Registrata apud Joannem Secretarium.

CONSTITUTIONES COLLEGII

AB IPSO S. IGNATIO CONSCRIPTÆ.

Hujus Collegii constitutiones in tres partes distribuentur. Ac primo quidem loco eorum fiet mentio, quæ debent in Germania observari in eligendis Scholasticis, qui sint ad hoc Collegium mittendi. Deinde leges præscribentur, juxta quas vita Scholasticorum in ipso Collegio dirigatur. Tertio loco ea explicabuntur, quæ servanda erunt, cum Scholastici, confecto studiorum suorum curriculo, in Germaniam remittentur.

§. I.

*Observanda iis, qui ad Collegium Germanicum
mittendi sunt.*

1. Ut gravioribus periculis, & vehementius nunc surgentibus primum occurratur, illud, hoc saltem tempore, statuatur, ut omnes in Collegium recipiendi, aut maxima eorum pars, sint ex superiori Germania, atque in ipsa Germanica lingua exercitati: nisi Helvetii, Frisiae, Gel-drenses, Clevenses, & ex aliis Septentrionalibus Regionibus aliquot admittendi censeantur; quod haec Regiones, ut & superior Germania, hæresum morbis videantur laborare.

2. Eligantur Juvenes, ad summum qui virginis unum; ut minimum vero quindecim annos compleverint, & ejusmodi, ut spes sit, non es-

TOM. II.

G

se eos duros nec intractabiles futuros, sed faciles & flexibles, ut Christianos mores cito possint imbibere. Nec vero refert magnopere vigesimum primum annum excessisse, si eluceant in Juvene alia Dei dona, quæ ætatem abunde compensent: & hoc judicium Rectoris prudentiæ relinquetur.

3. Sint integri ac sano corpore, & quod honestatem & bonam indolem referat. Ingenio & judicio bono prædicti sint. Linguam autem habent expeditam & decoram, ad munus illud cui destinantur recte gerendum, ad proponendum, inquam, in lectionibus vel concionibus Dei verbum, & alios privatis vel publicis colloquiis instituendos; ut non exemplo vitæ modo, sed etiam sermone proximos suos ædificant.

4. Sint bonis moribus, aut certe ea indole prædicti, quæ spem faciat bonos illos & studiosos futuros: quod intelligi ex bonorum virorum testimoniis poterit.

5. Nemo, qui Religionis semel susceptæ habitum deseruerit, admitti possit.

6. Omnes promittant, sub obedientia Summi Pontificis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & in Religione Catholica se, quamdiu vixerint, futuros.

7. Habeant in animo, & constanti voluntate proponant, tum vitam se (siquidem in Collegium recepti fuerint) Ecclesiasticam acturos, & sacros omnes Ordines suscepturos, quandocumque id per Illustrissimos & Reverendissimos Protectores fuerit injunctum; tum in Collegio tamdiu perseveraturos, donec finem suis studiis imponant, & idonei censeantur qui in Germaniam ad laborandum in vinea Domini alegari possint.

Quotiam autem hic finis est , cuius gratia Colegium hoc Germanicum est institutum , magna cautio adhibebitur , ne quis huc mittatur , qui non se ad servandum hoc statutum firma promissione obstrinxerit .

8. Quod ad reliquas conditiones attinet , hoc tantum in genere præscribitur , ut eo quisque aptior ad hoc Collegium existimetur , quo maiores in litteris & virtutibus progressus fecerit , vel quo pluribus animi & corporis , ac exteriores ornamenti abundare , & meliorem sui expectationem excitare videatur .

9. Deputabuntur etiam per eosdem Illustrissimos & Reverendissimos Protectores , qui Germanicos Juvenes ita Romam mittant , ut commatum pauperibus stappeditent , & omnibus de commoda societate prospiciant : quibus illud etiam curæ sit , ne quemquam in Urbem mittant , qui eam ingredi non possit ante finem mensis Maji , aut post initium mensis Octobris , ut tuendæ valetudinis eorum , qui mittentur , ratio habeatur .

10. Deputabuntur per Illustrissimos & Reverendissimos Protectores , qui in Germania Juvenes idoneos , & necessariis conditionibus instrutos inquirant , quibus leges in Collegio observandæ proponantur . Nec ullus admittatur , qui non se paratum esse significet & testetur ad observanda cuncta , quæ fuerint proposita .

11. Cum primum aliquis ex Scholasticis Romanis pervenerit , Rectorem Collegii adibit , qui postquam illum diligenter examinaverit juxta Constitutiones has , ad Illustrissimos Protectores , aut aliquem ex illis de eo referet , ut judicent , admitti ne illam , an excludi oporteat .

Et sic demum, post abjurationem omnium hæresum, in Collegium recipi poterit.

§. II.

Constitutiones in ipso Collegio servande.

12. Principio admoneantur omnes, Collegium in eum finem erectum esse, ut alantur in eo & instituantur qui Germaniaæ necessitatibus spiritualibus, pro talento quod Dei benignitate suscepient, opitulentur. Proinde nemini futurum integrum ex eo discedere, vel aliam conditionem vitæ amplecti, absque facultate Illustrissimorum & Reverendissimorum Protectorum, penes quos potestas erit illos cum Beneficiis Ecclesiasticis mittendi, cum commodum videbitur, ad colendam Domini vineam in iis locis, in quibus spes sit, eorum opera & labore fructum uberiorem percipiendum. Promissionem itaque hujusmodi omnes facient, & qui hanc legem violaverint semel in Collegium admissi, præter quam quod in gravem Dei indignationem incurrent, intelligent etiam se gravioribus censuris & poenis subjacere.

13. Quoniam autem ea demum utilis & salutaris doctrina est, quæ pietatis habet fundatum, nec tam decet Christianos Scholasticos de progressu in scientiis, quam de profectu in spiritu esse sollicitos; sub ipsum ingressum in Collegium de rebus spiritualibus; quæ in primis opportunaræ videbuntur ad tuendam animi puritatem una cum timore Domini, & ad tollendam mentem in ipsum Dominum, spatio octo aut

decem dierum instruentur, ut sancta paucorum dierum consuetudine assuefacti, lubenter reliquo tempore portiunculam aliquam diei in conscientia sua examinatione & piis orationibus aut meditationibus, prout edocebuntur, collocent.

14. Singulis diebus Missæ sacrum devotis & attentis animis audient. Singulis diebus Dominicis & festivis in Dei laudem ad Officium prescriptum simul dicendum mane & vespere convenient, & prædicationi ac lectioni verbi Dei, prout iis injungetur, intererunt.

15. Singulis vero mensibus semel saltem ad sacram Eucharistiam, facta prius humili peccatorum Confessione coram iis Sacerdotibus, qui ad audiendas illorum confessiones instituentur, reverenter accident.

16. Quod ad studiorum rationem & litterarias exercitationes attinet, nemo suum sensum & voluntatem sequatur; sed permittat se potius Rectoris judicio & arbitrio gubernari. Illi enim curæ erit, juxta sententiam Il lustrissimorum & Reverendissimorum Proætorum ac Præpositi Societatis Jesu, cui ea cura demandata est, singulis prescribere, primum ea studia in quæ ipsos incumbere, & auctores, quibus potissimum operam dare convenient; deinde tempus, quod in quoque studio poni debeat; tum modum & rationem in ipsis studiis retinendam. Curabit etiam ille, ne quidquam ulli desit, quod ad profectum studiorum necessarium videatur.

17. Nemo nec domi nec extra domum, nisi conscio & approbante Rectore, cum quoquam sermone vel scripto conversabitur; ut ita demum caveatur ne colloquia misceantur cum illis, a

quibus inquinari & corrumpi potius, quam juvari vel eosdem juvare possint. Quare nulli etiam exire domo licebit; aut postquam exierit quam progredi, inscio Rectore, & absque comite eo, quem ipse Rector adjunxerit. In domesticis porro officiis & actionibus, & breviter in iis omnibus, quæ ad utilem & salutarem Scholasticorum in doctrina & pietate institutionem pertinebunt, tanta eorum erga Collegii Rectorem obedientia semper constare debet, ut alacri sua promptitudine cognoscere se ostendant, non tam homini parere se, quam Deo, qui per ipsum Rectorem, tamquam per instrumentum suum, eos gubernare dignatur, a quo etiam existimabunt illas se admonitiones & increpationes accipere, quas a Rectore audierint, nec non & penitentias, quas nonnunquam ad corrigendos leviores ipsorum lapsus injunxerit. Nam de gravioribus nihil hic dicimus, nec etiam timendum est umquam futurum, ut in tam sancta sociate gravia crimina ulla admittantur, quæve magnum aliquod offendiculum aliis afferant. Verum si id aliquando (quod Dominus avertat) accidet, auctores protinus ex domo, tamquam contagiosæ oves, expellantur, ne reliquos inficere possint.

18. Singuli singulos, in quibus dormiant, habent lectos.

19. Victus erit conveniens, nec ullus in eo peculiaris erit delectus, nisi qui apud omnes Catholicos servari consuevit. Nullis etiam aliis jejuniiis, quam iis quæ Ecclesia indicit, quisquam adstringetur; & ne ad illa quidem, qui per statem vel corporis infirmitatem non tene-

retur. Licebit tamen cuique adjungere ex propria devotione quæ velit, modo id sciente & consciente Rectore faciat.

20. Vestitus erit honestus, & qui deceat viros Ecclesiasticos; ita ut omnes pileum clericalem, & externam vestem talarem gestent, quæ eam habeat formam, quam maxime convenire Illusterrissimi & Reverendissimai Protectores judicaverint.

21. Nulli licet ulla apud se pecunias habere, sed quascunque vel Scholastici ipsi attulerint, vel amici aut cognati ad eos miserint, Rector, tamquam depositarius, ad ipsorum peculiares sed necessarios usus servabit, absque cujus licentia neque libros neque ullam aliam rem emere audebit.

22. Danda est opera a Rectore, ut quicunque in Collegio fuerint, multis utilibus exercitacionibus assidue excolantur; utque non tantum scribendo & inter se conferendo, aut disputando, verum etiam docendo & concionando exerceantur; denique ut illa ferre arma & regere assuecant, quorum praesidio uti eos aliquando ad suorum spiritualem salutem (quæ ab immanissimis hostibus oppugnatur) vindicandam & defendendam oportebit.

23. Curabitur quoque ut certis temporibus honestæ ipsis Scholasticis relaxations concedantur, quæ & remittendis animis, & corporum valetudini tuendæ conducant.

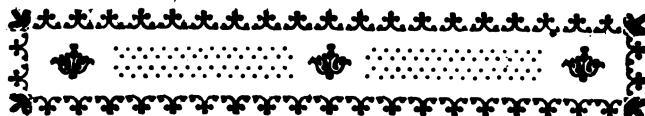
§. III.

*Statuta servanda cum aliqui ex Collegio
in Germaniam remittuntur.*

24. Nullus ex iis, qui in Collegio fuerint educati, in Germaniam amandabitur, quin prius ad Illustrissimos & Reverendissimos Protectores per Rectorem, aut aliquem alium de Societate Jesu referatur, & eis constet de non pœnitendo ejus in bonis moribus & doctrina profectu, ac quod merito sperari possit futurum eum utilem populo illi, ad qnem mittitur, bonumque aliquem fructum in Dei gloriam & animarum salutem ex ipsius labore percipiendum.

25. Ipsis vero Illustrissimis & Reverendissimis Protectoribus incumbat, pro cura quam suscipere dignati sunt, providere, ut Ecclesiastica Beneficia ipsis Scholasticis, juxta rationem talenti & dignitatis cuiusque, conferantur; & propicere ad quem potissimum populum quemque mitti conveniat, spectato tantum augmento divinæ gloriæ, & ipsorum populorum necessitate. Considerabunt etiam illi, an expedit aliquos in universam Germaniam mitti, & nullis certis urbibus destinari, ut medicinam nunc uni parti nunc alteri adhibeant, ut judicaverint morbi rationem exposcere.

26. Discedentibus in Germaniam, si nullos illi proventus ex suis Sacerdotiis perceperint, & commeatu omnino destituantur, Collegium ipsum viaticum impertietur, & omnia caritatis signa demonstrabit, ut optimum & christianissimum opus parem principiis & progressui exitum habeat.

LIBER SECUNDUS.

Germanici Collegii instauratio, & Hungarici institutio sub Gregorio XIII. Ubi quædam de primo Rectorre Michaele Laretano.

i. **G**regorium XIII. Collegii hujus Conditorem Parentemque vulgo haberi, atque hoc passim nomine compellari, mirabitur nemo, nisi qui forte ignoret quantum ad ejus amplitudinem, dignitatem, firmitatemque contulerit; quod certe tale est, ac tantum, ut non tam conservatum ab eo, atque instauratum, quam ex integro conditum videri, dicique debeat. Nam & sedem ei certam, & amplos redditus, & leges, & privilegia attribuit, & denique Collegium ipsum ita ordinatum, auëtum, ac rebus omnibus ad perennitatem constabilitum reliquit, ut Ignatii vaticinio, de quo supra memoratum est, fidem affirmaverit. Jam hæc quemadmodum facta transactaque sint, nos hoc libro breviter evolvendum suscipimus. Gregorius ergo, qui Hugo Boncompagnus antea dicebatur, Pontifex factus, principio alia omnia quam Germanorum Collegium cogitabat, in eam maxime

turam intentus, ut susceptum a Pio Decesore suo sacrum piumque bellum urgeret aduersus Turcam, recenti ad Echinadas nava-li prælio attritum, atque animo consternatum, qui si paulo acrius premeretur, & victoriæ cursum Christiani prosequerentur, haud vana debellandi spes erat.

2. Et jam tractis in sociale bellum, præter Hispaniæ Regem, Venetis, aliisque Italijæ Principibus, & ad Pontificias adjunctis eorum viribus, magnam paraverat classem longarum navium, milite, atque omni belli copia instructam, in Turcicam expeditionem ituram: Cum tantum belli apparatum orta inter Duces ex dignitatis emulatione discordia turbavit, sacrum fœdus abruptit, classemque ipsam fœde dissipavit, nulla relicta spe denuo in posterum coalituram. Id acerbissime ferens Pontifex dolebat tam levi de causa ita corruptam occasionem pulcherrimam gerendæ rei, quæ si successum haberet, haud dubie reddituram ad obedientiam & fidem Ecclesiæ Romanæ gentem Græcorum, post tam longum inveteratumque dissidium, confidebat. Ac sæpe ea de re, ut se dabat occasio, querebatur.

3. Forte fortuna in eumdem sermonem de venerat cum Cardinali Truchsesio, Episcopo Augustano, qui negotii cujuspiam causa aderat, viro apud ipsum mire gratioso; atque is, petita reverenter, factaque sibi dicendi quæ vellet, quæque sentiret facultate, se

vero, ait, si sui res esset arbitrii, minus de Græcorum fide atque obsequio, re prope jam desperata, fore sollicitum, magisque ad gentem Germanorum, quæ periculo quidem proxima esset, spem tamen aliquam rerum meliorum adhuc ostenderet, curas ac studia conversurum. Recentि nimirum malo Germaniam laborare, Græciam inveterato. Illi salutaria futura quæ adhiberentur remedia, non item huic, quam diuturnitas ipsa morbi, ac longa possessione roborata mali vis faceret incurabilem. Denique faciliorem videri trajectum alpium ad juvandam Germaniam, quam Ægei maris ad Græciam vindicandam. Perplacuit oratio Pontifici. At quod tandem, inquit, consilium das, quod ex usu Germaniae futurum sit? Cui Cardinalis: Opportune frequentes in Urbe sunt Patres Societatis Iesu, ad sui Comitia Ordinis convocati, (nam decesserat eodem anno MDLXXII. Franciscus Borgia summus Societatis Præses, ac de successore agebatur), estque præ aliis ille Canisius, notissima vir doctrina ac pietate, quo rerum Germanicarum nemo consultior. Hunc si audieris Beatissime Pater, quid agendum consulendumve sit, quid publicæ intersit rei, facile intelliges.

4. Canisii nomen, rebus in Germania gestis celebratissimum, miram Gregorio cupiditatem injecit hominis de facie cognoscendi. Eum itaque acciri ad se confessim jubet. Atque ut affuit, blande compellatum, multa

rogat de statu rerum in Germania, quæ spes, quæ ratio hæreseos profligandæ sit. Canisius, in sermonem ingrediens, plus quidem nimio ait afflictam in ea plaga rem Catholicam esse, non adeo prostratam tamen ac perdiram, ut non restitui Deo propitio queat. Operas tantum deesse, quæ Vineam excolant a fero Apro misere devastatam. Cæterum, si adhibetur industria, si operi insistant viri strenui, nec pauci, posse enimvero quæ integra adhuc sunt conservari, quæ collapsa sarciri. In Ecclesiis Cathedralibus Collegia Sacerdotum esse, & numero & dignitate splendissima, quæ Religionis totidem veluti propugnacula videri possint. At multum interesse quales ii sint Sacerdotes, sola ne generis claritate, an etiam doctrina, ac virtutem iuncte conspiet. Ex iis enim, ab iisque eligi Episcopos magnis Principibus opibus ac potentia pares, certe haud multum impares, qui si parem potestati virtutem jungant, Religionem tueri facile possint. Paræcias deinde esse amplas, & magni quantum; at non dignioribus plerumque committi, sed nobilioribus, nulla interdum doctrina, nulla ad pascendum gregem indole. Inde virus novæ superstitionis latius diffundi, inde opes factionis crescere, inde omnia humana ac divina jura confundi. Quæ sat copiose elocutus, tum ad Collegium Germanicum deducto sermone, multas maximasque ejus utilitates exposuit. Sapienter sane fe-

cisse Pontificem Julium III. qui in urbe Religionis sede hanc virtutis palestram Germanicæ Juventuti aperuerit, pessimo publico factum esse, quod perfidere eam, uti constituerat, occupatus morte non potuerit. Hoc uno instituto, si stabile firmumque sit, stare Catholicam rem in Germania posse. Optandum tamen sibi videri, ut Alumni post-hac, non solum numero plures, sed, quatenus possit, eo sint genere, ut ad splendidaiora Ecclesiarum Sacerdotia, atque ad ipsas adeo Insulas non nisi potentioribus tradi solitas, aspirare queant. Id si fiat, nullum opinione sua præsentius afferri posse Germanicæ laboranti subsidium, hoc uno cætera contineri. Ita loquentem tacitus, ac cogitabundo similis audiit Gregorius, numquam interfatus. At ad extremum: *Æquum est, inquit, ut quæ Julius posuit Collegii fundamenta, per nos ad fastigium attollantur.* Nec plura effatus, facto bene precantis signo, Canisium dimisit.

5. Truchsesius statim, Moronusque Cardinales, quibus ea res maxime cordi erat, de colloquio, colloquiique exitu certiores sunt facti, nullamque sibi intulerunt moram ad incendendum Pontificis animum, de quo tam læta concepta spes erat. Redit ad Pontificem captata occasione Truchsesius, adit ex composite Moronus, nec jam de Græcia, sed de Germania cogitantem, atque ultro de Collegio disserentem, ac deliberantem audiunt.

Gratulantur consilium, non utile solum, sed in rem praesentem necessarium, atque unicum. Facile quin etiam factu demonstrant, ne differat hortantur. Sic ambo sua currenti sponte stimulos subjicientes tenuerunt auctoritate ut negotium maturaret, & manus operi quam ocyssime admoveret.

6. Forte per eos dies Jesuitæ novum sibi Præpositum Generalem creaverant Everardum Mercurianum. Huic Pontifex ad se accersito significat, yenturos sub Autumnnum Germanos Adolescentes centum. Det ipse operam, ut iis locus in Collegio, & quæ usui suat omnia præsto sint. Se censum perpetuum, quó alantur, præbiturum. Quo tamen usque pertingere census debeat, habita ratione sumptus in singula capita faciendi, inquirat diligenter, referatque ad se. Nihil distulit Mercurianus imperata facere. Quodque ad censum attinet, disceptata inter Collegii economos re, subductisque cum cura rationibus, confectum est, haud minus decies mille aureis opus esse, siquidem Alumnis centum præstari ex toto viatum, vestitumque, atque omnem cultum corporis oporteret.

7. At quando ad eum numerum excessuri essent Alumni, Convictoribus, qui longe majori essent numero, locum non reliaqui. Utque non desit locus, tantam diversarum gentium Juventutem sub eodem tefto contineri nullo modo posse. Satis jam superque experimento constare quantum quietis domesticæ

intersit Germanis Italos non commisceri. Unam eamdemque disciplinam Adolescentibus cœlo, ingenio, instituto vitæ diversis, aptari haud quaquam posse, diversam non expedire. Aut igitur deprecandam Collegii administrationem, aut omnino Juvenes separandos. In id omnes Collegii Præsides & administristi consentiebant. Quod ut accepit Pontifex, æqua postulari intelligens, vetuit jam tum ne præter Germanos alii deinceps. in Collegium reciperentur. Nec ita multo post Convictores, siquidem Societatis institutione frui vellent, in Seminarium Romanum migrare jussit, nec ullis cujusquam intercessionibus ab ea sententia se dimoveri est passus. Verum ad id nisi aliquanto post non est ventum, & quo facta modo sit Juvenum separatio, nos infra disseremus.

8. Prius quam hæc agerentur, ad Germanæ Principes Gregorius scripsit, deque ratione consilii sui, quod ad nationis Germanicæ utilitatem ac decus unice spectaret, eos docuit, rogans ut voluntatem erga ipsos suam benevolam oppido paternamque, grato acciperent animo, & quam suscipiebat de rebus eorum curam quo possent ipsi modo adjutarent. Nec eo contentus, delectum e Sacra Rotæ Auditoribns Gasparem Gropperum, virum industrium, & expertæ fidei, proficiisci in Germaniam cum potestate Legati Pontificii, singulos adire Principes, qui Catholicæ nomine censerentur, atque iis eadem a se re-

nunciare jussit, hoc insuper adjuncto mandato, ut quacunque transiisset, conquereret selectionis indolis adolescentes, ac sua commendatione instructos Romam alegaret. Eadem mandata per litteras dedit Joanni Delphino suo apud Maximilianum Cæsarem Legato.

9. Qui dum injunctas pro se quisque partes e longinquo exequuntur, ipse proprius operi manum admovit. Primum omnium fuit diploma fundationis, quod viii. Idus Augusti, anno MDLXXIII. rite editum obsignatumque est. Eo diplomate profitebatur Gregorius, se in spem Germaniae, olim Religionis cultu inclytæ, sed jam nova Lutheri superstitione miserandum in modum pollutæ, Collegium ejus gentis conditum in Urbe velle, ac porro condere. Ne vero eveniret sibi quod Decessori suo Julio, ut prius excederet vita, quam Collegium ipsum firmatum probe constabilitumque esset, atque inde omnia decedente se ruerent, ei jam tum vernal annuum aureorum decem millium in perpetuum assignabat, cuius pecuniæ partem constituebat in Sacerdotio S. Sabbæ, partem reliquam aliunde se suppleturum, si vita suppeditaret, spondebat, atque interim ex Arario Pontificio pendi jubebat.

10. Primum itaque inter dotalia Collegii bona Sacerdotium, quod dixi, S. Sabbæ fuit; quod quale sit, non abs re puto erit paucis exponere. Templum est amplum ac per-

ve-

vetustum, in Colle Aventino prope ad Urbis mænia situm, domus olim, ut perhibent, Sanctæ Silviæ, magni Gregorii Parentis, quæ hinc Filio adhuc Monaco, & in Monasterio S. Andreæ degenti, legumina, ut est in historia, solebat mittere. Cujus memoriæ conservandæ causa, Ara in eodem Templo Sancto Pontifici, Matrique ejus consecrata etiam nunc visitur. Locum occupavere priscis temporibus quidam ex Græcia Romam advecti Monachi, ibique Monasterio condito sub appellatione Cellæ novæ, & structo in honorem D. Sabbæ, magni inter suos nominis Cœnobiarachæ, templo, diu consedere, tanta opinione virtutis, ut anno reparatæ salutis DCCLXXX. Petrus Monasterii Abbas dignus sit habitus, qui Concilio Nicæno secundo pro Adriano Pontifice præsideret. Græcis successere sæculo XII. Monachi Cluniacenses, Cluniaco evocati a Pontifice Lucio II. cuius liberalitate, non Cœnobium modo, sed & prædia quædam non contemnendi proventus accipere. Variantibus decursu temporis rebus, Cluniacensibus subrogati sunt Cistercienses. Monachis tamen nihil relictum, nisi habitatio cum censu modico, Templique usus, & cultus. Prædia, juraque omnia cum omni reditu, Abbatibus externis, quos nunc Commendatarios nominant, concessa. Horum postremus fuit Innocentius de Monte Cardinalis, sordido genere, corruptis moribus vir, quem adhuc adolescentem Julius III. in Sacrum Se-

TOM. II.

H

natum legerat, suamque in familiam inseruerat. Huic, quod solutiorem probrosauqne duceret vitam, id Sacerdotium ademit Pius IV. transtulitque ad celebre Nosocomium S. Spiritus. At Gregorius XIII. hoc vestigalis additamento haudquaquam indigere arbitratus regiae prope opulentiae Nosocomium, id omne in dotem Collegii Germanici cedere maluit, cui ipsum quoque Templi ac Monasterii aedificium addixit, Cisterciensibus ad Sanctæ Crucis in agro Sessoriano translatis. Sacerdos e populo unus modo residet ad S. Sabbæ, Cœnobii Templique custos & cultor, cui pro ea cura merces a Collegio penditur. Illuc tamen procedunt Alumni certis intra annum diebus, ac divinorum officiorum majestatem Templo solitario ac squallenti reddunt.

11. Cæterum S. Sabbæ reditus haud pluris aestimabantur aureis bis mille octingentis, impar sane fundus Alumnis centum sustentandis. Vedit Gregorius, eaque propter addidit aureos mille ducentos ex distributione annuali, quem recens creati Cardinales accipiunt, Collegii subsidium haud leve, si fuisse perpetuum. Verum id Pontifex Sixtus V. postea abrogavit.

12. Atque hoc specimen primum Gregorii erga Collegium munificentia fuit. Quo accepto Alumni, tam propensam Pontificis erga se voluntatem admirati, verterunt se ad fontem omnis beneficentia, ac debitam largitorum Deo gratias in communi persolverunt, Psal-

memum *Confitemini Domino quoniam bonus aeterno ac læto cantu decurrentes.* Atque inde mos invaluit, qui etiam nunc sancte retinetur, ut recolendæ causa memorie anniversariæ, tum Julianæ institutionis, tum Gregorianæ Collegii instauratiōnis, quæ duo in Augustum mensem inciderunt, idem ab Alumnis Psalmus pridie ejus diel, quæ proxima est post calendas sextiles dies dominica, quotannis decantetur.

13. Eluxit deinde Gregorii liberalitas in nova domo, ad quam traduci ex Palatio Columnensi Alumnos visum est oportere. Placebat maxime ea pro Collegio domus, quæ locatae pridem fuerat Seminario Romano, in regione, uti docuimus, S. Eustachii, prope ad Palatium Vallense. Et facile adducebantur Seminarii Præsides, ut eam Collegio Germanico sublocarent. Vertintamen rependi sibi postulabant impensas in ea adornanda factas, quæ res argenti summam non mediocrem hauserat. Et super hæc in usum familiæ frequentioris aptanda rursum erat, ac nova suppellectile instruenda, quod fieri sine iugenti sumptu non poterat. Hærente ad id alliso quasi vadum negotio, medium se injecit Gregorius, ac repræsentata de suo pecunia Collegium ab ea cura liberavit. Quin digresso inde Seminario, atque aliam in sedem ad S. Mahutī, ubi nunc est, translato, præter impensas in domo aptanda ornandaque factas, instrui rebus necessariis Penutn, Cellam, Ve-

stiarinm, cæterasque officinas jussit, ne quid imparatum offendenter venturi ex Germania Juvenes, atque in id quanto opus fuit prolixe contulit. Hæc dum aguntur, venere a binis quos supra memoravi Legatis Pontificiis, Gropperò ac Delphino, litteræ, conscriptos jam aliquot juvenes, ac propediem itineri se datus nunciantes. Eo nuncio promoveri summa festinatione, perficique omnia:

14. Mercurianus, ad operis perfectionem Rectorem novum novo Collegio imponendum ratus, virum de legit, quo non alius virtute prudentiaque ad id munus aptior, Michaellem Lauretanum: Quem ego virum si alterum post Gregorium Collegii Parentem dixerim, nimius fortasse videar, vere dixerim tamen. Adeo quæcumque rite recteque in eo, lege vel more, sancita institutaque sunt, ad ipsum tamquam ad auctorem primarium sunt referenda, qui nullam industriae partem ad formandos Alumnos prætermisit, & præfaturam eam annos continenter duo de viginti eximia cum laude gessit. Lauretano administrum, & curarum socium adjunxit Fabium Amadæum. Huic exterior disciplina concreta. Studiorum regimini Lucam Pinellum, interiori foro Fridericum Sanctinum præfecit, præter alios minoris ordinis præfectos.

15. His autem vix dum explicitis rebus, adsunt ex Germania Juvenes octo, aliorum, qui sequebantur, præcursores, ac nuncii. Unus ex his, Joannes Pistorius nomine, pri-

die quam in Urbem discederet, bona fortunæ suas inter egenos diviserat, contemptu scilicet divitiarum parandam sibi viam ad hoc vitæ institutum, tamquam ad Apostolatum, arbitratus. Tanta Collegii hujus existimatio apud Germanos erat!

16. Ab horum adventu, qui & amantissime a Lauretano excepti, & Alumnis cæteris sunt aggregati, decreta separatio est Juvenum, & præfinita dies Octobris mensis XVII. festam S. Lucæ diem proxime præcedens, qua die Alumni e Columnensi domo ad Vallensem, seorsum deinceps victuri, traducerentur. Vulgata per Collegium re, non est diffi-
cile quantus Juventutem eam omnem incesserit mœror. Coaluerant namque ex longa societate convictuque animi, ut ægre jam, nec sine acerbo doloris sensu possent divelli. Quanto aberat proprius; tanto sauciabat acerbius amari divortii appetens dies. Dolori itaque mitigando Thomas Ludovicus Victoria, artis musicæ id temporis Magister insignis, Psalmum *Super flumina Babylonis* ad modos flebiles composuit, quem suavi concentu repetitum audire saepius juvit.

17. Illuxit tandem præstituta separationi dies, ac posteaquam ultimis salutationibus inter questus & lacrymas satis indultum est, sole occiduo Lauretanus Alumnos duos & trintiginta cum attributis sibi Patribus, longo ac silenti agmine, paratam in domum deduxit, relictis in magno lucu, ac tristissima com-

ploratione Convictoribus, quos paulo post e domo Columnensi amotos nova Seminarii Romani sedes accepit, ad S. Mahuti, ut diximus, collocata. Instructum jam ante fuerat religionibus obenndis Sacellum opportuno intra domum loco. Huc itum est recta, ac fusæ ad Deum pro gratiarum actione preces, tum etiam ut auspicato esset quæ capiebatur domus possessio. In sacellum denuo conventum est intentis tenebris, ac post Sanctorum pias invocationes, præeunte verba Lauretano, in communī peractas, aspera diverbatione se quisque nudatis tergis cecidit, illud comprehendantibus cunctis Deum, ut suo fortunaret numine Collegii primordia, ut bonus, ut præsens adesset rebus, atque inde bene ac feliciter omnia verterent. Die postero Rektor, rursum Conventu Alumnorum habito, apta loco ac tempori verba fecit, demonstrans quid ab iis Deus, Vicariusque ejus Pontifex Maximus, quid homines superique poscerent, quanta de ipsis spes & expectatio esset. Qua oratione ad cultum Christianæ pietatis incensis, peracta re divina, sua ipse manu Eucharisticum panem impertit. Transactis per hæc, aliaque Religionis officia horis antemeridianis, quod superfuit diei adeundia quibusdam sanctioribus Urbis Templis datum est.

18. Ecce autem, paucis interjectis diebus, adest insperato ex aula nuncius, velle Pontificem Collegium suum invisere, & perendie affuturum. Parata continuo sunt, ut in

angustia temporis licuit, majestati excipiendæ necessaria. Mundata domus, Sacellum holoserico intactum. Et ipsa re Pontifex ad præstitutam diem, quæ fuit Octobris mensis septima supra vigesimam, affuit cum Cardinallium ac Procerum splendido comitatu. Venientem exceptit provolutus in genua cum primariis Patribus Mercurianus, & in Sacellum recta deduxit. Quo loco ut consedit, pauca cum Patribus collocutus, acciri ad se Juvenes, quorum esset cupidissimus, jussit. Illi haud cunctanter vocati inferunt se, procumbentesque in genua, adoratum procedunt, mixto gaudi, ac reverentiæ sensu. Quos sibi ad pedes accidentes Sanctissimus Senex vix non manantibus gaudio lacrymis contuebat, affabaturque, ac fausta prece prosequebatur. Ex iis unus, expperitionis ingenii, & præclaræ speciei Adolescens, brevi, quam paraverat, nec inconcinna oratione communi omnium nomine gratias egit Pontifici pro immortalibus ejus in Germanicam gentem meritis, pro singulari erga se benevolentia, pro eoque nominatim honore, quo Collegium eo die esset dignatus. Cui Gregorius pauca, sed plenissima humanitatis verba reposuit. Tum assurgens, circuire domum, angulosque ejus omnes instituit. Conelavia singula, Bibliothecam, Triclinium, officinas ipsas curiosissime perlustravit, magnopereque probans omnia, & quantumvis sumptum recte in ea domo collocatum affirmans: Quid est, inquit,

quamobrem non coematur domus in Collegii formam tam apte commodeque instructa? Quanti tandem venire poterit? Sed quanti quanti veneat, nobis curæ erit pretium solvere. Ad ea Lauretanus modeste intercedens, domum specie ordinatissimam, multis maximisque incommodis laborare ostendit. Minus in primis laxam pro numero Alumnorum, qui ex Germania expectarentur, esse; & continenda intra disciplinam Juventuti amplam sane, spatiosamque esse domum oportere. Nullam præterea adjacere ædem sacram, in qua Juvenes Ecclesiastici Ecclesiæ ministeriis exercerentur. Si qua esset hujusmodi, eamque ad se trahere Collegium posset, id enim vero ex usu ejus futurum maximopere.

19. Alias addidit haud levis momenti causas, quæ ita animatum Pontificem, omniaque Collegii utilitatibus metientem, ab emptionis proposito depulerunt. Cæterum ab hoc Gregorii adventu congressuque omnia deinceps Collegio procliviora sunt facta. Est in Lauretani monumentis ipsius manu conscriptis, sibi post illum diem, non tempus captandum, non molles quærendos fuisse aditus, ut a Pontifice in colloquium admittentes. Patuisse sibi qualibet die, qualibet diei hora velum; nec vero parce, aut meticulose emendicanda sibi fuisse pecuniarum subsidia, quæ ultro nec poscenti ingereret beneficus Princeps, ac liberaliter erogaret.

20. Gubernati hactenus Alumni fuerant iis

legibus, quas ab ipso B. P. Ignatio conscripsas alibi diximus; & erant plane ad indolem usumque eorum quam maxime accommodatae. Tamen quod non omnem complecti disciplinas rationem viderentur, placuit, servata methodo Ignatiana, quædam explicatius exponere, quædam etiam de novo jubere. Novus itaque legum est propositus Codex, cui Cardinales Moronus & Comensis, duo ex Protectoribus, ut est in Authographo, subscripsere.

21. Alii interea atque alii supervenire ex Germania Juvenes eo numero, ut brevi ad centum censerentur. Huic multitudini angusta cum esset domus, jungenda ligneo ponte fuit cum alia e regione posita, in qua parafamiliae est collocata. Ita res pro præsenti utcunqne composita. At Lauretanus explorabat, imminebatque in occasionem, si quæ alia vacaret domus amplior, quæ & situ commoda esset, & templum aliquod haberet adjunctum. Namque id maxime in rem suam fore arbitrabatur.

22. Omnia circumspicienti, occurrit Palatium adhærens Ædi D. Apollinaris, in quo nullam desiderares earum rerum, quas ipse postulabat. Huc ut intenderet animum effectit obitus Caroli Cardinalis a Lotharingia, qui D. Apollinaris titulo insignitus cum esset, adnexum ei Palatum ratione tituli possidebat. Quamquam autem id habitandum acceperat Lotharingi permissu Cardinalis Ale-

xandrinus, tamen Titularis morte vacans ac vacuum videri poterat. Lauretanus ergo, occasionem velut in sinum spatoe illapsam aripiens, rem ad Pontificem detulit, qui nihil moratus, suppresso D. Apollinaris titulo Cardinalitio, non Palatum modo, sed omnes ei titulo adnexas ædes Germanorum Collegio in perpetuum addixit. Datum est hac de re diploma v. Idus Januarii, anno MDLXXIV. Possessio tamen dilata in annum proximum, credo ut spatium Cardinali Alexandrinae relinqueretur aliam sibi habitationem comprandi.

23. Atque hoc medio tempore effecit Lauretanus, ut sacra quoque ædes Apollinaris in usum potestatemque Collegii cederet; quod tamen ut sine cuiusquam injuria eveniret, haud sine præsenti Numinis ope est impetratum. Erat nimirum ædes ea, ut loquimur, Collegiata, & Parochialis. Et Gregorius, ut multum Germanorum Collegio faveret, sua tamen possessione depellere Canonicos, quibus omne jus bonum in id templum esset, animum non inducebat, nisi assensus eorum accederet. Quid vero Lauretanus? Exorata prius superum ope, precibus etiam in id, jejunio, piaculisque aliis in commune imperatis, Canonicos adiit singulos (quinque omnino erant cum Præposito uno), rogavitque, vellentne suum templum Collegio Germanico ex æquo & bono cedere, suis alioqui redditibus titulisque dum viverent fruituri, omni-

que ejus cura in posterum exsoluti, subin-
gressuros nempe eorum in locum Alumnos
centum, divinis officiis operaturos; & quos
ipsi celebrare consuissent sacrorum ritus cum
fide celebraturos. Tantæ vetustatis ac reli-
gionis templo, sublato licet Canonicali Col-
legio, nihil de suo splendore cultuque detra-
ctum iri. Responsum est placere, quodque
obstupescas, dissentiente nemine. Quod cum
privatim singuli, deinde omnes re in commu-
ni deliberata confirmassent, ex conventione
factum est decretum, ac Pontificio diplomate
confirmatum, ut templum D. Apollinaris tran-
siret in potestatem Collegii Germanici, & sa-
cris in eo cæremoniis Alumni deinceps fun-
gerentur, Canonicorum Collegia penitus ab-
rogato, quorum annuæ pensiones post de-
cessum eorum itidem Collegio Germanico ce-
derent.

24. De Paræcia sancitum, ne moveretur
loco. Parochos tamen in posterum instituerent
destituerentque pro libito Cardinales Collegii Pa-
tronî, atque intra Collegii parietes Parocho
S. Apollinaris jus nullum, nulla potestas es-
set. Quibus ita constitutis rebus, templi pos-
sessio est capta, & Sanctissimæ Trinitatis
festa luce Alumni, qui jam in proximum
palatium transierant, primum in eo Sacrum
post solemnem ejus diei psalmodiam augustio-
re ritu peregerunt, anno MDLXXV. Ea por-
ro tam fausta lux etiam nunc ob facti me-
moriam præcipue religionis Alumnis est, &

recoli quotannis solet Psalmo *Confitemini Domina, & invoke nomen ejus*, quem præter alios ea die concinunt.

25. Priusquam ulterius progrediamur, si quidem D. Apollinaris templum vetus postremis hisce temporibus dejectum est, ac novum a fundamentis erectum, ne una cum partibus adempta posteris memoria ejus sit, licet mihi hoc loco totam ejus historiam altius repetitam ad legentium eruditioñem pacis complecti. Vetustissimum id fuisse templum nemini dubium est. Id manifeste monstrabat, non tam structura ædificii, quam alte subsidens pavimentum, atque adeo depresso, ut descensus in illud multos per gradus esset. Nec enim in tantam altitudinem attolli circum humus, nisi plurium sæculorum intercursu potuit. Et quæcumque visuntur Romæ sic demersa terræ ædificia, antiquissimi esse temporis constat; sensim elato scilicet viarum solo, seu pulvere deciduo, seu veterum ædificiorum ruinis, seu decurrente ex alto, semperque luti aliquid relinquentे aqua pluvia, seu qua alia, quæ demum cunque sit, causa. Apollinis fanum fuisse eruditæ putant, primo bello Punico extritum, in cuius dedicatione institutos in honorem Apollinis ludos Apollinares Livius tradit. Inde regionem eam Urbis, inter Tiberim & Circum Agonalem sitam, Apollinarem fuisse dictam. Sanctum vero Pontificem Silvestrum ajunt, ut celebris in Urbe regio, quæ

a superstitioso Ethnicorum numine habebat nomen, a Divo cognomine in posterum denominari pergeret, purgatum ab impuro cultu fanum D: Apollinari Ravennatum Episcopo constcrasse.

27. Utcunque hæc sint, illud constat, temporibus Hadriani Pontificis Basiliensis quibusdam Monachis, qui metu Leonis Isaurici & Constantini Copronymi, sacras Divorum reliquias nefario bello insectantium, ex Oriente profugerant, id templum fuisse traditum, insigni Cœnobio ad eorum habitationem extructo; per eamque occasionem avecta ab iis sacra corpora Sanctorum Martyrum Eustrathii, Eugenii, Auxentii, Mardarii, & Orestis, sub templi hujus ara maxima fuisse condita. Quod cum pro certo habeatur, etiam nunc dies eorum Martyrum festa, Decembris mensis tertia decima, præcipuo apparatu ac pompa celebrari in D. Apollinaris est solita. Depulsis inde Monachis Græcis, Cœnobium sacratae Deo Virgines occupavere. Quamdiu tenuerint, incomptum mihi est. Secutis certe temporibus Apostolicæ, ut vocant, Pœnitentiariæ sedem ibi extitisse indicabat præfixus marmori superliminari lapis, his notis inscriptus *Officium Pœnitentiariæ Apostolicæ*, quem lapidem pro foribus Curionis locatum ipsi vidimus. Paræciam esse antiquissimam constat. Sed quo prium tempore ea dignitas addita templo fuerit, incertum; quamquam id ad tempora Caroli Magni domestica referant monumenta. Ti-

etum in eo Cardinalium primus habuit Joannes Baptista Pallavicinus, qui etiam tantum se posuit æris, quanto opus fuit instituendo iusto Canonicorum Collegio. Hoe tamen nisi aliquanto post non est institutum, sedente in Petri solio Clemente VII., & Joanne Dominico de Cupis Cardinali titulum S. Apollinaris obtinente.

28. Præterea non est effigies Divinae Matris, clara miraculis, quæ in porticu templi hujus depicta muro visitur, & magna populi religione colitur, ab ipso etiam artificio spectanda, quippe opus excellens, Petro Perusino peritorum judicio assignatum. Ut detea-
cta primum fuerit anno MDCXXXVII. imago sacra, quæ calce super industa latebat, ut cœperit statim miraculis inclarescere, longum esset commemorare. Et propria ejus rei circumfertur historia, parvo libello comprehensa, quam qui volit facile inveniet. Quod ad rem pertinet, in molitione novi templi, quæ memoria nostra facta est, quamquam omnia diruebantur, servata est Virginis imago integra, pariete circumsepto, ac rursum publicæ venerationi proposita in novo atrio, quod a reliquo templo disclusum est de industria, ut quavis hora diei adeuntibus pateat. Atque hæc de templo D. Apollinaris.

29. Palatium illi adhærens, quod Alumni habitandum sumpsere, Guillelmum Rhotomanensem, & Hieronymum Roboreum Cardinales habuit auctores, ut eorum insignia, vel

Iacunariibus depicta, vel parietibus affixa monstrabant. Sed jam nullum ejus extat vestigium, nevo, ut infra dicemus, ac sane commodiore sedificio excitato. Et nos ad narratio-
nis textum, post longiusculam, non inutilem ramen, excursionem convertimur.

30. Tradita, ut dictum est, Collegio Germanico Apollinaris Aede, Lauretanus ad eam reputgandam, instaurandam, & quatenus posset ornandam, adjecit animum. Nam squalebat vetustate, q̄e situ in tantum, ut speciem speluncae quam templi similiorem referret. Prima eura fuit attellere fornicibus solum, in quod multis, ut dixi, gradibus ab ostio de-
scendebatur, ac rursum sternere. Tum aræ aut erectæ ex integro, aut renovatæ. Parietes partim detersi, partim picturis ornati. Additæ ad excipiendum lumen fenestræ.

31. Quibus perficiendis rebus pecuniam ad quatuor ferme aureorum millia Gregorius est elargitus. Nec vero puduit nobilissimos quoque Alumnorum templo in honorem Numinis restaurando manum atque operam adhibere, Lauretano, Patribusque aliis exemplo præeun-
tibus. Itaque alii humum egerere, alii cæ-
menta, lapides, materiam nullo intuentium respectu comportare. Quod conspicatus forte-
civis Romanus, vir pius & locuples, comper-
to, ex iis, qui inter operas tam alacriter desudarent, esse aliquos Romani Imperii Co-
mites e primaria inter Germanos nobilitate,
miratus tantam in tali Juventute magnitudi-

nem animi, rerumque humanarum contemptum, argenti vim non sfernendam ultro misit operi perficiendo. Quod quidem summa celeritate, sesquimensi minus, priusquam adveniret D. Apollinaris festa dies, perfectum est, Templo, si non in splendorem debitum, at tolerabilem saltem in statum perducto, quale ad nos usque pervenit.

32. Jam ergo templum Apollinaris, antea in tristi solitudine ac silentio pene destitutum, post id tempus concursu hominum frequentari est cœptum, mirante Populo Romano modestiam, gravitatem, diligentiamque Alumni, seu consueta Sacerdotum carmina alterno decurrerent cantu, seu divina mysteria solemnioribus cæremoniis celebrarent.

33. Erat illud quoque magnæ in vulgus admirationi & exemplo, quod abjectissima quæque, ac maxime laboriosa templi ministeria Alumni obirent. Ipsi namque pavimentum everrebant, ipsi aras convestiebant, mappas componebant, aut removebant, lychnos adornabant incendebantque, sedilia aut ponebant, aut removebant, & sexcenta hujus generis alia præstabant, nihil videlicet vile, nihil a se alienum, aut infra dignitatem suam existimantes, quod ad Divini Numinis cultum pertineret. Quæ tunc laudabiliter usurpata, ne distracti his curis Alumni ad studiis scholasticis, potiori utique officio, averterentur, externis administris postea visum est demandari.

34. De his interim vel fama, vel percuncta-

Stationibus cum audiret Gregorius, voluptate incredibili perfundebatur, atque inde annas omnes, quæcunque se darent, bene de Collegio merendi cupide arripiebat. Vertebat annus, de quo modo dicebam, MDLXXV. & jam ad centum quinquaginta, & si quid amplius, Alumni excreverant, quibus si adderes domesticos Jesuitas, reique familiaris externos administros & curatores, familia erat capitum prope biscentum, neque huic sustentandæ census idoneus suppetebat.

35. Gregorius necessaria ut res ac tempus posceret, large subministrabat. At simul vias rimabatur omnes augendi vestigalis ad eam usque summam, de qua semel constituerat. Nisi enim habuisset vivo se Collegium, quo pespetuo se ipsum tueri ac sustentare posset, haud facile successores Pontifices id ei tradituros, numquam certe onus perpetuum tantæ multitudinis sustentandæ Erario Pontificio imposituros. Idcirco, ut forte statuere pro arbitrio poterat de dimidia parte Sacerdotii, quod Sancti Petri vocant, in agro Laudensi, eam Collegio addictam voluit, in ejusque possessionem immitti Collegii Procuratores jussit. Quod factum est, curante sanctissimo illo Mediolanensium Episcopo Carolo Borromæo, cui id negotii Pontifex dedit. Ac tertio post anno partem Sacerdotii ejusdem alteram, ab Theodoro de Rhaude sponte dimissam, similiter in dotem Collegii transtulit novo diplomate, quo non solum dominii jus in omne

TOM. II.

I

prædium, sed immunitatem etiam a decimis Collegio tribuebat.

36. Sub idem fere tempus alia patuit Collegii constabiliendi via, fato functis modico intervallo binis longe ditissimis Cardinalibus, Julio Roboreo, quem Urbinate vocabant, & Alexandro Sfortia, quem a Sancta Flora, suæ ditionis oppido, denominatum legimus. Nam cum ille prior commendatum haberet Monasterium S. Crucis Avellanarum in Diœcesi Eugubina, alter nullius Diœceseos Sacerdotium, a S. Christina nuncupatum, haud ita a Mediolano possideret, hæc duo morte eorum ad Sedem Apostolicam devoluta, Gregorius nullibi melius collocari posse arbitratus, quam nutriendis Catholicæ veritatis satoribus, divinorumque sacrorum propugnatoribus, itidem Collegio transcripsit, pensionibus tamen quibusdam impositis haud sane levibus, quas commemorare nil attinet. Per hos veluti gradus sua Collegio confecta dos est, Alumnis centum sustentandis haud dubie par futura, nisi aucta magnopere rerum omnium utilium prætia cariorem hoc tempore victum, atque omnem vitæ cultum facerent.

37. Neque hic tamen finis Gregorii munificientiæ fuit. Præter privilegia quædam plane singularia Collegio nec petenti concessa, bona ejus ab omni scriptura, portorio, decuma, aut quovis alio vestigali libera amplissimis verborum formulis dixit. Eadem sa-

lis libras mille quingentas assignavit, ab v-

etigalis hujus Exactoribus, aut Redemptoribus
quovis anno tribuendas. Aque præterea vir-
ginis, quæ saluberrima omnium in Urbe ha-
betur, sextantem Collegio adscripsit sine pre-
tio, ac subterraneis e plumbo tubis duci in
Collegium sua impensa jussit. Quid quod iis
haudquaquam contentus, quæ præstare per
se ipse poterat, patrocinium quoque ac be-
neficiam Principum exterorum Collegio pe-
titiv? Ut alia omittam, scripsit ad Philippum
Hispaniarum Regem, abstulitque ab eo Re-
gium diploma, Matrii editum die ix. Octo-
bris, anno MDLXXIV. quo diplomate Col-
legio Germanico potestas siebat exportandi e
citeriore Sicilia vini quattuoris dolia ducenta,
idque nulla solutione portorii. Sed longum
esset numerare singula.

38. Eo usque processit Pontificis amantis-
simi favor, ac longe in tempore posterorum
prospiciens benevolentia, ut Alumnorum,
non modo necessitatibus, sed voluptati-
bus etiam, atque honestis relaxationibus con-
sultum voluerit. Itaque, satis sciens atteri
paulatim debilitarie studio, atque assidua
mentis contentione Juvenum vires, atque in-
de malas sæpe valetudines suboriri, iis refi-
ciendis coemptam ære suo Villulam puri ac pa-
tentis soli, cœli salubris, atque amœni pros-
pectus, edito loco in Pariolo extra Portam
Flaminiam sitam, Collegio donavit. Quibus
autem tabulis donationem fecit, id spectare

se maxime declaravit, ut haberent Alumni posthac quo animi causa divertere, ac feriari nonnihil possent. Et magni sane usus id suburbanum fuit, ac porro est. Quippe hau-
stus ille coeli purioris, illa quies & remissio
animi, illi per innocuos ludos traducti dies,
ac studiis quotidianis per intervalla interpo-
siti, incolumem vegetamque Juventutem, va-
riis antea morbis conflectari solitam, præ-
stant. Inde etiam impensis multis est parcium,
quas antea Pharmacopolæ ac Medici
abliguriebant, cum præsertim ante id tem-
pus qui affecta erant valetudine in Tuscula-
nuu, aut Tiburtinum rus mitti curationis
causa solerent, magno & incommodo & im-
pendio, quod posthac fieri desitum est.

39. Sic rebus demum omnibus ad delicias
usque Collegium communitum Gregorius vo-
luit. Quieti ejus, ac securitati prospexerat
ab initio, designatis ex amplissimo Cardina-
lium ordine Quinqueviris (Protectores veca-
vit), quibus curæ esset Collegii jura, res,
privilegia tueri, temporibusque ejus num-
quam non adesse, tanta in eos collata pote-
state, ut de causis Collegii cognoscere ac ju-
dicare nemo præter ipsos posset.

40. Per hæc ventum erat ad annum sæcu-
li LXXVII. cum ad gentem quoque Hunga-
rorum, jam inde a temporibus sanctissimi
Regis Stephani eximie Catholicam, ac perdīu
sacerorum cultu florentissimam, nunc vero &
Turcarum colluvie temeratam, & novis hæ-

reticorum opinionibus fœde corruptam, Gregorius reflexit oculos. Et miseratus gentis nobilissimæ, bellica in primis laude inter cæteras inclytæ, statum, ex tanta fortuna adeo calamitosum, quam Germaniæ medelam adhibuerat, eamdem adhibere statuit Hungariæ, simili nationis hujus Collegio in Urbe condito. Id nempe alte defixum gerebat animo, qui modo adolescentes essent, tempore grandes natu viros fore, & totam consiliis eorum rempublicam administrandam. Qui proinde si Catholicæ pietatis disciplinam haurient, penitusque combiberint a prima ætate, eam postea & sancte professuri ipsi sint, & late inter suos propagaturi.

41. Hoc ergo consilio, ut erat in recte factis moræ omnis impatiens, eodem illo anno MDLXXVII. ad Calendas Martii, diploma dedit, quo Collegium Hungaricæ Juventutis in Urbe constituebat, Societatique Jesu regendum tradebat. Ei dotalem in fundum assignabat opimum prædium S. Mariæ in Celsano, ad Galeriam oppidum, in Portuensi Dicecesi, idque præter templum, ad quod ea possessio spectabat, S. Stephani in Monte Cælio. Paucos vero, qui id templum cum cænobio proximo obtinebant Cænobitas, S. Pauli Eremitarum primi disciplinam sestantes, natione Hungaros, migrare alio ad præscriptum Cardinalis Protectoris sui jubebat. Diplomate eodem novo Collegio addicebat Ædem alteram S. Stephani Hungarorum Regis, &

adjacentem ei domum hospitalem prope Basiliacam S. Petri, quæ erat domus excipiendis adventantibus ex Hungaria peregrinis destinata, & justo in id censu munita.

42. Hic quoque Cænobitæ pauci ex ea, quam dixi, Pauli Eremitæ familia considerabant, Xenodochii redditus administrantes, & hospitalitatem erga suæ gentis advenas exercentes. At raro cum advenirent ex Hungaria peregrini, & vix huic charitatis officio esset locus, Gregorius verius duxit, amotis inde Eremitis, domum atque ædem sacram eam cum suo proventu transferre in dotem Collegii Hungarici, cum hoc tamen, ut quoties adessent Hungari peregrini, iis per dies tres necessaria Collegii sumptu præberentur. Qua conditione accepta, Collegii Procuratores, tum Xenodochii hujus & templi S. Stephani Regis, tum templi cænobiique S. Stephani Protomartyris, omniumque bonorum, fortunatarum, ac jurium, quæ subjuncta iis erant, possessionem rite adiere.

43. Addubitatum nonnihil est, qua colliguntur ad convivendum domo Juvenes, qui primi accitu Pontificis ex Hungaria venire. Binæ vacabant domus ab iis, quos dixi, Eremitis relictæ, & erant ambæ, non modo iustaæ familiae capaces, sed jam Collegii ipsius, ut ostendimus, propriæ.

44. At imparatæ cum essent ab omnibus rebus, prætereaque remotioribus sitæ locis, & nimis multum a Collegio Romano distan-

tes, placuit Cardinalibus recipi eos interea in Collegium Germanicum, dum hac de re consultius decerneretur. Biennium integrum Hungari Alumni Germanis admixti fecere, ac toto eo temporis spatio compertum est, non modo utriusque gentis ingeniis optime convenire, sed incendi invicem ad laudem Juvenes, in citarique æmulatione virtutis. Pulchrum id porro esse, ac fovendo studiorum ardori per opportunum videri. Bene etiam Collegio utriusque cessurum, si utriusque jungerentur opes, quæ divisæ minus valerent, sibique mutuo auxilio essent. His cognitis rebus Gregorius, simul intelligens non posse sine ingenti sumptu novam conducī, aptāii, ornarique debito instrumento domum, ut impensarum compendium faceret, manere Hungaros in eadem cum Germanis domo jussit, non tecto solum conjunctos, sed nulla admodum re diversos, deditque hac super re proprium ac peculiare diploma Idibus Aprilis, anno MDLXXX. Diplomate eodem numerum Hungarorum ad duodecim præfiniebat, respectu scilicet habito ad Sacerdotes totidem, quibus olim Sanctus ille Rex Hungarorum Stephanus perpetuam Romæ sedem, & certos ad vivendum fundos dedisse fertur. Sic duo in unum Collegia coaliuere, mosquē post illud tempus obtinuit, ut id Collegium vulgari appellatione Germanicum & Hungaricum dictūtur, quippe ex dupli natione compactum.

45. Sed quando de templo S. Stephani in

Monte Cælio est facta mentio , nefas hoc loco duxerim non in eo paululum immorari , quæque de tam vetusto ac sumptuoso ædificio scitu digniora sunt , prætermittere . Sedet in aperto atque edito colle , uno ex septem Urbis notissimis , cui Cælii nomen antiquitas indidit . Operis est perquam magnifici , habetque in circuitu e marmore Ægyptio columnas sex & quinquaginta , quas ordo duplex in orbem distinguit , unde a figura templum S. Stephani Rotundi appellat vulgus . A priscis Romanis fuisse conditum , & Fauno superstитioso Numini consecratum , communior eruditorum opinio est , verâ ne ea sit , non definio . Certe id vero similius , quam quod aliqui dixerunt , conditorem ejus fuisse Divum Stephanum Hungarorum Regem . Hujus enim opinionis vanitatem , cum structura ipsa & forma operis , quæ remotissimam antiquitatem redolent , tum litterarum monumenta aperite revincunt . Sane constat , sanctissimi Regis Stephani munificentia quoddam fuisse templum in Urbe conditum in honorem Stephani Protomartyris , ac duodecim Saecerdotum Collegio auctum ; sed quale illud sit , siquidem adhuc extet , prorsus incertum . Atque ego quidem vehementer assentior Pancirolo , aliisque harum rerum indagatoribus , qui haud yanâ conjecturâ conficiunt illud ipsum esse , quod nunc S. Stephani in Piscinula vocant , ducta appellatione a foro Piscario , quod forte eo leco olim fuit , ac templo titulum fe-

cit. Cæterum hoc, de quo scribimus, multo ante Regis Apostolici tempora Simplicius Pontifex ab Ethnicorum sordibus expurgatum Sancto Protomartyri dedicavit. In eo deinde Magnus Gregorius titulum constituit Presbyteri Cardinalis, & stationem feria sexta, quæ Dominicam Palmarum proxime antecedit. Quin eundem sanctissimum Pontificem in hac Aede concionem quandoque habuisse ad Populum Romanum, docet præfixus Homiliæ ejus quartæ in Evangelia titulus. Extat etiam nunc vetustissima sella e mormore, quales in antiquioribus Urbis Basilicis multæ conspiciuntur, in qua tum Gregorium, tum alios Romanos Pontifices sedere consuevisse putandum est.

46. Præter hæc vetustatis documenta, Theodorum Pontificem scimus anno Christi DCXLV. Sanctorum Martyrum Primi & Feliciani sacra corpora ex Nomentano Arenario in hoc templum intulisse, ac decenti loco condidisse. Quæ quidem hac nostra ætate, nobisque adeo præsentibus & inspectantibus, Antonius Xaverius Gentilius Cardinalis, ut poterit templi hujus titulo insignitus, e latibris educta, rite coram testibus recognovit, transtulitque magna celebritate nobiliorem in arcam, ac nova excitata egregii operis aram, honore cultuque auxit.

47. Illud haud minus constat, id olim templum Basilicæ Lateranensi fuisse subjunctum, cœu matri filium, proindeque Sacerdo-

tem ab ea perpetuo ali consuevit mercede conductum , qui templi custos , & Aeditus esset .

48. Sed sive homo venalis suo munere diligentius , ut assolet , fungeretur , seu dies ipsa ac senium industriam ejus vicerat , certe Nicolaus V. non modo incultum & squalens , sed ruinosum reperit . Quare instaurandum suscepit , disiectoque quo cladebatur muro ampliore , aliud circumduxit interiossem , per ampliatioqui ambitus , & lacunar duplex pro duplice columnarum ordine impo-quit . Tum ciscumpscienti quos ei addiceret custodes in posterum , divinique cultus & sa-ecorum Ministros , objecere se Eremitæ , quos supra commemoravi , S. Pauli , ædiculam proximam habitantes S. Salvatoris , ut vo-cant , in Unda . Oriundi erant ii ex Regno Hungariæ , ubi is Ordo & numero & digni-tate claret , atque inde Romam ibant redi-bantque , ut Majorum imperia , aut necessi-tas ferret ; nihilque habentes certi proven-tus sola Fidelium liberalitate vicitabant , cætera probi piique , & in magna apud po-pulum opinione sanctitatis ac fama , quam religiose consuetudinis exemplo collegerant .

49. Hos ergo Nicolaus Pontifex , e suis eductos angustiis , transtulit ad S. Stephani , donavitque horto contiguo , & prædio quo-dam Tusculano , quod deinde Burghesii , sumptuosam illam Mondragonii Villam extrun-entes , ex Collegio redemerunt , ac suam so-

lato prelio fecerunt. Addidit & alios quosdam census momenti levioris, quibus vitam sat commode tolerarent: Sic ibi collocati Eremitæ excurrebant identidem pietatis instinctu ad rurale Virginis templum in Celsano, prope Galeriam oppidum, XIII. ab Urbe lapi-de, quod ea tempestate ad gentem Ursinam jure patronatus pertinebat, & Divinæ Matris cultum, templique ejus venerationem late per circumposita propagabant. Qua moti pietatis specie pii conjuges, Joannes Jordanus Ursinus, & Felix de Ruvere, Bracciani Duces, impetratis Julii II. litteris Apostolicis, non illud modo templum, sed agrum præterea adiacentem hominibus tam bene merentibus mancipio dedere, anno rep. sal. MDXII. Hoc au-etu Eremitæ, pauci cum essent numero, vitam commodius agitabant. Verumtamen ad Gregorii tempora cum devenero, post annos a Nicolao V. omnino centum & septendecim, stationem relinquere, uti diximus, sunt coaeti, propterea quod Christianæ Reipublicæ minus utilis eorum opera (quæ totidem sunt Gregoriani diplomatis verba), quam Collegii Hungarici nova institutio videretur.

50. Nec tamen Collegio pacata admodum, ac sine molesta interpellatione fuit possessio templi S. Stephani in monte Cælio. Nam, ut paulum ad superiora me referam, quo tempore Nicolaus V. Eremitas ad hoc templum, ut dictum est, transtulit, Canonici Lateranenses, etsi nihil palam ausi repugna-

re Pontifici , at scriptum ab iis abstulere ; quo pollicebantur , si quo casu inde abscederent , non alteri se templum quam Lateranensi Basilicæ reddituros , atque hujus pactionis publicas confici tabulas curavore . Quibus post Gregorii mortem productis , templum ut suum repetentes , dicam Collegio scripsere , litemque intentavere , quans eorum usque sunt prosecuti , dum adjudicato possessoribus templo , causa cecidere .

51. Jam ut eo , unde paulum digressi sumus , narratio redeat , post constitutum eorum quo diximus modo duplex in una domo Collegium , & utrumque rebus omnibus necessariis probe firmatum , ac stabilitum , aliud deerat nihil , quam ut novæ scribebentur leges , quibus disciplina Alumnorum , atque omnis vivendi agendique ratio contineretur . Nam tametsi optimis institutis gubernata ad eam diem Juventus fuerat , & quæ S. Ignatius primum , deinde Cardinales Moronus & Comensis præscriperant , ita erant rebus accommodata , ut iis nihil addi , nihil detrahi videretur posse , quædam tamen in melius commutanda docuerat magistra omnium rerum experientia . Et demum placebat ab ipsomet Pontifice Collegii conditore leges juberi , ut tantæ auctoritatis legislatori major esset reverentia , nec fas earum violare quisquam auderet . Rejecta hæc cura est a Gregorio in annos ultimos sui Pontificatus de industria , ut usu longo scilicet & consuetudine uberior .

intimiorque compararetur naturæ, indolis, affectionum Germanicæ & Hungaricæ Juventutis peritia, atque inde aptiora, ac congruentiora decerni possent. Ergo ubi satis explorata omnia fuere, anno MDLXXXIV. diploma legum sanctissimarum Pontifex edidit, tum Moderatorum officia, tum Alumnorum omnem institutionem disciplinamque complectens. Quod quale sit, ad calcem libri hujus videre erit. Tenuere leges hæ usque in præsens; nec enim iis derogare cniquam nisi Pontifici maximo, ac Cætui Cardinalium Proæctorum licet, quibus etiam nova statuta condere, ut res ac tempus postulaverint, permissum est.

52. Notatum volumus tamen, etiamsi Pontifex legum lator imperantis, ac præcipientis in modum edicat quid fieri, quid caveri velit, iis verbis non adstringi Alumnorum, aut Moderatorum conscientiam, nisi qua alia lege res ipsa jussa vetitave sit; id quod Gregorius XIV. rogatus respondit, ac proprio diplomate declaravit.

53. Sic demum omnibus confectis ad votum rebus, crescente in dies Collegio, non Alumnorum solum numero, & generis claritate, sed etiam fama ac commendatione virtutis, diem supremum Gregorius obiit, iv. Idus Aprilis, anno MDLXXXV. Mortem ejus multis ac veris lacrymis Alumni, ut in tristissima orbitate fleverunt. Parentatum illi est funere apparatissimo tribus continenter

diebus in D. Apollinaris, institutumque ut perpetuis deinceps temporibus, eodem recurrente quotannis die, aut certe intra mensem Aprilem, idem Pontifici merentissimo pietatis officium solveretur. Quod hodieque fit, quamquam partem ejus immortalem Cælo jam receptam opinari fas est.

54. Beneficus vere Princeps, Paterque Juventutis hujus amantissimus Gregorius fuit, quam tanta complectebatur charitate, quanta major esse cūvis ergo liberos Parenti vix possit. Nam, ut cætera quæ hujus argumenti sunt, expediā, præter multa & maxima beneficia, quæ hacēnus recensuimus, Collegio huic & cupere & benefacere quibuscunque potuit rebus nunquam desiit. Inter gravissima Pontificatus negotia, curasque multiplices de Collegio Germanico inquirebat sæpe, de hoc sermones miscebat, hoc prope unum cogitare videbatur. Hujus vero successibus lætabatur in tantum, ut nihil supra. Observarunt Aulici, Principum scilicet affectionum intenti & assidui indagatores, si quando contracto vultu subtristior, perturbatusque Pontifex appareret, Collegii Germanici vix illata mentione, exilarari statim, frontemque explicare, atque ita ingredi in sermonem, ac si negotium esset nullum præ manibus operiosus, aut momenti gravioris. Alumnos, quoties ad se advenirent, nunquam aditu prohiberi jussérat. Venientes incredibili comitate excipiebat, detinebatque. Sacerdotia, quæ

in Ecclesiis Germaniae vacarent, petentibus si modo Rectoris testimonio commendarentur, nulla tergiversatione concedebat; his omnia, deberi dictans, & idcirco se Collegium condidisse, ut Canonicorum, Parochorum, Episcoporum etiam, si superis placet, seminarium pro Germania esset. Xenia, cupidiæque, atque hujus generis alia identidem e Palatio in Collegium afferebantur, haud magni pretii munera, sed Pontificiæ voluntatis argumenta in maximo habenda pretio. Fuit tamen cum magni ponderis Crucem, ex puro argento affabre factam, misit, quæ etiam nunc inter pretiosiora templi servatur. Ut olim in Collegium se contulerit, cum ad Vallense Palatium Alumni habitabant, ostendimus supra. Rediit iterum ac tertio, cum jam ad S. Apollinaris migraverant, denuo intulit se, in domus interiora, totamque circumiuit, nullum finem faciens approbandi, atque laudandi ordinem rerum, convenientiam, munditiem, ac subinde rogans ex Patribus numquid deesset, cupidior ipse largendi, quam illi accipiendi essent.

55. Audierat votum Juventutis esse, ut tot tantisque in se collatis ad præsidium corporis beneficiis, adderet sanctiora quædam e thesauris Ecclesiæ dona ad munimen animæ, illicia scilicet ac fomenta pietatis futura. Nec ipse se minus profusum ac splendidum in hoc genere liberalitatis præbuit. Primo enim Alumnis, tum in ingressu Collegii, tum in digres-

eu, Eucharisticum panem expiata conscientia sumentibus, plenam admissorum veniam indulxit. Sodalitares deinde eorum in honorem Virginis institutas, quae erant in Collegio plures, probavit amplio diplomate, ac simili indulgentia diebus per annum constitutis fruenda communiit, quibusdam tantum impositis pietatis officiis, quae more essent recepta. Postremo, quod præstabilius, Alumnis juxta atque omnibus domesticis ac familiaribus, quinques Orationem Dominicam cum salutatione Angelica ad Aram templi maximam, semel ad minores pie decurrentibus, omnes acquireendas sanxit Indulgentiarum opes, quas unque Pontifices Maximi solemnibus Urbis stationibus affixerunt: Ingens sane privilegium, ac rari exempli, cuius beneficio habent ipsi domi quo ditescant, quodque alii longe quæsitum ire coguntur. Ut summam faciam, hoc Gregorius Collegio, velut eximio quodam fructu curarum ac consiliorum suorum, maxime delectabatur, nihilque erat quo modo utile, aut decorum, quod non in eo optime collocatum crederet.

56. Hac animi inductione similia, non in Urbe solum, sed ubicunque gentium potuit, enolienda suscepit, affirmare solitus, hanc Christi Vicario curam esse antiquissimam optere, ut idonei sacrorum Ministri ubique sint, nec ullibi melius Ecclesiae opes quam in his efformandis impendi. Quæ ejus consilia collaudantibus, magnopereque promoventibus

Car-

Cardinalibus Morono & Comensi, quos in intimo habebat auctoritatis & gratiae loco, præter Germanicum hoc & Hungaricum, de quo scribimus, suum etiam extare in Urbe Collegium voluit Anglis, suum Græcis, suum Maronitis, & Laureti suum Illyricis. Atque hinc prolata extra fines Pontificiæ ditionis beneficentia, Viennæ, Pragæ, Dilingæ, Brunsbergæ, Græciæ, Fuldæ, Olomucii, Rhemis, Mussiponte, Claudiopoli, Vilnæ, in ipso adeo Orbe ultimo, atque in extrema Japonia, Arimæ, & Auxuchixami, Seminaria Juventutis condidit, ac justo censu dotavit. Quæ tametsi non videantur huc pertinere, pertinent tamen vel maxime, propterea quod a Collegio Germanico stimulus ad alia progressiendi cepit, ad hujusque similitudinem instituta omnia, & iisdem de Societate Rectoribus tradita in disciplinam voluit.

57. Pertinet immo huc ipsa Collegii Romani, quali nunc Societas fruitur, tam ampla moles, quæque tantam familiam continet, atque sustentat. Nec enim alia Gregorio causa fuit ejus in tantam amplitudinem excitandi, quam ut Collegio Germanico, aliisque aliarum gentium Collegiis, quæ in Urbe condiderat, provideret. Quod ne forte ex vano a me dictum videatur, rem ipsam exscribo ex Annalibus Societatis (*). » Cardinalis S. Stephani Matthæus Contarellus, cum & Socie-

(*) *Sacchin. P. V. lib. I. n. 50.*

» tatis percupidus, & Pontificis perfamiliaris
 » esset, idemque Datarius, observato tem-
 » pore dum de Collegiis a Pontifice institu-
 » tis sermo miscetur, præclarum sibi dixit vi-
 » deri statuam ab eo factam, sed ei simi-
 » lem, quam in quiete Nabuchodonosor vi-
 » dit. Quærenteque Gregorio, cur ita cen-
 » seret: Quia, inquit, Collegiorum, quæ
 » Vestra Sanctitas condidit, Urbanum hoc
 » Germanicum tam affluenter instructum,
 » Caput aureum potest videri: Anglicanum
 » nondum ita ornatum, pectus argenteum:
 » Eademque ratione e reliquis sunt aliis alia
 » melius ab re domestica constituta, quæ
 » statuæ femoribus, tibiisque respondeant.
 » Cæterum omnia pedibus nituntur quasi ter-
 » reis, fundamento ægre cohærente, ac nisi
 » fulciatur, tandem lapsuro. Expectante Pon-
 » tifice ut edissereret, quosnam diceret ejus-
 » modi pedes, addidit: Nam pedes, quibus
 » hæc præclara moles insistit, Romanum ego
 » Societatis Jesu Collegium dixerim. Id ni-
 » mirum cæterorum Alumnos Collegiorum cum
 » moribus informet ac litteris, omnia si re-
 » cte existimamus, sustinet. Sed, ut nunc
 » quidem se habet, ita angusto ruinosoque
 » tecto continetur, ita arcto censu fulcitur,
 » tam multo premitur ære alieno, ut stare
 » diu non possit. Hic vero exhilaratus reni-
 » densque Gregorins, Recte, inquit, narras:
 » Ergo fulciamus istos pedes. « Ex eoque
 temporis puncto augere Collegii Romani ve-

Gigalia, ac tale moliri ædificium statuit, quod ipsa frontis amplitudine ac majestate speciem Romanæ magnificentiæ præferret.

58. Sed jam de Gregorio quod satis visum est executi, de Lauretano Collegii hujus primo Rectore, atque altero, si ita loqui fas est, ejus Parente, pauca extremo hoc libro videamus. Nec enim abs re putò erit agnoscere, quales ille Alumnos, qua industria, quibus artibus fingeret; utque ego arbitror, optimus ille erit Rector, qui ad Lauretanum propius accesserit. Principio naturæ Alumnorum, indolis, ac propensionum acerrimus observator Lauretanus erat, in eoque nervosa gubernationis præcipuos reponebat, ut omnes probe atque intime haberet cognitos. Qnod ubi confecerat, cupiditatum irritamenta animis eorum subtrahebat adeo solerter, ut nec indulgeret quidlibet, nec negaret omnia, sic contrahens aut relaxans fræna, ut omnes disciplinæ severitatem læti alacresque tolerarent. Auctoritatem, non fastu, non supercilie, non ullo artificio, sed eximia morum innocentia, ac vitæ sanctioris exemplo sustentabat, comis alioqui, atque apertus, aditu facilis, nunquam imperii nimius. At idem parcus verborum, & propositi tenax, parem in tuenda disciplina diligentiam, ac severitatem præstabat.

59. Custodiam legum usque ad supremos apices exigebat. Immorigeros & refractarios, postquam mitiora expertus incassum fuerat,

Collegio pellebat, dicere solitus (quod & scripto consignatum reliquit) remedium mali hoc esse ultimum, ac necessarium, nec nimio plus differendum, ne paucorum societate cæteri corruptantur. Nec vero spectandum qui qualesque ii sint. Si modo perturbatores, aut pravi exempli sint, eliminari oportere, ne malum ultra remedium valescat. Anno uno denis missionem dedisse constat. Atque uni cuidam, apud quem litteræ sunt reperitæ ad amicum paulo benevolentiores quam calamum pudicum decuit, eodem die profectionem indixit, & ipsa re proficiisci coegit, quodque acerbius, sine viatico, & testimonia. Adeo hujus affines noxæ non ferebat. Quoties aliquem sic exauthoratum dimiserat, convocare Alumnos, & austero sermone aliqui, urgereque ad officium solebat, siue ut errorem omnes agnoscerent, ac penam formidarent. Ex quo apparet rigidioris naturæ Lauretanum fuisse, qui nihil impunitum dimitteret, nec tam blandimentis quam meta Juventutem contineret. Cæterum gharus, non qualescunque sibi Juvenes, sed Ecclesiasticos, ac Sacerdotalis officii candidatos esse concreditos, illud agebat primum, illud summa ope studioque curabat, ut amore celestium incenderentur, caduca vero hæc & fluxa in postremis haberent.

60. Adjutore in id utebatur uno ex Patrum gravioribus, cuius erat Alumnorum confessiones audire, & quæcunque ad animæ cul-

tum pertinent, moderari. Is, ut quemque habebat intime cognitum, singulis aptiora præscribebat, omnes ad perfectiora quodammodo manu ducebat. Accedebant exempla Patrum, maxime juniorum, quibus haud minus advigilabat Lauretanus, illud ab unoquoque postulans, ut præirent exemplo Alumnis, ac veluti facem ad omnem pietatem præferrent. Quo ex numero fuit aliquandiu vir ille sanctissimus, non tam accepto a majoribus, quam fuso pro Christo sanguine illustris, R. dulphus Aquaviva, qui tum in Collegio Germanico studiis Theologicis operabatur, atque hinc in Indicam expeditionem profectus, præclarum Fidei suæ testimonium inter barbaros Salsettanos dedit securi percussus. Cujus aspectu ipso, ut est in litteris ejus temporis, pelli se tacite ad pietatem Alumni sentiebant.

61. Certa erant intra diem precandi præfinita spatia, neque ab his ulla umquam vacatio indulgebatur, ne tum quidem cum in Tusculanum aut Tiburtinum, ut supra dictum est, ad reficiendas attritas morbo vires Alumni mittebantur. Tunc, ut nunquam nisi plures manipulatim mitti mos erat, ipsi unum aliquem e suo numero eligebant prudentiem, sibique rerum arbitrum, legumque exætorem ultro imponebant, qui deinde cæteris advigilabat, in primisque ut pietatis officia sancte peragerentur videbat, & quæ demum cunque incidenterent, ad Rectorem per litteras referebat. Indicem hujus rei ac testem habeo

K 3

epistolam Tibure ad Lauretanum scriptam,
 atque in hæc verba conceptam: » Valemus
 » omnes divino auxilio. Rectorem hodie Joan-
 » nem Adulphum more introducto elegimus.
 » Prius tamen leges illi observandas consti-
 » tuimus, scilicet ut mane & vespere ca-
 » ram Orationis habeat, ante & post men-
 » sam gratias agat, in hebdomada semel cu-
 » ret nos convenire, ibique quæ videbuntur
 » agat in Domino. Itaque quidquid in po-
 » sterum incidet, de iis Reverentia Vestrae
 » praedictus Rector noster scribet. « Rustica-
 » tiones eas initio Alumnis valetudinariis con-
 » cedebat Lauretanus. Sed cum in aperto cœ-
 » lo, longiore otio, ac liberiore vitæ genere
 » nonnihil remollesceret disciplinæ vigor, eas
 » dem postea ipse sustulit, præsertim quod
 » non adeo necessariae sunt visæ, cum villam
 » suburbanam, de qua diximus, Alumni fre-
 » quentare cœperunt. Verum hæc obiter, ac
 » dicis causa.

62. Multa jam dicere haberem de studiis
 pietatis, quo sic exulta Juventus spectaba-
 tur. Instar omnium sit quod Lauretanus ipse
 relatum in Commentarios reliquit. Anno pia-
 calari MDLXXV. quo anno tota urbs exte-
 rorum undique adventantium concursu, sup-
 plicationibus, religiouibusque fervebat, Ger-
 mani quoque Alumni centum & triginta nu-
 mero, haud semel ad Apostolorum Basilicas
 supplicabundi processere, sic tamen ad mo-
 destiam compositi, ut incessu ipso pietatem

meram spirarent. Demissis namque, ac nusquam evagantibus oculis incedebant, aut divina meditantes taciti, aut precarios globulos manu volventes. Quod spectantes Romani pariter atque advenæ, hærebant admiratione defixi. Ac tanta spectaculi hujus admiratio fuit, ut piæ quædam Sodalitates, majori fortasse pompa quam modestia supplicatum ire solitæ, motæ Germanorum exemplo, legem sibi fecerint ab usitatis confabulationibus, oculorumque conjectibus in posterum abstinendi.

63. Ne vero hæc, utpote publica, & in oculis amplissimæ civitatis facta, ostentui fuisse dicantur, is eodem tempore fervor exarsit domi, ut fuerit Majorum auctoritate & imperio comprimentus, ne ultra modum excurreret. Niſi enim aliqui essent injecti fræni, nullum plane modum afflictionibus voluntariis multi faciebant. Alii cilicum setis horridum sibi ad lumbos præcinixerant, idque diu noctuque gestabant. Alii inedia, alii flagris, alii aliis tormentorum formis corpus immaniter cruciabant. Fuit qui ad Basilicas processurus, prius præacutos inclusit calceis scrupulos, quibus ad passus singulos læderentur inter eundum pedes sensu doloris acerrimo.

64. At enim satis non habebat Lauretanus, ut privatam duntaxat, atque, ut ita dicam, sterilem pietatem Alumni colerent; sed dabat operam, ut in alios quoque piū ar-

dorem effunderent. Atque illi satis quareserunt non in suam modo, sed etiam in proximorum salutem tanto labore studioque curarunt. Apostolica ministeria jam tum volentes libentesque, quoad poterant, capessebant. Si quem audierant ex Germania advectum, cuius suspecta esset religio, eum blande circumveniebant, obsidebantque quodammodo, nec nisi pravas opiniones dedactum, & modo Germanam Catholicam aperte profitentem dimittebant. Germanos, qui in publicis nosocomiis ægroti jacerent, adibant assidue, eorum leculis quantumvis sordidis assidebant, Sacerdotes peccata confitentibus aures dabant, ut ægritudinem, ac mortem etiam pie patienterque exciperent, apta loco ac temporis subjecientes, persuadebant. Nec ferme talium quisquam in Nosocomium deferebatur, quin unusquisque e Collegio Sacerdos ad ejus solarium evocaretur. Namque hos constabat, cum ob usum linguae Germanicæ, tum maxime ob plium quo flagrabant animarum studium, misericordibus popularibus adjuvandis aptos in primis utilisque esse. Cohors Romæ est militum hastatorum, e gente Helvetica, quos utpote sui corporis stipatores Pontifex, cum procedit in publicum, circa se habet, atque in Palatio frequentes alit. Horum cura uni ex Alumnis erat commissa, quem proinde illi velut pastorem suum habebant. Ab eo divini verbi, sacerorumque pabulum statis temporibus accipiebant, apud eum conscientiae onera depo-

nebant eum annum, cum agrotabant, ad se episcopatendæ causa accersebant. Gaudebat his rebus maxime Lauretanus, uti qui semel animo defixisset, quot essent in Collegio Alumni, tot effungi Apostolos oportere. Inde etiam cum intelligeret, Apostolici munieris partem esse varias peragrare terras, ex unaque in aliam peregrinando discurrere, his etiam peregrinationibus ut assuescerent, eorum interdum aliquot paria, aut ad Laurentianam Virginis domum, aut Cassinum, ad montem S. Benedicti memoria nobilem, pedibus iter facere jubebat. Tantum virtuti eorum, ac pietati tribuebat!

65. Sed ne his ultra præfinitam brevitatem immoremur, pietatis cultum excipiebant studia litteraria, altera Lauretani cura, cui nihil segnus insistebat. Nec est ut referamus quam sæpe, quam serio Alumnos adhortaretur, ut hanc officii partem, si non primam, certe inter primas habendam implerent, quoque intra annum, quam exquisita sumeret progressuum, quæ quisque fecisset, experimenta. Cessantes increpabat, currentibus stimulos addebat, quid Pontificis benevolentia, quid hominum expectationi, quid sibi, quid patriæ deberent subinde subjiciens. Quibus verbis stimulis, & proposito Doctoratus honore, quem nisi merentibus non deferebat, adeo incitabantur generosi, atque ab ipsa natura appetentes laudis Juvenes, ut orbem studiorum summo nisu & ardore plerique de-

current, & multi humanis divinisque litteris demum excellerent.

66. Præter literas sacros quoque Ecclesiæ ritus ediscere, atque exercere Alumni jubebantur, eosdem scilicet in Germaniam Hungariamque, ubi sere ex toto exoleverant, reportaturi. Atque id etiam inter præcipuas Lauretani curas fuit. Idcirco Magistros instituebat ex peritioribus, qui cæremoniis moderandis præcessent. Neminem produci in publicum patiebatur, nisi scientiæ periculo prius privatim facto. Privatis experimentis aderat ipse interdum, publicis in templo officiis numquam non aderat, inspector, censorque adeo rigidus, ut levissima quæque errata notaret, corrigeretque. Si quem vero vidisset in sacri functione muneris garrientem, ridentem, aut hoc illuc oculos liberius obvertentem, cum panis tantum esu, ac frigidæ potu multabat. Hac assiduitate ac rigore censuræ facile est comparatum, ut Ecclesiæ ritus cæremoniæque in D. Apollinaris accuratissime, ac summa dignitate peragerentur. Inde templo ingens hominum frequentia, quippe quo spectatum adveniret populus, non Alumnorum minus modestia, quam sacrorum rituum splendore ac majestate illectus. Est in litteris annuis Societatis, extitisse aliquando Romæ Episcopos exterios, qui Clericos e suis quosdam mittebant identidem ad S. Apollinaris hac una causa, ut observarent, ediscerentque ab Alumnis rationem gerendarum rerum, ad eorum de-

inde exemplum res sacras administfaturi in suis Ecclesiis.

67. Cæterum solo quem vocant cantu Gregoriano res agebatur initio, cui condiscendo horæ semissem quotidie Alumni tribuebant. Addi postmodum Lauretanus jussit modulos musicos argutiores (cantum figuratum appellant), & sonora instrumenta, quorum erat receptus in templis usus, sic tamen ut Odæum D. Apollinaris soli exercent Alumni musicæ artis periti. At mortuo Lauretano, seu peregrinæ vocis accentu Romanorum aunes offendarentur, seu studio Musices plus nimio avocarentur a scholasticis rebus Juvenes, quæ demum facerit causa, relicto Alumnis in usus quotidianos cantu duntaxat Gregoriano, ad faciendas populo illecebras molliorum suavitate chromatum, verius visum est Cantores externos & Symphoniacos pretio conducere, qui mos etiam nunc tenet.

68. Atque hæc ferme tota Lauretani administratio fuit, ad annos plus duodeviginti, ut alibi dictum est, producta. Jam ut eum primis extrema contexam, eo Rectore sic ordinata compositaque fuere omnia, cursumque adeo secundum res tenuere, ut fervidissimæ Juventutis Collegium, in tanta multitudine ac varietate ingeniorum, in tanto nobilitatis splendore, qua re plerumque efferti & in solescere Juventus solet, ab anterioris disciplinæ cœnobio vix differret. Ea pax, quies, animorum conjunctio, & index innocentiae hilaritas inerat.

69. Accedebat Alumnorum erga hujusmodi Moderatorem incredibilis, non solum reverentia, sed, quod magis est, etiam amor, isque adeo constans, ut nullo umquam casu sit immutatus. Documento sit, quod cum Claudio Aquaviva, summus Societatis Praeses, amovere Collegio eum, & in Poloniam cum potestate Visitatoris mittere statuisset, ea re commoti perturbatique sunt Alumni instantum, ut adierint supplices Gregorium Pontificem, ejusque nutu & auctoritate Aquavivæ decretum interverterint. Itaque Magistratum eumdem dum vixit Lauretanus tenuit. Sed neque eo mortuo, quod magis obstupescas, carere Alumni sustinuerunt. Elatus namque cum fuissest, ut tunc moris erat, in templum Professorum Societatis, ibique hæc mandus inter suos esset, intercessere Alumni, reddi sibi optatissimum Patrem ac Rectorem suum magnis questibus depositentes; reque exorata, cadaver ipsimet sandalyta impositum succollantes deportavere in D. Apollinaris, atque honestissimo loco condidere, hoc insuper lapidi inscripto elogio, brevi, sed ponderis succique pleno: *Collegii Germanico Hungarici Rector primus, & optimus.* Neque vero intra Collegii fines hæc tanta benevolentia se continuit. Pervasit usque in Germaniam, Hungariamque, eam scilicet secum quotquot Rectorem in Collegio habuerant comportantibus, ac late propagantibus. Itaque ut innotuit illic de Lauretani obitu, id

Germani Hungarique passim velot acerbissimum suæ gentis vulnus accepere, ac dolore luquaque publico sunt prosecuti. Multi etiam in suis Ecclesiis solemne pro eo Sacrum cum exequiali pompa celebravere. Quid quod Alumnorum unus, haud scio utrum amans tior, an doctior, qui postea ad Jesuitas transiit, Matthæus Schrickius nomine, ne carissimi Patris memoria interiret, vitam ejus, resque omnes gestas, accurate conscripsit, ac Romanum transmisit, suæ in eum voluntatis monumentum nullo unquam tempore abolen dum? Magna profecto hæc, & ad Viri commendationem præclara.

70. At enim de Lauretano nihil tam magifice loquebatur, quam ipsa Collegii fama, quæ eo vivo tanta, tam secunda fuit, ut nobilissimi quique ex Germania Hungariaque adolescentes Romanam hanc institutionem avidissime expeterent, arriperentque. Qui cum revertebantur in patriam, opinionem quæ de Collegio erat, non æquabant modo, sed multis etiam partibus superabant. Obstupescabant sane eorum conterranei, hos cum vide rent, haud ita pridem adolescentes primis tantum litteris tinctos, nunc de philosophicis ac theologicis rebus erudite disserere, cum hæreticorum doctissimis congredi, conciones sacras habere, huc illuc ad serendam pietatem discurrere, omnia, non Sacerdotum modo, sed Apostolorum munia strenue impigre que obire, in alios prope homines versos.

71. Hæc eadem mirari, hæc fateri ipsimet Religionis adversarii cogebantur. Atque illi sectæ Doctores, illi rabulæ importuni, ac latratores effrontes, qui antea ut merum indigorum receptaculum, ac mendicabulorum asylum Collegium Germanicum inter gregales traducere consueverant, tam multos eo confluere cum viderent ex flore nobilitatis, mutire jam non audebant. Ubi vero reduces conspiciebant, & quantam doctrinæ pietatisque supellestilem secum ferrent, ut vitam instituerent, quid molirentur, atque hos laudari unos, hos passim depraedicari, sibique longe anteponi intelligebant, urebantur pudore & invidia miseri, multum de arrogancia remittebant, ac rebus suis vehementer timabant. Sed de his paulo copiosius libro sequenti.

BULLA GREGORII XIII.

CONSTITUTIONUM COLLEGI^P GERMANICI
ET HUNGARICI.

G R E G O R I U S   E P I S C O P U S

S E R V U S   S E R V O R U M   D E I

Ad perpetuam rei memoriam.

Ex Collegio Germanico, quod superioribus annis in Urbe constituimus, magnisque hucusque sumptibus auximus & locupletavimus, Religioni Christianæ, præsertimque carissimæ nobis Germanicæ Nationi, cuius causa initio institutum est, magna cum animi nostri voluptate jam fructus consequuntur non mediocres: unde magis in dies invitamus, ut studiosius in eam curam incumbamus. Frustra tamen a nobis suscepta esse omnia satis intelligimus, nisi illud, quemadmodum optimis disciplinis, & Sacræ præsertim Theologiæ doctrina, curamus imbuendum, ita etiam salubribus institutis communiamus: ut Juvenes in ipsum cooptati normam aliquam habeant, ad cuius præscriptionem & ipsi suas dirigant actiones, & Superiores omnia suorum momenta perpendant officiorum: ætasque illa lubrica ac sæpe prolabens, cuius iter cognitu est perdifficile, in circumscripto ei a nobis virtutis curriculo se exercens, suam modestiam probet & continen-

tiam , paternisque nostris monitis inaitens , & monstratam semitam assidue terens , ad proposi- tam gloriæ palmam , non illam quidem corruptibilem sed æternam , inoffenso cursu deferatur .

§. 1. Quare Motu proprio certaque nostra scientia in perpetuum statuimus & ordinamus , ut pro subveniendo spiritualibus Germaniæ necessitatibus , quo institutio Collegii spectat , in opportunis ipsius Germaniæ locis viri aliqui pii & prudentes constituantur , qui præclaræ indolis Juvenes conquerant , examinatosque Collegio proponant , ex quibus Superiores Collegii optimos quosque deligent . Sint etiam Romæ tres Examinateores , qui coram Rectore Collegii Juvenes examinent , eosque juramento (quod tamen , si Superioribus minime necessarium videbitur , possit remitti) approbent aut reprobent . Debent autem viri Religiosi , & Ecclesiastica Beneficia jam obtinentes aliis præferri .

§. 2. Juvenes vero in hoc Collegium admittendi ex Superiore Germania , Westphalia , Sa- xonia , Prussia , Rheno , atque ex Regno Hun- gariæ , ut hucusque factum est , accipientur . Oportet enim , ex Germania Provinciisque prædictis centum Alumnos , quod in aliis Litteris Apostolicis fuit expressum , in Collegio esse . Si vero aliqua Collegii loca vacua remanebunt , ea poterunt ex Aquilonaribus Provinciis hæresi etiam infectis expleri , modo Juvenes ex his Provinciis valde sint idonei , Protectoresque & Superiores eorum admissionem Catholicæ Ecclesiæ utilem fore judicaverint & necessariam . Nemo tamen ex quacumque gente aut Provincia admit- tatur , qui , studiis absolutis & Sacris Ordinibus

su-

susceptis, certum locum non habuerit, ad quem se recipiat, & in quo boni & eruditii Sacerdotis munere perfungatur.

¶. 3. Omnes legitimo matrimonio sint nati, bona fama commendati, saho præterea sint corpore, lingua minime impedita, & aspectu non deformi; nullius Religionis desertores, Latine & Germanicæ linguae periti, nihil Romæ negotiis aut litium habentes. Sint etiam ætatis mataræ, viginti circiter annos nati: quod si fuerint Nobiles, qui in Superioris Germanicæ Cathedralibus Ecclesiis admitti consueverunt, tunc minimum sexdecim annos attingant, & Grammaticam sciant; ceteri omnes ad Theologica vel Philosophica sint idonei. Ignoti, ampliusque de vita & moribus testimonium non habentes, vel qui extra Germaniam in Aulis aut in Universitatibus vixerunt, auf vagi cuivis domino inservientes ingenitam Germanicam illam simplicitatem amiserunt, ad hanc disciplinam idoneos non judicamus, eosque ab ingressu Collegii rejectimus: quod Collegii prædicti Superiores observabunt in iis omnibus, quos ad hoc vitæ institutum minime aptos esse cognoverint: Verum qui bona indolis fuerint, nullumque hujusmodi habuerint impedimentum, post legitimum examen, a Præposito Generali recipi poterunt; iis qui defectum patientur rejectis, qui omnino admitti non debeant, nisi gravis aliqua causa intercedat, & de unanimi omnium Protectorum & Superiorum consensu. Paterna vero Præpositi Generalis in hoc maxime se ostendat sollicitudo, ut omnes Germanicæ Dicæceses pro singularum necessitate & amplitudine juventur, ex eisque

quot poterunt in Collegii loca distribuantur; quæ distributio mutari poterit, ut se mutabit Germaniæ status, & animarum salus postulaverit. Si qua vero in Diœcesi non reperiantur ad hanc institutionem idonei Juvenes, alii ex finitima aut alia Provincia deligantur, qui in Collegio instituti ad desolatas ejusmodi Ecclesias exemplo & doctrina sublevandas postea dimittantur. Plures autem non recipientur, quam: quot Superiorum judicio atque experientia in Collegio prædicto poterunt commode sustentari.

§. 4. Antequam in Collegio quisquam admittatur, vel in fine sex primorum mense, in Superiorum manibus jurandum dare debeat, velle se statum Ecclesiasticum amplecti, & ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, Ordines, cum visum fuerit Superioribus, promoveri. Cumque iidem mandaverint, in Patriam statim revertentes; Juris Civilis aut Medicinæ studia non professuros; Aliam rationem vitæ, autem præstetim, non sectatueros; Sed continuo, ubi a Collegio dimissi fuerint, in Germaniam ad juvandas animas remigraturos, etiam ante constitutum studiis ordinarium terminum, si ita animarum saluti conducere, aut pro Collegii commode Superioribus videbitur expedire. Juret etiam, se Collegii instituta secundum Superiorum interpretationem observaturum; Nec a communione omnium Alumnorum vivendi ratione discessurum.

§. 5. Postquam autem prædicti in Collegium fuerint recepti, Christianam pietatem, & Dei timorem primum, & summum Religionis studium sibi esse propositum in animum inducent: inde enim salutaris & vera initium habet sa-

pientia. Quare statim pietatis & Ecclesiasticæ
vitæ fundamenta jacent; vocationem, quam Deus
illis impertiri dignatus est, etiam atque etiam
considerent; generalem totius vitæ confessionem
instituant; Divinum Officium recitare, & cæle-
stia meditari discant; Catechismo studeant; iis
quæ in Domo Dei & in Choro a Clericis per-
agenda sunt, diligenter assuescant; atque id ge-
nus alia: quibus novi Alumani perdescendis dies
ut minimum quadraginta impendant; nec ante,
quam in iis se bene exercueriat, Alumnorum
veste induantur, aut ad disciplinarum studia mit-
tantur, etiam si Nobiles fuerint aut Religiosi
& in Sacerdotio constituti.

§. 6. Sex item menses cuique tribuantur, qui-
bus, an in Collegio perseverare, institutionem
que hujusmodi observare, & propositum ad finem
perducere velint, secum deliberent: & tantum pe-
cuniæ penes Collegii Ministros deponant, quan-
tum infra sex menses, aut post studiorum cur-
sum discedentibus ad redditum in Patriam suffi-
ciat, ne Collegium viaticis gravetur: pauperum
tamen ratio habeatur. Quæ sex mensium præ-
scriptio ad novorum Alumnorum probationem
concessorum Superiores non arctabit, quominus,
si deprehenderint Juvenes ad hujusmodi discipli-
nam Sacrosque Ordines parum aptos, eos intra
sex menses prædictos sine mora possint dimitte-
re. Nemo enim hoc in Collegio est alendus;
qui sine spe solidi in pietate fundamenti hinc
videatur discessurus; ne forte malus pravi unius
Alumni exitus ea destruat, quæ multorum in re-
ligione & pietate profectus ædificaverit: neque
enim, quibus severitate poenarum opus est coer-

cendis, digni sunt hujus vitæ instituto. Tantum igitur refineri eos volumus, qui, sua sponte & amore virtutis, pietatis litterarumque studio vacabunt.

§. 7. Omnes in Collegio fraterna caritate devincti eisdem legibus vivant, eadem præcepta servent, sive Nobiles sive Sacerdotes sint; omnium, etiam Religiosorum, idem sit virtus & vestitus, honestus tamen & personis Ecclesiasticis Superiorum judicio conveniens.

§. 8. Et ut, quod intendimus, spirituale ædificium ad culmen Deo dante perducatur, statuantur ante omnia fundamenta pietatis. Itaque Sacramentorum pius & assiduus usus conservetur, singulisque mensibus sollemnibusque festis ac Dominicis Adventus & Quadragesimæ omnes constitutis per Superiores Sacerdotibus peccata confessi, nisi legitimum intercedat impedimentum, communicent. Quotidie Missam audiant; & mane, antequam studiis operam dare incipient, dimidiatam horam piaz meditationi impendant; & vesperi, antequam cubitum eant, quartam horæ partem Litanis, & discutiendæ conscientiæ tribuant: & si quis Officium Ecclesiasticum recitare debet, id aliis horis absolvat. Sacerdotes Missæ Sacrificium frequentius Deo offerant, in quo peragendo non minus dimidiata hora insistant. Piaz quoque consuetudines nascentis Collegii omnes perscribantur, & posteris observandæ proponantur.

§. 9. Præter constitutos per Superiores Collegii Confessarios, sint in tanta multitudine aliqui rerum spiritualium Magistri, qui pietatis disciplinam primum quidem novis Alumnis, deinde etiam adultis ceterisque omnibus accuratissi-

me tradant; quod si tales Magistri ex ipsa Societate deligi non potuerint, optimi quique ex ipsis Alumnis assumantur, qui ab omni cura omnino vacui hoc tantum munus sollicite subeant.

§. 10. Alumni vero studiis quidem addicti, in pietate vero desidiosi, quique suis moribus alios ab ardenti pietatis studio tepefecerint aut quomodolibet averterint, vel a rectis Superiorum consiliis aut obedientia abduxerint, vel hujusmodi facere tentaverint, statim a Collegio dimittantur.

§. 11. Festis diebus domi se contineant; orationi, piæ lectioni, Divinis officiis, Sacris Cæremoniis perdiscendis & exercendis dent operam. Quod si Superioribus incommodum videretur, omnibus diebus festis totum Divinum Officium decantare, in sollemnioribus tamen diebus, & Dominicis Adventus ac Quadragesimæ, & in diebus festis Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorum Omnis, Apostolorum & Angelorum partim decantetur, partim distinete & devote sine cantu recitetur.

§. 12. At cum Autumni tempore a lectionibus vacant, tum maxime in Divinis Officiis perdiscendis & cantandis, ut Superioribus videbitur, se se exerceant: in quo tamen ne remissius aut indulgentius agatur, Rectoris conscientiam oneramus. Eo quoque tempore, aut alio cum studia intermittuntur, ea doceri current, quæ celebrando Missæ Sacrificio sunt accomodata, præsertim hostias & corporalia parare: diebusque festis nulla umquam litteraria exercitatio aut Divinum Officium aut Ecclesiarum curam quomodolibet interrumpat, seu impedit.

§. 13. Beneficiorum in Collegium a Dei benignitate collatorum memoriam pie colant, memoresque sint bene de Collegio prædicto. & de se meritorum, & Superiorum, præcipue defunctorum, quorum nomina in Ecclesiarum suarum Sacrario aut in Choro descripta habebunt: proque iis, qui majore fuerint in se usi beneficentia, Anniversaria Sacra perpetuo sollemniter fiant, singulisque hebdomadis pro illis orationes & sacrificia Deo offerantur.

§. 14. Alumni morientes, & in ipso agone, & ab hora transitus usque ad horam sepulturæ, fraternalis Alumnorum obsequiis atque orationibus adjuventur; quorum funeri omnes intersint; & intra octo dies exsequiæ illis pie persolvantur. Quando autem contigerit, aliquem ex Cardinalibus Protectòribus decedere e vita, triduo orationes & sacrificia pro illius anima Deo offerantur; cuius misericordia pro futuro Protectore rogetur, ut talem dignetur Nobis aut pro tempore futuris Romanis Pontificibus suggestere, qui tantum opus amplecti velit, & quam maxima poterit caritate tueri.

§. 15. Qui ex Alumnis Superiorum judicio in pietatis studio & in Ecclesiasticis functionibus bene fuerint versati, ad omnes sacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoteantur, etiam sine litteris dimissorialibus suorum Ordinariorum, & sine titulo Beneficii aut Patrimonii, etiam extra legitima Ordinationum tempora. Antequam vero Sacris Ordinibus initientur, in Spiritualibus exercitiis & piis meditationibus per dies ut minimum quindecim contineantur: unoque anno, antequam in Patriam sint profecturi, aut (si commode fieri

possit), adhuc citius ad Sacerdotium assumantur: quo tempore in Sacerdotalibus officiis, atque in Sacramentorum administratione, & in concionibus ad populum exerceantur; ita tamen, ut hac occasione Sacerdotes neque liberiores sint quam antea, neque extra Collegium comedant aut pernoctent.

§. 16. Omnes quoque Collegii nostri Alumni a cauponis, & hospitiis locandis, & a quorumvis negotiorum procuratione abstineant: nullis Ecclesiasticorum Beneficiorum litibus aut controversiis implicentur; nec per Aulas, Tribunalia, laicorum aut externorum aliorumve domos discurrant. Constituatur autem aliquis pius, prudens, & experiens vir, qui ipsorum Alumnorum negotia sine eorum interventu expediri curet. Alumni sine comite a Superiore illis adjuncto e Collegio egredi non audeant: quod si fecerint, aut comitem deseruerint, vel eo pro foribus relicto negotia intus occulte tractaverint, in Collegium amplius non recipiantur. Non prandium aut cœnam extra Collegium capiant sine expresso Rectoris & Præpositi Generalis consensu; qui Alumnis ipsis, ut extra Collegium pernoctent, aut post Solis occasum cœnent, facultatem concedere minime poterunt. Si quis autem ex Alumnis extra Collegium ebrius fiat, in Collegium amplius non recipiatur: quod si cuiquam in Collegio non semel neque casu idem accidat, debet e Collegio dimitti. Ad tollendas autem commissationes, & quæ inde oriuntur scandala, non possit Rector quemquam externum in Collegii Vineas atque Hortos introducere sine Præpositi Generalis consensu: qui eam diligentiam in hoc Collegio gu-

fernando adhibeat, quam, si esset suæ Societatis Collegium, adhiberet; consuetudine autem & modo suæ Societatis non utatur, sed novas regulas proponat, quibus Alumni Collegii privatim & publice secundum Canones & Clericorum sæcularium mores instituantur.

§. 17. Litteræ, quas Alumni perscribent, item eorum libri diligenter inspiciantur; quæ, si quidpiam amatorium, aut bonis moribus perniciosum contineant, comburantur, & qui eos habuerint, severe puniantur. Si quis autem deprehendatur litteras impuras scribere, seditiosas, vel detractionistas, malum aliquod consilium vel vitia quorumvis continent, statim e Collegio ejiciatur. Eamdem pœnam subeant, qui seditionis speciem aliquam excitaverint, vel occasionem præbuerint atque auctores fuerint quominus aliquis Superioribus obtemperaverit, aut si quem contra eos re aut verbo concitaverint. Ii etiam ejiciantur, qui injunctam sibi pœnam detrectaverint; aut, invitis Superioribus, pecuniam occulte retinuerint: quiique quemvis maledictis aut injuriosis dictis affecerint, aut percosserint, vel Collegii pacem quomodocumque turbaverint, factis item & verbis dishonestis, statim, tamquam pestis quædam, e Collegio extrudantur.

§. 18. Ad ea se quisque studia applicabit, eosque libros habebit, quos Rector censuerit. Interpretationes Auctorum in Gymnasio tantum Societatis audient. Ad Theologica studia quatuor annos assignamus, ad Philosophica tres, totidem ad Conscientiæ Casus perdiscendos. Juris autem Civilis aut Humaniorum litterarum studia nullum in hoc Collegio locum habeant. Harum,

quas demonstravimus, disciplinarum studiis ultimus annus Alumnis non concedatur, nisi prius in Subdiaconatus saltem Ordine sint constituti. Quod si quis ad Sacros Ordines aptus non videbitur aut illis indignus, is in Collegio nequam quam retineatur; nec ei permittatur Theologiae aut quodvis aliud studium inchoare. Sacerdotes autem & virtute & doctrina præstantes in Theologia Magistri creentur, sine ullo tamen Collegii sumptu: qui autem Sacerdotii Ordinem non fuerint consequuti, ad hujusmodi gradus non sunt admittendi.

§. 19. Studiis absolutis, dies triginta in Collegio permanendi Alumnis concedantur; quibus transactis, non possint Superiores amplius eos in Collegio retinere: triginta vero illis diebus non erunt Alumni a Collegii legibus soluti, sed omnia facient ex Superiorum præscripto. Quæ vero pauperibus Alumnis vestes, aut pro vestibus quæ pecunia in discessu dandæ sint, ita Rectori præscribatur, ut querelarum & invidiæ occasio præcidatur: Alumnis vero, qui pauperes non fuerint, aut qui studiorum cursum non absolverint, aut qui ob culpam aliquam dimissi fuerint, nihil detur.

§. 20. Superiores facultatem habeant aliquos egregiæ virtutis Alumnos, etiam post absoluta studia, in Collegio retinendi, quorum opera utantur in Collegii administratione, & cura rerum ad Collegium pertinentium; vel etiam ut Alumni prædicti concionibus & administratione Sacramentorum Germanos juvent in Urbe commorantes; & ob alias hujusmodi pias causas ad Collegii commodum & animarum salutem pertinentes.

§. 21. Nullus autem in Collegio, vel postquam e Collegio egressus fuerit, causarum in Curia sit Procurator; nec cujusvis Principis aut Prælati negotia etiam spiritualia procuret; nec absolutis studiis quisquam vel in Collegio vel in Urbe permaneat, ut Curia praxim ediscat.

§. 22. Si quis Alumnus divinæ gratiæ impulsu ad perfectionis statum & ad aliquod Religiosæ vite genus aspiret, non debet a quoquam quavis de causa impediri, etiam si eo consilio fuissest in Collegium ingressus, ut, studiis absolutis, e sæculi fluctibus se in tutum reciperet; dummodo virtute confirmatus in aliquam Germaniæ Provinciam se conserat.

§. 23. Loca discedentium Alumnorum ultra annum non vacent; &, si ii, ad quos loca vacua pertinent, non advenerint, Superiores eorum loco alios recipient idoneos Juvenes: qua in re nemo poterit Superiores impedire. Erga absentes Alumnos atque in Germania commorantes Rector Collegii paterna utatur sollicitudine, eorum labores cognoscendo, eosque qua decet caritate consolando.

§. 24. Collegii Superiores primum pii sint, animarum salutis studiosi, & maximam Divini cultus habeant rationem: Deinde Juvenes maximo cum delectu recipient, receptos statim in Dei timore accurate institui procurent: Postremo pietati negligentius vacantes, & ad virtutem non valde propensos, sine ulla mora dimittant. Quæ tria ut Superioribus cordi sint, sub obtestatione divini judicii mandamus.

§. 25. Maxima quoque habeatur cura Ecclesiærum, divinusque in illis cultus ac ornatus reli-

giosissime conservetur; piique Sacerdotes & Superioribus elegantur, qui in illis semper resideant; ac, ut debebunt, Missas & Divina Officia celebrent; ipsique Superiores pro honore Dei Ecclesiis praedictis liberaliter quidquid opus erit provideant, cultumque in eis ita exhibeant, ut earum redditus primum illis ipsis Ecclesiis serviant. Divinorum Officiorum tempore nullus Alumnus absit: Sacerdotesque viri pii & graves Choro present; Sacrarum Cæremoniarum Magistri sint Divini Officii moderatores. Si quis autem ex Alumnis indignum quid orationis domo, aut dishonestum dicto vel facto, nutu vel aspectu minus honesto commiserit, confestim e Collegio dimittatur. Si quis etiam Sacras Cærimoniias discere vel exercere neglexerit, aut ab Ecclesiasticis & Clericalibus officiis alienus fuerit, vel Templum & Chorum fugitet; nisi monitus resipuerit, in Collegio non toleretur.

§. 26. Quæ omnia quia a Rectoris pietate pendent, Præpositus Generalis Rectorem in hoc Collegio constituat virum aliquem rectum, sobrium, prudentem, pietatis & timoris Dei studiosissimum; qui omnes Nationes pari caritatis studio complectatur, & Christianum inter Alumnos amorem conservet; vitæ suæ exemplis omnes ad sui imitationem, & ad cælestis cum Sanctis consortii desiderium inflammet; bonos in virtutis soliditate confirmet; malos a bonis discerhat, & ex hoc loco intrepide, nulla cujusquam ratione habita, expellat: sæpe Alumnis eorum vocationem exponat, in Adventus & Quadragesima octavo quoque die Alumnis verbum Dei pro statu cujusque explicet; aliis vero temporibus bis

quilibet mense salutaria documenta publice proponat, omnesque ad timorem Dei & amorem exercitet atque inflammet. Sit etiam Rector Divini cultus, Ecclesiastici officii, Sacraum Cæremoniarum, Ritusque Romani valde studiosus; Dominus Domini decorem amet: neque tamen sue Religionis non necessarias hic retineat consuetudines, aut in Collegium inducere studeat; sed, pro pia tot Alumnorum institutione, sæcularium Clericorum ritum imitetur; ut Alumni non solum eum monentem audiant, sed ea quoque facientem videant, quæ ipsis facienda proponuntur.

§. 27. Spiritualis jurisdictio & animarum cura, quam Ecclesiæ habent Collegio unitæ, totam ad Collegii ipsius Protectores pertinere volumus. Quæ autem tam in spiritualibus rebus quam Ecclesiæ curandis fieri debent, marmoreis tabulis incisa in Choro affixa habeantur.

§. 28. Superioribus non liceat supellectilem Ecclesiarum vel earum ornamento cuiquam commodare: ex Reliquiis vero ne minimum quidem vel ipsis Regibus tradi possit, nisi ex subscripto manu nostra aut pro tempore futuri Pontificis Romani mandato. Si quis aliter fecerit, sententiam excommunicationis incurrat eo ipso.

§. 29. Et quia spiritualia sine temporaliū miniculō consistere minime possunt, ideo eorum cura esse non debet in postremis. Quare ipse Rector viros fideles atque idoneos, quot ad hoc erunt necessarii, habere curet: quibus etiam præstandi ab eis officii leges, & quid in pietate & moribus observare debeant præscribat. Quorum primus sit Economus generalis, quem si Superioris eligere recusent, duo vel tres probatz vi-

et viri Superioribus ipsis & Protectoribus cogniti proponantur, ex quibus Protectores, quem orarium aptissimum judicaverint, eligant & Economum deputent generalem; qui administrationis suae rationem reddet & Superioribus ipsis & Protectoribus quoties ipsi petierint. Economo generali adjungantur a Superioribus alii particulares Economi, præcipue vero fidelis aliquis vir, qui Economum generalem in tanta rerum multitudine adjuvet, quique ipsius absens vel etiam agrotantis vices subire & bene gerere sciat & possit. Singulis vero Economis necessaria suorum eu jusque officiorum functio scripto tribuantur. Reditus sive pecunia Collegii penes fidelem mercatorem tuto deponantur, ac deinde, prout necessitas postulaverit, mandato a Rectore & a duobus Economis subscripto repetantur. Nullus Economus vel generalis vel particularis, nullus item qui Collegio in quovis munere deserviat, utili ex Protectoribus vel Superioribus, vel qui in Collegio jus aliquod administrationem vel potestatem habeat, sit sanguine vel aliqua affinitate conjunctus; neque ab aliquo ex prædictis, neque ab ullo alio Prælato aut Domino quovis modo dependeat, aut cum prædictis clientelam habeat. Pater & filius, duo fratres, duo consanguinei in eadem Civitate aut Provincia non sint alicuius Collegii Economi; neque quisquam in Collegio deserviat, qui sit sanguine propinquus Economo generali, neque ad ipsum aliquo modo pertineat. Bona Collegii quæcumque non locentur Protectorum aut Superiorum consanguineis, nullisve cujusvis Ordinis Religiosis, non magnis Prælatis, non Economis aut aliis Col-

legii Ministris, neque eorum consanguineis, neque ulli qui aliquod jus potestatem vel administrationem habeat in Collegio. Bonorum locationes a Rectore, vel ab Economo generali in ipso Collegio siant, Rectore praesente, atque eas approbante. Quicumque autem bona Collegii sive in Urbe sive extra Urbem locaverit, antequam locatio perficiatur, jurandum coram Rectore vel alio deputato præstet, affirmans, se in ea locatione solam Collegii utilitatem spectasse, & propter illam se nullum munus nullamque utilitatem cepisse, aut in futurum exspectare: juret item, se nihil facere aut fecisse ad alicujus instantiam aut commendationem aut propter curjusquam consanguinitatem vel amicitiam: & sine hoc juramento, de quo constet, quævis a quocumque & ubicumque facta locatio irrita sit & invalida. Bona prædicta tertio aut quarto quoque anno a peritis & fidelibus viris visitentur, eorum limites recognoscantur, & si opus fuerit renoventur; atque una cum Visitatoribus, si fieri poterit, adsit aliquis ex Collegii Superioribus, aut saltem Alumnus Sacerdos vir prudens & pius. Economus tam generalis quam particularis aliisque præcipui Collegii Officiales singulis annis mense Januario fidelis & rectæ administrationis, & ad officium, quo funguntur, aptitudinis, nec non Christianæ pietatis & honeste conversationis testimonium a Rectore habeant; quod nisi habuerint, eo ipso officiis privati esse censantur. Societatis vero homines ad temporalem administrationem non obligentur, nisi de sui Præpositi Generalis mandato; a quo uno in omnibus regantur & corrigantur, & illi soli

suz quisque administrationis rationem tantum reddant.

§. 30. Si quid forte in his Constitutionibus desiderari usus rerum magister demonstraverit, aut obscurum fuerit vel ambiguum; id Protectores & Superiores, re mature deliberata, ex communis omnium consensu, suppleant, & declarent, & ad alia extendant. Quivis autem vel Protector vel alius dispensandi potestatem non habeat, sed id fiat ex communis omnium consensu, raro tamen, & nisi ob graves causas, ubi praesertim nulla sit privati commodi aut gratiae suspicio, sed vel necessitas cogat, vel magnum Collegii bonum agatur, resque ad majorem Dei honorem vel Collegii ipsius commodum manifeste pertinere appareat.

§. 31. Quæ omnia & singula in his Constitutionibus contenta ab omnibus tam Alumnis quam aliis quibuscumque, ad quos pertinent, eiusvis status, conditionis, & ordinis, etiam Sacerdotibus, in virtute sanctæ obedientie, & sub censuris & pœnis Nostro aut Protectorum vel Rectoris arbitrio pro culpæ modo infligendis mandamus inviolabiliter observari. Decernentes, quascunque alias dicti Collegii Constitutiones a quocumque, etiam a Nobis, emanatas vel approbatas, præsentibus contrarias, nullius esse roboris & momenti: & ex nunc irritum & inane, quidquid secus in predictis per quoscumque scienter vel ignoranter, etiam obtentu aliarum dicti Collegii ordinationum (quæ tamen per presentes nisi his adversentur, abrogatae non sint), aut alias quomodocumque contigerit attentari.

§. 32. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac aliis ipsius Collegii, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici suspendi vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam & ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrorum statuti, ordinationis, refectionis, operationis, assignationis, voluntatis, mandatorum, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo octogesimo quarto. Kal. Aprilis. Pontificatus nostri Anno duodecimo.

M. CARD. S. STEPHANI.

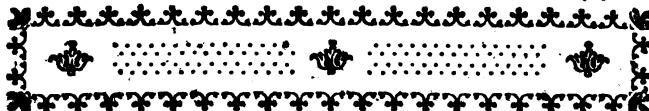
Cæs. Glorierius.

A. de Alexiis.

Loco ✽ Sigilli pendentis.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

LI-

LIBER TERTIUS.

Alumnorum res in Germania gestæ ab initio Collegii ad obitum usque Gregorii XIII.

I. Id spectasse sanctissimum Societatis conditorem Ignatium cum ad Collegii Germanici molitionem appulit animum, ut quot essent in eo Alumni, tot pro Germania Apostoli efficerentur: id ipsum voluisse Pontifices maximos Julium III. & Gregorium XIH. quorum prior primam operi manum, alter supremam imposuit: id Cardinales Moronum, Cervinum, Augustanum, Comensem, aliosque, qui Collegii primordia vel pecunia, vel consilio, vel alia quavis ope adjutarunt provexeruntque: id demum primos ejus Moderatores, quorum institutis optime constabilita ad hanc usque ætatem disciplina pervenit, satis ut arbitror ex libris superioribus intelligi potest. Jam hæc tot sapientum consilia successum habuisse, ex Alumnorum rebus gestis demonstrare aggredior, intra eos tamen fines contracta narratione, ut extra Gregorii Pontificatum non excurrat. Nam si velim annorum cursum sequi, & quæcunque

TOM. II.

M

ad hanc usque diem pro salute mortalium
incepta ab iis strenue, feliciterque confecta
sunt, memorare contendam, nimis plane ope-
rosum negotium suscipere, & multorum vo-
luminum historiam texere necesse habeam.

2. Quamquam non negaverim feraciores re-
rum primos illos annos fuisse, quam poste-
riores: seu natura ipsa istiusmodi institutio-
num, quarum fervidissima esse initia solent,
seu quod ea tempestate pauciores e primaria
nobilitate Alumni fuere, & Juvenes in tenui
fortuna nati difficilia ac laboriosa Apostolatus
munia facilius libentiusque capessebant.

3. Veruntamen, ut plures prima Collegii
ætas Apostolos, ita multo etiam plures Epis-
copos, Cardinales, Electores, & quavis sum-
ma dignitate Principes posterior dedit; nec
scias utri plus Catholicæ profuerint rei, hi-
ne potestate & imperio, an illi labore & in-
dustria. Utcunque sit, id ita fieri oportuit,
ut prius ex hac palæstra milites rebus ex-
quendis, quam duces imperandis idonei edu-
cerentur. Et nos quemadmodum virorum di-
gnitate illustrium, qui ex hac disciplina pro-
dierunt, Indicem accuratum infra subjicie-
mus, ita hoc libro pauca de Alumnorum la-
boribus Apostolicis ad specimen exponenda
sumimus.

4. Crescente in dies, ut supra memoratum
est, fama Collegii, totamque late Germaniam
pervagante, crebræ afferebantur inde Episco-
porum, jam ad Pontificem Maximum, jam

ad Collegii Restorem litteræ, Alumnos depo-
scentium, ex iisque aliquot submitti ad ~~ss~~
postulantum, in usus scilicet Ecclesiarum
auarum adhibendos. Et qui magis viderentur
idonei, precibus eorum concedi mos erat.

5. Primus, quod quidem constet, hac de
re litteras ad Lauretanum scripsit Daniel ab
Homburgo, Septemvir & Archiepiscopus Mo-
guntinus, eique Alumni primum duo dati
sunt in paucis egregii, Christophorus Veil-
hammer ortu Bavarus, & Vitus Miletus Sve-
vus, quibus deinde alii atque alii, ut in
loco dicemus, accessere. Venientes amantissi-
me exceptit Septemvir.

6. Ac Miletum quidem in aula considere
concionibus habendis jussit. Veilhamerum
Eisfeldiæ excolendæ applicuit, parvæ provin-
ciæ, sed propter errores inveteratos, atque
incredibilem hominum contumaciam, haud fa-
cili negotio subigendæ. Jam ante in eo solo
naviter desudabat Nicolaus Elgardus, itidem
Collegii Alumnus, de quo multa inferius di-
cturi sumus, totque animarum manipulos col-
ligebat, ut ea potissimum res persuaserit
Moguntino Alumnorum operam esse fructuo-
sissimam, & cuivis Episcopo maxime expe-
tendam. Igitur Elgado se Veilhamerus ad-
junxit, ac conjunctis deinceps uterque viri-
bus agrum sylvescentem excolere perrexere.
Vidi Elgardi ad Lauretanum litteras, qui-
bus de adventu Veilhameri certiore eum
faciebat, & talem sibi comitem obvenisse in

loco beneficii multo maximi se habere profitebatur.

7. Addebat tamen iisdem litteris, quod mihi visum notabile, interesse rei Catholicæ ut qui remittebantur in Germaniam Alumni, siquidem posset, doctoratus insignibus essent honestati. Ita quippe vulgi opinione esse comparatum, ut quæcunque ad salutem animæ afferantur, tanquam oracula excipientur ex ore Doctoris. Contra eadem si quis aliud proponat, contemptui irrisuque sint. Huic hominum imbecillitati aliquid condonandum inquietebat, & quatenus liceat, obsecundandum insanæ, quæ in salutem animarum vertat.

8. Cæterum amoto post aliquod tempus Elgardo, solus in Eisfeldia Veilhamerus mansit, auctus quidem ille titulo ac potestate Visitatoris, at rerum gerendarum magnitudini, ut ipse de se fatebatur, longe impar. Quare suppetias e Collegio petivit, impetravitque a Lauretano socios quatuor, Jacobum Herzæum, Leonardum Savrium, Martinum Weinreichium, & Lucam Murrarium, qui ab Archiepiscopo probati, ejusque missu in Eisfeldiam profecti, Veilhamero omnium præside, opus evangelicum facere institerunt. Pagos atque oppida inter se divisoriant, eaque, salutarem doctrinam circumferentes, perpetuo percursabant. Duderstdii, ut in oppido frequentiore, sedem fixerat Veilhamerus, ibique cum Saurio rei com-

muni advigilans considebat. Et nihilominus ipse etiam ad pagos circumpositos identidem excurrebat, non imbri, non hyeme, non præalta interdum nive deterritus, ne ad rusticam plebem salutis præsidia deferret.

9. Nec tamen par labori constabat frustus. Obsfirmabant ad contumaciam hæretici, Deique Ministros vera nunciantes, aut surda aure præteribant, aut cum contemptu repellabant. Si qui rusticorum errorem dedocti Romano Pontifici sacramentum dicerent, id adeo impotenter accipiebant Magistri hæreseos (Prædicantes vocant), natio hominum æque ferox ac stolida, ut contra innocuos Sacerdotes turbas seditionesque concirent, qui proinde conviciis, sannis, lapidibus interdum, atque omnibus indignitatibus impetebantur. Fuit Duderstadii qui in Herzæum ad aram facientem, dum maxime divinam attollit Hostiam, lapidem grandiusculum summo nisu jecit, haud dubie Sacerdotem aut Hostiam iœtu nefario violaturus, nisi conatum impium male directus lapis fecellisset.

10. Talia, atque his etiam deteriora viri fortes constanti animo perferebant. De quibus Veilhammerus Romam ad Contubernales olim suos scribens, his verbis claudebat epistolam: » Facile est, Fratres mei, in Collegio Germanico manè divinis meditationibus & lectionibus animam saginare, ubi nemo est qui perturbet. Difficile vero festivis diebus, & Dominicis omnibus, ad

„tres autem quatuor pagos discutuisse, jejunum, in frigore & astu, imbribus & nimibus, usque ad raucedinem clamare, & nullum inde fructum ferre, sed ab omnibus irrideri. Magna profecto requiritur patientia. Hanc in tanta commoditate comparare studeatis, & nitamini. Nolite vobis per suadere perfectos vos esse, aut jam patientia quid sit satis nosse. Decipimini, Fratres mei, mihi credite. Experientiam habere me puto.« Quibus ex verbis cognosci potest, qualem Alumni spiritum ex Collegii disciplina haustum in Germaniam ferrent. Sed quædam paulo distinctius videamus.

11. Weinreichio demandata fuerat Parceriae cuiusdam administratio, quam omnes novorum dogmatum pestes foedum in modum infecerant. Populus Eucharisticam cænam Eutherano ritu poscebat sub utraque specie. Pastor, ut dignum erat, pernegabat. Irati ob eam rem Oppidani, ubi vident Pastoris Catholici firmitatem precibus expugnari non posse, suos illi redditus atque alimenta subtrahunt.

12. Cum ne sic quidem flecteretur viri constantia, vertunt se ad artes veterotorias, atque expugnare saltem castitatem ejus conantur, clam introducto in domum ipsius scorto; triumphaturi gaudio scilicet, si violati pudoris turpem inurere notam homini innocentissimo possent. Redit ille ignarus insi-

diarum, ac nihil tale suspicans, domum. At mulierculam occurrentem, sibique blanditas parantem ut vedit, exarsit ira subita, arreptoque qui primus occurrit fuste, male profecto eam habebat, nisi celeri fuga se subduxisset. Non impune tamen improbis scelestis machinatio fuit, nec praesenti praemio viri virtus caruit.

13. Invasit post paulo eppidum tetra morbi vis, qua multi passim absumentur. Weinreichius nulla re care Gregi, quantum vis immerenti, deesse. Quocunque vocaret necessitas, diu noctuque accurrere, languentibus quod poterat mali solatium afferre, mortentibus sacra ministrare. Nam in eo rerum articulo, dante, ut ferme usuvenit, vexatione intellectum, resipiebant plerique, & sacra Catholica flagitabant. Verum ipse, dum his diligentius quam cautius sui prope securus insistit, lethale tabum hausit venis, deportatusque Duderstadium, post paucos dies inter Sodalium manus & lacrymas victima caritatis occubuit.

14. Eo casu sodales, quamquam jaicturam cari capitum graviter vulnerati, non animo tamen sunt dejecti. Utque par morbus tota grassabatur Eisfeldia, parem operam pari studio ægrotis præstandam suscepere, beatos enimvero se prædicantes, si pari etiam exitu vitam finire in eo caritatis officio contingere. Totum triennium sœviit lues infesta, magna mortalium edita strage. Hoc au-

tem medio tempore, seu caritas impensa misericordis omni Concionatorum eloquentia potentior fuit, seu calamitas ipsa fregerat quos nulla persuasio molliebat, nonnulla rerum est facta inclinatio, & illud antea contumax solum minus maligne reddidit cultoribus frugem. Sex integri pagi, abdicato Lutherò, seclæque ejus Ministris vel pulsis vel excommunicatis, ad partes Catholicas transitionem fecere, & in verba Romani Pontificis jura vere. Quo successu in spem meliorum regnum Apostolici Operarii, laborem cerebant libenterius, & coœpta fidentius prosequebantur. At lue vix extincta, soluti metu Hæretici ad ingenium rediere, & salutem eorum quærentibus multo uberiorem patiendi quam agendi materiem præbuere. Exemplo sit quod subiicio.

15. Lucas Murarius Parœciæ Dunensis suscepserat curam, Ministro Lutherano Archipiscopi auctoritate proscripto. Id autem ita pro imperio, nec alio quam religionis obtentu factum, non Ministrum modo, sed multos etiam e plebe pupugerat. Nam de religione integrum unicuique esse debere contendebant quam mallet sequi. Acerbius tamen rem ferrebat Minister, quippe officio quæstuoso abstinere coactus. Itaque vindictæ stimulis agitatus, adjuncta sibi magna rusticorum manu, adit vicinum Dynastam Comitem a Schwartzemburgo, virum præpotentem, opumque multarum, itidem perdite Lutheranum, si-

demque ejus & auctoratem implorans, per communem religionem, per quidquid sanctum ubique est rogat, ut ulciscatur injuriam, non tam, ut ajebat, sibi, quam sacrosancto Evangelio, cuius interpres ipse esset, interrogatam, nec Reformatæ Religionis Ministros patiatur Papistis, (sic enim loquebatur) ludibrio esse. Eadem rustici suclamantes vociferantur. Ille querelis & clamore insano incitatus, ut erat suopte ingenio præceps in omne facinus, coactis propere armatis fere ducentis, agmen expeditum in Dunenses rapiit. Murarium conviciis primum, deinde verberibus oneratum exturbat oppido, necem interminans ni statim abscedat, & beneficio apponens quod vivum dimittat. Domum ejus Curialem militi deprædandam permittit. Quo facto, ut jam re bene præclareque gesta, discedit. Murarius pæne semiaminis, ægre per hiemis inclemantium & præsaltam nivem moniliens vestigia, Duderstadium binis inde leucis venit ad Veilhammerum & Saurium, qui sodalem carissimum, plagis prope enectum ac frigore, lætum tamen quod dignus esset habitus pro nomine Jesu contumeliam pati, omnibus fraternali caritatis officiis refecerunt.

16. At indignum facinus iñultum non tulit Moguntinus. Læsum jus territorii, læsam Principis Augustalis dignitatem clamans, continuo armatos ad tria millia sub peritis belli ducibus in Eisseldiam mittit, quorum ipso ad-

ventu exterritus Schwartzemburgicus facti veniam suppliciter petiit, ac de injuria satisfecit. Dannenses, quo se verterent non habentes, clementiae Principis se permiserunt, cuius jussu multatis, ut dignum erat, nacentioribus, Murarius suam in sedem est restitutas. Hæc ita prorsus ut a nobis narrata sunt ad Lauretanum Veilhamerius prescribebat, aliaque multa de suis ac sociorum laboribus adjiciebat; quæ singillatim perserqui longum esset.

17. Elgardus interea, cuius supra mentionem fecimus, haud paulo graviorem laborum ac molestiarum molem Erfordiæ sustinebat. Est ea civitas Thuringiæ primaria, ad annum Jeram, intra fines Moguntinæ Dioecesis, & id temporis non potentia minus quam sacrorum contemptu insignis habebatur. Pars Civitatis multo maxima Lutherum sequebantur, adeo præfracte, ut spem resipiscendi nullam facerent. Nihilo meliores Sacerdotes. quippe non solum hæresi contaminati, sed otio fluentes ac luxu, ac, ne quid gravius dicam, conviviis ganeisque intemperantius indulgere soliti. Sæpe his malis remedium quæsierat Archipræsul, nunc severitate, nunc benignitate usus, at frustra. Omnem ægroti medicinam, tamquam phrenetici, respuebant, curationem omnem morbi vis superabat. Ad extremum Septemvir Suffraganeum, ut vocant, Episcopum hunc, de quo loquimur, Elgardum creat, & Erfordiensium sacris præsidere ju-

bet, si forte talis viri sagacitate & industria, quam multis antea rebus perspexerat, extricari quid posset. Ergo iunctus rite in Templo Societatis Moguntiae, & Episcopi Ascaloneensis titulo insignitus, Erfordiam Elgardus venit.

18. At eo vix appulsus, plus sane oneris quam honoris sibi impositum sensit. Hominem, ut ajebant, Romanum invitissimi acceperunt hæretici Magistratus metu, de secrorum cultu ne quid novaret. Quasi vero non ipsi prius res novas essent amplexi, cum, repudiato majorum cultu antiquissimo, ad Lutheri signa defecerant. Eundem ut censorum molestum aversabantur improbi Sacerdotes, sua sibi exprobrari vitia non ferentes. Itaque dictis monitisque ejus vix quisquam Civium honestiorum aures dabat. Tantum plebs infima, magis scilicet ignoratione veri quam animi pravitate prolapsa in hæresim, e superiori sæpe loco dicentem, & doctrinæ cælestis oracula explicantem libenter audiebat, ac propter opinionem virtutis in honore habebat. Ea res ægre faciebat adversariis. Conspirant in hominis innocentissimi caput; & si quidem furori & invidiæ nonnullam imponere honesti speciem placebat, eum deferunt ad Magistratus, quasi leges Imperii infringat, nova dogmata serens in vulgus, & pacem Religionis turbans Augustanis firmatam pactiobibus.

19. Accepta accusatione, fit Senatus Con-

sultum ut vocetur in ius Elgardus, intere-
que concionibus ac suggestu abstineat. Nec
abstinuit tamen fortis tenaxque propositi vir,
sed illam usurpans Apostolorum vocem: *Obe-
dire eportet magis Deo quam hominibus*, ne-
gansque sibi fraudi esse debere quod arune-
ris sui partem fere præcipuam impletet, ni-
hilo secius concionari perrexit. Nec vera ab-
nuit causam in judicio dicere. At objecta
crimina diluit adeo nervose simul atque per-
spicue, ut liberatus ipse fuerit culpa, & pu-
dor improbos accusatores incesserit. Cum ini-
hil hac via esset profectum, agi adversus
eum manifestis injuriis cœptum est. Poten-
tiores concitant plebem ingenio mobilem, qua
seditionis in morem coorta, sæpe sannis ac
sibilis, interdum etiam lapidibus hominem
efficio ac dignitate spectandum impetrare est
ausa. Omnino id ex composito agebatur, ut
molestiarum impatientia abscederet sponte,
quem vi pellere non licebat. His ipse de re-
bus fuse scripsit ad Gregorium Pontificem
quo primum anno Erfordiam advenerat, sta-
tionem tamen non deseruit.

20. Quin anno eodem, ne officio Episco-
pali deesset, sacro Pentecostes die Sacramen-
tum quod vocant Confirmationis, longa de-
suetudine jam prope apud Erfordienses abo-
litum, restituit, ex iisque Catholicorum re-
liquiis quinquagenos supra centum sacro illis
tos chrismate initiavit. Sacris Ordinibus ini-
tiari major fortasse numerus postulabant,

questus nimirum, opumque humanarum cupidine divini afflatus vicem supplente. At Elgardus, ad leges Concilii Tridentini rem exigendam ratus, periculum scientiae instituit, in quo paucissimos cum reperisset idoneos, his tantum admissis, ceteros petitores ut ineptos rejicit.

21. Qua de re scribens ad Cardinalem Comensem: » Qui tentarunt, ait, ad unum fere omnes reperti sunt ineptissimi, & pro meritis rejecti. Pudet me Germanorum nostrorum turpitudinem revelare, quales larvas ad sacra ministeria tam multis annis protruserint. Miror ego in his locis vel unam animam remanere potuisse Catholicae. Adeo pauci sunt Sacerdotio digni, & tam multi, qui nec foro, nec agro, nec stivæ, nec textrinæ apti, dummodo beneficium mercati sint, Ordines quoslibet facili negotio coemerunt. « Cæterum ut difficilima Elgado rerum initia Erfordiae fure, sic decursu temporis omnia procliviora sunt facta, præsertim cum adjutores aliquot habuit ex Collegii Germanici disciplina profectos, in quibus Vitus ille Miletus, quem supra memoravimus, fuit.

22. Is nunc apud Septemvirum Moguntinum, ut diximus, sacri Concionatoris munere fungebatur, audiebaturque pari hominum approbatione ac fructu. Eodem tempore quæ factu optima viderentur Principi suggerebat, suadebatque, & totam

anlam, non verbo minus quam exemplo;
ad pietatis officia extimulabat.

23. Exstat etiam nunc ejus Epistola ad eundem Comensem Cardinalem sub idem tempore scripta (nam scribebant Alumni identiter ad Cardinales Collegii Patronos, eosque de suis ac Religionis rebus docebant), qua epistola quoniam non suas tantum res, sed etiam aliquot Collegarum suorum officia laboresque commemorat, eam libet in summatu contractam apponere.

24. Principio se quidem, ajebat, prope etiosum, videri posse, qui in aulae umbraculis resideret, aliis in sole & pulvere per aperata camporum usquequaque excurrentibus; nihil tamen sibi minus licere quam otari. Tum de se, deque iis quibus distineretur curis pauca elocutus, ita pergit. Archipræsuli Moguntino, veterum institutorum retincentissimo, nullam pro praesenti curam esse potiorem, quam ut ad Ecclesias obsequiorum revocetur Eisfeldia. Eo in opere suuma fide versari Doctorem Veilhammerum, strenuum ac fortem virum, adjutore Jacobo Herzæo. Utrumque in eam rem multa agere, plura pati, & progressus non pigendos facere. In idem alios alibi Alumnos cum laude incumbere. Erfordiæ Nicolaum Elgardum, Episcopum Suffraganeum, inter sexcentas difficultates sacra Catholica naviter restituere. Aschaffenburgi magno populi concursu plausuque Jodocum Camerarium sacras conciones habec-

re. Moguntiae Cornelium Lansteinium, in Oberroda ac vicinis locis Philippum Furustum, Heriboli Doctorem Balthassarem Conigium, & Danielem Stauherum, quam accepte perint munieris Apostolici partem impigre obire. Sibi non deesse Matthaeum Reutterum Spiræ, at majorem viribus laborem ferre. Brumiae Petrum Binsfeldium, Confluentibus Jacobum Teetonium, Monasterii Joannem Kalantium, pro se quemque Religionis negotium urgere provehereque. Omnes & vita innocentia, & Catholicæ pietatis studio, veros scilicet Collegii Germanici Alumnos probare.

25. Nondum, cum hac scribebat Miletus, Moguntiam advenerat Aetherius Hoffmannus, præclaræ indolis Juvenis, quem florenti adhuc ætate Ammerbaci, in oppido Moguntinae provinciæ, concionum sacrarum cursum per majora jejunia peregisse, & nonnullos hæreticorum pervicacissimos a perfidia dimisissos tradidit. Hunc Septemvir ab Urbe venientem ad Sacelli sui ministerium admiserat. Cum vero de præstanti ejus ingenio, vel fama vel litteris, comperisset, eundem Romanae sapientiae publicum dare specimen jussit, Theologica disputatione instituta, cuius tanta admiratio fuit, ut in præmium rei feliciter gestæ Canonicatu donandum judicaverit, & ipsa re Canonicum dixerit D. Petri extra Urbem. Ut deinde ad graviera negotia adhibitus Hoffmannus fuerit, non est hujus loci discerere.

26. Miletus interea, qui haec tenus Conciliator, ut dictum est, in Aula Moguntina fuerat, relieta hujus functione munera. Jodeco Camerario, Erfordiam transiit, Elgarde, amico ac veterum studiorum socio, adjutor, omniumque euarum & laborum particeps in ea rerum administratione futurus. Cujus adventu tantum Elgarde adjunctum est roboris, tantum oneris imminutum, ut scripserit ad Lauretanum, tali addito comite, videri se sibi quodammodo revixisse.

27. Et brevi fuit ubi insitam animo virtutem Miletus ostenderet. Ut erat in dicendo aequ copiosus ac vehemens, dictisque ejus populus vehementer commovebatur, id egre ferentes haeretici, ad suggestum proportionantem bis terque aditu prohibere sunt conati, primo quidem minis intentatis, post etiam lapidibus furenter in eum jactis. Ille tamen, nec tumultuantum insano clamore, nec steba saxonum grandine exterritus, porro ire ad suggestum perrexit, nec deinceps ad concionem prodire unquam desiit.

28. Accessit irarum nova graviorque causa ex eo, quod circa Paschales ferias de Sacramento Eucharistico disserens, dogma Catholicum ad captum populi explicabat, Calvinianorum vero Lutherorumque ea de re opiniones non aperte minus quam valide refelbat. Qua re offensi supra quam dici possit sectae Ministri, ac prope in furorem acti, non id satis habuere ut invisum Conciliato-

rem

rem voce palam maledictis proscinderent, sed libellum maledicuum, meritis contumeliis calumniisque confertum (qui mos ferme hæreticorum, omniumque malam causam sustinentium est) adversus eum ediderunt, inque imperium vulgus sparserunt, gravi insuper interdicto proposito, ne quis maledictum illum Jesuitam (sic passim Alumnos vocitabant) concionantem audiret sub pœna privationis Cœnæ Lutheranæ.

29. Ad ea Miletus, quamquam spernebat cætera, læsam sui existimationem nominis, rem sacra ministeria tractanti apprime necessariam, non tulit. Sed, ut erat non minus scribendi quam dicendi peritus, & ingenio manuque promptus, ad amoliendam infamiam, libello mendaci ac virulento libellum justæ defensionis opposuit, ediditque in lucem, tum Germanice, tum Latine. Quod non minus moderate quam libere pro communi jure factum, tametsi ad tuendam ejus famam egregie valuit, hæreticis tamen vocem non inclusit. Nam quis malevolos obtrectatores adigere ad silentium queat?

30. Nihil habentes quod contra Miletii innocentiam reponerent, adversus Jesuitas, quorum institutione, ut ajebant, isti sic insoleaserent, odia converterunt, ac libellum alterum pestilentiore, cui titulus *Speculum Jesuitarum*, tota passim Urbe disseminare cœperunt. Neque hunc tamen Miletus incastigatum abire permisit. Recte existimans, unam-

esse causam Jesuitarum ac suam, quamque cum Religionis causa esse quam conjunctissimam, opus tenebricosum, ne luem inclusam aspergeret multitudini, binis excepit vernalculo sermone libris, jugulavitque sic, ut deinceps paulum resederit hæreticorum audacia, & multi e populo proniores ad excipiendam veritatem sint facti. Atque hæc in Diœcesi Moguntina.

31. Haud minus interim strenue viriliterque res agebatur in Trevirensi sub Archiepiscopo Electore Jacobo ab Eltziœ, qui itidem eximium Collegii Germanici æstimatorem ac fautorem ferebat. Venerant ab initio invitatu ejus Treviros ab Urbe accersiti Juvenes ornatissimi tres, Petrus Binsfeldius, Felix Hortulanus, & Jacobus Tectonius. Sed æ irrepserant in amplam Diœcesim ex conterminis hæreticorum provinciis malorum labes, ut his convellendis multo majori operiorum numero esset opus. Itaque nova auxilia petivit. Et petenti dati sunt haud absimili ingenio virtuteque Juvenes Nicolaus Eringius, Guillelmus Lindener, Joannes Saliceus, aliique suis infra locis nominandi.

32. His autem succinctus hominibus pius Præsul, ad sapanda suæ Diœceseos vulnera se convertit, atque ab insigni Monasterio Brumiensi sumendum duxit initium. Brumia oppidum est ad amnem cognominem, a Treviris iter bidui, Abbatii Monasterii, quod ibi est Ordinis Benedictini, obnoxium. Ve-

tutissimum id Monasterium est. Conditum ferunt sub Pontifice Sergio, ab eoque sacris corporibus Martyrum sex & quadraginta donatum dicitur. Abbatis tantæ erant opes, ut vix ulli e potentioribus Dynastis de potentia concederet. At Monachi, antea disciplinæ tenaces, & sanctimoniae laude florentissimi, turbulentis illis Germaniæ temporibus, ut sunt res humanæ, sensim ad remissionem licentiamque vitæ defluxerant. Oppidani vero, parum aut male exculti, tantum non aperte fidem Catholicæ pietatis mutaverant. Ad mali cumulum, extincto nuper legitimo Abbatे, in ejus locum vi se intruserat Comes a Manderscheid Verhemburgus, secta Lutheranus, atque omnia Monasterii bona occupaverat. Verum Eltzius Septemvir, Cæsareo ac Pontificio decreto suffultus, Abbatem novum creaverat, & possessore injusto armis exacto, loci dominationem, & sub juncta prædia in potestatē receperat.

33. In hoc statu cum essent res, restitui in Oppido cultum Catholicum, in Cœnobio priscam sanctitatem atque ordinem revocari Septemvir cupiens, id negotii Petro quem supra nominavi Binsfeldio dedit, Juveni docto ac prudenti, e Collegio Germanico recens educto. Arduum plane negotium, præsertim Juveni, cuius inter grandes natu viros, & professione Monachos, haud magna esse posset auctoritas, nisi pietate eximia, nec vulgaris doctrina sustentaretur. Binsfeldius tamen

men suavitate & patientia opus injunctum
egregie præstítit.

34. Profectus Brumiam, illiberaliter pri-
mum a Monachis est exceptus, quippe homi-
nem censorum refugientibus. Ille, ne esset
justo molestior, bis tantum intra hebdoma-
dam ad eos verba facere instituit, nunc Re-
gulam S. Benedicti opportunis explanans enar-
rationibus, nunc de Theologicis rebus erudi-
te disserens, atque his aliqua, quæ excitan-
dis ad pietatis cultum animis aptiora vide-
rentur, intersetens. Dies reliquos oppido Con-
cionibus & Catechesi excolendo tribuebat.
Nihil admodum succedebat initio, perinde
Monachis atque Oppidanis in deteriorem par-
tem quæcunque afferret accipientibus.

35. Qua de re scribens ad Lauretanum:
 » Omnia, inquit, quæ fiunt, in malam Mo-
 » nachi partem interpretantur; unde me non
 » libenter, maxime Seniores, vident, qui eo-
 » rum vitam noto, mihiique causam instituen-
 » dæ reformationis tribuunt. Multa video
 » quæ dissimulare cogor, & interim in ani-
 » mo crucior. Mihi credit Reverentia Ve-
 » stra, in nulla adhuc schola discipulus tan-
 » tam exercere patientiam coactus sum, quan-
 » tam doctor disco. Sed omnia libenter per-
 » ferrem, si viderem eos pro sua utilitate
 » laborare, quorum causa ego labore. « Hæc
 » de Monachis. Tum ad Oppidanos deducto ser-
 » mone, eos ait Catholicos videri dicique vel-
 » le, sed hujus professionis non nisi inanem

nomenclaturam ferre, mille erroribus depravatos, & ipsa re Lutheranos. » Nuper, ad-
» dit, cum de Missa dicere cœpisset, pluri-
» mi ex Templo fugerunt nunquam reversu-
» ri. Jactant a suis Pastoribus talia non do-
» ceri. Sacerdotes ignorantissimi sunt, nihil
» omnino de divinis seiunt, aut docent. « His tamen difficultatibus animum non despon-
» debat, maturam laboris frugem a die magis,
atque ope divina, quam ab industria conatu-
que suo exspectans.

36. Atque interim Romam ad veteres Col-
legii sodales scribens, magnopere eos horta-
batur ut virtutis copiam, dum liceret, sibi
comparare studerent, usui futuram suo tem-
pore, nec alibi melius quam in Collegio com-
parandam. Juvat ipsa ejus verba referre, mi-
nus illa quidem conta, sed pium ardorem
spirantia, & animi ejus sensa, quo simpli-
cius, eo verius apertiusque prudentia. Mul-
ta igitur de Germaniæ necessitatibus, de Sa-
cerdotum inscritia, de bonorum Parochorum
paucitate prolocutus, ita subjungit. » Vos
Fratres carissimi laborate jam pro hieme,
quæ veniet. Veniet, veniet tempus, quan-
do memores eritis Collegii Germanici. Quid
sit Collegium Germanicum, in Collegio
Germanico non cognoscitur. Qui nihil aliud
nisi lucem inhabitat, de tenebris judicare
nescit, nec lucis præstantia dignoscitur,
nisi quando tenebris comparatur. Cælum
vos inhabitatis modo, & ego inhabitavi

» quando vobiscum fui. Conversationem do.
 » mus vestrae si conferam cum hominibus hu.
 » jus mundi, miraculum sane haud exiguum
 » est, si qui apud vos male vixit, in mun.
 » dor. bene vivat. Videte fratres, videte ne
 » occasionem negligatis, ac vestrum bonum
 » cognoscite. Utinam talia Monasteria in
 » Germania haberemus, in quibus tanta pie.
 » tatis exercitia, quanta apud vos, essent.
 » Felix nimis etiam esset Germania. Proinde frui.
 » mini vestra felicitate dum licet. Deo gra.
 » tias agite, & cavete ne ingrati sitis, &
 » tantum bonum negligatis. « Hæc ille qua.
 » dam velut effusione ardoris, quo intus fla.
 » grabat.

37. Binos ipsos annos Brumæ Binsfeldius
 posuit, lente, ut videbatur, negotium agens,
 at sensim in animos Monachorum insinuans,
 & quotidie aliquid ab iis exculpens, donec
 facilitate, lenitate, patientia, in primisque
 vitæ integerimæ exemplo captos & concilia.
 tos, ad omnia dociles & dicto audientes ha.
 buit, nemine jam requente veteris disciplina
 jugum accipere, & ad normam legum vitam
 instituere. Nec minus prospere gesta res
 apud oppidanos, ea facta morum atque opi.
 nionum commutatione, ut jam, non tantum
 nomine, sed re Catholicos diceres.

38. Hos rerum successus ut accepit Se.
 ptemvir, hominem tam expertæ virtutis, &
 cuivis, ut apparebat, negotio ab insigni pru.
 dentia parem, habere apud se honore cen.
 .

seque auctum statuit. Et siquidem debilitari sibi vires in dies æstate gravescente sentiebat, & Episcopalia munia per se, uti solebat, obire ægre jam poterat, Binsfeldium nec opinantem evocavit Treviros, sacravitque Episcopum titulo Azotensem, vicario in eum officio ac potestate translata. Addidit opimam Præposituram S. Simonis, quo sustinere dignitatem commodius posset.

39. Nihil in nova luce, & ampliore theatro, de usitato vitæ instituto Binsfeldius mutavit. Par modestia, par pietas, eadem in cultu corporis abstinentia. Laborum moles fortasse gravior, cum & Diœcesim amplissimam lustrare, & negotia expedire, & quæ propria sunt Episcoporum sacra ministrare, ad hæc adesse Principi in consiliis, & sententiam dicere cogeretur. Quæ ille omnia summa semper fide ac sedulitate præstithit. Cæteras ejus dotes eximia quædam benignitas ac liberalitas commendabat. Opum contemptor splendidus, e locuplete censu nihil seponebat sibi præter egestatis depellendæ præsidia. Quod erat reliquum, in pauperes erogabat. Egentiores, ne a potentioribus, ut sæpe fit, in judiciis opprimerentur, pecunia ac patrocinio adjuvabat. Quædam etiam scripsit vulgavitque admodum utilia, e quibus quod est *De receptis in Theologia sententiis*, spissum atque eruditum opus, magna doctorum approbatione fuit exceptum.

40. Sed ne in uno hærere cæterorum obli-

si videamus, Binsfeldii virtutem alii per Trevirensim Dicecesim Alumni æmulabantur. Jacobus Teckonius, quo primum anno redux e Collegio fuit, Canonicatu S. Elorini donatus Confluentibus, sacras ad populum Confluentinum conciones per Quadragesimam ieiuniorum habuit, tanta eloquentia laudes ut parem in dicendo neminem sibi auditum prædicarent. homines exactæ ætatis. Felix Hortulanus Parœciam S. Laurentii administrabat Treviris, Joannes Saliceus Polchemensem, Guillelmus Lindener Vilmarinam, Nicolaus Eringius Limponsensem. Omnes in officium intenti, Pastorum diligentium laudem non vulgarem ferebant.

41. Eringii tamen præcipue eluxit ingenium ac diligentia in opere, quod subjicere Hunc Septemvir ornatissimum Juvenem detinuerat, initio apud se velut unum ex familiaribus, cum eoque transigere plures quotidie horas a publicis negotiis vacuas solebat. Venit forte in sermonem de reformando quotidiane psalmodiæ codice Sacerdotali (Breviarium appellant), qui codex ad eam diem incerta lege atque ordine apud Trevirenses fuerat. Eringius id ita confieri censuit oportere, ut ab Romana Pii V. forma quam minime abesset. Et accepto rei confiendæ mandato, jam supplens quod decerat, jam quod redundabat resecans, ordine quæque suo disponens, Breviarium quale nunc est Trevirensi Ecclesiæ dedit, optimo-

me ordinatum, atque ab omni parte perfec-
tum. ¶ 2. Per hæc alii ex aliis subinde adven-
tabant ab Urbe Alumni, quo ex numero Ja-
cobus Duirrus, Guillermo Tilius, & Mater-
nus Guillenfelsius fuere. Septemvir, omnes
ex Romana schola venientes benigne comple-
ti solitus, Duirrum Parœciæ Polchensi im-
posuit. Frequens ea erat incolis, & fidei te-
nax, at propter hæreticorum vicinitatem pe-
riculo obnoxia. Namque accolæ Lutherani,
contracta cum Polchensisibus ex frequenti com-
mercio familiaritate, eos ad defectionem blan-
dis sepe sermunculis sollicitabant. Hæc au-
tem ferme ingerebant. Fatuos enim vero Pa-
pistas esse, qui a suis Parochis eo usque
dementari se sinerent, ut præter ipsos audi-
rent neminem, ac ne libros quidem eruditos,
in quibus contraria traduntur, legere ab illis
prohibiti auderent. Hos paulum si voluta-
rent, intelligerent profecto imponi pulchre si-
bi a suis Pastoribus, nec iis se tamquam
brutæ animantes ducendos permitterent. Mi-
nus quidem certe nexus illos conscientiæ,
illas Ecclesiæ censuras expavescerent, vacua
nomina, veram Papæ carnificinam. Quæ, &
his similia ut altius insiderent animis, ejus-
dem argumenti libros venenatos identidem
supportabant, & amicis legendos tradebant.
Inde Parocho assiduus atque infinitus labor
erudiendi nutantem in fide gregem, & offu-
sas mentibus tenebras dissipandi. Nihil ta-

men ægrius impetrabat, quam ut vetitum abs
stinerent libris, quorum sane multæ coram
creptos manibus igni tradidit.

43. Tilius eodem tempore iu urbe Con-
fluenta curabat, Canonicus idem, & in ædo
B. Virginis Parochus, utrumque cum laude.
Ea in urbe Septemvir Collegium Societatis
moliebatur. Dum paratur instruiturque Pa-
tribus excipiendis domus, Tilius moræ long-
ioris impatiens, quosdam ex iis evocavit
suam in domum, sua mensa sustentavit, ac
plane hospitaliter ad aliquot menses habuit,
letus hanc a se posse vicem rependi iis ho-
minibus, quos adolescentiæ suæ duces alio-
resque habuisset. Similem, & ampliorem fort-
tasse hospitalitatis laudem tulit per causam
tumultus Belgici, quo heretici regionem per-
volantes, rapinis, incendiis, stupris, atque
omni scelerum atrocitate omnia humana ac
divina jura miscebant, funesti belli faces ac
furiæ. Tunc enim effudentibus inde se mut-
tis omnis ætatis ac sexus, & fuga salutem
quærentibus, Catholicos Sacerdotes e Belgio
profugos excipiebat domi, & quoad poterat
sustentabat. Accidit ut Confuentes per eam-
dem causam se reciperent sex sacerdotiæ Deo
Virgines, rerum omnium indigæ, omni hu-
mana ope destitutæ. Eas etiam Tilius exce-
pit domo, quam Canonicatus titulo posside-
bat, & partim sua, partim corrogata ab ami-
cis ope diu aluit, binos eodem tempore Sa-
cerdotes apud se habens in domo Curiali,

quos itidem ex Belgio pavor expulerat. Quibus Christianæ benicitatis officiis satis declarabat Sacerdos pius, intelligere se quos in usus expendi Ecclesiæ proventus oportet.

44. Guillenfeltum Septemvir Canonicum renunciaverat eadem in urbe Confluentina ad S. Castoris, cum hoc ut militare præsidium arcis Chrembreisteinianæ, quæ Trevirensis ditionis præcipuum munimentum est, sacris procuraret. Ut brevis est Chrembreisteinum ex Confluentibus per flumen Rhenum, trajectus, ex se diebus prope singulis Guillenfeltus transferebat, Milites otio, aleæ, jurgiisque deditos, atque in omnem vitæ licentiam effusos, qua privatis alloquiis, qua publicis sermonibus ab tristi vitiorum veterno, quo misere obruebantur, ad metum Numinis existabat, peccata confidentibus aures dabat, nullam caritatis industriæque partem, quo meliores fierent, prætermittebat.

45. Verum hæc dum ita diversis per Diœcesim geruntur partibus, Eltzius Elector & Archiepiscopus, cuius maxime patrocinio stabant Alumnorum res, senio atque ægritudine confectus diem obiit extremum. Antistes idem ac Princeps tanto religionis studio, ut pares ea laude haberet admodum paucos, superiorum fortasse neminem. Morte ejus gravissimum damnum Ecclesia Trevirensis fecit, & par Alumnorum eo casu luctus fuit, tam benevolum ac potentem Patronum desideran-

titum. Miserorem lenivit tamen successor illi datus. Jeanes a Schonemburgo, præclaris animi fortunæque ornamenti vir, ex Præposito Ecclesiæ Metropolitanæ Archiepiscopus Trevirensis, & S. R. I. Elector factus.

46. Comitiis interfuit Adrianus Scheffartus a Merode, æque pius ac nobilis adolescentis, qui ejus licet Ecclesiæ Canonicus, in Collegio degebat. Namque ut audivit de morte Eltzii, magnis statim itineribus contendit Treviros ferendi causa suffragii in electione successoris. Hac autem vix peracta re, post usitata gratulationum officia denuo properabat Romam, deliberatum habens ad exitum usque prosequi quæ intermisserat studia Theologica.

47. Properantem attinuit tantisper novus Præsul, captus videlicet egregia adolescentis indole, & moribus suavissimis. Mox eumdem electionis suæ nuntium ad Pontificem Maximum, & confirmationis deprecatorem designavit, addito legationis socio Hugone Cratzio, Ecclesiæ ejusdem Canonicco. Instructus igitur usitatis in eam rem litteris, Romam quam celerrime revolavit Merodius, unaque secum aliquot in Collegium sodales, ac præceteris Henricum ab Heideno, antiquæ nobilitatis adolescentem, itidem Ecclesiæ ejus Canonicum traxit.

48. Legationem vero injunctam obiit tanta simul oris modestia, & elegantia sermonis, ut dicentem incredibili voluptate Gregarius

audierit, magno sibi opere gratulatus tales in suo Collegio Alumnos fangi, talem ab illo fôr suis laborib[us] culto novali frugem reddis. Quo factô, in stationem pristinam se Merodius recepit, atque iteram intra Collegii ac disciplinæ septa se abdidit. Pontificie confirmationis diploma, & Pallium, Archiepiscopatus insigne, Gratzius ad Septemvirum deportavit.

49. Simillimam legationem sub idem fore tempus peregit Georgius Helfensteinius, alter Collegii Alumnus. Hunc videlicet ab urbe Trevirensi ad Gregorium Pontificem confirmationis petendæ causa misit recens electus Abbas insignis Monasterii, cui a S. Maximino est nomen. Ex quo etiam licet agnoscere, quanto jam tum in pretio apud Germania Præsules Alumni Collegii hujus essent. Sed ex Trevirensi provincia in Bojariam, quam usitatiore vocabulo Bavariam nominant, gradum faciamus,

50. Rerum ibi potiebatur Dux Albertus, Princeps si quis alias avitæ religionis & cultor & custos diligens, qui cum audisset de rebus sane multis & maximis, quæ per Alumnos Collegii Germanici tota late Germania gerebantur, unum aliquem ex his suæ etiam prodesse Bavariæ cupiens, Veilhammerum, de quo supra diximus, misso ad Moguntinum nuncio repetiit, hominem scilicet ortu Bavarum, sibique jure natalium obnoxium.

51. Negavit initio Moguntinus se daturum quem a summo Pontifice accepisset. Tamen Principi amico, & ad preces descendenti, diu refragari non sustinens, hominem, quantumvis sibi, ut ajebat, necessarium, in Bavariam dimisit. Profectus illuc Veilhamerus, Straubingæ excolenda imponitur. Hanc urbem ex vicinis Ratisbonensibus nonnulla hæreseos aura afflare cœperat, & metus erat ne ex toto corrumperet. Veilhamerus, suscepta quo decuit studio provincia, jam privatim, jam publice pravas opiniones refellens, non modo labantem inter Straubingeses Catholicam rem sustinuit, sed Civitatem adversus hæreticorum insidias egregie muniam tam ac tutam præstitit.

52. Ei laborum comes & adjutor aliquanti diu Martinus Drumius fuit, qui disciplinæ socius in Collegio fuerat. Sed hunc Albertus Dux, Straubinga evocatum, habere apud se Monachii maluit in sanctiore quodam Consilio, quod Ecclesiasticum vocitabant. Pius nimirum metuensque Numinis Princeps posse statem a summo Pontifice acceperat statuendi pios in usus de quibusdam Ecclesiae bonis, quæ mali Sacerdotes, aut Cœnobitæ, ob vitam contaminatam profugi, vel proscripti, sine possessore reliquerant. Id autem ut rite ac recte fieret, Consiliarios sibi adsciverat ex ordine Sacerdotali doctos & rerum experientes viros, quorum nutu & auctoritate omnia gerebantur. Et plerumque

alendis erudiendisque in spem Sacerdotii adolescentibus, aut Parochis eagentioribus sublevandis bona addicebantur.

53. Hunc ergo in Senatum Drumius, aetate dicet ceteris immaturior, fuit electus. Adeo quod aetati deerat, virtus ac prudenteria supplebat. Verum oppugnante hujus auctoritatem Senatus Archiepiscopo Salisburgen-
si, quasi per speciem rerum meliorum violarentur sacra Ecclesiae jura, ea res nonnullam optimo Sacerdoti religionem injecit. Hesit itaque aliquandiu incertus animi quid consiliis caperet, & prope absfuit ut honori cederet, quem gerere sine labore conscientiae non posset, donec, evulgato Pontificiae concessio-
nis documento, nullam ultra moram objicien-
te Salisburgensi, ipse etiam quievit. Ceterum Consiliarij officio officium aulici Concio-
natoris Drumius jungebat, pari utrumque cum laude, illud integritatis eximiæ, hoc eloquentiæ.

54. Collega ejus & Centubernalis Romæ fuerat Michael Anisius, atque inde Salisburgum accitus, de divinis rebus aliquandiu ad populum Salisburgensem peroraverat. Postea Monachium venerat, ubi semel jussus pro concione dicere, tam secundo populi assensu est auditus, ut sacram deinceps facundiam in ea urbe exercere coactus sit, ad eum audiendum summis infimisque gregatim conurantibus.

55. Nihilo minorem oratoriæ facultatis fa-

nam Balthasar Conigius collegarat superiorebus annis Herbipoli, & nunc in ditione Bavaria colligebat. Quamquam is aliis quoque ornamentis rebusque gestis clarus intet. Alius fuit. Nam Bojariæ Principibus ob amicitudinem, & prudentiæ magnitudinem inter paucos carus probatusque, gravioribus Reipublicæ negotiis sæpe est adhibitus, & interdum ad exterros Principes in legationem missus. Isnensis Präpositus primum, deinde Canonicus Frisingensis, ad extremum translatus Landishutum, & D. Martini Parochus renunciatus, ubiunque fuit, divini verbi ministerio nunquam abstinuit.

56. Eo auctore in æde S. Martini Landishutana Collégium Canonicorum est institutum, cuius cum esset ipse, ut vocant, Decanus, quæ primaria dignitas est, in hac maxime curam incubuit, ut sacra omnia cæremoniæque Romano fierent ritu. Ejusdem opera sacri cineres S. Castuli Martyris ex Mosburgo oppido, ubi minus decore habebantur, in eam quam dixi Martini ædem sunt translati. Quod tamen præterea conabatur ut Canonic communiter sub eodem tecto vivereat, migrarentque in domum, quam in eum ipse usum de suo considerat, id illi apud Collegas severioris disciplinae osores contavit invidiam, & successu caruit.

57. Eodem interea tempore Andreas Backes Monasterium Mettense, in quo vetus disciplina penitus consenuerat, meliorem in statum

sum felici successu reducebat. Hunc Ducis imperio sibi censorem ac reformatorem impositam invitissimi acceperant Monachi, quippe assueti licenter vivere; sibi vero suorum institutorum sanctitatem usque usque eggerentem, nec aequo animo audire, nec ferre poterant. Tamen paulatim patientia ejus lenitateque emolliti, meliora consilia ceperunt, & vitam suo dignam nomine ac professione instituerunt.

58. Ingolstadii duo locati fuerant excellentes ingenii virtutisque Juvenes, Bartholomaeus Fischerus, & Robertus Turnerus, prior ad regendum Collegium Georgianum, alter ad tradendas in publica Academia litteras politiores. Nam qui ex Collegii Germanici disciplina prodiissent, Juniores licet, regendae descendæque Juventuti supra ceteros habebantur idonei, eoque nomine ab iis, quibus haec curæ erant, prensabantur.

59. Neque hi opinionem, quæ de se erat, scellerunt. Fischerus Juventutem sibi concretam ad eam regebat normam, qua gubernari Collegium Germanicum Romæ viderat. Eadem consuetudines, eamdem inter suos morum ac vitæ sanctitatem inducere conabatur. Qua de re Romanam ad sodales scribens: « In vestro, ait, Collegio non possunt nisi bene omnia succedere. Utinam sanctitatis Collegii vestri unum gradum acquisivisset meum. Recrearer profecto, & animarer ad majora. Hoc tamen dixerim absque arro-

Tom. II.

O

» gantia, quod Collegium meum, cui indi-
gnus præsum, Superiorum meorum volun-
tati egregie respondet. «

60. His rebus intentum ornare cum vellet Gregorius Pontifex, Canonicum Cathedralis Ecclesiæ Ratisbonensis dixerat. Arcebant eum tamen ab ineunda possessione Canonici, propterea quod doctoratus insignia non accepisset nisi in Collegio Germanico. Namque hoc Collegii jus, utpote recens, nondum satis inter Germanos cognitum; aut non satis legitimum judicio eorum erat. Sed litteris Cardinalis Comensis admoniti de voluntate Pontificis, Fischerum nihil ultra repugnantes in gremium admisere.

61. Et nihilominus, ad præcidendas in tempus posterum ejusmodi disceptationes, qui Lauretanò post intervallum successit Bernardinus Castorius, vir hic etiam inter Collegii Rectores insignis, atque immortaliter memorandus, impetravit ab Ferdinando II, Imperatore privilegium amplissimis conceptum verbis, quo delati in Collegio Germanico honores magisterii Cæsareo quoque jure rati ac firmi esse jubentur, quique hinc lauream abstulerint, quarumcunque Universitatum Doctoribus laureatis pares funt, & ad omnes Germanicarum Ecclesiarum dignitates idonei pronunciantur. Cujus diplomatis exemplum nos huic libro subnectimus.

62. Turnerus, etsi gente Anglus, in Collegium Germanicum, ut erant ea rerum ini-

tia, receptus, amœniores, ut dictum est, litteras in Ingolstadiensi Licæo profitebatur, & præcepta eloquentiæ tradebat. Quantum vero hac scientia emineret, documento sunt ab eo conscripti, editique in lucem publicam libri, quibus celebre illud doctrinæ emporium haud parum locupletavit, illustravitque: Eorum indicem texere non est hujus loci. Sane plures, & varii argumenti sunt. Præcipuo habendæ in pretio vitæ Pontificum, quas a Platina incuriosius conscriptas reformativit, atque a mendis castigatas excudit. Tum Ludovici Granatensis divina opera, quæ ut omnibus prodesse gentibus possent, ex hispanico in latinum vertit.

63. Per hæc Adamus Orth Straubingensis Ecclesiæ Canonicus renunciatur, & Veilhamero, quem ea in urbe curantem vidimus, jungitur. Erat Adamus humanis divinisque litteris egregie excultus. Nec absfuit diu, cum occasio ei se dedit experiendæ virtutis. Quantam vero doctrinæ gazam secum ab Urbe extulisset, apparuit. Ratisbonæ, proxima in urbe, Smidelinus erat, projectæ vir audaciæ, pâtiuum hæreticarum antesignanus, ac primum columen, qui scientiæ fiducia Catholicos subinde in arenam lacessebat, provocabatque ad certandum de Religionis capitibus controvërsis. Homini arrogantî, & opinionem doctrinæ exquisitoris vulgo habenti, se opponere audente nemine, provocationem hic de quo scribimus Adamus, vix e Collegio

egressus, accepit, in eamque cogitationem Straubinga Ratisbonam, adjunctis sibi comitibus aliquot, arbitris nimirum certaminis regibusque futuris, venit.

64. Condita die, conventum ad disputandum est, circumsistentibus ex omni Civitate doctioribus. Smidelinus telum paraverat opinione sua incluctabile, quod tamen callide celabat sinu, cum usus posceret producatur, adacturusque in hostem. Ubi ergo in caluerunt disputando animi, pressus vi rationum ac pondere hæreticus disputator, locum ex sacris paginis riecio quem objicit hæbraico sermone. Jamque plaudebat sibi, jam vitoriam gratulabatur, ignarum ejus linguae adversarium, eoque hæsurum attonitum, nihilque responsurum putans. At Adamus, qui hæbraice sciret quam qui optime, loco in suam rem explicato, exultantem ita repressit confuditque, ut fateri palam coactus sit, sua maiores fama Collegii Germanici Alumnos esse, nec sperasse unquam se tales ex Romana institutione pugilem sibi oblatum iri. Sic victor omnium qui aderant testimonio acclamatus, Straubingam Adamus rediit, & victoris in morem magna Civium obviatione est exceptus.

65. Expetitus post hæc a Canonicis Ratisbonensibus, in eorumque Collegium translatus, partam eruditionis opinionem adjuncto sanctissimæ vitæ exemplo ad cumulum laudis perduxit. Itaque & Decanatus, & Pra-

positum honorem suffragiis collegarum tenuit. Nec potestate unquam est usus, nisi ad augendum sacrorum cultum, divinorumque officiorum & cæmoniarum splendorem, qui communis temporum fato miserandum in modum conciderat, reparandum.

66. Sed in hoc genere nihil memorabilius quam quod Monachii, in ipsa aula Principis, gestum est. Mortuo Alberto Duce, successerat in regnum Guillelmus filius, ille notus sanctitatis Princeps, qui postea rerum divinarum studio, quamvis esset in ipso robuste etatis, abdicato imperio, privatam, ac meritis religionibus deditam vitam prope solitarius exegit. Is sub ipsa regni sui primordia, minus decenter administrari res sacras in aula videns, ut præclare de Alumnis Collegii Germanici sentiebat, ex iis unum poposcit ab Lauretano, quem sacris cæmentiis preficeret.

67. Visus in id maxime idoneus Walramus Tunderus, qui propterea statim e Collegio in Bavariam est missus. At Monachium appulsus, aditum non impetrabat ad Principem, fraude Sacerdotum aulicorum, qui exterritum hominem, haud dubie novandis rebus quæsitum, sibique imponendum, ex compôsito arcebant. Mensem integrum hæsit in diversorio quotidiani repulsis fatigatus, ut iam de re tactum non desperaret. At admissus tandem in conspectum Principis, ab eoque humanissimus acceptus, Sacello aulico

ac Sacellariis. præficitur „sacrarum cæremo-
niarum Magister appellatus.“

68. Non est dictu facile quam perturbata,
depravata, sordida omnia sit nactus, in au-
la cæteroqui eximie Catholica, & regiam mä-
gnificentiam rebus cæteris æmulante. Sacer-
dotes rerum Liturgicarum imperitissimi divi-
na mysteria, non lege ulla, non ordine,
nullo dierum discrimine, ut tulisset animus,
aut libido, celebrabant. Cantores seque im-
periti, & rerum negligentiores, quas voca-
mus Commemorationes, velut res nihil, pro-
susque inutiles, omittebant. Antiphonas mu-
tilabant, psalmos irreverenter mira properan-
tia decurrebant. Sacerdotem quia etiam sac-
ris operantem, si lentius ageret, premebant
cominus, & ad festinandum urgebant. Su-
pellex Sacelli squallida, vestes ipsæ Sacerdoti
tales obsoletæ, semilaceræ, olide, sacrorum
majestate prorsus indignæ.

69. Quæ intime contemplatus novum Ca-
remoniarum Præses, facile intellexit novari
immutarique omnia oportere, atque in hanc
continuo curam totus incubuit. Prius vero
quam ad rem ipsam aggredieretur, vocata
concone, coram ipso Duce, atque aulæ pro-
ceribus, de sanctitate sacrorum rituum eru-
dite, disseruit, demonstrans hac augusta spe-
cie haud parum Christi religionem castissimam
commendari, ac divini Numinis majestatem
hominibus quadanterus perspicuam fieri. Tum
Sacerdotes, ac minoris ordinis Clericos ex Ro-

manæ Ecclesiæ codice rituali, Cantores ex quibusdam allatis ab Urbe formulis erudire instituit.

70. Sacelli quoque novum confici vasarium Principe sumptum faciente, jussit. Utque omnia Romano fierent more, misso Romam ad Lauretanum navo homine & industrio, Sacerdotialium indumentorum, rerumque cæterarum, quæ Altaris ministerio sunt necessariæ, quædam exemplaria ad se deferenda curavit, quorum ad similitudinem nova Sacelli supellex conficeretur. Hinc Sacerdotum multæ variæque vestes holosericæ, quædam etiam auro argentoque intextæ, aut acu pīæ, & amiculi linei, & mappæ, & mappulæ, & quæ demum sunt hujus generis alia, in aulico Gynæceo manu virginum sunt elaborata. Addita his per Monachienses opifices cœlata ex argento vasa, candelabra, thuribula, calices, & reliquum Sacelli instrumentum, ut nihil neque ad necessitatem, neque ad ornatum ac splendorem deesset.

71. Interim cum & Sacerdotes, & minores Clerici Cantoresque satis ad rem gerendam viderentur instructi, placuit reformati ritus primum specimen dare natalis Christi festo die, quo die tota in aulam convenire Nobilitas erat solita. Et rem moderante Walramo, solemnia ejus diei tanto celebrata sunt ordine ac dignitate, ut magno silentio inter admirationem ac reverentiam intuentes hæserint. Gaudebat in sinu pius Princeps, eaque

de re amabat Walramum *vehementer*, & magnifice collaudabat.

72. Non defuere tamen, ut fere in rebus optimis numquam desunt, improbi obtestatores, qui apparatum illum, ac varias, ut ajebant, novitates deridicole haberent, & maligne carperent. Quibus cōpescendis principale edictum urbe tota est affixum, in quo erat, placere Principi ut ad exemplum Aulæ Romani ubique ritus usurparentur, & multa gravis pecunaria, si quis obsisteret, aut obloqueretur, imponebatur. Cujus auctoritate edicti, non solum compressæ obloquentium voces, sed plerique Ecclesiarum Rectores ad instaurandos Romane more ritus sacrorum & cæremonias animum appulerunt. Hæc si cui forte leviora videantur, is sciat velim nos, non regni cuiuspam aut imperii, sed Collegii Sacerdotalis historiam texere; Hæc autem Sacerdotum præclara esse facinora, his victorias, hos triumphos, ac tanto quidem cæteris illustriores, quanto omnibus humanis rebus divina Christi religio, quæ his maxime rebus clarescit, dignitate antecellit.

73. Sed ut ad rem redeamus, Guillelmi Ducis tam apertus favor, ut sunt mores aulici, magnam Walramo concitatavit invidiam, &, quod fatendum, ex Alumnis etiam, ejus olim collegis, aliqui ad eum dejiciendum conspiravere.

74. Qua de re nunciantem, ac leniter conquerentem, his Lauretanus litteris solabatur, & adversus malevolorum latratus confirmabat:

» Non dum, ait, plane constitui mecum, plus
 » ne mceroris, an jucunditatis litteræ mihi
 » attulerint tua. Scito tamen quodam sensu
 » voluptatis vehementer recreatum me esse,
 » omnesque tristitiae nubeculas depulisse,
 » quod tristiora quæ nuncias, uti religionis
 » causa evenierunt, ita laudem tibi maximam
 » paritura sunt, & amicia non mediocrem
 » voluptatem. Oro te ne concidas animo,
 » neve te commoveant voculæ invidorum.
 » Omnia tamen circumspice, omnia lustra,
 » ac perspende. Nihil inconsulto vel temere aggrediaris, & cum omnia ad salutem animatum, ac Dei venerationem referantur prius omnia Deo. Divisque saepius commendata, illosque precare ne tibi desint,
 » ne pro eorum cultu pugnantem deserant,
 » ne operam ac piam industriam tuam ab improbia ludificari patientur. Evidem acerbissime fero quod a quibusdam Alumnis, aut deseraris, aut ex insidiis oppugneris.
 » Poteris tamen cum Salvatore nostro canere:
 » Extraneus factus sum Fratribus meis, &
 » peregrinus filii Matris meæ. «

75. Quibus stimulis incitatus vir animi ingentis, & recte factorum conscientia exercitus, perstigit incredibili constantia, non in aula solum, sed tota late Bojaria multas, quæ inoleverant, labes, & corruptelas convellere. Et semel in intimum dignationis & gratiæ locum acceptus a Principe, nefariis aduersariorum machinationibus dejici nun-

quam potuit. Multa cogor prætermittere, ne nimis sim. Et occurrentum sententia
tati legentium, quæ ex narratione perpetua
rerum simillimarum gignitur. Itaque per alias
Germaniæ tractus properantius deinceps di-
scurrat, & ex magna rerum copia ea tan-
tum, quæ notabiliora videbuntur, excerpam.
76. Vienna, Austriaci Imperii sedes, et si
ad inititibus Principibus Austris ab hæresi
semper intacta, tempore, de quo scribimus
non nihil in hæresim inclinare videbatur, in-
ventis pluribus civium millibus, qui permis-
ti sibi Confessionem Augustanam procaciter
efflagitare sunt ausi. Iniqua potentibus resti-
tit quidem invicta constantia Rodulphus Cæ-
sar; At simul intelligens quid improba peti-
tioni subesset mali, pluribus intra extraquo
urbem locis disponi optimos Sacerdotes, ani-
marumque Rectores jussit, qui nutantem in
fide populum salutari doctrina continerent. In
iis deni ex Collegii Germanici Alumnis fuere.

77. Eminuit tamen Joannis Carbonis, op-
natissimi Juvenis, virtus, qui sponte eam
in se curam recepit, & magnam laboris mo-
lem, non ex officio, sed mero pietatis insti-
tu subiit. Nam cum videret patere alicubi
hæreticorum insidiis Christi gregem, nec esse
qui circumfrentes lupos satis viriliter pro-
pulsaret, stitit ultiro se Pontifici Viennensi
petitiisque sibi ut liceret cum bona ejus ve-
nia vicinum in oppidum, quinque ab urbe
millibus passuum, Divini verbi sementem in-

78. Quo facile impetrato, illuc cœpit excurse diebus festis, & populum frequentissimum (homium plus novem millia erant) sacris concionibus edocendum, confirmandumque in fide Romanæ Ecclesiae suscepit.

78. His dum insistit, incidit forte in Cathochismum abominandæ doctrinæ, quem super Lutherani Tubingenses ediderant sermone italico. Et veritus, ne si in Italiam per vaderet liber pestilens, Italis quoque, quorum maxime in perniciem editus videbatur, aliquid novi dogmatis adhæresceret, de eo scripsit ad Lauretanum, monuitque ut opus exitiale ad Fidei Quæsitores deferret, vetandum scilicet, atque e fidelium manibus cripiendum. Adeo non solum patriæ, sed etiam exteræ regionis cura premebatur.

79. Pataviæ, quæ civitas proprio Episcopo civili juxta ac sacro jure paret, haud minus strenue negotium religionis Georgius Gothaerdus promovebat. Is Canonicatu donatus in æde urbis primaria, illuc ut primum venit, continuo magnam ab Episcopo iniit gratiam, ea etiam causa, quod Canonorum præter ipsum nemo erat sacerdotio initiatus, & ipse omnia sacerdotii munia incredibili sedulitate obibat. Sed quanto apud Antistitem gratiosior, eo majori apud Collegas flagrabat invidia, diligentiam ejus suæ accusationem ignaviae interpretantes. Scholæ Pataviensi Rector impositus, præcepta morum publice prælegebat. Quod inter Ecclesiæ Gymnasiique curas

subcesivi erat temporis, ita apud se occupa-
bat, ut spatum habuerit conserbendi librum
*De bonorum operum & Sacramentorum necessi-
tate, eruditum opus, cuius unum exemplar
plar Remam ad Lauretanum transmisit.*

80. Gothardo deinde comes accessit Christo-
pherus Pettingerus, ex Collegii Alumno
Præpositus Pataviensis a Gregorio creatus,
de quo aliud nihil dicam, nisi in tanta apud
Episcopum fuisse gratia, ut nemini magis
prudentissimus Præsul quam ipsi fideret. Ei
sane usi graviora Ecclesie negotia commis-
serat. Quin Pettingerum semel properare Ro-
mam jussit, suum de rebus gravissimis ad
Pontificem maximum legatum per eamque
occasione ad Gregorium scribens, experiri
se dixit quantum pietate doctrinaque præsta-
rent cæteris qui Romæ educati in Collegio
eius essent.

81. Constantiæ, quæ item urbs in ditio-
ne erat Episcopi, sub clientela tamen do-
minus Austriacæ, elucebat Jacobi Milleri vi-
tus in tantum, ut ei Proepiscopus, absen-
te Episcopo Cardinali Altempsio, Juveni lic-
et talium inexperto, lustrationem urbis de-
mandaverit. Provinciam arduam, ac periculi
plenam suscepit Millerus magno animo, nihil
deterritus quod reprehendenda multa, præ-
sortim inter eminentiores Sacerdotes essent,
multa corrigenda: Res plane difficilior, qua
ut fieri sine aliqua offensione posset.

82. Et vero offensi gravissime sunt Can-

nici, & Parochus S. Stephani, quasi vero dum corruptelas exagitat dictis, convicio violari ab eo, atque injuriosius compellati fuisse sent. Inde magna irarum moles adversus eum. Missæ statim querelæ atroces, & amaræ contra imprudentem Visitatorem litteræ ad Ferdinandum Archiducem, Tyrolis Comitem, Constantiensium Patronum. Qui nihil cunctatus, Millerum paulo acrioribus increpuit litteris, monens viris talibus, qui & dignitate & virtute inter cæteros spectarentur, non fuisse contra jus fasque inferendam contumeliam. Temperaret ardori immodico, quantumvis pio: Potestate, non ad irritandos alienosque homines, sed magis ad demerendos & conciliandos uteretur.

83. Facile ex his litteris intellexit Millerus falsis delationibus occupatum Principem. Nihil tamen commotus, lustrationem qua coepit constantia ad exitum perduxit, multis ex usu Religionis provide sapienterque factis decretis, quibus mala non pauca de medio tollebantur. Simul Principi innocentiam ac moderationem ita probavit suam, ut Archidux, deposita quam male præsumpserat opinione, eum jam tum in clientelam acceperit, ejusque mox uti opera in simili negotio constituerit.

84. Brigantium, Rhætiæ oppidum celebre, Tyroli adjunctum, & circumpositos pagos invaserat Anabaptistarum foeda superstitio, eo furore & insania, ut incolæ passim, prædiis

vel divenditis, vel relietis; liberis etiam conjugibusque abdicatis, communem & promiscuam inter infanda commissa, quod eorum est institutum, ducerent vitam. Insanientibus mederi multi ac s^ep^e tentaverant, sed conatu irrito. Archidux, multa expertus frustra, ad extremum experiendum statuit Milleri quid posset industria. Rogatus ea de re Episcopus Constantiensis Cardinalis Altempsius, prolix^e consensit Principi, & Millerum in sacram expeditionem proficisci ad Brigantinos jussit. Quæ ille iussa non minus prompte quam alacriter executus, ut venit ad locum, injec^t se in medios furiosorum globos, & qua monendo, qua docendo, qua hortando, tantum dicendo valuit, ut brevi tempore eorum plerosque ad saniores mentem traductos, Ecclesiæ pariter ac Principi morigeros & obedientes reddiderit.

85. Ab hoc successu, qui late fama pef^{er} crebuit, Millerus hominum opinione crescere, & vulgo celebrari virtus ejus eximia, quavis difficultate periculoque major. Movit in primis ea res Episcopum Cardinalem. Itaque Millerum totius Dioce^seos Constantiensis Visitatorem cum amplissima potestate creat, illis ferme usus verbis: *Ut evellas, & destruas;* & *adifces, & plantas.* Magnum id enim vero erat negotium, cum multa revellenda essent malorum germina, quæ in tam amplio solo solo radices egerant. Quo fiebat ut multis ex omni ordine, & maxime sacerdotali, molestus essey, non sine summo suo periculo Visitator.

cogeretur. Tamen vir magnanimus, Deo, ad quem sua omnia dirigebat, fretus, cultuque duntaxat ejus sibi ante oculos posito, Dice, cesim iustitiae aggressus, totam circumiit, atque ab omni inquinamento, quoad ejus fieri potuit, purgatam reliquit, non metu, potentiorum, non gratia, non ullo rerum humanaarum respectu prohibitus, ne quas comprehendisset publici exempli labes edictis severissimis coerceret.

86. Præcipua illi cura dignitatis officiique sacerdotalis fuit. Clericorum mores, indumentum, studia ad præscriptum Concilii Tridentini exegit. Si quos invenerat muliercularum amoribus irretitos, loco movit, aut quia alia poena multavit. Neminem hac fæce conspurcatum, aut quavis alia notatum infamia, sacris operari permisit. Matrimonia præter leges Ecclesiæ contracta redintegravit, census Ecclesiarum male distractos, aut possessorum incuria pessumdatos, vindicavit. Decretis demum ejus & curis decens ædibus sacris nitor est additus, sacrorum ritus cæremoniæque ad Romanum morem compositæ, omnia ad Dei Divorumque cultum spectantia, reformata.

87. At enim iustitio in hunc modum instituta magnum tota regione concivit strepitum, multorum odia adversus rigidum Quæsitorem incendit. Obmurmurabant cæco-fremitu osores disciplinæ, minasque jactabant. Quidam ejus infuscare famam fictis crimini-

bus, quidam etiam vitæ insidias struere non sunt veriti. Fuit qui rem divinam facienti lixivium pro viño, non minus impio quam atroci ausu, miscevit. Quibus tamen illes de animi firmitate se dimoveri nunquam est passus. Sic ergo confecta post longam circumlocutionem provincia, propositi victor Constantianus Millerus se retulit, ubi in præmium rei beatae feliciterque gestæ in Collegium Canonicorum primæ ædis ab Altempsio Cardinali est electatus. Idem postea evocatus Ratisbonam, Vicariusque Episcopi renunciatus, cum Episcopatum usque ad obitum administravit. Tanta sapientia, ut ejus maxime consiliis constanterque apud Ratisbonenses steterit res Catholicæ. Nam & hæreticorum furori se tanquam murum semper objecit, & depravatos Clericorum mores corrigere nunquam destitutus, & demum Societatem Collegium in ea urbe, adnitente Guillelmo Duce Bavaria, ringentibus frustra primipilis hæreticorum, instruit.

88. Sub idem fere tempus similem sue Dioceseos lustrationem instituit Episcopus Vormatiensis, eumque in usum arcessitos Moguntia bines Collegii Alumnos sibi adjutores adjunxit, Georgium Voltzium, & Christianum Agricolam. Quæ tamen ab his per eam occasionem incepta actaque sunt, præclara licet, reique publicæ saluberrima, supervacuum est memorare, quippe iis quæ haecbus recensuimus quam simillima. Peragrata.

Dice.

Dioecesi, Vormatiæ Voltzius substitut, sacras habere conationes jussus. Agricola Moguntiam inter Canonicos adscriptus rediit.

89. Sed iam stylum ad se vocat Moravia. Eam nos non sine horrore aliquo metuque ingredimur, quædam exposituri scilicet obli-
vione magis digna quam litteris, quæ tamen silentio tegi non sinit historia, *cujus ea prima lex est*, teste Cicerone, *ne quid falsi dicere audeat, deinde ne quid veri non audeat*. Olomucium, ampla civitas, Moraviæ caput, contrariis pro Episcopatu studiis misere dis-
cessant erat anno MDLXXV. Mortuo siquidem Thoma Albino, urbis Episcopo ac Prin-
cipe, eam ambire insulam coeperant præpoten-
tes Canonici duo, Daniel Duccius, Collegii Germanici olim Alumnus, & Adamus Laude-
chius; utque ambo magnam post se factionem ducebant, ambo distractis suas in partes sus-
fragiis electi fuerant. Et uterque pro Antisti-
te se gerebat, magna non solum Canonico-
rum, sed totius Moraviæ secessione ac discor-
dia, qua gliscente in dies, multi studio par-
tum in armis erant, & nihil aberat proprius
quam ut lis ferro decerneretur.

90. Dum ita inter se illi de Episcopatu de-
pugnant, talia nihilo mitior orta contentio est
de Decanatu inter Joannem Teleczium, &
Joannem Philipponum. Collegii hi quoque
Abomoi erant, sed longe dispari ingenio, mo-
ritu plane diversis. Teletzius natura perbo-
nus, quietus, candidus, ad hæc insigni pie-

Tom. II.

P

tate atque prudentia. Philipponus contra audax, vecors, inquies, tam insana ambitione, ut in prensandis honoribus non officii timor, non sui potens videretur. Contentionis hæ causæ fuerunt. Decano Olomucensis Ecclesiæ morte sublato, Teleczium adhuc Romæ in Collegio degentem ea dignitate ornaverat Gregorius Pontifex, atque Olomucium proficisci quantocius jussérat, tum ad ineundam honoris possessionem, tum etiam ad pacandas, si qua posset, ejus Ecclesiæ res nimio plus perturbatas. Eo autem ab Urbe digresso, Philipponus alias surripuerat dolo malo ab Apostolica Sede litteras, quibus eadem sibi dignitas deferebatur. Pontificias ergo pro se litteras uterque proferebant, sed alter legitimas, alter subreptitias.

91. His tamen suffultus litteris Philipponus sua deturbare sede æmulum, summo Canonorum consensu Decanum jam salutatum, nitebatur. Id amice conatus primum obtentum juris, ubi videt hac via nihil profici, fremens frendensque, involat armatorum globo stipatus in domum Decanalem, obvios quosque sclopis intentis in fugam agit, & domo potitur. Inde migrans in templum, Decani solium, nemine furori ejus obsidente, occupat, seque ipsemet Decanum appellat, ne scias majori ne temeritate, an insania. Ad ea Telecius nihil. Nec enim vi agendum existimabat, cum posset jure. Tantum de tota re ad Gregorium Pontificem, & ad Car-

dinalem Comensem accurate perscripsit. Nec absuit malo remedium. Venere haud multo post Romana decreta, quæ alieni juris sacrilegium usurpatorem, ni incepto abstitisset statim, deque injuria satisfecisset, diris devotum omni honore spoliabant. Prius tamen quam hæc in Moraviam perverpient, Philipponum in ordinem redegerant Canonici, ac Teleczium in dominum ac solium suæ dignitatis restituerant. Hoc exitu finita est controversia de Decanatu.

92. At feralis dissidii, quo certabatur de Episcopatu, nullus exitus inveniebatur, perstabantque pari prope potentia & obstinatione Episcopi ambitiosi jus quisque suum tueri, & potestatem, quod magis est, pessimo publico exercere, nullas honestæ conventio- nis leges admittere. Et Teleczius, ut multum apud Collegas auctoritate posset & gratia, omnes revocandæ concordia via exquirens, ac sæpe de certo constituendo Præsule multumque disserens, nihil admodum promovebat. Plures menses tenuit atrox discordia, donec interventu Cæsaris ad Pontificium Legatum delata est causa, qui, auditis quæ in utramque partem afferebantur, utriusque Episcopo jus ad Insulam abjudicavit, novamque fieri electionem priori abrogata jussit.

93. Coguntur ergo ad præstitutum diem Comitia, feruntur suffragia, &, quod mirum, primis calculis is, de quo hactenus locuti sumus, Teleczius, ætate licet omnium postremus, eligitur, quem continuo omnes & Præ-

sulem & Principem summo consensu consuluntur. Actum id magno omnium gudio,
 præter quam Teleczii ipsius, ac Philippini,
 quod ex utriusque vultu licuit agnoscere tri-
 sti mœstoque, sed diversa ex causa. Ac
 Telecius quidem uberes eo die fudit lacry-
 mas, quippe Infusæ non tam splendorem,
 quam pondus testimana. Et nuntias electio-
 nis suæ litteras ad Lauretanum scribens, hac
 demissionis modestiæque sensa totidem verbis
 explicuit. » Robustiorem corpore, prudentio-
 rem consilio, magis compositum animo, &
 pietate instructum, Moravia expectabat
 Episcopum. Quod mihi ex pulveribus scho-
 lasticis nuper reverso, præter meam & om-
 nium expectationem de rebus gravissimis
 negotia imposuerint, mirari satis non quo-
 e. Si a Deo est, stabit. Si ex favore, non
 cupio ut mihi favor prodesse debeat, &
 obesse Patriæ ac Religioni. In omnibus me
 divinæ voluntati resigno. Faciat ad lau-
 dem sui nominis, ad utilitatem Ecclesiæ
 sue sanctæ, & salutem animæ meæ quid-
 quid placuerit. Laborem non subterfugio,
 honorem non quero nisi in cælis. Quod in
 me ambitio non fuerit, testantur lacrymæ,
 quas statim publice in conspectu omnium
 fudi, testatur & cubiculum meum, in quo
 continuos gemitus feci, & vim lacrymarum
 non potui cohibere, videns & imbecillita-
 tem meam, & negotii gravitatem, popu-
 lique ac provinciæ corruptionem. «

94. Philipponus, parere jam coactus ei, quem honoris rivalem non sustinuerat, inclusum sibi dolorem & indignationem truci turbidoque vultu praeserbat, & quiddam coquebat animo, quod quale fuerit, mox dicemus. Teleczius interim, vix initio Episcopatu, moliri multa cōspit, quibus religio & pietas tota Moravia augeretur, Alumnorum maxime utens opera, quorum delectam apud se manum habebat.

95. At brevior quam oportuit vita ejus fuit. Bienni spatio nondum evoluto, correspondens lethali morbo Brunæ, adstantibus Societatis Patribus, quos incredibili benevolentia complectebatur, & Canonicis tribus, Michael Schramio, Melchiorre Pyrnesio, & Thoma Coco, quos in Collegio sodales habuerat, sacris omnibus procuratus excessit e vita: bene alioqui tam brevi tempore meritus de Diocesi, in qua collapsam pietatem multis partibus instauravit, bene de Societate Jesu, cuius Brunense Tirocinium constabilivit, Collegiumque in sedem ubi nunc est transtulit, plura facturus majoraque, si diutius viveret.

95. Morbi interea genus insolens, quo est absemptus, suspicionem injecit veneni, & statim in Philipponum omnium conversi sunt oculi, veterem nimirum hostem, & ad omnem facinus ab ingenio promptum. Aucta vehementer est suspicio cum agi de successore electum. Namque emendicare ostiatim pro se calculos cōspit, atque alias precibus, alias

pollicitationibus blandiri adeo sollicite, plane ut videretur consire sibi culpam, & idcirco affectare eum dignitatis & potentiae locum, ne poenam lueret. Voti ille quidem compos non est factus, prohibente rem ultore scelerum Deo; verumtamen suffragatores ita distraxit in partes, tantamque rerum ac consiliorum perturbationem commovit, ut eligi Episcopus nisi post sesquiannum non potuerit.

97. At electus est tandem quem minime omnium vellet, Stanislaus Paulouschius, alter Germanici Collegii Alumnus, Brunensis Ecclesiæ tunc Præpositus, & Olomucensis, ut vocant, Scholasticus, vir eximiis animi dotibus, & Rodulpho Cæsari in primis acceptus. Qui in eo fastigio collocatus, ut ab insigni facinore principatum auspicaretur, primum omnium Joannem Philipponum, odiorum incensorem, discordiae satorem, reique publicæ haud dubium perturbatorem, & Joannis Teleczii Episcopi, ut communis erat opinio, intersectorem, capi deportarique in arcem Hocwaltensem jussit.

98. Ibi quæstione habita de parricidio, cum multorum testimonio reus propinati Episcopo veneni fieret, & in manifesto crimine teneretur, lege actum in eum est capite amputato. Has intemperantis animi poenas Philipponus dedit, atque hunc habuit vitæ extum qui in schola pietatis, inter optimos adolescentes, sub disciplina sanctissima educatus, nihil inde nisi effrænem audaciam, &

insanam ambitionem extulerat. Utili documento eorum, qui deflecentes a suæ institutionis tramite, naturæ cupiditatibus remittunt frena, & suborientes animi motus compremere non assuescunt a prima ætate. Sed meliora videamus.

99. Martinus Episcopus Eichstadiensis Clericorum Seminarium Eichstadii instituerat, Episcoporum, qui huic Concilii Tridentini de Seminariis erigendis sanctioni paruerint, in Germania primus. Quamquam autem sua cuique proles esse carior solet quam aliena, tamen præ suis, ac suo velut in sinu educatis, caros habere Collegii Germanici Alumnos videbatur. Ut ex his quam plurimos haberet semper ad manus, non solum aliquos exposcebat identidem ab Lauretano, sed ad ipsum mittebat delectos e sua Diœcesi adolescentes eo consilio, ut exquisitiore eruditio-ne, & nova quadam morum elegantia cultos reciperet, per eosque Romanam quodammodo institutionem in suum Seminarium importaret.

100. Huic moderando, priusquam Jesuitæ Eichstadii fgerent sedem, non alias quam Collegii Germanici Alumnos adhibuit, ita divisit. inter eos officiis, ut ipsi uni disciplinam Clericorum, remque omnem litterariam administrarent. Præses omnium ac Rector Petrus Stevartius erat. Theologiam Joannes Vogelius, Philosophiam Joannes Heysius, Eloquentiam Adamus Fabritius, Grammaticam Simon Schnegasius & Ioannes Egloffius tradec-

bant, suasque singuli partes cum eximia diligentia laude, & pari Juventutis profectu implebant. Vogelius tamen ad magisterii laborem Pastoris addebat curas. Nam cum Canonici fruenteretur S: Villibaldi, cui subjuncta Parœcia rusticana erat, in villam duo inde milia passuum excurrebat diebus festis, Divinitusque verbi & sacrorum pabulum gregi famelico dispensabat.

101. Heripoli post discessum Balthassaris Conigii, cuius supra est facta mentio, Alumnii duo considerant, Nicolaus Florschutzius, & Joannes Fischerus, ambo ob excellentem virtutem Episcopo Principi supra quam diei possit cari probatique, de quibus hæc memorie sunt prodita. Nicolaus Parœciam amplam cum amplissima potestate acceperat in oppido, cui nomen Eberen, ad confinia Saxonie. Præedium id est opulentum Episcopi, quod in plura minoria prædia dividitur. Parochus rusticis jus dicit, censem locupletem colligit, aliosque sub se Parochos agrestes habet. Huic affixus loco Nicolaus, non, ut alii ante eum plerique, redditum ubertate contentus in otio desidiaque languebat, sed commissi gregis saluti primas curas & maximas impendebat. Doctrinam Christi pueris explicabat, grandiores natu sacrorum ministerio procurabat. Idem ut ficerent cæteri animarum Pastores videbat.

102. Fischero attributa fuerat Parœcia Laudensis, quinque fere leucis ab Heripoli. In ea Catholicis permixti hæretici multi

erant. Sed ii utrisque mores, ea vitiorum contages, ut alii ab aliis vix different: nisi nomine. In tanta morum fœditate (positus scribebat ad Lauretanum, valde vereri se, quod de se ajebat Apostolus, ne cum aliis prædicaret, ipse reprobus fieret, eoque sodalium pro se preces enixe implorabat. Adeo de se demisse, quod hominum sanctorum est, sentiebat. Idem tamen, divina aspirante gratia, paucorum mensium labore Lutheranos aliquot pervicacissimos in Ecclesiæ fidem recepit, & quosdam e Catholicis, qui efferratioris erant ingenii, mansuefactos Christianis adstrinxit legibus: quod item ex ejus litteris constat.

103. Lubecam, inferioris Saxonie celebre emporium, venerat e Collegio Germanico Laurentius Surius adeundi causa Canonicatus, quem a Gregorio Pontifice utendum acceperebat. Nam scintillæ adhuc aliquæ prisci cultus clucebant inter Canonicos Lubecenses, quantumvis debiles & intermortuæ. Ceterum plerique aperte sequebantur Lutherum, & qui Catholicæ dicebantur, non solum pauci, sed mali, vitiisque omnibus cooperti erant. Episcopi suspecta religio. Civitas Lutheri tota. Vix urbem Surius intraverat, cum contumaci passim cœpit, adesse hominem Romanum, proditorem patriæ. Haud dubie enim res novas moliturum, & Romani Pontificis potestatem magnifice prædicaturum. Caverent sibi ab ejus præstigiis boni quique cives, ni-

si mallingent excussum eemel Deo propitio jugum Romanæ tyrannidis denuo suis cerycibus imponi. Quibus vacibus, & publica alienatione vulgi, præclusum sibi omnem aditum rei gerendæ videns, tacitus sibi vacabat ac Deo, soloque vitæ castigatissimæ exemplo Catholicæ pietatis cultum deprædicabat.

104. Tamen, cum se dedit occasio, Pontificis maximi auctoritatem libere aperteque tueri non est veritus. Agebatur inter Canonicos de abrogando eo Pontificis jure, quo statuere de Canonicatibus solet alternis cum Episcopo mensibus; quod eo spectabat, ut omnes deinceps Catholicos e suo Collegio eliminarent. Id autem molientibus impavide se objecit Surjus, scelusque detestatus, ita de re peroravit apud Collegas, ut verecundia iis fuerit ita aspernari Pontificem. Itaque negotium tunc quidem hæsit in ipso molimento. Quamquam postea, præalentibus Lutheranorum opibus, nihil neque Pontificii juris, neque Catholici nominis Lubecæ relictum est.

105. Simillima clades religioni imminebat Osnabrugi, quæ urbs est ampla Westphaliæ in dominio Episcopi. Civitas prope tota novis imbuta opinionibus, ab avita pietate, & priscarum cæremoniarum cultu desciverat, adeo profligatis Catholicorum rebus, ut eas restituendi vix ulla reliqua esset spes, ac tentare tantum periculo non vacaret. In eam itaque urbem, natale solum, reversus e Collegio David Fabritius, meris apud Deum ac

superos precibus, atque integerrimæ viræ exemplis religionis causam agebat, cætera otiosus, tacitus, ac plerumque domi retrusus.

106. Bonus ejus odor manavit ad Abbatem Hasburgensem, priscæ pietatis cupidissimum virum, cuius Monasterium erat in interiore Saxonia; utque jamdiu hominem conquirebat religionis studio flagrantem, Fabritium missis litteris invitavit, traxitque ad se. Duo postulabat ex eo Abbas, alterum ut concionaretur ad populum, alterum ut Cœnobii sui tirones institueret. Primum volens libensque accepit Fabritius. Secundum, æstatem excusans, & monasticæ institutionis imperitiam prætexens, modeste detrectabat. Utrumque tamen urgente Abbe suscepit, atque incredibili felicitate gessit. Populum infinitis hæreticis circumseptum, & sæpe ex insidiis ad defectionem sollicitatum, concionibus erudit, & in fide Ecclesiæ continuuit. Novitos vero Monachos veram religiosæ virtutis rationem edocuit, formavitque sic, ut juvenculi veteranis exemplo essent.

107. Hasburgo proprius absunt nobilium Germanorum amœnæ villæ, quas more patrio incolere certis anni temporibus solent. Eorum subinde aliqui Hasburgum ventitabant, atque inter prandendum sermones de religione miscabant. Nam, ut quisque est imperitor, eo fidentius in hunc sermonem ingreditur. Sed Fabritii responsis haud semel revicti erroris, & pudore suffusi, suos deinde Mini-

etros submittere, cum eoque committere instituerunt, futurum sperantes, ut sin minus doctrina, at saltem voce ac clamore obrueretur. Fefellit illos tamen sua spes. Ministri itidem superati, & ad silentium adacti, has tendi consilium cepere.

108. Ensisheimii, quod Alsatiæ nobile est oppidum, publico gymnasio præerat Joannes Hirlimæns, idque curabat primum, quod Romanæ usurpari viderat in scholis Societatis, ut Ludimagistri litterarum illecebra uterentur ad instituendum teneræ ætati metum Numinis, & amorem virtutis. Jesuitis, quibus se omnia debere profitebatur, ut nonnullam rependeret pro benefactis vicem, persuasit Magistratibus ut Collegium ejus ordinis in urbe sua conderent, idque ut confieri expeditius posset. Gymnasium ipse suum sponte dimisit, atque in usum Societatis tradidit. Translatus deinde est Bambergam vir egregius, atque ibi Proepiscopus appellatus.

109. Argentinensis Episcopus binos cum acceptisset ab Urbe Alumnos, eorum uni Laurentio Ulnero Parœciam Molshemiensis oppidi, quod totius Dioecesis præcipuum est, commiserat, ejusque assignabat industriæ novam pietatis speciem inter Molshemienses inventam. Alterum, Jacobum Schutzium, nondum per ætatem Sacerdotio insignitum, habebat apud se amantissime, dum crescente cum annis virtute, aptus ad ministerium Sacerdotale fieret.

110. Brunsbergæ in Prussia regali Fridericus Bartzius, saluti proximorum dies nocte que intentus, crebras animarum prædas stygio hosti eripiebat. Ex eo numero fuit, ut alios præterea, adolescens clari generis, regregiæ indolis, patria Regiomontanus, Sebastianus Hortmannus nomine, quem erroribus innutritum ad Christi ovile perduxit, transmissoque Romam altioribus disciplinis in Collegio Germanico informandum. Cujus tanta virtus fuit, ut ob eam causam exheredatus a patre, non idcirco mentem, non fidem mutaverit. Merito proinde Canonicatu donatus Uratislaviensi, cuius usura damnum amissi patrimonii sarciret.

111. Et siquidem Uratislaviam nominavimus, non est hoc loco omittendus Bernardus Eder, Ecclesiæ ejusdem Canonicus, Romanæ institutionis adeo memor, ut ejus monumenta quædam exstare voluerit ad posteros transitura. Collegio nimirum Germanico, in quo pietatem bonaque artes hauserat, sacrificiales Galices ex argento duos dono misit, suæ erga ipsum voluntatis & grati animi pignora. Et in Ede Cathedrali novum cum extruxisset operis per quam magnifici Odæum, ei præfigi effigiem Gregorii XIII. jussit, subiecto temmate Deo & ejus Vicaria.

112. Hand minus gratum Collegio se exhibuit Wolfgangus Theodoricus a Reitenau, qui ad Archiepiscopatum Salzburgensem, priuam Germaniæ sedem, assumptus, perinde

quasi eum honorem, non tam suæ virtutis, quam institutioni adolescentiæ suæ deberet, ab ipso Episcopatus aditu candelabra sex argentea, aureis quadringentis æstimata, Romam transmisit ad Collegium Germanicum. Alii quoque plures similiæ grati animi argumenta Collegio dedere. Sed ea nos, quod neque ad tempus de quo scribimus, neque ad classem rerum, quas evolvendas suscepimus, pertinent, missa facimus.

113. In provincia Tyrolensi parœciam Brixinensem ab ejus urbis Episcopo Gothardus Seeman acceperat, Caldariensem ab Episcopo Tridentino Cardinali Madrutio Petrus Ogilbenus, spectatæ virtutis uterque viri, quos mihi tamen nominare ad alia festinanti sat est. Græcii operam diligentem ad aliquot annos posuit Georgius Stobæus, Carolo Arciduci ob integritatem & fidem mire carus, ejus deinde deprecatione Episcopatum Lavantinum tenuit.

114. Sed non tam leviter attingenda virtus Gulterii Belii, & Joannis Villarii, quorum ille prior caritatem qua majorem nemo habet ostendit, animam pro fratribus ponens, alter gloriosam pro sacrorum fide mortem Alumnorum primus oppetiit. Ut dicam de singulis, parem cum nobilitate doctrinam Belius conjungebat. Rodulpho Aquavivæ, cuius alibi est facta mentio, carus in primis ac familiaris in Collegio fuerat, ejusque præceptis ac consuetudine ad eum pervenerat virtutis gra-

dum, quem vita insequens, ac demum secuta mors docuit. Decanus cum esset Ecclesiæ Cathedralis Curiæ, quæ Rhætia primaria Civitas est, nullam neque Sacerdotis, neque Pastoris optimi partem prætermittebat, adeo ab innocentia vitæ spectatus, ut vulgo Sanctus audiret. Cum vero urbem dira lues corripuisse, & miserandam mortalium ederet stragem, non modo suis se bonis ac facultibus spoliavit ut multorum egestati inopieque succurreret, sed sui pene oblitus, injecit ultero se medias in mortes, perrexitque ægrotis adesse, ac sacra ministrare, donec eodem contracto morbo, parem Aquavivæ suo palam abstulit, morte obita martyrii quam simillima.

115. Villarius triennium in Collegio fecerat pari commendatione ingenii ac pietatis, æqualibus juxta ac Moderatoribus probatissimus. Regressus in patriam, Nerviæ, Leodiensis agri pago, Christiani gregis suscep- rat curam, ibique considebat, populo disper- tiens sacra, & quæcumque boni Pastoris sunt sedulo administrans. Forte sacrum Viaticum deferebat ægroto remoto in locum, cum obviam hæreticorum manum infestam habuit. Sacerdotem Catholicum, tremenda mysteria gestantem ut conspexere latrones impii, irruunt continuo in eum ferociter, conviciis ac contumeliis onerant, demum indumentis spoliatum affigunt humili, ac multis impositis plagiis crudeliter contrucidant. Nuncius glo-

riosa necis Romam delatus, ut misifice delebat Pontificem, hos curarum & industrie sue fructus pro merito estimantem, ita beatæ sortis cupidine, ac pia emulatione incendit Alumnorum animos. Et vero exstitere secutis temporibus Villarii imitatores haud ita pauci, quorum nos res gestas, & felicem exitum hoc loco non exsequimur, ne extra præfinitum spatium excurrat historia, eorum aliqui nomina ad operis calcem edituri.

116. Liceat potius non nihil extremo hoc loco evagari extra Germaniam. Et siquidem his finibus non contentus Alumnorum labor, in Sueciam usque memorabili expeditione se protulit, eo usque sequi abeentes ne pigeat, fasque mihi sit totam ejus expeditionis seriem a suis initiiis evolvere.

117. Joannes III. Sueciæ Rex, a puero Lutheranus, cum haberet in matrimonio Catharinam Sigismundi Poloniæ Regis filiam, feminam eximie catholicam, partim illecebris hortatuque ejus, partim Sanctorum Patrum voluminibus volutandis, qua lectione plurimum delectabatur, discusso quo tenebatur errore, palam in sacra catholica inclinare cœperat. Quin adductus in spem totam quoque Suecorum gentem, si quædam a Pontifice Maximo permitterentur, ad fidem Romanæ Ecclesiæ perductum iri, submisso clavis Romam nuncio ad Gregorium (Ponto a Guardia nomen erat nuncio) certos poposcerat homines, qui Catholicæ cultus prima jacerent in regione semina,

na, & unum præcipue aliquem, quicum sua consilia communicaret.

118. Poscenti dati sunt jussu Pontificis Jesuitæ primum duo, Stanislaus Varsevicius Vilnensis Collegii Rector, jam ante notum Reginæ gratumque caput, & Laurentius Norvegus. Oriundus erat is ex Norvegia, unde illi cognomen inditum, ac tum degebat in Belgio. Quibus haud multo post tertius accessit ab urbe Roma Antonius Possevinus, eruditissimæ laude clarus in primis vir, ac rerum usu limatus. Stockholmiam, urbem regiam, prefectus Varsevicius, quamquam in colloquium perhumaniter admissus a Rege, Vilnam tunc quidem rediit, nulla ob imperitiam linguae confecta re. Ex ejus tamen ad Gregorium litteris intellectum est, natura timidum, ancipitemque animi Regem esse, & quantumvis Catholicæ Religioni proclivem, plus æquo sibi metuere ab ordinibus regni, qui Luthero præfracte studerent.

119. Norvegus sermone patrio ita demoruit Regem, ut ejus nutu & auctoritate plura, at spe prope majora inceptaverit. Scholis enim Stockolmiensibus Rector impositus, Magistros Catholicos evocavit ex Belgio, eisque ludos litterarios commisit. Nec eo contentus, Seminarium aperuit ad Juventutem ritu Catholicò instituendam, Rege non solum consentiente, sed etiam Alumnorum sumptum liberaliter faciente.

120. Possevinum Pontificis litteras deferent-

Tom. II.

Q

tem, ut Legatum ejus accepit Rex, habuitque in magno honore. Quin apud eum haeresim ejuravit ex formula sibi tradita, criminiū confessionem piacularem peregit, ex ejusque manu sacram hostiam sumpsit, aperte se Catholicum ferens, ac porro futurum sancte promittens. Verum ut ventum ad secretiora colloquia, quædam esse dixit, quæ tutandæ propagandæque causa Catholicæ Religionis sibi a Pontifice concedi vellet. Summa erat, ut liceret laicis de sacra mensa participare sub utraque specie: Ne Clerici adigerentur ad cælibatum: Ne Romani ritus ac cæremoniæ, hoc saltem primo tempore, in Svecia exercearentur. Hæc si Pontifex, laxata paulum disciplina, indulgeret, totam brevi tempore Sveciam fore Catholicam confidebat. Risit in sinu Possevinus conditiones, non rejiciendas modo, sed ne audiendas quidem. Nec dissimulavit quid his subbesset incommodi. Ne tamen omnem præcideret negotii conficiendi spem, eo etiam ut tempus traheret, quod sæpe rebus gerendis utile, pollicitus se mandata ejus cum fide ad Pontifice relatum, Romam se retulit, unaque secum adolescentes ex ea gente aliquot in Collegio Germanico instituendos duxit. Romæ nihil eorum quæ Rex postulabat concessum est, ne res, quod erat timendum, alibi in exemplum traheretur.

121. Possevinus tamen redire in Sveciam est jussus, uti qui mitigare dolorem repul-

stæ, & bene animatum Regem confirmare unus videretur posse. Simul traditæ ei amantissimæ Gregorii litteræ, tum ad ipsum Regem, tum ad Reginam conjugem, & ad Sigismundum filium, qui postea Rex Poloniæ fuit, perferendæ.

122. At Possevius, dum ad iter Svecicum denuo se accingit, adjungi sibi duos e Collegio Germanico delectos Sacerdotes voluit, Joannem Ardulphum, & Nicolaum Mylonium, cum his scilicet Apostolici ministerii curas laboresque partitus in Svecia. Præsto fure Juvenes, quippe laborem nullum periculumve refugientes cum divini Numinis cultus ob oculos ponebatur, nihilque amplius morati quam ut fausta cum prece a Pontifice dimitterentur, se in viam longam ac difficilem cum Possevino dedere. Profecti Roma, Tridentum primo, deinde Pragam, urbem Bohemiae principem, partim terrestri itinere, partim secundo Oeno Danubioque devenere.

123. Pragæ Collegium erat nobiliūm Convictorum ad centum numero, eodemque sub tecto alebantur Gregorii Pontificis sumptu leclissimi adolescentes sexdecim sub disciplina Societatis. Ibi Ardulpho Mylonioque hospitium est præbitum. Quos Bohemi Juvenes advenitos Roma, ex eadem disciplina, ac velut ex communis Parentis gremio eductos, loco fratrum ac numero habuerunt, atque omni fraternæ caritatis officio coluerunt. Vicissim hi urbanitate, pietate, modestia, Romæ

næ institutionis exempla splendida ediderunt. Ab urbe Praga ventum erat Brunsbergam in Polonia. Et Possevinus Seminarii Brunsbergensis fundamenta ponebat, cum affuit a Rege Sveciæ navis bellica, quæ ipsum sociosque per mare Balticum deportaret in Sveciam.

124. Consensa igitur navi, ad portum Regiomontanum brevi trajectu appulerunt. Verum hinc laxatis iterum velis dum in altum tendunt, coorta subito tempestate jactari cœperunt adeo fœdum in modum, ut irreparabile videretur exitium. In summa humanæ spei inopia, cum & undarum insanæ moles attollerentur, & venti circumquaque furerent, pietas saluti fuit. Quippe dejecta in mare cerea cœlestis Agni effigies, Pontificis maximi prece consecrata, momento procellam sedavit. Secundissimum deinceps cursum navigationis habuerunt, & octavo die maritimam Sveciæ oram, ubi portum duæ breves efficiunt insulæ, sex a Stockolmia leucis tenuerunt. Occupaverant hoc loco eorum adventum viri duo nobiles a Rege missi, a quibus & commeatu recreati, & post quietem modicam deducti Stockolmiam usque sunt.

125. Qua cum abessent ab urbe proprius, obviam processere alii duo Proceres, Possevinum verbis regiis salutarunt, mediumque accipientes, in urbem, atque adeo in param domum, ut fieri Legatis Regiis mos erat, honorifice introduxerunt. Substitit ibi dies decem, lautiis interea donatus, atque omni of-

ficio a primoribus civitatis cultus, donec vocatu Regis, qui Upsaliæ cum aula considerbat, eo cum Ardulpho Mylonioque processit. Neque dum proprius ad urbem accesserat, cum obviam extra portas habuit alam Equitum honorariorum ad centum. Præerat sublimis equo Dux, auro argentoque fulgens. Is Patrem comitesque, in equis pariter sublatos, in urbem cum toto agmine est prosecutus. Domus parata Possevino fuerat regio culu insignis. Splendorem ac pompam deprecanti, religiosamque quam profitebatur paupertatem obtententi, responsum est, honorem eum deberi Pontifici maximo, cuius personam sustinueret.

126. Post triduum in conspectum Regis eum sociis admittitur. Adstabat usitato more corona Procerum. Rex post prima salutatum officia, acceptis resignatisque Pontificis litteris, multa in laudem Gregorii elocutus, scitatur, quem iu usum adduxerit quos videbat comites. Adductos, respondit Pater, ad veritatem Catholicam populo denunciandam. Quod eo dixit, ut præoccuparet concionandi facultatem, & concionaturis nemo molestus esset. Rex annuit vehementer. At post hæc, dimissis Proceribus, seducit in conclave secretius Patrem, deque postulatis suis quid censuerit Pontifex querit. Non nechiebat Possevinus quam delicate fastidia Regum sint. Egre adduci ut rogent, rogata vero sibi negari nullo modo pati. Itaque cir-

exitio usus, de Gregorii erga ipsum ac Regnum Sveciæ propensissima voluntate, de maturitate qua Romæ tractaréntur negotia, de sanctitate & quietateque institutorum Ecclesiæ Romanæ, aliisque id genus ita disseruit, ut distracto sermone, si non repulsam expōnere, at præparare Regis animum ad eam mitius accipiendam yideretur. Et satis intellexit Princeps minime hebes quo ea circumlocutio spectaret. Tamen eo die nihil amplius quæsumus, nihil explicatius responsum est.

127. Recepit se Possevinus suam in domum, jacuitque ad aliquot dies afflictus morbo. Mylonius conciones habere statim cœpit ad populum, audiebaturque hominum magno concursu. Ardulphus doctrinam Catholicam pueris explicabat, errores adversos confutabat, argumenti ejusdem libros in vulgus spargebant. Fremebant ira ac dolore superstitionis ministri, qui hæc palam fieri Rege consentiente cernerent. Rex interea spem inter ac metum fluctuabat. Nam tametsi redire postliminio in Sveciam avorum religionem percupiebat, at gentis indignationem, nisi postulata concederentur, timebat. Metum vehementer angebant Caroli fratri, Sudermannia Ducis, minaces litteræ, qui icto cum Rege Daniæ foedere, bellum denunciabant, si qua religionis commutatio in Svecia fieret. Similem terrorem Legati Principum Protestantium incutiebant, & periculum præsentius immine-

bat a Moscho, veteri hoste, prævalido, ac vicino.

128. Ergo ut primum confirmatum ex morbo Possevinum audiit, accersitum ad se, effari aperte, præcise, ac nulla verborum ambage jubet, permittat nec ne Pontifex usum Calicis laicis, Sacerdotibus connubia, sacrificium lingua vernacula in Svecia, quæ tria rogatus pridem esset suo nomine. Tergiversandi locus non erat. Hæc eadem negata Cæsari, ac Romanorum Regi, respondit Possevinus. Res esse exempli perniciosissimi, nemini salva Romanæ Ecclesiæ dignitate concedi posse. Quæ vix effatus, leniendo vulneri, ad eximiam Gregorii Pontificis erga omnes Principes liberalitatem, & singularem erga ipsum benevolentiam propensionemque sermonem detorsit. Experiretur porro, nova postulata proponeret. Nihil eum, quod sui esset arbitrii, poscenti negaturum.

129. Sed nihil magnopere profuit. Perturbatum, quiritantemque acerbius exulcerarunt Aulici, cum dicerent, his patere injuriis Reges, qui Romanorum Pontificum jugo supposuerint collum. Sed nihil esse, quod eorum ingratitiis non possint per se constituere accepta a Deo potestate Principes. Quibus sermonibus incitatus, ægrum animum extimulante in primis intestini tumultus, & belli externi formidine, Ardulpho Mylonioque primum concionibus interdixit. Norvego deinde, quem Gymnasio Stockolmiensi præfectum, &

Juventutis Seminarium ritu catholico insti-
tuentem supra demonstravimus, subtrahi ho-
norarium, & constitutum pro alumnis censum
jussit. Ut gravius commoveretur effecit Varsevi-
cii, cuius supra est facta mentio, factum, ut qui
busdam visum est, eo tempore inopportunum.

130. Redierat namque in Sveciam accitu
Reginæ Varsevicius, & adstantes ei Catholi-
cos sacrorum ministerio procurabat. Cum au-
tem videret regium Principem Sigismundum
identidem ad conciones hæreticorum a patre
duci, Reginam admonuit, per eamque ipsum
Regem, nefas id esse. Facile enim corrum-
pi pervertique sermonibus contaminatis posse
teneri adolescentuli animum, nec posse sine
grandi piaculo in ejusmodi periculum conjici
hæredem regni, sub matris disciplina catho-
lice educatum. Quod ut accepit Rex, re-
nuente in primis Sigismundo eas deinceps
adire conciones, ingentem irarum molem ad-
versus importunum monitorem, totamque adeo
Jesuitarum nationem concepit. Varservicum
tamen loco movere animum non inducebat,
partim respectu Conjugis, partim, credo,
quod vera locutum, atque ita esse, ut ille
admonuerat, sentiebat.

131. De Possevino itidem nihil statuebat
acerbius, ne contra fas Legatorum, quod no-
men ubique gentium sanctum inviolatumque
est, facere videretur. Sed nulli erat dubium
quin ipsum pariter, & quantum sociorum
ejus erat, quamprimum esset proscripturus,

ac solum vertere coacturus. Prævertit homo sagax tamen edictum Principis. Namque ubi vidit nec voce coram, nec gravissimis litteris, quibus ei obligatam Deo ac summo Pontifici fidem objectabat, omniaque ad persuadendum aptiora subjiciebat, confici nihil posse, ut jam desperato religionis negotio, atque omni tractatione ejus rescissa, causatns pestilentiam, que Stockolmiam invaserat, recepit primum se in eam extra urbem insulam, ubi rex locari Seminarium jusserset,

132. Nec ita multo post una cum Norvego, & paucis sociorum, qui Juventutem docebant, Regno decessit. Soli itaque in Svecia restitere apud Reginam Varsevicius, Ar-dulphus, & Mylonius, sane pro rerum gerendarum magnitudine pauci, & insuper docere palam concionarie prohibiti, quos etiam haud multo post Rex excedere Regno jussit. Adeo apud eum humanæ res ac fluxæ præ cœlestibus ac sempiternis valuere.

133. Non tamen fructu omnino caruit susceptus labor, nec si copiosam uti sperabant Evangelici messores frugem, at non spicas saltem aliquas collegere. Vel illud quantum est, quod regius Princeps Sigismundus ita post id tempus est connivente Patre enutritus, ut adultus carere paterno regno maluerit, quam ab avita ac vera Religione desistere? Quamquam, ob hanc maxime causam vocatus ad Poloniæ Regnum fuit, eoque contentus. Nec vero pauci sub Norvego, in eo

de quo dixi, Seminario, Catholicam pietatem hauserunt, nec paucos conciones eae Mylonii, de quibus pariter dictum est, iisque prius libri Svecice versi, perque manus hominum disseminati, errorem dedocuerunt. Sane cum venisset illuc post annos prope quadraginta unus de Societate, quaedam reperit enata ex his seminibus germina, quosdam latentes adhuc Religionis igniculos, quos facile exsusciasset, nisi in ipso molimine detectus, Regnoque pulsus fuisset, ut in Annalibus Societatis traditur. Sed quaedam paulo distinguius videamus.

134. In celebri Monasterio Vastanensi, quod S. Brigittae institutione, incolatu, & reliquiis nominatissimum est, degebant sacratae Deo Virgines duodeviginti ab omni Lutheranae faccis inquinamento adhuc intactae, sed penitus destitutae, quippe nullo legitimo Antistite cui parerent, nullo catholico Sacerdote, a quo acciperent sacra. Varsevicius ad Vastanense usque oppidum cum Regina profectus, eas & divini verbi, & sacerorum ministerio mirifice recreavit. Possevinus vero, pro ea quam acceperat a Pontifice maximo potestate, novam præterea renunciatit Antistitam, quarumdam professionem solemni ritu recepit, omnes incredibili voluptate perfusas, & ad constantiam optime animatas reliquit.

135. Præter eas inventæ sunt extra Monasterii septa sacræ Virgines duæ, quas Lutheranus Minister sustentabat, & similiter

expiatæ recreatæque sunt. Vetula carum una erat annorum prope octoginta, ob evitatem orbata oculis, ajebatque sacrum velum sibi traditum ab Olao Magno, ultimo Upsalensis Episcopo catholico, & ab annis quadraginta nulla se frequentasse mysteria. Quo magis lætari est visa, cum sacra catholica rursus nec opinanti oblata fuerunt. Senex item fuit octogenario major, qui annos ipsos quadraginta nunquam conscientiæ sordes eluerat confessione piaculari, nunquam Eucharisticum panem acceperat, ne se Lutheri impuro cultu contaminaret. Vitam agitabat deserito in loco priscæ religionis retinens, expectabatque velut alter Simeon, priusquam videret mortem, consolationem aliquam ægritudinis suæ. Audiit advectos Upsaliam ab Urbe Roma Catholicos Sacerdotes, eoque statim advolans, confessionem a prima usque ætate repetitam peregit, sacram dapem quasi viaticum ad iter æternæ vitæ sumpsit, ac reversus domum, paucis post diebus plenus optimæ spei diem clausit extremum. Eodem tempore Tartarorum Legatus cum advenisset in Sveciam negotiorum causa, veritatem divinæ Fidei, quam Sveci pertinaciter respuebant, commonstrantibus nostris, agnovit; agnitam vero completi profiterique palam non erubuit. Atque hæc ferme præcipua sunt in litteris. Cæterum, ut dicam quod est, Svecicæ hujus expeditionis major apparatus quam fructus fuit, nec initii respondit exitus, mā-

lo ejus gentis fato, quæ cum proxime abes-
set a regno Dei, obfirmare in nova Lutheri
superstitione, sua maxima, nec satis deplo-
randa pernicie, maluit.

136. Claudenda hic esset satis jam prolixa
narratio, sed coronidis loco sit casus luctuo-
sus atque insolens, qui degentes adhuc in
Svecia Ardulphum ac Mylonium haud leviter
contristavit. Res est exempli sequioris, &
Collegio de quo scribimus parum decora, sed
non idcirco prætermittenda, cum maxime de
eo alia tam multa, tamque præclara, & ad
memoriam illustria hactenus exsecuti simus.
Ita deinde nos persuasum habemus, perinde bo-
ni ac mali exempli res, si sapienter utare, pro-
desse legenti posse. Illæ enim quid agendum,
hæ quid vitandum fugiendumque sit, docent.

137. Laurentius Montanus, adolescens olim
eximiae spei, natione Svecus, post annos ne-
scio quot Romæ in Germanorum Collegio po-
sitos, rediit in patriam quo maxime tempore
recesserat inde Possevinus, & hæretici disces-
sum ejus occasionem suam rati, ruinam ultimam
Religionis urgebant. Utque ex arcto in
apertum veniebat omni solutus fræno, abreptus
voluptatum illecebris, statim genio libe-
rius indulgere, remisso pietatis antiquæ stu-
dio, cœpit. Quod ad Religionem attinet,
pro eo ut jungeret cum Ardulpho Mylonio-
que sodalibus olim suis, uti decuit, vires,
& labanti rei Catholicæ pro sua virili parte
succurreret, dissimulare aliquandiu, quasi

neutrarum esset partium, maluit, ad omnium ingenium studiaque se fingens, ut ab omnibus iniret gratiam. Sed, ut media consilia in deteriorem plerumque partem ad extremum declinant, familiaritatem affectans cum hæreticis, captus paulatim tendiculis eorum est, ac tandem obligatam Deo Ecclesiæque fidem, dictu nefas! turpiter prodidit, ad Lutheri signa transgressus. Adeo cupiditates pravæ, cum semel occupaverunt animum, non modo prima pietatis semina, sed omnem etiam honesti sensum extinguunt.

138. Ne vero objectaretur sibi Romana institutio, qua plus nimio probrosam fieri defectionem suam sentiebat, de Collegio Germanico palam obloqui, ac disseminare multa cœpit, non minus criminosa quam falsa. Calumniis scilicet, quod sæpe fit, velare ignoratiæ perfidiæ suæ studebat.

139. Quo hæc animo acciperent Ardulphus & Mylonius, tantæ perversitatis testes, primum est conjecturam facere. Non id tamen satis habuere ut miseri sodalis casum luctu sterili prosequerentur. Revocandum præterea in male desertam viam suscepere, nihil in id intentatum reliquere. Ut se respiceret ac miserrimam conditionem suam, ut meliora consilia caperet, ut saltem Collegii ita de se meriti famæ parceret, per fidem superum, per omnia priscæ familiaritatis jura, qua voce coram, qua scriptis litteris rogavere. Frustra omnia.

140. Ad extremum Ardulphus , fervidioris ingenii vir , ubi videt precibus exorari nihil posse , violatam Collegii famam non ferens , utque olim Hieronymus contra Rufinum clamans; *Canes latrant pro dominis suis , & tu non vis me latrare pro Christo? Mori possum , tacere non possum* (lib. 3.), non ultra tenuit se quin petulantis calumniatoris audaciam scripto refringeret. Stricto itaque in eum calamo , Collegii Germanici vindicias scripsit , in lucem protulit , dispersitque in vulgus. Quæ si hoc loco exscriberentur , ut iis tota videnti agendique ratio , quæ ea tempestate Alumnis usitata erat , exponebatur , appareret sancne quam feliciter primævus ille Collegii mos ad nostra usque tempora constanti successione pervenerit. Sed nimis ultra præfinitum modum opus excresceret. Et nos longum jam spatium emensos , hic parumper quiescere ac respirare par est.

PRIVILEGIUM IMPERIALE

PRO COLLEGIO GERMANICO URBIS

*Quod Alumni ibidem ad gradus promoti gaudere debeant
iisdem Privilegiis, quibus ii, qui in aliqua Italia
vel Germania Universitate gradus suscepérunt, & ad
omnes Dignitates Ecclesiasticas in Germania possint
promoveri, &c.*

FERDINANDUS SECUNDUS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ELECTUS ROMANORUM
IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS

Ac Germanie, Hungarie, Bohemie, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae &c. Rex; Archidux Austriae; Dux Burgundie, Brabantie, Stirie, Carinthie, Carniola &c.; Marchio Moraviae &c.; Dux Luecemburgie, ac Superioris & Inferioris Silesiae, Wirttembergie, & Tecke; Princeps Sueviae; Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, & Goritiæ; Landgravius Alsaciæ; Marchio Sacri Romani Imperii Burgoviae, ac Superioris & Inferioris Lusatiae; Dominus Marchie Sclavonicae, Portus Naonis & Salinarum &c.

*Agnoscimus & notum facimus tenore
presentium universis.*

Postquam Dei præpotentis concessu ac munere ad supremum Majestatis Imperialis fastigium eveneti sumus, officii Nostri munus cum primis requirere existimamus, Majorum Nostrorum Romanorum Imperatorum ac Regum exemplo sollicitate curare, ut variis Gymnasiis, Academiis, & Universitatibus erectis, liberalium artium ac scientiarum studia, quæ ad Reipublicæ gubernationem & conservationem necessaria & opportuna sint, excolantur, & convenientibus honoribus ac præmiis excitentur, Nostroque auspicio felicia incrementa consequantur.

§. i. Cum itaque Honorabilis, Religiosus, Devotus, Nobis dilectus Pater Bernardinus Castorius Societatis Jesu Sacerdos, & Collegii Germanici Romæ Rector, humiliter Nobis exponi curarit, Summos Pontifices Julium III. & Gregorium XIII. recolendæ memoriaræ provida sollicitudine dictum Collegium in beneficium Nationis Germanicæ fundasse & instituisse, & amplis redditibus dotasse, ut centum ibidem ex ejusdem grēmio adolescentes seu Alumni in studiis alantur & instruantur, qui tandem divinæ legis capaces, nec non ætate, doctrina, & probitate maturi, postquam de Beneficiis Ecclesiasticis competenter provisi fuerint, tamquam intrepidi Fidei athletæ, in Germaniam ac regiones suas ad alios exemplo vitæ suæ ad Christum trahendos, &, qui id talentum acceperint, ad verbum Dei prædicandum & docendum, necnon hæresum latens venenum deprehendendum, & errores resecandum, atque in vinea Domini strenue fortiterque laborandum remitti & destinari possint: Atque hinc varia quoque dicto Collegio privilegia contulisse, inter quæ illud speciale sit, quod Regentes ac Superiores ejusdem Collegii Germanici, cum consensu & assistentia Cardinalium protectorum, eos, qui Philosophiæ & Theologiae ibidem studuerint, ac scientia & moribus idonei reperti fuerint, ad Baccalaureatus, Licentiaz, Doctoratus, & Magisterii gradum in dictis facultatibus promovere, iisque prærogativas & privilegia, quibus in ipsa Urbis Universitate promoti fruuntur, conferre possint & valeant. Et quamvis nonnunquam ejusdem Collegii Germanici Alumnos, vigore memoratorum privilegiorum,

Do-

Doctoris Laurea ibidem decoratos, patriæ servire cupientes, Professuras publicas ambire, aut Beneficia aliqua Ecclesiastica præsentim majora in Germania affectare contingat: ex eo tamen aditum ipsis præcludi, quod isthic in Collegio, & non alibi, publica nempe Universitate, gradu & honoribus scholasticis insigniti fuerint; unde vel ab ejusmodi prætensione desistere, vel, post exactum studiorum suorum cursum, ad alias Universitates suscipiendo gradus ergo proficiisci cogantur, non sine temporis & pecuniarum dispendio. Ac proinde memoratus Collegii Rector demisse Nobis suplicarit, ut dicto Collegio Germanico Romæ Privilegium clementissime concedere dignaremur, quod, qui ejusdem Collegii Alumni ibidem in Philosophia ac Theologia promoti fuerint, omnium omnino Ecclesiasticorum Beneficiorum per universam Germaniam, non secus ac si in alia quavis Universitate eumidem gradum suscepissent, capaces reddantur. Nos itaque, benigne considerantes, quam sæpedictum Collegium Nationi Nostræ utile, & ad propagandam ac conservandam in Germania Religionem Orthodoxam opportunum fuerit, quam multos viros insignes ac doctos produxerit, qui Rempublicam in Religionem nutantem doctrina, verbo, & exemplo egregie juverint, & quam ingens frustus in posterum quoque ex eodem Collegio expectari possit, precibus sæpedicti Rectoris Patris Bernardini Castorii clementer locum dandum esse censuimus.

§. 2. Idcirco ex certa scientia, animo bene deliberato, sano & maturo accedente consilio, & de Cæsareæ Nostræ potestatis plenitudine, sæ-

TOM. II.

R

pedicto Collegio Germanico Summorum Pontificum auctoritate Romæ fundato, ejusque Alumni Nationis Germanicæ, qui Baccalaureatus, Magisterii, Licentia, aut Doctoratus gradum ibidem secundum Collegii statuta solemni ritu susceperint aut suscepturi sint, hanc gratiam concessimus. Quod iidem debeant & possint in omnibus locis & terris Sacri Romani Imperii, & ubique terrarum & locorum libere omnes actus Professorum legendi, docendi, interpretandi, & glossandi, facere & exercere, quos ceteri Professores, Baccalaurei, Magistri, Licentiati, ac Doctores, in aliis studiis privilegiatis promoti & insigniti, exercent & exercere possunt.

§. 3. Volumus præterea & decernimus, quod memorati Collegii Germanici Alumni, ibidem dignitatem seu gradum aliquem assumentes, gaudent & potiantur, utique, frui, gaudere, & potiri possint ac debeant omnibus & quibuscunque gratiis, honoribus, dignitatibus, præminentias, immunitatibus, privilegiis, franchisiis, concessionibus, favoribus, & indultis, ac aliis quibuslibet, quibus alii in Gymnasio Parisiensi, Bononiensi, Patavino, Perusino, Pisano, Vienensi, Coloniensi, Ingolstadiensi, aut alio privilegiato Gymnasio Germania, juxta ordinaciones, usus, ritus, consuetudines, & mores cujusque pro tempore promoti, aut aliqua dignitate seu gradu insigniti, gaudent, utuntur, fruuntur, & potiuntur; & Metropolitanas, Cathedrales Collegiatas Ecclesias, aliave Beneficia ac Dignitates Ecclesiasticas majores ac minores admitti, ad quæ illi admittuntur quomodolibet consuetudine vel de jure.

§. 4. Non obstantibus, quantum ad hanc concessionem nostram, aliquibus privilegiis, indultis, prærogativis, gratiis, statutis, ordinationibus, legibus, constitutionibus, reformationibus, exemptionibus, aut aliis quibuscumque in contrarium facientibus. Quibus omnibus & singulis, ex certa nostra scientia, & animo bene delibерato, per hoc Diploma nostrum derogamus, & derogatum esse volumus. Supplentes omnes & quoscumque defectus tam juris quam facti, si qui in præmissis omnibus & singulis intervenissent, aut intervenisse dici aut allegari possent, quovis modo, consuetudine, vel de jure.

§. 5. Hac tamen conditione disertim adjecta, ut iidem Alumni præmemorato modo in Collegio Germanico promoti, si ad dictas Metropolitanas, Cathedrales, aut Collegiatas Ecclesiæ, aliave Beneficia, ac Dignitates Ecclesiasticas in Germania aspirare cupiant, earumdem Ecclesiærum seu Capitulorum Statutis se in reliquis accommodent, nec in disputationem aut controvèriam ea vocare præsumant.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum, cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, aut præminentiaz fuerit, liceat hanc nostræ confirmationis, indulti, concessionis, & privilegii gratiam & facultatem infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire, seu ea quovis modo violare. Si quis autem id attentare præsumperit, nostram & Imperii Sacri indignationem gravissimam, & poenam quinquaginta Marcharum auri puri toties, quoties contra factum fuerit, se noverit irremissibiliter incursurum: quarum dimidiam Imperiali Fisco seu Aera-

rio Nostro, reliquam vero partem s̄epenominatae Collegio Germanico decernimus applicandam. Harum testimonio litterarum, manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum.

Datum in Civitate Nostra Viennæ, die decima quarta Mensis Septembri, Anno Domini Millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, Regnum nostrorum, Romani decimo, Hungarici undecimo, Bohemici vero duodecimo.

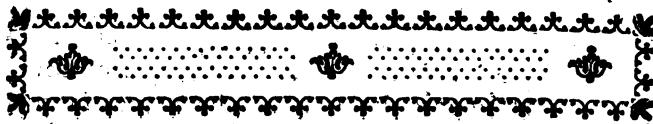
FERDINANDUS,

V.

PH. a Stralendorff.

Loco * Sigilli pendentis.

*Ad mandatum Sacrae Cesareae
Majestatis proprium
Gerh. a Zwethen.*

LIBER QUARTUS.

Status presens Collegii,

Urbs Roma, ut olim, Imperii potens cum esset, optimam Reipublicæ administrandæ formam sibi atque Orbi terrarum universo præscripsit, sic postea Divinæ religionis sedes, ac magistra veritatis effecta, non modo sanctissimas Christiani gregis gubernandi leges, sed optima etiam exempla cunctis uribus populisque proposuit. Jam inter exempla, quæ multa variaque sunt, postremo non esse ponenda loco tot illa ad aptam Juventutis institutionem erecta Seminaria, quorum ad similitudinem tam multa hodie, tam utilia ubique locorum constituta cernimus, quivis facile intelligit. Neque vero existimandum, novum inventum ea fuisse Sæculi XVI. Adumbratio quædam eorum, ac veluti præludium fuere celebres illæ, totque ante sæculis institutæ scholæ, Vaticana ac Lateranensis, ex quibus Pontifices Sacerdotesque, atque alii sacerorum Ministri, tanquam ex Equo Trojano, nunquam non educabantur, tanta virorum illustrium fœcunditate, ut ex iis novem, teste Anastasio, ad

summi Pontificatus fastigium alius ex alio pervenerint. Perplacuit jam tum id institutum exteris, ac brevi ab urbe Roma ad totum Occidentem propagatum est. Hoc tamen interfuit, quod cæteri Ecclesiarum Antistites in suas scholas non admittebant nisi delectos e sua quisque Dioecesi Juvenes, Pontifices vero maximi, quibus omnium Ecclesiarum divinitus tradita cura est, ex omni natione eos alliciebant accersebantque, hausturos scilicet purissimæ doctrinæ laticem ex ipso fonte, atque inde in suas terras remittendos ad evulganda sermone patrio Oracula Vaticana, & Canonum scita, quæ Romæ didicissent.

2. Documento sunt Gregorii VII. ad Olaum Norvegiæ Regem litteræ in hæc verba conceptæ. » Rogamus vos, uti & Regi Danorum denunciavimus, ut de Junioribus vestris, & nobilibus terræ vestræ, ad Apostolicam Sedem mittatis, quatenus sub alis Apostolorum Petri & Pauli sacris ac divinis legibus edoceti Apostolicæ Sedis ad vos mandata referre, non quasi ignoti, sed cogniti, & quæ Christianæ Religionis ordinis postulaverit, apud vos, non quasi rudes & ignari, sed lingua atque scientia moribusque prudentes, digne Deum prædicare, & efficaciter ipso adjuvante, gentem istam excolere valeant. «

3. Huc ego spectasse crediderim Gregorium XIII. cum tot diversarum Gentium Collegia extare in Urbe voluit, quorum tamen

primum, ac velut exemplar cæterorum, hoc de quo scribimus, Germanorum & Hungarorum, ut supra ostendimus, fuit. Jam ergo hujus, ut ita dicam, infantiam, ac primam adolescentiam libris superioribus executi, quale nunc confirmata ætate sit, breviter demonstrabimus. Et futurum speramus, ut qui hæc leget, comparatione instituta inter priora, quæ sparsim alibi sunt indicata, & præsentia, quæ nunc in unum congesta daturi sumus, facile intelligat, conficiatque apud se, quamquam nonnullam rebus commutationem attulerit dies, ac conditio temporum, tamen præclarum hoc, atque ita constabili-
tum opus, tot annis interlapsis, nulla dum vetustatis damna, communi fere rerum alia-
rum fato, sentire.

4. Ut ab iis, quæ magis obvia expositaque sunt, ordiar, multo nunc quam antea laxior commodiorque habitatio Alumnorum est. Quod ut intelligas quale sit, palatio veteri, de quo alibi diximus, junctæ olim fuerant ducto trans viam ponte lapideo domus aliquot e regione positæ, & in usum Collegii nova molitione structæ, sic ut tota habitatio duas ingentes insulas complectetur. At nuper palatum vetus, quod male materialum, ac vetustate fatiscens videretur, omnino dirutum, novumque a fundamentis est excitatum, pari magnitudine, sed operis multo elegantioris, cum apto impluvio, sca-
la nobili, spatiose ambulacris, eo in primis

terum ordine, ut, jungente uti prius utramque insulam ponte, Alumni circiter centum divisis per utramque cubiculis habitare sat comode queant.

5. Cubicula eorum sunt octo, justa amplitudine, quæ a diversis Cælitibus habent nomen. In iis suus unicuique est leclulus cum duciili tonopeo, & sella, & mensula, & servandis rebus scrinium. Munditium procurat famulus pretio conductus.

6. Cubiculis singulis singuli assignati sunt Custodes (Præfectos nominant), Sacerdotes spectatæ probitatis & fidei. Hi si quid factum viderint contra leges, ad Majores referunt, & suos quisque, cum per Urbem incedunt, assestantur quounque ierint, semperque in conspectu habent. Duo sunt propria Novitiorum cubicula, quibus nullum cum aliis commercium, nulla communicatio intercedit. Nec enim veteranis novitiisque colloqui interesse licet, nec, si non impetrata prius facultate fiat, impune est.

7. Bibliotheca est Alumnorum usui ampla, locuples, non spernendæ speciei, sed non promiscue omnibus patens. Ad præcidendas vetitarum collocutionum occasiones, certi sunt unicuique cubiculo assignati in orbem dies, quibus eam frequentare jus est. Ejus curam custodiamque unus Alumnorum gerit ex probatiotibus, Bibliothecam Novitii habent propriam, minus amplam, nec adeo librorum copia divitem.

8. Sacella duo sunt domestica, Divinæ Matri dicata, in quibus nonnulla pietatis officia, ut infra dicemus; Alumni exercent.

9. Ad hæc Aula ingens, in quam convenire omnes solent, seu Rector illos alloqui in communi velit, seu solemnes disputaciones sint habendæ, quidvis demum publice audiendum spectandumque sit. Nec alibi externos, officii aut negotii causa venientes, in colloquium admittunt veterani. Novitii, si ab externorum quopiam convenientur, eum separato loco excipiunt. Aulæ parietes circumquaque vestiunt pictæ imagines Cardinallum, Electorum, aliorumque virorum principum, qui ex Collegii hujus disciplina ad summam fortunam pervenerunt, virtutis domestica incitamenta. Quamquam succrescente in dies virorum illustrium numero, eorum nunc pictæ tabulæ, non in aula solum, sed etiam per ambulacra visuntur. Dum hæc scribimus, Episcopi ad sex & triginta in Germania Hungariaque vivunt, in hoc olim Collegio educati.

10. Triclinium est capax, in plures tributum oblongas mensas, qualia religiosarum familiarum plerumque sunt. Et lectio pia, aut sacra oratione, quæ diebus festis ab uno Alumniorum e suggestu habetur, condiuntur dapes, silentio audientibus qui accumbunt. Orationes hæc latinis conceptæ sunt verbis. Lectio nunc Italica, nunc Latina, ut visum Moderatoribus.

11. Quædam præterea sunt separato loco conclavia, in quibus ægroti curantur. Mundata ea sunt nitidaque præter communem modum, & necessariis utensilibus abunde instruta. Alitur perpetuo domi vir chirurgicæ artis peritus, ut in omnem casum, seu cuiquam incidenda sit vena, seu quid fomenti adhibendum, diu noctuque præsto sit. Huic Valetudinarii cura est tradita, eique, ut quisque in malam inciderit valetudinem, famulus jungitur adventitius, qui ægroti subseriat.

12. Jam templum si species Divi Apollinaris, antiqui nullum vestigium vides. Quippe illud quoque dejectum haud ita pridem est, novumque ex integro conditum, multo augustius ac sumptuosius. Sacelli maximi, quod lecto marmore auroque totum fulget, sumptum munifice de suo fecit Benedictus XIV. qui & Collegio exstruendo fructum nescio quem pecuniæ publicæ ad certum tempus addixit. Idem templi lapidem primum posuit insigni cæremonia, & perfectum absolutumque solemni ritu sacravit. Cui proinde Pontifici Collegium, tamquam de se optime merito, & lapidem cum inscriptione ad memoriam beneficiorum posuit, & quotannis lustrale sacrum solemniore ritu pendit. Præter communem Sacrarium, aliud templo adjacet Alumnorum proprium, cum apta vestium Sacerdotalium copia, quibus operaturi se induunt. Et huic Aeditui præsident ex Alumnis duo,

quorum æque probata sit integritas ac solertia. Quacunque demum ex parte, sive Collegii, sive Templi ædificium præsens intuere, multo melius Alumnis modo est, quam antea fuit.

13. Collegio Cardinales sunt impositi sex, Protectorum nomine, quorum insignia gentilitia pro foribus, imagines grandioribus depictæ tabulis in aula visuntur. His, si modo consentiant, leges novas sciscendi, Collegii cum visum fuerit inspiciundi, de rebus ejus ac disciplina cognoscendi decernendique, jus summum ac potestas est. Ad eos itaque Alumni pariter ac Moderatores quæcunque incident gravioris momenti, deferunt. Vicissim ipsi, qua polent auctoritate, Collegii bona, res, fortunasque, ac privilegia tuentur, atque ab omni injuria defendunt. Quibus proinde Alumni, ut Patronis merentissimis, omne obsequium dum vivunt præstant, mortuis apparatu & pompa lugubri per triduum iusta persolvunt. Cardinales omnino pares auctoritate sunt. Uni tamen, ac ferme antiquiori, aliorum consensu permissum est de minoribus negotiis, quæ intra annum intercidant, pro arbitratu statuere. Ea nunc provincia incumbit Alexandro Albano Cardinalium Protectorum non antiquissimo solum, sed etiam Collegii studiosissimo, rerumque ejus experientissimo, quem honoris causa nomino. Decreta Cardinalium multa sunt, diversis Collegii Iustificationibus facta, quæ vim

obtinent legum, & præter Gregorii Constitutionem identidem in communī perleguntur.

14. Jesuitæ in Collegio degunt, præter Fratres paucos rei domesticæ curatores, undecim, omnes Itali: quæ præter alias est causa, quamobrem Alumnis interdictum sit alia uti lingua, quam Italica, aut Latina. Et singuli, pro sua quisque parte, quidpiam ad Alumnorum institutionem conferunt. Est primo Collegii Rector, vir annis plerumque gravis, & prudens rerum, ad quem omnia referuntur. Proximus potestate quem Ministrum appellant. Hic legum custodia, atque ordo rerum, omnisque exterior disciplina curæ est. Ministro, propter curarum multitudinem ac varietatem, adjutor particepsque muneris jungitur unus Patrum, appellatione Socii. Sequuntur Patres duo, rerum, quæ potissimæ omnium habentur, præfeti, pietatis, atque doctrinæ. Alter Alumnorum conscientiam, alter studia litteraria dirigit. Tum alii duo, quorum unus doctrinam inter Catholicos & hæreticos controversam (Polemicam nominant), alter Canones Ecclesiæ tradit. Namque has Alumni facultates, homini Ecclesiastico, præsertim in Germania, pernecessarias, privatim condiscunt domi, cæteras publice in Collegio Romano. Tres præterea quos vocant Repetitores, Juvenes Theologizæ studiis operantes, quorum est Alumnos suæ classis quotidie in unum cogere, lectiones scholasticas repentes audi-

re, binos committere, & ad leges Dialecticas disputationibus praesto esse. Est demum Collegii **Economus**, cuius vel in exigendis, vel in administrandis proventibus totali procuratio versatur. Mitto mercenarios servulos, qui multi sunt, sed in usum tam frequentis familiæ necessarii.

15. De Collegii vestigalibus hoc habeo dicere, eosdem extare nunc fundos, quos Gregorius reliquit. Et quamquam illud pecunia subsidium, quod ex distributione Annuli Cardinalitii redibat, ut suo loco diximus, sublatum fuerit a Sixto V. adhuc tamen amplos proventus esse, & ampliores fortasse quam Gregorii tempore, idque **Economorum** sedulitate & industria, qui diligentius excolenda prædia, eaque pecore, olea, frumento, frugibusque aliis augenda curavere. Sed quamquam id ita sit, ægre hodie centenos Juvenes, præter Jesuitas, aliosque domi forisque administros, Collegium alit, tum communis temporum difficultate, quæ multo quam ante cariorem annonam reddidit, tum etiam quod in domus templique fabricam multum argenti impensum est, & Collegium versuram facere, nec parum æris alieni contrahere est coactum. Cæterum hi proventus per Collegium **Economum** administrantur, virum expertæ probitatis & fidei. Assidet ei Ratiocinator diligens, qui rationes omnes sumptuarias in libros dati & accepti cum fide refert. Libros hosce Cardinales, cum volunt, recognoscunt;

Et unoquoque anno summa impensarum, quæ
eo anno sunt factæ, scripto calculoque ex-
plicata ad eos mittitur. Sed jam quæ pro-
pria Alumnorum sunt videamus.

16. Vestis eorum promissa ad talos, ut
Clericos decet, rubri coloris, nigro cinctu
ad latera. Huic togam laxam fluentemque
imponunt cum procedunt domo, domi vero
alteram crassiorem hiberno tempore ad arcen-
dam brumam. Colorem rubrum cæteris præop-
tavit jam inde ab initio B. Pater Ignatius,
forte idem spectans quod Innocentius IV. in
galero Cardinalium, nempe ut meminissent
fundendum sibi, si ita res posceret, sanguinem
pro Religione. Pileo Clericali quadrato
caput obtegunt domi, idque præter pileo-
lum rotundum, quem capiti appressum ple-
riique gestant tegendæ causa tonsuræ. Cæte-
rum his comam alere, artificiose crispare,
odorato pulvere aspergere, nefas. Incessus
ipse solutior, aut minus compositus, notare-
tur, utpote ab Ecclesiastica gravitate ab-
horrens.

17. Adeo propria eorum gravitas quædam,
& compositio est, ut hac laude a cæteris,
non minus quam colore vestium, dignosci
debeant.

18. Memoria nostra, nobisque adeo inspe-
stantibus, Sanctissimus Pontifex Benedi-
cius XIII. acer ille Ecclesiasticæ disciplinæ
exactor & custos, conspicatus forte horum
per urbem agmen, tonso capillo, totoque

corporis habitu modestiam præferentium, vo-
eari eos ad se jussit in Divi Ignatii, quo
se conferebat. Hic circumfusos, accidentes-
que ad pedes exceptit amantissime, laudavit-
que majorem in modum, illud subinde inge-
minans: *Utinam ab his exemplum omnes
Clerici, aliorumque Collegiorum Alumni pe-
tant.* Quo elogio cohonestatos alii deinde
Clerici Alumnique, abjecto levi atque inde-
coro ornatu, imitari studuerunt.

19. Non solis Clericis id Collegium pa-
tet, sed etiam Monachis cujuscunque sint
ordinis, ea tamen lege, ut communis utan-
tur indumento, communem disciplinam ser-
vent, nulla re ab aliis Alumnis differant.

20. Alumnorum numerus ad centum fer-
me; major tamen minorve, pro frugum cu-
jusque anni copia. Conveniunt nimirum in
Collegium Cardinales Protectores certa post
frumentationem die, cum de anni sterilitate
vel ubertate judicari certo potest, & audito
Economio, rationibusque subductis, plures
paucioresve admittunt, ut ali in annum se-
quentem posse judieaverint. Hungarorum nun-
quam pauciores duodecim, quem numerum
Gregorius præscripsit, interdum tamen plu-
res pro arbitrio recipiunt. Nam utriusque
Collegii ita permixtæ sunt opes, ut quam-
quam Germanorum, propter ampliores pro-
ventus, potior habenda sit ratio, his tamen
ex aliqua justa causa substitui jure possint
Hungari.

21. Delectus habendi ratio hæc est. Petitiones, qui semper in Germania Hungariaque multi, etiam ex Monachis, sistunt se Collegio Societatis proximiori, & apud Rectorem profitentur nomen. Eos Rector examini subject ad normam formulæ sibi ab Urbe missæ, rogatque distincte multa de patria, de conditione, de studiis, aliisque id genus. Cum omnibus satisfecerunt, tum Rector, si honesti saltem generis, & bonæ indolis sint, si sano corpore, si facie decora, si parati in castris Ecclesiæ militare, & stare Collegii legibus, si Logicam ut minimum perdidicrint, & nisi quid aliud obstet, hæc omnia scripto accurate comprehensa una cum testimonio suo, plerumque etiam cum Episcopi, aut viri cuiuspiam principis commendatione, Romam transmittit ad Collegii Rectorem.

22. Ea communicantur Cardinalibus, qui cœtu habitu, cuius acta perscribit Secretarius Congregationis de Propaganda Fide, deliberant inter se quos præ cunctis deligant. Illud vident primum, quod supra diximus, ne plures recipiantur quam commode ali possint. Proxima ea est cura, ut ex omnibus provinciis, quæ in Constitutione Gregorii recententur, unus semper aliquis, quatenus possit, in Collegio sit. Et provinciis Hungariæ Croatiae Sclavoniamque ex Gregorii præscripto adnumerant. Si qui sunt in provinciis hæreticorum nati, cæteris præferuntur. Ubi concurrent cætera, magna habetur ratio nobilita.

tatis, & agnationum. Quo fit, ut nunquam e primario nobilium ordine Alumni desint, & S. R. I. Comites Baronesque multi sint semper. Principum quoque commendationibus multum tribuitur. Etatem requirunt leges annorum saltem undeviginti; sed etiamsi minor aliquanto sit, id facile Cardinales condonant, præsertim nobilioribus.

23. De Monachis ita est comparatum, ut haud plures octo in Collegio sint. Hos, quo latius educationis beneficium pateat, ex diversis, tum Benedictinorum, tum Canonorum Regularium, & maxime Eremitarum S. Pauli cœnobiis peti consuetum est.

24. Sunt interdum qui recipi in Collegium postulant ut meri Convictores, stipendium pro victu vestituque pensitaturi, nec se ullo vinculo ad Ecclesiæ militiam obstraturi. His, cum admittuntur, communia omnia fiunt cum Alumnis, præter juramenta quædam peculiaria, de quibus infra dicitur. Sed de his, qui admodum infrequentes hac ætate sunt, nullum ultra verbum nos faciemus.

25. Confecto demum inter Cardinales novorum Alumnorum indice, jubetur Rector unumquemque per litteras admonere de Romano itinere suscipiendo, his tamen conditionibus: Ne Romam attingant nisi Octobri mense inclinato, cum solemnis studiorum instauratio imminet: ut ingressi Romam, Col-

legium recta petant, aditū prohibendi, si vel unam noctem extra ipsum ficerint: Demum ut secum centum scutatos nummos ferant, apud Collegii Economum deponendos, servandosque sub binis clavibus, atque in dgressu, quales prorsus depositi fuerint, iis redhibendos ad relegendum iter. Id ultimum ideo cautum est, ne rursum eveniat, quod ante non semel, Alumnos viatico destitutos, aut diutius quam par sit in Collegio detineri, aut Collegii sumptibus in patriam remitti oportere. Cum expectati advenere Juvenes, non continuo Alumnis commiscentur.

26. Primos dies tres transigunt in secessu pio, rerum divinarum commentationibus distenti, intereaque anteactæ vitæ noxas confessione abstergunt, & Collegii sanctiones evolvunt expenduntque. Die tertia procedunt ad Basilicam S. Petri, in eaque panem Eucharisticum sumunt. Post triduum vocantur ad examen a delectis Patribus, & superdotibus ad id institutum necessariis interrogantur.

27. Et siquidem instituta Collegii libentes volentesque amplectantur, talari donantur veste, ac Novitiis adnumerantur. Duo nempe sunt propria, ut diximus, Novitorum cubicula, in quibus annum integrum ad severioris disciplinæ normam Novitii exigunt. His duo præsunt Alumni veterani, quorum inter cæteros spectata virtus & prudentia sit. Alterum Ma-

gistrum Novitiorum, Ductorem alterum appellant. Unusquisque suorum agmen locis omnibus dicit, eos, qua pollet auctoritate, in officio continet, nec a se longius discedere unquam patitur.

28. Evoluto sex mensium spatio, si sine querela tirones vixerint, seque ita probaverint Moderatoribus, ut ad vitam Sacerdotalem satis comparati videantur, divisim convocantur binis diebus (qui plerumque sunt dies festi Pentecostes) in Sacellum domesticum cum aliquot testibus ad jurandum. Ingens parata est sella, mensulaque tapete instrata, cum sigillo Christi Crucifixi, facibus, & Evangeliorum codice. Rector ad Aram splendidissime apparatam facit, & Divinam hostiam iis impertit. Post Sacrum procedunt ante eum rite sedentem singuli, proolutique in genua, manu sacro Codici imposita, sacramentum in hæc verba dicunt. » Ego N. N.
 » Filius N. N. Diœcesis N. Nationis N. ple-
 » nam habens hujus Collegii notitiam, legi-
 » bus & institutionibus ipsius, quas juxta
 » Superiorum interpretationem complector,
 » sponte me subjicio, easque pro posse serva-
 » re coram Deo & Vobis promitto. Juro me
 » velle statum Ecclesiasticum amplecti, & ad
 » omnes sacros, etiam Presbyteratus, ordi-
 » nes, cum Superioribus visum fuerit, pro-
 » moveri: Cumque iidem mandayerint, me
 » statim in patriam reversurum: Juris Civilia
 » ac Medicinæ studia non professurum:

S 2

» aliamque vitæ rationem, præsertim auli-
 » cam, non sectaturum: sed continuo, ubi
 » e Collegio dimissus fuero, in Patriam ad ju-
 » vandas animas remigraturum, etiam ante
 » constitutum studiis ordinarium terminum,
 » si ita animarum saluti, aut pro Collegii
 » commodo Superioribus ejus visum fuerit
 » expedire. Collegii autem instituta juxta
 » Superiorum interpretationem servaturum,
 » nec a communi vivendi ratione discessu-
 » rum. Insuper juro, quod ubi in Patriam
 » e Collegio discedens remigravero, inde, sal-
 » tem triennio durante a die mei reditus,
 » nullo sub quæsito colore discedam, in Ita-
 » liam, & multo minus Romam redditurus,
 » nisi de proprii Ordinarii in scriptis, & ex
 » causa quadam urgente ibidem expressa, li-
 » centia impetranda, & ab Eminentissimis hu-
 » jus Collegii pro tempore Protectoribus appro-
 » banda. Insuper spondeo ac juro, quod dum
 » in Collegio permanebo, & postquam ex eo,
 » sive completis, sive incompletis studiis exie-
 » ro, ante elapsum triennii terminum, sine
 » Apostolicæ Sedis licentia, vel post triennium
 » sine licentia EE. Cardinalium Protectorum,
 » nullam Religionem, Societatem, aut Congre-
 » gationem regularem ingrediar, nec in ea-
 » rum aliqua professionem emittam. Quod si
 » cum licentia prædicta in Religionem, So-
 » cietatem, aut Congregationem aliquam in-
 » gressus fuero, spondeo, ac juro in patriam
 » statim ad juvandas animas me reversurum.

» Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei
» Evangelia. «

29. Prius quam ad alia progrediamur, nolim hoc loco offendatur quispiam eo juramenti capite, quo sibi aditum in Ordines religiosos Alumni præcludunt, quasi vero injuriosum id statui religioso, & contrarium sanctitati ejus perfectionique sit. Primo enim id ita jurant, ut facile exsolvare se vinculo, quo tenentur, possint, facultatem haud difficulter concedendam rogantes. Rem deinde si intime inspicias, ut alio quocunque infra Episcopalem statu sanctiora Religiosorum omnia instituta sint, at non etiam aliis, rei que publicæ utiliora sunt omnia. Plus certe publicæ prodest rei, qui Apostolorum exemplo totum se proximorum saluti devovet, quam qui intra solitaria quædam claustra se abdit, uni vacaturus sibi, ac suæ salutis. Collegii porro hujus institutio, non tam ad privatam Alumnorum sanctitatem, quam ad publicam populorum utilitatem spectat, neque id solum voluit Gregorius ut sancti, sed etiam ut Apostolici Sacerdotes in hoc Collegio efformarentur. Eequum proinde fuit, ne per speciem boni majoris Collegii institutio frustraretur, Alumnis statum religiosum inire cupientibus quasdam interponi moras, non ex propria eorum libidine, sed Apostolicæ Sedis arbitrio removendas. Quare sapienter hoc addi jusjurandum Alexander VII. jussit, eaque in re, non tam Gregorii Constitu-

tutioni derogandum, quam ejus mentem sibi interpretandam censuit. Sed ut eo redeam unde discessi, juramento præstito, formulam scripto consignatam, chirographoque firmatam Novitii tradunt Rectori, ac post hæc alios præterea sex menses in tirocinio ponunt.

30. Expleto anno, in veteranorum cubicula tribuuntur, hoc servato, quoad ejus fieri possit, ordine, ut qui ex eadem natione, civitate, provinciave sunt, bini saltem aucterni, eidem cubiculo adscribantur, foven-dæ causa mutuæ inter populares benevolentia & charitatis.

31. Nam, ut hoc non præteream, nationes quibus hæc tota Juventus constat, sunt decem, Austriaca, Alsatica, Bavaria, Franconica, Rhenana, Silesitica, Svevica, Westphalica, Tyrolensis, & Hungarica, quæ Croaticam Sclavonicamque, ut dictum est, complectitur. Et tametsi pari omnes loco ac numero habentur, nec discrimin ul-lum inter Alumnos quantumvis natione ac genere diversos ponitur, ea tamen habetur æquissima ratio, ut qui ex eadem natione sunt, conjunctius vivere, ac familiarius agere inter se, præsertim initio, possint.

32. Inde etiam nationibus singulis unus aliquis e Cælitibus est attributus, quem Alumni ut proprium suæ gentis Patronum habent, coluntque, & recurrente ejus festo die,

oratione panegyrica laudant super mensam. Talem inter Cælites Austriaci habent Leopoldum Austriæ Marchionem, Alsatæ Othiliam Virginem, Bavari Henricum Imperatorem, Francones Chilianum Episcopum & socios Martyres, Rhenani Ursulam sociasque, Silesitæ Joannem Nepomucenum, Svevi Uladicum Episcopum Augustanum, Tyrolensis Romedium Eremitam, Westphali Liborium Episcopum, degum Hungari Martinum Episcopum, & Stephanum Regem Apostolicum. Hi tamen duo postremi, præter laudationem in triclinio, solemni etiam liturgia coluntur in templo, cum redit eorum dies festa.

33. Cæterum hæc non sic accipias velim, quasi dividi quodammodo dissociarique videantur nationes. Nam permisceri immo solent de industria ex diversis nationibus, præsertim in decursu, Alumni, & cubiculo juxgi qui disjunctissimi ab ortu fuerint; fovendæ scilicet in communi domo concordiæ, tum etiam factiōnibus prævertendis, quæ ex popularium coniunctione suboriri facile possent. Nationum igitur ea tantum habetur ratio, quam diximus.

34. Cum ætas patitur, nisi obstent mores, sacris Ordinibus omnes initiantur, idque solo judicio ac testimonio Rectoris, dulcis Episcopi litteris, quas dimissorias vocant, impetratis, nullo quin etiam patrimonio beneficiove instructi. Nam Missionum sacra-

rum titulo Sacerdotes ex Pontificio privilegio sunt.

35. Confecto demum studiorum orbe, qui sex ut summum annos tenet, qui post rigidum examen satis a doctrina censemantur idonei; Doctores tum Pontificio, tum Cæsareo jure creatur. Creari antea non poterant nisi qui essent jam Sacerdotes. Nunc concesso Benediti XIV. satis est, si uno aliquo e sacris Ordinibus sint instructi. Itaque pauciores nunc honoris hujus expertes e Collegio discedunt, quamquam immarentibus nunquam concedatur. Quanti porro valeant in Germania gradus hi litterarii in Collegio suscepti, libro superiore declaratum est, ubi de privilegio quodam amplissimo Ferdinandi II. Imperatoris sermo est habitus.

36. Prius quam discedant, adeunt omnes Rectore duce Summum Pontificem, tum ut ejus exosculentur pedes, tum ut Indulgencias, & sacra quædam privilegia postulent. Quæ Pontifex concedere benigne solet, addito insuper e cereis Agnis, & Divorum reliquiis munere in patriam perferendo, quod illis carissimum est contra aurum. Discessuris Depositum, de quo diximus, nummum scutatorum centum intactum redditur, & litteræ testimonii traduntur. Hungaris tamen, qui e Diœcesi Strigoniensi sint, quoddam præterea pecuniæ subsidium, si ita ipsi velint, & certæ conditiones concurrant, tri-

buendum est, ex veteri quodam legato Cardinalis Petri Pazmanii Archiepiscopi Strigoniensis.

37. In ipso digressu solemnem cæremoniā more prisco usurpant. Descendunt in templum, Rectore Patribusque aliis deducentibus, & brevi peracta ad aram Virginis prece, talarem vestem Rectori cum gratiarum actione reddunt. Vicissim eos Rector complectitur suavissime, & ad dignam sua institutione vitam verbis ultimis adhortatur.

38. Tum progressi ad portam, inter faustas Patrum læta omnia comprecantium voices, paratam condescendunt rhedam, disceduntque. Eorum fidei commissum est, ne, uti juraverunt, pernoctent Romæ ullo modo, neve ex itinere aliorum divertant, sed via breviore in patriam tendant. At nos Alumnos huc usque prosecuti, nunc cessim abire tantisper cogimur, quæ ad eorum educationem pertinent paulo diligentius executuri.

39. Quæcunque ad vitæ usum sunt necessaria, Alumnis Collegium præbet, non exteriores tantum vestes, sed interulas quoque, indusia, tibialia, femoralia, caligas, pileos, demum omnia, non ea quidem in suo genere exquisita, sed neque sordida, neque aspera, quæ viros Ecclesiasticos deceant. Tunicam pileumque commutant annis singulis, cætera quotiescumque est opus.

40. Mensa nec frugalis nimium , nec lauta ; aliquanto tamen quam in aliis adolescentum contuberniis , & ciborum delectu , & copia apparatiō , ratione habita laboris quem hi prae alijs dūrant , etatis robuste , ac moris patrii . Mensura somni ad horas minimum septem . Nihil in coercitionibus asperum , nihil puerile , ne poenae quidem erratorum , quae , ut in magna Juventutis multitudine , interdum , vel dolo malo , vel per incuriam , admitti necesse est ,

41. Peccata leviora puniuntur vulgata ad pudorem culpa super mensam , ac levi multa imposita . Pervicacior quispiam , quem non correxerit pudor , privato cubiculo addicitur , silentioque tristi plectitur ac solitudine , quippe a sodalibus segregatus , ac publico abstinerere jussus . At si quispiam , quod absit , violati pudoris revinceretur , si sodali manus injiceret , si contra Præsides contumax , eorum detrectaret imperia , aut seditionem concitaret , statim dimittitur e Collegio , ac portam rusticam indecorē abscedit . Verum haec admodum infrequentia sunt . Nullum certe hujus rei exemplum ab annis multis est editum .

42. Nemini privatas subire domos , ac ne Proceres quidem officii causa invisere , multo minus convivari cum quoquam externorum licet , injussu Cardinalium . Quin confabulari cum externis domi nulli permisum est , nisi petita facultate . Igneti homines , aut suspe-

Qui excluduntur. Cæteri, officii aut negotiorum causa advenientes, admittuntur, non aliter tamen collocuturi quam publice in aula, nec ultra præscriptum a Ministro spatium sermo protrahitur.

43. Scholas frequentant Alumni publicas Collegii Romani, eoque bini itant quotidie longo per Urbem agmine. Nulli tamen scholam, quæ infra Physicam sit, adite permittitur.

44. Dies vacationum, nisi si festi sacri-que sint, in amœna extra Urbem villula, quam in Pariolo colle sitam diximus, vel per varios lusus innocuos se exercentes, vel per tonsas laurus ac topiaria inambulantes, in otio honestissimo transigunt.

45. Nullæ fere aut peregrinæ Alumnis pecuniae relinquuntur, quas in proprios expendant usus. Qui re aliqua indiget, Ministrum adit, apud quem pecuniolæ quiddam unusquisque habet depositum in expensas quasdam, si non necessarias, at honestas tamen, quæ intra annum incident. Prius quam e Collegio discedant, rationes exæquantur sic, ut nihil cuiquam discedentes debeant.

46. Nullæ in hoc Collegio equestres quas vocant artes. Non choreæ saltationesve, non ficta inter duos certamina, non decursiones equorum, non spectacula scenica, res in aliis ingenuæ Juventutis contuberniis tolerabiles, utiles etiam fortasse, ut multi putant, ac

necessariæ, sed Ecclesiastica disciplina prorsus indignæ. Hic non nisi studiis severioribus, pietati, & sacris Ecclesiæ officiis locus. Quæ tria quemadmodum excolantur, cognoscere pretium est.

47. Facultates, quibus operam navant, sunt quatuor, Philosophia, Theologia, Controversiæ de Fide, Canones sacri. Doctrinam de moribus qui proiectiores ætate sunt privatim hauriunt ex libris, nullo scientiæ hujus proprio antecessore. De ea inter se conferunt, & Magistrum Controversiarum aut Canonum, cum libet, consulunt. Hisque coram sabbato quoque die de casu aliquo morali disceptant. Philosophiam cum dicimus, eam intelligi volumus, quam hodie eruditii laudant, non longo ut olim circuitu, sed pressius naturam rerum scrutantem, ad Newtoni ferme placita. Nam Jesuitis, catenus humanas litteras tradentibus, quatenus vehiculo sunt ad instillandam teneris mentibus pietatem, perinde usui est Aristotelica, ac Newtoniana Philosophia, & in hac re facile sunt adducti ut temporis ingenio servirent. Eamdemque ob causam Theologiam quoque, multis desectis abstrusioribus, minusque utilibus, reformaverunt, ac succi pleniorum, totamque fere dogmaticam effecerunt, salva tamen dialectica argumentatione, ingeniorum cote, & veritatis optima indagatrice. Philosophos ergo Theologosque Alumni audiunt in Collegio Romano, & quæ dictantur scri-

bunt. Aliarum quas dixi facultatum antecessores, ut supra docuimus, domi habent, eosque nihil scribentes audiunt proxima ante prandium hora, sic tamen divisis rebus, ut annis diversis alii Canones, alii Controversias accipient.

48. Jam studiorum multi stimuli, nec pauca præsidia sunt. Convenire jubentur certa fere quotidie hora, divisi in suas classes, ad ea quæ scripserint audierintve repetenda. Disputatur super iis more scholastico, configiturque. Urgentur, refelluntur objecta, veritas elucescit. Adest unus Patrum docti certaminis moderator atque arbiter, contentionesque componit. Quotidianis hisce exercitationibus accedunt Philosophicæ Theologicæque disputationes, quæ nulla non hebdomada habentur domi coram Patribus, circumsistente Alumnorum corona. Et præter has domesticas, alias quasdam intra annum honoratiores habent in scholis Collegii Romani. His vero quantum incendantur æmulatione laudis animi, promptum est intelligere.

49. Quos jam qualesque singuli progressus fecerint, bis intra annum cognoscitur, semel Majo, iterum Septembri mense, instituto in id acri ac publico examine, cui ipse Rector præsidet. Negligentioribus parata reprehensio est, & aliqui interdum novo subjiciuntur examini, quod indecorum valde ac turpe est, ac poenæ instar habet.

50. Contra qui excellunt, honestamentum

haud leve Patrum suffragio referunt, non solum privatæ laudis, sed etiam publici honori. Nam ex iis pauci designantur ad habendas sub finem anni publicas disputationes, quod sibi quisque pulchrum præclarumque dicit. Præterea ab examine unus pro una quaque classe eligitur rei scholasticæ administrator (Bidellum nominant), quod munus privilegia quædam habet adjuncta, & perhonificum, utpote index præstantioris ingenii, habetur. Tot studiorum incitamentis adde ad extremum opima Sacerdotia Germaniæ, quæ, ubi paria sint cætera, studiosioribus plerumque deferri ex Rectoris testimonio & commendatione solent. Magna enim habetur a Pontificibus Collegii hujus ratio in Canonicatibus, aliisque Germaniæ Dignitatibus largiendis, & sæpe Alumnos hosce cæteris petitioribus anteponi cernimus. Quod quale sit, nemo est qui non videat.

51. At enim studia nihil sic alit sovetque ac Pietas, quæ caput rerum in hoc Collegio est. Intelligunt quippe ea æstate, atque ea mentis acie Juvenes, non posse se sine grandi piaculo gravissimam hanc officij partem negligere, & reos apud Deum fore fraudatæ mentis Gregorii, & male perceptorum Collegii alimentorum, si indiligentes ac desides in scientiis consecrandis sint. Et sæpe hæc eadem remissioribus inculcantur.

52. Cæterum ad pietatem quod attinet, mane summo, cum ad campanulæ pulsum

evigilarunt, horæ dimidium divinis meditandis tradunt. Sacræ quotidie rei Sacerdotes operantur, alii una omnes intersunt. In singulari cubiculis quotidie Rosarii pars tertia, non tam lege quam more, in communi decurritur, omnesque spatium aliquod temporis privatim pia lectioni tribuunt, quem in usum libros utiles a Confessario accipiunt. Qui ad horas canonicas non adstringuntur, ut quotidie Officium quod vocant Beatae Virginis recitent, lege sancitum est. Prius quam lecto se committant, silentio factio, procumbunt omnes in genua, unoque ex iis verba præeunte, opem Superum usitatis invocationibus poscunt. Tum conscientiam excutiunt taciti, aliisque pii precibus diem claudunt. Atque hæc quotidiana, quæ ideo sunt sic moderate præscripta, ut fieri possint accuratius, tum etiam quod multis incumbit onus horarum canonicarum, & illud fuit cavendum ne studiis necessarium tempus subtraheretur. Placuit etiam uniuscujusque arbitrio quiddam adjungendum relinquere. Juventuti adultæ, atque hoc vitæ genus profantem, non sic omnia præscribenda fuerunt, ut nihil quisque posset ad præscriptum addere ex proprio instinctu, cum maxime hinc ferventiores dignoscantur.

53. Ob hanc maxime causam usum frequentiorem Sacramentorum non exigunt leges, quam ut semel in mensem, solemnibusque festis, ac Dominicis Adventus & Qua-

dragesimæ, omnes communiter de sacra mensa participant. Id tamen plerique faciunt octavo quoque die, lege sibi ultro imposta. Et alia id genus multa, non necessitate, sed voluntate faciunt, quæ longum esset expondere.

54. Divinæ Matri præcipuum cultum adhibent, magnum pudoris & innocentiae munimentum. In duas sodalitates Alumni conscripti sunt universitatem, & utraque est in clientela magistri Virginis posita. Altera Conceptum ejus immaculatum, altera Assumptionem in cælum pro titulo habet, hisque recurrentibus diebus, apparatu ac religione Mariani Sodales certant. Sabbato conveniunt in Sacellum domesticum veterani, ac post consuetas Virginis invocationes, quas vulgo Litanias Laurentianas dicimus, piam adhortationem ex Patre sodalitii præfecto audiunt. Et siquidem novitii nondum satis callere linguam italicam existimantur, eodem tempore aliam illi adhortationem separato loco audiunt lingua latina. Die eodem in vesperam inclinante, descendunt universi in templum, atque ante aram Virginis, quam in templi atrio sitam diximus, venerabundi consistunt. Namque ibi publicæ venerationi proponitur sabbato quoque die sacrosancta Hostia, eademque Virginis invocations per Cantores exterios decantantur: Nec inde abscedunt, nisi facto per Divinam Hostiam ab Sacerdote ductam signo solemni Crucis ad populum.

55. De-

55. Denuo in Sacellum coeunt altero intra hebdomadam die, & Officium, ut loquimur, Mortuorum alternis decurrunt pro Sodalibus vita functis. Quin, ut cujusque innotuerit mors, ad ejus expiationem duo Sacra mortalia fiunt, tota assistente ac compreccante Sodalitate.

56. Divini verbi pabulo nutriuntur s^ap^e, ut dictum est, a Patribus Sodalitatum Præfctis. Certis etiam intra annum diebus coætos ante se Rector gravi oratione alloquitur, subjicitque ad virtutem stimulos. Idem, at multo s^apius, privatis alloquiis Confessarius facit.

57. Octobri mense ineunte, cum Autumnales aguntur feriæ, tres continenter dies diuinarum rerum commentationibus ex norma B. P. Ignatii tribuunt, & contractas eo anno labes confessione eluunt. Quo tempore suis conclavibus universi se continent, ab omni hominum commercio segregati, nec inde nisi demisso vultu, ac taciti, ad audiendum in Sacello Patrem divina enarrantem, ad aliaque communia domus officia prodeunt. Ut paucis omnia complectar, pietatis ea cura est, qualem res supremæ gravitatis postulat. Non enim omnes contra hæresim vocœ aut scripto sunt pugnaturi, non omnes concionaturi, aliudve doctrinæ periculum faciuri. At Sacerdotalem sanctitatem profiteri, & exemplo vita populo prælucere omnes debent. Siquidem vero proprii Sacerdotum sunt

Tom. II.

T

ii ritus ac cæremoniæ, quibus Religionis officia continentur, in his etiam condiscendis exercendisque jam nunc multum operæ ac studii Alumni ponunt.

58. Cantum quem vocant Gregorianum, docentur novitii, traduntque huic studio diuidiam quotidie horam a prandio. Quamquam & veterani in suis cubiculis cantus parumper exercent eodem tempore. Examen de cantu sumitur quovis anno semel, idque palam contra Moderatoribus. Antea qui scientior videretur, Odæi Præfetus renunciabatur, totamque rem musicam gubernabat, quod munus propter adjunctam auctoritatem avide prensabatur ab omnibus. Nunc, ea abolita justis de causis præfectura, ut quisque excellere videatur, inter Præfectos cantus, qui quaterni sunt, recentur. Hos Chori Bidellos nominant. Ad eosque spectat, cum aliquid extra ordinem canendum Alumnis est, prius experimentum sumere, & singulis tonos aptos præceptionibus demonstrare.

59. Sacrorum cæremonias ad rituales libros, & Sacelli Pontificii exemplum exigunt. Alumnus præ cunctis est unus peritior, cui alter tamquam adjutor officii jungitur, Cæremoniarum Magister. Is pridie eorum dierum, quibus augustiore ritu faciendum est sacrum, quid cuique agendum sequenti die sit, scribit, & pro mensa legendum præbet. Post mensam convenienter omnes, &

suas quisque partes experiuntur. Magister in ipsa rei sacræ functione singulorum officia voce nutuque regit. Cæteri linteis induiti amiculis Canonicorum more sedent, quadruplici hinc inde ordine, loco eminentiore, quem a populo discludunt breves cancelli e marmore. Imminet interdum aliquis Moderatorum e specula, haud dubie multaturus si quem eo tempore corridenter, aut cum quoquam fabulantem cerneret: Quod tamen nunquam, aut perraro accidit, omnibus in officium intentis, & sancta sancte, ut dignum est, peragentibus.

60. Sic Dominica, & quavis anni festa die, solemne sacrum, & vespertinæ preces decantantur in Divi Apollinaris, ea dignitate, gravitate, modestia, ut accedente sacrarum vestium, rerumque cæterarum eximia pulchritudine, splendore, atque munditie, nihil fieri exactius, aut decentius possit. Nocte natali Christi Domini tanto cæremoniarum symphoniarumque apparatu matutinæ decantantur preces, ac solemne sacrum peragitur, ut nullibi major ea nocte populi concursus sit quam in æde Apollinaris. Ad hæc, prima post festum Corporis Christi die Dominica Divinam Hostiam per viciniora circumferunt, ea supplicatione ac pompa cuius visendæ causa omnia circum tecta complentur ac viæ. Ut rem verbo absolvam, quæcumque intra annum in

T 2

Ecclesiis Canonicorum exerceri sunt solita religionis officia , in S. Apollinaris exercentur diebus festis , eaque haud minore quam usquam alibi dignitate . Solam alioqui quam vocant Tertiam plerumque Alumni concinunt . Sacratoribus tautum annis diebus matutinas etiam , ac reliquas horarias preces . Cætera Cantores peragunt musici , qui ex urbe tota optimi adsciscuntur .

61. Pauci deinde sunt præcipuae celebritatis dies , quibus adhibentur etiam Symphoniaci , cum omnis generis instrumento sonoro . In hunc namque usum Joannes Hugo ab Orsbeck , Archiepiscopus & Elector Trevirensis , Collegii olim alumnus , atque Odæi præfectus , legatum mille quingentorum aureorum reliquit , quod beneficium quotannis Alumni recolunt , solemne pro eo sacram facientes . Neque hic omiserim , certis intra annum diebus , nunc ad S. Sabæ , nunc ad S. Stephani in monte Cœlio , semel etiam ad S. Stephani Hungarorum Regis prope Basilicam Vaticanam , Alumnos procedere , Collegio nimirum , ut alibi diximus , ad dicta templa , per eosque dies Divinorum officiorum majestatem iis templis , alioqui solitariis , reddere .

62. Officii sacerdotalis appendix quedam est sacra eloquentia , quam profecti ex hoc Collegio multi exercere coguntur , parœciis administrandis adhibiti . Et hanc quoque Alumni , si non præceptis , quæ nulla tra-

duntur, at usu ipso & exercitatione quadam-
tenus discunt. Nulla est intra annum dies
Dominica, qua non orationem latinam aliquis
Alumnorum habeat super mensam; Quod cum
commune omnibus sit, omnibus necessitatem
imponit, & scribendi apte, & apte pronuntiandi.
Laudationes præterea multæ fiunt, ut supra
diximus, de Divis Nationum tutelaribus, tum
etiam de Christo Domino, de Virgine beatissima,
de Apostolis, cum ita dies festi po-
scunt, quarum honoratissima est quæ coram
ipso Societatis Præposito Generali, Patribus
que aliis ad convivium vocatis, habetur die
festo S. Apollinaris. Orationes hasce, prius-
quam superiorem in locum producantur, re-
cognoscit Præfectorus studiorum, atque ubi
opus sit, emendat ac corrigit.

63. Ita deinde est institutum jam inde a
temporibus Gregorii XIII. ut Alumnorum unus
Sanctorum omnium festa luce orationem lati-
nam habeat in Pontificio Sacello, coram
Pontifice & Cardinalibus, brevem illam,
sed concinnam, & tanto concessu dignam;
Quæ res non mediocri honori est, nec cui-
vis temere a Rectore committitur. Huic ho-
nore proxima est alia latina oratio, quæ
die festo SS. Eustratii, Auxentii, Eugenii,
Mardarii, & Orestis Martyrum, inter ejus
diei solemnia ad infinitam populi multitudi-
nem in templo recitatur. Nam quod eorum
Martyrum sacra corpora in D. Apollinaris,
ut alibi diximus, sunt recondita, eorumdem

dies anniversaria cum insigni pompa & apparatu celebrari est solita in eodem templo. Oratio hæc studiosoribus e quarto Theologie anno Alumnis demandari in præmium navatæ studiis operæ solet. Illa vero altera coram Pontifice tantum nobilioribus. Atque hi rem tanti faciunt, ut Orationem eamdem in charta pergamena, auro minioque distincta, imposito gentilitio stemmate, exscribendam current, ac velut illustre sui nominis monumentum Collegio relinquant.

64. Illud tamen ad rem præsentem præstabilius, quod qui facultate dicendi, ac pio ardore cæteris præpollere videantur, dominica quaque die, tum per Adventum, tum per majora jejunia concionari jubentur in templo palam lingua Germanica. Utque multi semper Germani Opifices in Urbe sunt, iis diebus in D. Apollinaris plerique concurrunt, ut Oratorem sermone patrio perorantem audiant. Omnia demum si spectes, nihil in hoc Collegio videtur deesse ad perfectionem officii Sacerdotalis, cuius in spem Alumni formantur, nihil admodum immunitatis primis illis potioribusque Collegii institutis, nec primævo fervore ejus extincto.

65. Mirabitur potius quispiam, tanta rerum ac studiorum mole non obrui opprimitque ingenuos adolescentes, & erunt fortasse qui dicant, plura iis imponi majoraque, quam ferre ætas ac valetudo possit.

Verum, ut multa sint quæ imponuntur, nec levia, ea suo quæque geruntur tempore, suo ordine. Porro quid rerum gerendarum ordo, quid apta partitio temporis, quid certæ vivendi leges ad res commode gerendas valeant, experti sciunt. Hac sane ratione fieri videmus ab intentis multa, ea-que valde operosa, quæ male feriati, ac temere viventes homines fieri negabunt posse. Ad rem quod attinet, illud interest, illud agitur maxime in hoc Collegio, ne otio torpescant Juvenes, malorum multorum altore, juventutis pernicie.

66. Cæterum occupantur, non obruuntur labore, & in vita tam actuosa, qualem ha-
cenus descripsimus, suæ illis laborum intermissiones sunt, suæ animi relaxationes, quibus & reficiuntur vires, & valetudo salva consistit. Duas minimum quotidie habent horas ab omni cura vacuas, quas mutuis inter se colloquiis transigunt, alteram a prandio, a cœna alteram, idque præter horarum segmenta plurima, quibus interdiu colloqui permisum est. Ipsi illi itus quotidiani ad scholam redditusque cessationis instar ac levamenti sunt, gaudente aperto cœlo juventute, nihilque ægrius ferente quam in arcto degere intra septa.

67. Quibus diebus procedunt in villam, de qua sæpe diximus, non uno distinentur ludo, tum ad animi solatium, tum ad salubrem exercitationem corporis. Alii trudiculis

ligeis in aperto solo, alii eburneis in tabulato, ex propriis cujusque ludi legibus certant. Sunt qui ampla in area grandiores et ligno globos in versatilem e ferro orbem impellunt, magno nisu, nec sine æmulatione industriæ. Ludi præter hos cæteri sunt interdicti. Lusorias vero chartas attingere sceleri proximum haberetur. Quibus exiliores sunt vires, aut in umbra virentium lauretorum libri aliquid volutantes sedent, aut apricanuntur, aut inambulantes, atque inter se colloquentes, diem fallunt.

68. Jam hæc cessatio, hæc animi quies, hæc in puro ac patenti solo commoratio placida atque tranquilla, semel redit singulis hebdomadis feriato die, per Bacchanalia vero, & Autumni tempore multo sæpius. Quin etiam per Bacchanales dies, ne expertes omnino Alumni sint spectaculorum, quæ sunt ejus temporis propria, nunc theatrum adeunt Seminarii Romani, spectantque generosæ illius Juventutis comicas actiones, nunc aliqua simili actione, aut per externos adolescentes, aut per venales Histriones distinentur domi. Et siquidem modulis musicis maxime delectantur, editur interdum per delectos Cantores carmen in suo genere exquisitissimum, quod magnam populi ac nobilitatis frequentiam attrahit.

69. Apparatus ac pompas publicas, quæ sunt Romæ crebræ, & per quam magnificæ, si bacchanales ludos excipias, & quædam

hujus generis alia, spectatum ire nunquam
vetantur, nisi tamen incident in dies festos,
cum serviendum Ecclesiæ est, eaque abesse
non licet. Sacellum quoque Pontificium ut
adeant permittitur diebus celebrioribus, at-
que ita quidem, ut omnes per suas vices
aspiciant aliquando Pontificem maximum cum
sacro Senatu, cunctisque ordinibus Ecclesia-
stici Principatus, divinis ritibus operantem,
mirenturque Religionis veræ majestatem in
eo conventu, quo nihil toto Orbe terrarum
augustius.

70. Quin etiam ii, qui annum ultimum
in collegio decurrunt, utpote proxime disces-
suri, ex quadam veteri prærogativa admitti
consuevere ad pedes Pontificis Purificatæ Vir-
ginis festo die, ex ejusque manu candelam
solemni prece sacratam, pro more ejus diei,
accipiunt. Ac similem honorem ferunt Fe-
ria IV. Quinquagesimæ, cum sacros cine-
res dispertit Pontifex, & Dominica die Pal-
marum. Ad hæc diebus canicularibus, cum
pomeridianæ lectiones vacant, prodeunt quo-
tidie Alumni domo divisis agminibus, jam-
que celebriora Urbis templa, jam sumptuo-
siora palatia, jam suburbanas villas atque
hortos, ut præscripserit Rector, spectatum
eunt, hac tantum imposita lege, ut præ-
moneant Ministrum, ac sole occiduo domum
se referant.

71. Nec hic omiserim lætam præ cunctis,
ac maxime concupitam diem, cum quibus

excurrit annus tertius Theologiæ, adire Tūsculum, duodecim ab Urbe lapide, permisum est, spectandi causa celebres illas ac plane regias Procerum Romanorum villas. Discedunt vix albente cœlo inventi curribus, totamque eam diem inter amoena vireta, ac mille aquarum ex occulto micantium insidias ac lusus, præter regale epulum, quod ipsorum sumptu paratur, plane hilariter ducunt. Quæ, qualiacunque sint, idcirco memoranda existimavimus, ut cognoscere quivis possit, non sic gravari Alumnos labore, ut laboris honesta ac plane jucunda non habeant solamina, & immerito Collegii hujus disciplinam justo rigidiorem ab ignaria dici. Optandum sane, ut quemadmodum a Majoribus ad nos usque pervenit, sic in omne tempus posterum integra semper & incolmis sit. Quod votum semper antea justum, nunc etiam sacrum sanctumque debet videri, postquam hæc eadem disciplina gravissimo summi Principis, rerumque æstimatoris æquissimi judicio est comprobata.

72. Nam, ut addam extremo loco rem unam omnium maxime ad Collegii commendationem illustrem, in eaque claudam histriam, paulo ante quam hæc scriberemus, advectus ex insperato Romam Josephus II. Imperator Augustus, nulla ille quidem Imperatoriæ Majestatis specie, sat cognitus tamen, atque ab ipsis virtutibus agnoscen-

dus, cum celebriora Urbis ædificia, tum hoc
in primis sua Nationis Collegium invisere fe-
stinavit.

73. Utque Princeps mire perspicax, quo-
cunque ierit, ita contemplatur omnia, ut
penitiora scrufetur, quippe intimas rerum
notitias ad artes regnandi referens; horas
minimum tres in Collegio versatus, de Ju-
ventutis institutione, moribus, studiis, at-
que omni disciplina diligentissime edoceri,
jam Italice Patres, jam Germanice Alum-
nos, omnes incredibili comitate alloquens,
voluit, nihilque omnium non probare, magno-
pereque collaudare est visus.

74. Sacræ deinde rei, quæ ea die (& erat
sanctoris hebdomadæ dies quinta) cum usi-
tatis ejus diei cæmoniis ac ritibus in tem-
plo agebatur, summa pietate ac religio-
ne interfuit, nunquam animo aut oculis eva-
gatus, plane ut affici videretur Christi pa-
tientis memoria, quam iis diebus recolit,
subjicitque Christianorum oculis sordidata ac
mœrens Ecclesia.

75. Rebus demum omnibus prolixè appro-
batis, cohortatus humanissime Patres ut Ju-
ventutem ita pergerent instituere, Alumnos
ut occasione ac tempore uterentur, absces-
sit. Patribus æque atque Alumnis incredi-
bili gaudio perfusis, tum quod honore tan-
to essent dignati ab summo Orbis Principe,
tum præcipue quod ab tam acris ingenii
Principe suas res comprobatas cernerent.

Huic ego facto quod addam nihil est. Et facti memoriam idcirco huic monumento consignatam volui, ne qua vetustate res deleatatur, ære alioqui aut marmore, quo patenter perenniorque sit, insculpenda.

CATALOGUS VIRORUM ILLUSTRUM

*Qui ex Collegio Germanico & Hungarico
prodierunt.*

VIRI ILLUSTRES

EX CONVICTORIBUS.

GREGORIUS XV. Pont. Max. antea ALEXANDER LUDOVISIUS Archiepiscopus Bononiensis,

S. R. E. CARDINALES.

Flavius Ursinus ex Ducibus Gravinæ Archiepiscopus Cosentinus.

Michael Bonellus Ord. Prædic. S. Pii V. Pont. Max. Sororis Nepos, Episcopus Albanensis, S. R. E. Camerarius.

Cynthus Passerus Aldobrandinus Clemens VIII. Pont. Max. Sororis filius, Major Pœnitentiarius.

Ludovicus de Terres S. R. E. Bibliothecarius, Archiepiscopus Montis Regalis.

Carolus de Comitibus ex Ducibus Poli, Episcopus Anconitanus.

S E C U L A R C A T A L O G U S

Innocentius de Bubalo de Cancellariis Episcopis Camertinus.

Franciscus Maidalchinus.

Bandinus Panciaticus Prodatus, & Sacr. Congr. Gonc. Praefectus.

Josephus Renatus Imperiali ex Principibus Francavillæ, Praefectus Boni Regiminis, & Disciplinæ Regularis.

Joannes Baptista Ptolemæus Soc. Jesu, Praefectus Congregationis Linguarum Orientalium.

Joannes Baptista ex Marchionibus Salernis Soc. Jesu.

Postremos hosce duos ideo huic Catalogo accensuimus, quia prior Collegii erat Rector cum creatus est Cardinalis, alter Jus Canonicum aliquandiu docuerat in eodem Collegio.

E P I S C O P I .

Andreas Baccalar, Episcopus Algariensis, ac deinde Archiepiscopus Turritanus seu Sassaritanus. Vir linguarum peritissimus, Opera S. Joannis Damasceni in latinum vertit.

Josephus Faraonius Messanensis, Episcopus Massæ-Lubrensis, ac deinde Crotonensis. Ratilius Benzoni Romanus, Episcopus Laurentianus, & Recinetensis, pietate, doctrina, pluribusque editis Theologicis voluminibus illustris.

- Napoleo Comitolus Perusinus, S. Rom. Rotæ Auditor, ac deinde Episcopus Perusinus: vitæ sanctitate commendatus.
- Jo. Dominicus Rebiba Messanensis, Episcopus Ortonensis, ac deinde Catanensis.
- Paulus Emilius Sadeletus Matinen., Episcopus Carpentoractensis.
- Sebastianus Ghislerius a Bosco, S. Pii V. fratis Filius, Episcopus Strongulensis.
- Robertus Perbenedetti Camers, Episcopus Nucerinus, singulari sanctimonia clarus.
- Julius Sansedonius Senensis, Episcopus Grecianus; abdicato Episcopatu, & singulari sanctitate conspicuus. Vitam B. Ambroxi Sansedonii gentilis sui conscripsit.
- Maphæus e Comitibus Gambara Brixensis, Episcopus Derthonensis.
- Guillelmus Cisolumus Scotus, Episcopus Dunblanensis in Scotia, deinde Vassionensis in Gallia, tandem Episcopatu dimisso sub Sixto Papa V. pius Carthusianus.
- Marcellus Crescensi Romanus, Episcopus Assisiensis.
- Philippus Billius Eugubinus, Clericus Regularis, Episcopus Calliensis.
- Sigismundus Donatus Corrigiensis, Episcopus Venusinus, ac deinde Aseulanus, Nunciatus Apostolicus Pauli V. apud Venetos.
- Claudius Sozomenus Cyprius, Episcopus Pelensis in Istria.

CONVICTORES ALII

ALIIS NOMINIBUS COMMENDATI.

Tiberius Cybo e Ducibus Massæ & Carrariæ,
Princeps natus.

Paulus Guinisius Parmensis, utriusque Signaturæ Referendarius,

**Paulus Alaleona Maceratensis, primus Cærem.
Pontific. Mag.**

**Rusticuccius Rusticucci Fanensis, utriusque
Signaturæ Referendarius.**

**Marcus Antonius Olgadius Comensis, utriusque
Signaturæ Referendarius & R.C. A. Præses.**

**Fabritius Rebiba Messanensis, Sixto Papa V.
a cubiculo secretiore.**

**Alexander Settonius Scotus, Regni Scotiæ
Magnus Cancellarius & Prorex.**

**Augustinus Mascardus Sarzanensis, Philoso-
phus ævo suo clarus.**

**Fabius Ranucci Maceratensis, J. U. consultiss.
libris editis celebris.**

**Marcus Antonius Amici Maceratensis libris
editis clarus.**

**Paulus Benius Eugubinus vir linguarum pe-
ritissimus, complura vulgavit philosophica & philologica volumina.**

**Hieronymus e Comitibus Martinenghis Bri-
xiensis, summis abdicatis honoribus Cap-
puccinorum ordinem ingressus, in eo
pie vixit atque obiit.**

Jo.

Jo. Baptista Piscator Novariensis Soc. Jesu ,
ob vitæ innocentiam S. Aloysio Gonzaga
carus & familiaris.

Augustinus Justinianus Ge-
nuensis

Jo. Baptista Peruscus Ro-
manus.

Benedictus Justinianus Ge-
nuensis

Joannes Hayo Belga

Julius Fuligatti Cæsenas

Stanislans Grodzicki Polonus

Hieronymus Dandinus Cæ-
senas

Petrus Ximenes Toletanus
Antonius M. Parentuccelli

Sarzanensis

Nicolaus Orlandinus Floren-
tinus

Ludovicus Roggerius Areti-
nus.

Thomas Cottamus Anglus Soc. Jesu, in An-
glia occisus in odium Fidei.

Ven. Rodulphus Aquaviva Neapolitanus Soc.
Jesu, in Salettis insulis pro Christi fa-
de necatus, de cuius Martyrio constare
declaravit Benedictus XIV.

*Hunc ideo apponimus , quia ex hoc
Collegio, ubi per triennium Theologiae
operam dedit, ad Indos profectus est.*

*Hi omnes clari e
Societate Jesu
Scriptores fue-
re , eorumque
variis de rebus
scripta recen-
sentur ab Ale-
gambe in Bi-
bliotheca Socie-
tatis. Quidam
etiam non so-
lum doctrina ,
sed etiam san-
ctitate eminue-
re , ut ibidem
videre est .*

VIRI ILLUSTRES

EX ALUMNIS GERMANIS ATQUE HUNGARIS.

S. R. E. CARDINALES.

Franciscus ex S. R. I. Comitibus a Dietrichstein, Episcopus & S. R. I. Princeps Olomucensis.

Franciscus Willhelmus, Ferdinandi Bavariae Ducis filius, S. R. I. Comes de Wartenberg, Episcopus & S. R. I. Princeps Osnabrugensis, Mindensis, Verdensis, & Ratisbonensis.

Ernestus Adalbertus ex S. R. I. Comitibus ab Harrach, Archiepiscopus Pragensis, Bohemiæ Primas, Episcopus Tridentinus, & S. R. I. Princeps.

Guidobaldus ex S. R. I. Comitibus de Thun, Archiepiscopus Salisburgensis, Germaniæ Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus, Episcopus Ratisbonensis, & S. R. I. Princeps.

Maximilianus Gandolphus ex S. R. I. Comitibus de Kuenburg, Archiepiscopus & S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas & Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

Guillelmus ex S. R. I. Comitibus de Fürstenberg, Episcopus S. R. I. Princeps Argentoratensis, & Abbas S. Germani in Gallia.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 307

- Wolffgangus ex S. R. I. Comitibus de Schrattenbach, Episcopus S. R. I. Princeps Olomucensis, utriusque Siciliae Prorex.
- Damianus ex S. R. I. Comitibus de Schönborn Buchaim, Episcopus Spirensis & Constantiensis, Præpositus Weissenburgensis & Odenheimensis, S. R. I. Princeps, & Præceptor Ordinis Teutonici.
- Sigismundus de Kollonitz ex S. R. I. Comitibus de Treyberg &c. primus Archiepiscopus Viennensis S. R. I. Princeps.
- Emericus Csaky ex Cognitibus Scepusii &c. Archiepiscopus Colocensis.
- Thomas Philippus de Alsatia ex S. R. I. Comitibus de Bossù, & Principibus S. R. I. & de Chimay, Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Primas.
- Ferdinandus ex S. R. I. Comitibus de Troyer, Episcopus & S. R. I. Princeps Olomucensis.
- Christophorus ex S. R. I. Comitibus Migazzi de Waal & Sonnenthura, Archiepiscopus S. R. I. Princeps Viennensis, & Administrator Episcopatus Vaciensis.

S. R. I. ELECTORES.

Jo. Suicardus ex Liberis Baronibus a Cronenberg, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, & per Germaniam Archicancellarius.

Georgius Fridericus ex Liberis Baronibus de

Greiffenclaw, Episcopus S. R. I. Princeps Wormatiensis, ac deinde Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac per Germaniam Archicancellarius.

Anselmus Casimirus ex Liberis Baronibus de Wambolt ab Umbstatt, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac in Germania Archicancellarius.

Philippus Christophorus ex Liberis Baronibus de Sötern, Episcopus S. R. I. Princeps Spirensis, ac deinde Archiepiscopus Trevirensis, S. R. I. Princeps Elector, & per Galliam Archicancellarius.

Jo. Hugo ex Liberis Baronibus ab Orsbeck, Episcopus S. R. I. Princeps Spirensis, postea Archiepiscopus Trevirensis, S. R. I. Princeps Elector, ac per Galliam Archicancellarius.

Philippus Carolus ex S. R. I. Comitibus ab & in Eltz, Archiepiscopus Moguntinus, S. R. I. Princeps Elector, ac per Germaniam Archicancellarius.

PRIMATES ET ARCHIEPISCOPI.

Nicolaus Scered Archiepiscopus Tuamensis in Hibernia.

Wolfgangus Theodoricus a Raittenaw Archiepiscopus S. R. I. Princeps Salisburgen-sis, Germaniae Primas, ac Sedis Apostolicae Legatus Natus.

VIRORUM ILLUSTRIORUM. 309

Marcus Sitticus ex S. R. I. Comitibus ab Alta-Emps, S. Caroli Borromæi Sororis filius, Archiepiscopus S. R. I. Princeps Salisburgensis, Germaniæ Primas, & Sedis Apostolicæ Legatus Natus.

Emericus Losi Episcopus Csanadiensis, dein Archiepiscopus Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus: Seminarii Posoniensis Fundator.

Andreas Creusen Episcopus Ruremundanus, postea Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Primas.

Georgius e Comitibus Lippay Episcopus Agriensis, deinde Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius, postea Archiepiscopus Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, ac Sedis Apostolicæ Legatus Natus: Collegiis & Seminariis fundatis de re Catholica optime meritus.

Georgius Pohroncius Szelepcseni Episcopus Vesprimiensis, deinde Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius, postea Archiepiscopus Colocensis, demum Strigoniensis, ejusdem Regni Primas, Sedis Apostolicæ Legatus Natus, ac S. R. I. Princeps: Collegiis & Seminariis erectis celeberrimus.

Martinus Borkovich Ordinis S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LV. Episcopus Zagabriensis, & Archiepiscopus Colocensis, Sanctitate vitæ in Hungaria laudatissimus.

- Jo. Guillelmus L. B. a Kollowrat in Archi-
episcopum S. R. I. Principem Pragen-
sem nominatus, sed ante confirmatio-
nem morte interceptus.
- Joannes Gubasoczy Episcopus Quinqueccle-
siensis, dein Vaciensis postea Nitriensis,
& tandem Archiep. Colocensis, ac Re-
gni Hungariæ Cancellarius.
- Jo. Josephus S. R. I. Comitib. a Breiner
Episc. Viennensis, deinde Archiep. S. R. I.
Princeps Pragensis, Bohemiae Primas.
- Paulus Szécsényi Ord. S. Pauli primi Eremitæ
Episc. Quinquecclesiensis, deinde Ves-
primiensis, & tandem Archiep. Colo-
censis.
- Emericus ex Comitib. Eszterhàzy Ord. S. Pauli
primi Eremitæ Prior Generalis LXIII.,
Episc. Vaciensis, tum Zagabriensis, po-
stea Vesprimiensis, ac Regni Hungariæ
Cancellarius, demum Archiep. Strigo-
niensis, ejusdem Regni Primas, Sed.
Apost. Legat. Nat. S. R. I. Princeps.
- Leopoldus Antonius ex L. B. de Firmian,
Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus,
dein Seccoviensis, ac tandem Archiep.
S. R. I. Princeps Salisburgensis, Ger-
maniae Primas, & Sed. Apost. Legatus
Natus.
- Jacobus Ernestus Julius e S. R. I. Comitib.
de Liechtenstein Episc. S. R. I. Princeps
Seccoviensis, deinde Olomucensis, ac
demum Archiep. S. R. I. Princeps Sa-

VIRORUM ILLUSTRIUM. 311

lisburgensis, Germaniæ Primas, & Sed.

Apost. Legat. Nat.

Gabriel Hermannus ex L. B. Patachich de Zajesda Episc. Syrmiensis, ac deinde Archiep. Colocensis.

Nicolaus Comes Csàky de Keresztszegh Episc. Magno-Varadiensis, mox Archiep. Colocensis, demum Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sed. Apost. Legat. Nat. & S. R. I. Princeps.

Franciscus Xaverius Klobussiczky ex L. B. de Zetheni Episc. Transilvaniensis, deinde Zagabriensis, & demum Archiep. Colocensis.

Antonius Petrus Przichowszky ex L. B. de Przichowitz, Archiep. S. R. I. Princeps Pragensis, Bohemiæ Primas.

Franciscus Comes Barckoczy Episc. Agriensis, postea Archiep. Strigoniensis, Regni Hungariæ Primas, Sedis Apost. Leg. Nat. & S. R. I. Princeps.

Jo. Henricus ex S. R. I. Comitib. de Franken-
berg Archiep. Mehliniensis, Belgii Primas.

E P I S C O P I .

Andreas Jerinus Episc. S. R. I. Princeps Uralislaviensis.

Joannes Teltz Episc. S. R. I. Princeps Olomucensis.

Stanislaus Paulowszky Episc. S. R. I. Princeps Olomucensis.

512 CATALOGUS

- Joannes Bogorinus Episc. Tergestinus.
- Paulus Albertus Episc. S. R. I. Princeps Uralislaviensis.
- Georgius Stobæus Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus.
- Joannes Plazgumerus Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
- Nicolaus Novák Episc. Csanadiensis.
- Henricus a Knörnigen Episc. S. R. I. Princeps Augustanus.
- Paulus David Czalokózy Episc. Vesprimiensis.
- Jacobus Eberlin Episc. S. R. I. Princeps Secoviensis.
- Ehrenfridus ex L. B. a Küenburg, Episc. S. R. I. Princeps Chiemensis.
- Antonius Wolfradt Ord. S. Benedicti, Abbas Cremiphaniensis, deinde Episc. S. R. I. Princeps Viennensis.
- Georgius Nagy-falvay Episc. Transilvanensis, deinde Vaciensis.
- Ladislaus Deák Episc. Modrusiensis.
- Antonius ex L. B. de Crosina Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
- Nicolaus Braikovich Episc. Segniensis, deinde Zagabiensis.
- Ladislaus Martinyi Episc. Syrmiensis & Vaciensis.
- Thomas Balasffy Episc. Bosniensis, ac deinde Quinqueclesiensis.
- Guillelmus a Velsperg Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
- Jo. Christophorus e Comitib. S.R.I. de Liechtenstein Episc. S. R. I. Princeps Chiemensis.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 813

- Jo. Georgius e L. B. ab Herbestein electus in
Episcopum S. R. I. Principem Ratisbo-
nensem, & confirmatus; sed paucos post
menses obiit nondum consecratus.
- Albertus Beatus a Ramstein Episc. S. R. I.
Princeps Basileensis.
- Carolus Wandenbosch Episc. Brugensis, Flan-
dræ Cancellarius, deinde Episc. S. R. I.
Princeps Gandavensis.
- Philippus Fridericus ex S. R. I. Comitib. a
Breiner Episc. S. R. I. Princeps Vien-
nensis.
- Jo. Flugius ab & in Aspremont Episc. S. R. I.
Princeps Curiensis.
- Georgius ex Comitib. Draskoviç Episc. Jau-
rinensis.
- Michael de Kopcsányi Episc. Syrmiensis.
- Benedictus Kisdy Episc. Agriensis, Collegii,
Seminarii, ac Universitatis Cassoviae Fun-
dator, vitae sanctimonia illustris.
- Andreas Francisci Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ Episc. Syrmiensis.
- Otho Fridericus ex S. R. I. Comitib. a Pu-
chein Episc. S. R. I. Princeps Laba-
censis.
- Albertus Priamus Episc. S. R. I. Princeps
Lavantinus.
- Joannes Eberlin Episc. S. R. I. Princeps
Viennensis.
- Marquardus Schenk ex S. R. I. Comitib. a
Castell Episc. S. R. I. Princeps Eycsta-
diensis.

314 CATALOGUS

- Joannis ex L. B. Ecker de Käpfing Episc.**
S. R. I. Princeps Frisingensis , vir singulari in pauperes liberalitate .
- Franciscus Vigilius ex L. B. a Spaur Episc.**
S. R. I. Princeps Chiemensis .
- Carolus Grimming Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis .**
- Franciscus Joannes ex L. B. a Prasberg Episc.**
S. R. I. Princeps Constantiensis .
- Georgius Jakusich de Orbova ex L. B. in Oroszlánykö Episc. Wesprimiensis , deinde Agriensis , & Reginæ Hungariæ Cancellarius .**
- Georgius Telegdi Episc. Nitriensis .**
- Stephanus ex L. B. Bosnyák de Magyarbely Episc. Quinqueclesiensis , dein Vesprimiensis , Regni Hungariæ Cancellarius , ac demum Episc. Nitriensis .**
- Franciscus Alberti Episc. S. R. I. Princeps Tridentinus .**
- Paulus Hoffman Episc. Quinqueclesiensis , postea Vesprimiensis .**
- Adamus Laurentius ex L. B. a Törring Episc.**
S. R. I. Princeps Ratisbonensis .
- Nicolaus Posgay Episc. Jaurinensis .**
- Franciscus e Comitibus S. R. I. de Lodron Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis .**
- Jo. Franciscus ex L. B. a Schonaw Episc.**
S. R. I. Princeps Basileensis .
- Wildericus ex L. B. a Walderdorff Episc.**
Viennensis , S. R. I. Princeps & Pro-Cancellarius .

Leonardus Franciscus Szegedy Episc. Tran-
silvaniensis, deinde Vaciensis, postea
Agriensis.

Georgius Pongràcz Episcopus Vaciensis.

Sigismundus Alphonsus de Thun, Episc.
S. R. I. Princeps Brixinensis, & deinde
etiam Tridentinus.

Thomas Emericus e Comitib. Pàlfy, Episc.
Csanadiensis, Vaciensis, Agriensis, &
Nitriensis.

Petrus Philippus ex L. B. a Dernbach Episc.
S. R. I. Princeps Bambergensis, & Her-
bipolensis, Dux Franconiae Orientalis,
vir sanctitatis eximiae.

Jo. Baptista e Comitib. S. R. I. de Lodron,
Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis.

Albertus ex S. R. I. Comitib. de Waldstein,
Episc. S. R. I. Princeps Viennensis.

Stephanus ex L. B. Sennyei, Episc. Vespri-
miensis, ac Reginæ Hungariæ Cancel-
larius.

Georgius Bársony, Episc. Transilvaniensis,
postea Magno-Varadiensis, & tandem
Agriensis, multis pro Catholica Fide ad-
versitatibus conflictatus.

Sebastianus ex S. R. I. Comitib. a Pötting,
Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus,
ac deinde Pataviensis.

Nicolaus Balog. Episc. Csanadiensis, ac de-
inde Vaciensis.

Ernestus ex S. R. I. Comitib. a Trautson,
Episc. S. R. I. Princeps Viennensis.

- Io. Marcus ex L. B. Rossetis, Episc. Petinensis.**
- Andreas Daniel ex L. B. a Raunach, Episc. Petinensis.**
- Augustinus Benkovich, Ord. S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LVIII., dein Episc. Magno-Varadiensis, & Præpositus Lelesiensis sanctitatis fama conspicuus.**
- Henricus Hartardus ex L. B. a Rollingen, Episc. S. R. I. Princeps Spirensis.**
- Stephanus Telekesy, Episc. Csanadiensis & Agriensis, maximis repudiatis dignitatibus, zelo Apostolico, & invicta patientia illustris.**
- Joannes e Comitib. Kèry, Ord. S. Pauli primi Eremitæ Prior Generalis LVII., Episc. Syrmiensis, deinde Csanadiensis, tandem Vaciensis. Complures libros in lucem edidit.**
- Fridericus Christianus a Plattenberg, Episc. S. R. I. Princeps Monasteriensis.**
- Sigismundus Christophorus ex S. R. I. Comitib. ab Herbestein, Episc. S. R. I. Princeps Labacensis. Abdicato Episcopatu, inter Presbyteros Oratorii S. Philippi Neri cooptatus, sanctissimo obitu vitam clausit.**
- Ladislaus Mattyasowski, Episcopus Nitrensis, & Regni Hungariæ Cancellarius,**
- Andreas Illyès, Episc. Transilvaniensis, vir doctus, qui volumina non pauca conscripsit.**

VIRORUM ILLUSTRIUM. 317

- Blasius Jaklin, Episc. Nitriensis, & Reguli
Hungariæ Cancellarius.
- Jo. Antonius Knebel ex L. B. de Katzenel-
lenbogen, Episc. S. R. I. Princeps Ey-
chstadiensis.
- Jo. Puschi, Episc. Jaurinensis.
- Jo. Franciscus Kuen ex L. B. ab Aver,
Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.
- Stephanus Dolny, Episcopus Csanadiensis.
- Joannes Pyber, Episc. Agriensis.
- Sigismundus Antonius Ordödy, Episc. Magno-
Varadiensis.
- Jo. Conradus a Reinach, Episc. S. R. I. Prin-
ceps Basileensis.
- Valentinus Drugeth ex Comitib. de Homon-
na, Episcopus Modrusiensis.
- Ferdinandus Paulus Ernestus Maximilianus
ex S. R. I. Comitib. de Berlo, Episc.
Namurcensis.
- Franciscus Arnoldus ex L. B. a Matternich,
Episc. S. R. I. Princeps Paderbornensis,
ac deinde Monasteriensis.
- Stephanus Illyès Episc. Samandriensis seu Bel-
gradiensis.
- Joannes ex S. R. I. Comitib. a Küenburg,
Episc. S. R. I. Princeps Lavantinus.
- Jo. Philippus ex Comitib. S. R. I. a Schön-
born, Episc. S. R. I. Princeps Herbi-
polensis, Dux Franconiaæ Orientalis.
- Fridericus Carolus ex Comit. S.R.I. a Schönborn,
Episcopus S.R.I. Princeps Bambergensis,
& Herbipolensis, Dux Franconiaæ Orient.

318 CATALOGUS.

- Gaspar Ignatius ex S. R. I. Comitib. a Körnigl, Episc. S. R. I. Princeps Brixienensis.
- Jo. Antonius ex L. B. a Freyberg & Eissenberg, Episc. S. R. I. Princeps Eychstadiensis.
- Ladislaus Szürenyi Episc. Csanadiensis. Ea sanctitatis fama e vivis excessit, ut ejus virtutes post obitum editæ typis fuerint.
- Franciscus Ignatius Medniansky, ex L. B. de Medgyes, Episc. Vaciensis.
- Jacobus Maximilianus ex S. R. I. Comitib. de Thun, Episc. S. R. I. Princeps Gurcensis.
- Ladislaus Adamus ex Comitib. Erdödy, Episc. Nitriensis, & Regni Hungariæ Vice-Cancellarius.
- Sigismundus Felix ex S. R. I. Comitib. a Schrattenbach, Episc. S. R. I. Princeps Labacensis.
- Joannes Okolicsány, Episc. Magno-Varadiensis.
- Gabriel Antonius ex Comitib. Erdödy, Episc. Agriensis. Liberalitate in pauperes alisque virtutibus adeo insignis, ut ejus vita typis vulgata sit.
- Antonius Josephus Sigismundus ex S. R. I. Comitib. a Reinach in Surbrunn, Episc. S. R. I. Princeps Basileensis.
- Jo. Constantinus Pataky, in Missionibus, quibus Transilvaniam & Valachiam lustravit, zelo Apostolico clarus; eamque

VIRORUM ILLUSTRUM. 319

ob causam Episcopus Græci Ritus constitutus.

Carolus Josephus ex S. R. I. Comitib. a Küenburg, Episc. S. R. I. Princeps Secoviensis, ac deinde Chiemensis.

Josephus Ignatius ex L. B. de Ruvere, electus Episcopus Neostadiensis, sed paucis diebus ante consecrationem morte sublatus.

Emericus Gabriel e Comitib. Eßzterhàzy de Gàlantha, Episc. Nitriensis, Regni Hungariæ Cancellarius.

Simon Nicolaus e Comitibus S. R. I. de Froberg, Episc. S. R. I. Princeps Basiliensis.

Leopoldus Maria ex Comitib. S. R. I. a Spaur, Episc. S. R. I. Princeps Brixinensis.

Sigismundus Josephus ex Comitib. Berènyi de Karancs-Berèny, Episc. Quinqueclesiensis.

Paulus ex Comitib. Forgach, Episc. Magno-Varadiensis, ac deinde Vaciensis.

Adalbertus ex L. B. de Walderdorff Ord. S. Benedicti, Episcopus & Abbas S. R. I. Princeps Fuldensis, Primas Abbatum in Germania & Gallia, & Romanorum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Josephus Antonius Chiolnich de Chiolka, Episc. Bosniensis.

Franciscus Felix ex S. R. I. Comitib. de Albertis, Episc. S. R. I. Princeps Tridentinus.

320 CATALOGUS

- Franciscus ex Comitib. Zichy de Vasonkò ,
Episc. Jaurinensis.**
- Cyriacus Ferdinandus ex S. R. I. Comitib.
ab Halweill, Episc. Neostadiensis.**
- Franciscus Antonius e Comitib. Engl de Wa-
grein, Episc. Caahadiensis.**
- Adamus Fridericus ex S. R. I. Comitib. de
Seinscheim , Episcopus S. R. I. Prin-
ceps Bambergensis , & Administrator
Episcopatus Herbipolensis, Dux Franco-
niæ Orientalis.**
- Jo. Baptista ex S. R. I. Comitib. de Turri
Valsassina & Taxis , Episc. S. R. I.
Princeps Lavantinus.**
- Leopoldus Ernestus ex L. B. de Firmian ,
Episcopus S. R. I. Princeps Seccovien-
sis , ac deinde Pataviensis.**
- Jo. Antonius ex L. B. de Federspil , Episc.
S. R. I. Princeps Curiensis .**
- Adamus ex L. B. Patachich. de Zajezda ,
Episc. Magno-Varadiensis .**
- Emmanuel ex Comit. S. R. I. de Waldstein ,
Episc. Litomericensis in Bohemia .**
- Jo. Baptista ex S. R. I. Comitib. de Pergen ,
primum Sacrae Romanæ Rotæ Auditor ,
deinde Episc. Mantuanus , & S. R. I.
Princeps .**
- Josephus Philippus e Comitib. S. R. I. a
Spaur , Episc. S. R. I. Princeps Secco-
viensis .**
- Ignatius Koller de Nagy-mànya , Episc. Ves-
primiensis .**

Ca-

Carolus e Comitib. Eszterházy de Gálántha,
Episc. Agriensis.
Ludovicus e L. B. de Welden, Episc. S.R.I.
Princeps Frisingensis.

EPISCOPI TITULARES ET SUFFACANEI.

Nicolaus Elgardus, Episc. Ascalonensis, Suffraganeus Moguntinus Erfordiæ in Thuringia.

Christophorus Guillelmus Weylhamer, Suffragan. Pataviensis.

Petrus Binsfeldt, Episc. Azotensis, Suffragan. Trevirensis.

Georgius ab Helfenstein, Suffragan. Trevirensis.

Joannes Hertlinus, Suffragan. Bambergensis.

Gerhardus Crane, Praepositus & Suffragan. Topatensis in Livonia.

Henricus Fabritius, Suffragan. Spirensis.

Simon Feurstein, Episc. Bellinensis, & Suffragan. ac Praepositus Brixinensis.

Eucharius Sangius, Suffragan. & Visitator Herbipolensis.

Georgius Schultetus, Suffragan. Wratislavensis.

Martinus Chylenus, Suffragan. Constantiensis.

Jo. Jacobus Mügel, Episc. Sebastensis, Suffragan. Constantiensis.

Joannes Schonerus, Episc. Naronensis, & Suffragan. Bambergensis.

Cornelius Gobelius, Suffragan. Trevirensis.

- Fridericus Fornerus, Suffragan. Herbipolensis & Bambergensis. Vir Apostolicus & doctus, cuius multa extant scripta.
- Christophorus Gobelius, Suffragan. Moguntinus.
- Otho Gereon, Suffragan. Coloniensis.
- Joannes Preller, Episc. Symbaliensis, Suffragan. Pataviensis.
- Jodocus Wagenhauber, Suffragan. Herbipolensis.
- Jo. Gaspar Stredale, Suffragan. Pataviensis, & Administrator Episcopatus Olomucensis.
- Jo. Bernardus ab Angeloch, Episc. Christopolitanus, & Suffragan. Basileensis.
- Jo. Antonius de Triddi, Episcopus Tiberiadensis, & Suffragan. Constantiensis.
- Jo. Fridericus ex L. B. a Breiner, Episc. Rosensis, & Suffragan. Olomucensis.
- Sebastianus Molitor seu Myllerus, Suffragan. Augustanus.
- Jo. Balthassar Liesch, Episc. Nicopolitanus, Suffragan. & Administrator Episcopatus Wratislaviensis.
- Egidius Gelenius Praepositus Crenenburgen sis, Episc. Aureliopolitanus, & Suffragan. Osnabrugensis.
- Zacharias Stumpff, Suffragan, Herbipolensis. Magnam sanitatis opinionem post se reliquit.
- Gaspar Karas, Suffragan. Olomucensis.
- Nicolaus Aliprandus de Thomasiis, Suffragan.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 323

- Pataviensis, quod tamen munus ex Christiana humilate abdicavit.
- Jesse Perchofer, Episc. Bellinensis, & Suffraganeus ac Decanus Brixinensis.
- Jo. Adamus ex L. B. a Gross, Suffragan. Heripolensis.
- Uldaricus Grapper, Episc. Lampsacenus Suffragan. Pataviensis.
- Gabriel Haug, Episc. Tripolitanus, & Suffragan. Argentoratensis.
- Guillelmus Ludovicus Pentz, Suffragan. Constantiensis.
- Sigismundus Georgius Myllerus, Suffragan. Constantiensis.
- Joannes Vantoviczy, Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Episc. Scardonensis. Is, deposita insula, ad claustrum rediit, & in Apostolico Missionum munere piissime obiit. Libros nonnullos in lucem edidit.
- Michael Matkovich, Episc. Scardonensis.
- Georgius Paris Ciurletta, Suffragan. Salisburgensis.
- Andreas Szily a Palotta, Episc. Scopiensis.
- Joannes ex L. B. ab Hedervara, Episc. Scopiensis.
- Willhelmus Vintler ex L. B. a Platph, Suffragan. Brixinensis.
- Jo. Henricus Anethanus, Episcopus Hierapolitanus, & Suffragan. Hildesiensis, ac deinde Coloniensis.
- Joannes Kalamanczay, Episc. Scardonensis.
- Georgius ex Comitib. Eszterhazy de Galan-

- tha, Episc. Bacensis & Archidiaec. Strigoniensis.
- Franciscus Christophorus de Rinck**, Episc. Amyclensis, & Suffragan. Eychstadiensis.
- Paulus Olasz**, Episc. Tinniniensis.
- Jacobus Senft**, Suffragan. Moguntinus Erfordiæ in Thuringia. Multa a Lutheranis percessus, dignitatem dimisit.
- Jo. Wolfgangus ab & in Bodman**, Suffragan. Constantiensis.
- Ladislatus Pyber**, Episc. Almisiensis.
- Maximilianus Henricus ex L. B. de Weichs**, Suffragan. Hildesiensis.
- Jo. Sigismundus Zeller ex L. B. a Leibnerstorff**, Episc. Bellinensis, & Suffragan., Præpos., atque Administ. Frisingensis: editis de Jure Canonico voluminibus illustris.
- Franciscus Theodoricus ex L. B. a Guttenberg**, Suffragan. Augustanus.
- Jo. Petrus Quentell**, Episc. Adrianopolitanus, & Suffragan. Monasteriensis.
- Franciscus Julianus ex S. R. I. Comitib. a Braida**, Episc. Hippomensis, & Suffragan. Olomucensis.
- Jo. Edmundus Gedult**, Episc. Mallensis, & Suffragan. Moguntinus.
- Franciscus Joannes Jezerniczky**, Suffragan. Strigoniensis.
- Emericus ex L. B. a Pongràcz**, Præpositus Major Scepusiensis, Episc. Dorostonensis.

VIRORUM ILLUSTRIUM. 325

- Io. Vernerus Schnatz, Suffragan. Bambergensis.
- Franciscus Labsànczky Episc. Arbensis.
- Jo. Adamus Nieberlin, Suffragan. & Vicarius Generalis Eychstadiensis.
- Conradus Ferdinandus Geist de Wildegg, Suffragan. Constantiensis.
- Antonius Ignatius Müntzer, Episc. Madauensis, Suffragan. Wratislaviensis.
- Eméricus Ignatius Luby, Episc. Corczolensis.
- Franciscus Engelbertus Barbo ex S. R. I. Comitib. a Waxenstein, Suffragan. Wratislaviensis.
- Andreas ex L. B. Pèterffy, Episc. Noviensis.
- Godefridus Langwert Attenhaim, Suffragan. & Administr. Ratisbonensis.
- Petrus Cornelius de Beyweg, Suffragan. Spiensis.
- Paulus e Comitib. Zichy, Canonicus Strigoniensis, Episc. Drivestensis.
- Joannes Kiss, Episc. Ansariensis.
- Otho Honorius ex S. R. I. Comitib. ab Egkh, Suffragan. Olomucensis.
- Joannes Jacobus de Mayer, Suffragan. Augustanus.
- Paulus Spaczay, Episc. Arbensis.
- Elias Daniel a Sommerfeldt, Episc. Leontopolitanus, & Suffragan. Wratislaviensis.
- Jo. Antonius ex L. B. de & in Sirgenstein, Suffragan. Constantiensis.
- Paulus Bartakovich, Episc. Almisiensis.
- Jo. Ferdinandus ex L. B. de Pöedigkeim,

- Episc. Amyclensis, & Suffragan. Frisingensis.
- Ignatius Franciscus ex Liberis Baronibus ab Adelmann de Adelmansfelden, Episcopus Mactaritensis, & Suffragan. Augustanus.**
- Michael Frivaisz, Suffragan. Strigoniensis.
- Jo. Christophorus Cratz, Episc. Dibonensis, & Suffraganeus Paderbornensis.
- Ernestus Fridericus ex L. B. a Twickel, Suffragan. Hildesiensis.**
- Laurentius Hauss, Suffragan. Basileensis.
- Franciscus ex L. B. Peterffy, Episc. Pharensis.**
- Jo. Fridericus Adolphus ex L. B. de Höerde, Episc. Philopolitanus, & Suffragan. Osnabrugensis.**
- Franciscus Ignatius ex L. B. de Verdenstein, Episc. Tenedensis, & Suffragan. Frisingensis.**
- Ferdinandus Josephus ex S. R. I. Comitib. a Sarenthein, Episc. Hypsopolitanus, & Suffragan. Brixinensis.**
- Jo. Carolus ex S. R. I. Comitib. a Seherffenberg, Episc. Tanagriensis, & Suffragan. Olomucensis.**
- Stephanus Nicolaius Jäklin de Elephant, Episc. Almisiensis.**
- Ambrosius Simon de Stock, Praepositus infusatus S. Petri Viennæ, & Episc. Rosenensis.**
- Franciscus Carolus ex S. R. I. Comitib. de**

VIRORUM ILLUSTRIORUM. 327

- Fugger, Episc. Domitiopolitanus, & Suffragan. Constantiensis.
- Adamus Ernestus ex L. B. de Bernclau, Episc. Abyensis, & Suffragan. Ratisbonensis.
- Gabriel Ordödy, Episc. Dulmensis.
- Jo. Antonius Maria ex L. B. de Wolframsdorff a Westkoreifsen, Episc. Arethusanus, & Suffragan. Ratisbonensis.
- Mattias Hubert, Episc. Vegliensis.
- Jo. Mauritius de Strachwitz, Episc. Tiberiadensis, & Suffragan. Wratislavensis.
- Rodulphus Josephus ex S. R. I. Comitib. ab Edlingen, Episc. Capharnaum, primus primi Archiep. Goritiensis Suffraganeus.
- Carolus Szalbek, Episc. Nemesinus, & Suffragan. Vaciensis.
- Romedius Maria ex S. R. I. Comitib. de Saarthein, Episc. Augustopolitanus, & Suffragan. Brixinensis.
- Josephus Adamus Felix ex S. R. I. Comitib. ab Arcu, Episc. Hipponeensis, & Suffragan. Pataviensis.
- Franciscus ex Comitib. de Berchtoldt, Episc. Noviensis.
- Sigismundus ex Comitib. Keglevicz, Episc. Macariensis.
- Franciscus ex Comitib. Körnis. & L. B. de Gömez Ruszka, Episc. Juliopolitanus, & Suffragan. Jaurinensis.

ABBATES ET PRÆPOSITI INSIGNIORES
ALIIQUE REGULARIUM SUMMI PRÆSIDES.

- Jo. Georgius de Kalckentied ex Fussach,
Ord. S. Benedicti, Abbas Murbacensis
& Lutrensis, S. R. I. Princeps.
- Petrus Schönfelder, Ord. Cisterciensis, Mo-
nasterii Lanckeimensis Abbas.
- Joantes Zaicz, Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ, Prior Generalis LI.
- Rodulphus Biell, Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ, Prior Generalis LII.
- Christophorus Haertlin, Ord. Præmonstraten-
sis, Abbas Imperialis Minderaugensis
Aliquot Monasteria sui Ordinis reformavit.
- Gaspar Brack, Ord. Cisterciensis, Monaste-
rii Ebracensis Abbas Imperialis.
- Bernardus Hertfelder, Ord. S. Benedicti, Ab-
bas Imperialis ad SS. Udalricum & Afram
Augustæ Vindelicorum.
- Joachimus e Comitibus S. R. I. a Graveneck
in Burgberg, Ord. S. Benedicti, Abbas
Archi-Monasterii Fuldensis, S. R. I.
Princeps, Primas Abbatum per Germa-
niæ & Galliam, ac Romanorum Impe-
ratriceis Archi-Cancellarius.
- Matthias Binder, Canon. Regul. Præmonstra-
tensis, Abbas Imperialis Sorethæus.
- Petrus Heister, Ord. S. Benedicti, Congre-
gationis Bursfeldensis, multis annis in

VIRORUM ILLUSTRIUM. 326

- aula Cæsaris Procurator, Monasterii
B. M. V. Scotorum Viennæ Abbas.
Johannes Adolphus ab Hoheneck, Ord. S. Benedicti,
Abbas Archi-Monasterii Fuldensis,
S. R. I. Princeps, Primas Abbatum per
Germaniam & Galliam, ac Romanorum
Imperatricis Archi-Cancellarius.
Uswaldus Weis, Canon. Regul. S. Augustini,
Monasterii Trifensteinensis Præpositus
Infulatus.
Bonifacius Negele, Ord. S. Benedicti, Abbas
Cremiphanensis.
Leonardus de Becke, Ord. S. Benedicti, Abbas
Abdinckofensis.
Hetricus Hulshorst, Ordinis S. Benedicti,
Abbas Bursfeldensis & Myndensis.
Cornelius Strauch, Ord. Cisterciensis, Abbas
Campiliorum.
Benedictus Leis, Ordinis S. Benedicti, Abbas
Mellicensis.
Christophorus Rastlerus, Ordinis S. Benedicti,
Monasterii Zwyifaltensis Abbas Imperialis.
Romanus de Giel ex L. B. a Gielsburg, Ord.
S. Benedicti, Abbas S. R. I. Princeps
Campidonensis.
Blasius Sarwei, Ord. S. Benedicti, Abbas ad
S. Blasium in Silva Hercinia, S. R. I.
Princeps,
Romanus Vogler, Ord. S. Benedicti, Abbas
ad S. Blasium in Silva Hercinia, S. R. I.
Princeps.

- Ignatius Tranner** ex S. R. I^o Comitib. ab Altstetten, Ord. S. Benedicti, Monasterii S. Hainerani Ratisbonæ Abbas Imperialis.
- Henricus Christophorus** ex L. B. de Wolfenbüttel, Præpositus S. R. I^o Princeps Elvacionis.
- Henricus Melchior Hülard**, Ordinis S. Benedicti, Abbas Siegbergensis.
- Jo. Fridericus Karg**, Abbas Insulatus ad S. Hurthardum in Gallia, & primus Minister Electoris Coloniensis.
- Constantinus a Pücl**, Ordinis S. Benedicti, Abbas Arnoldesteinensis.
- Augustinus Finck Wölfschen** Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Blasium in Silva Hercinia, S. R. I^o Princeps.
- Gaspar Mallechich**, Ordinis S. Pauli primi Eremitæ, Prior Generalis LXII., pieta-te, illustribus factis, librisque editis magnum sti Ordinis lumen.
- Leopoldus Hsung de Fratenberg**, Canon. Regul. S. Augustini, Abbas Insulatus ad S. Georgium Auguætæ Vindelicorum.
- Wilibaldus Popp**, Ord. S. Benedicti, Monasterii SS. Udalrici & Afræ Auguætæ Vindelicorum Abbas Imperialis.
- Augustinus Imhoff** Canon. Regul. S. Augustini, ad S. Crucem Auguætæ Præpositus Insulatus.
- Franciscus Kröl**, Canon. Regul. S. Augusti-

VIRORUM ILLUSTRIUM. 331
ni, ad S. Florianum in Austria Präpo-
situs Infulatus.

Adalbertus Norbertus Landtegraff, Canonicus
Præmonstratensis, Plagæ in Austria Su-
periore Abbas Infulatus.

Constantinus ex L. B. a Buttlar, Ord. S. Be-
nedicti, Abbas Archi-Monasterii Fulden-
sis, S. R. I. Princeps, Primas Abbatum
per Germaniam & Galliam, ac Roma-
norum Imperatricis Archi-Cancellarius.

Stephanus Demisch, Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ, Prior Generalis LXVI.

Magnus Kleber, Canon. Regul. Præmonstra-
tensis, Abbas Imperialis Sorethanus.

Andreas Musar, Ord. S. Pauli primi Ere-
mitæ, Prior Generalis LXVII.

Eugenius ex S. R. I. Comitib. ab Inzaghi,
Ord. S. Benedicti, Abbas ad S. Lamber-
tum in Superiore Stiria, & in Cellis
Marianis.

Cælestinus Vogler, Ord. S. Benedicti, Abbas
ad S. Blasium in Silva Hercinia, S. R. I.
Princeps.

Jo. Josephus Kuon, Canon. Regul. S. Augu-
stini, Abbas ad S. Georgium Augustæ
Vindelicorum.

Joachimus Waibel, Canon. Regul. S. Augu-
stini, Abbas ad S. Georgium Augustæ
Vindelicorum.

Stephanus Enroth, Ord. Cisterciensis, Abbas
Imperialis Salemitanus.

Josephus Maria Langenmantel, Ord. S. Be-

334 LOCATA LOCUS

✓ niedicti, Abbas Imperialis ad SS. Udal-
ricum & Afram Augustæ Vindelicorum.
Michael Balthasar ex S. R. I. Comitib. a
Kristallegg, Canon. Regul. S. Augustini,
Præpositus S. R. I. Princeps Ber-
chtolsgadiensis.
Matthæus Gogl, Canon. Regul. S. Augustini,
ad S. Florianum in Austria Præpo-
situs Insulatus.
Dethinicus Lechner, Canon. Regul. S. Augu-
stini, Præpositus & Abbas Beurbergen-
sis.
Paulus ex Comitib. Eszterhàzy, Ord. S. Pauli
primi Eremitæ, Prior Generalis LXXIII.
Franciscus Xaverius ex L. B. a Tauffeter,
Ord. Cisterciensis, Abbas Insulatus ad
B. M. V. Siticæ.

PRINCIPES NATI

ALIIQUE GESTIS MUNERIBUS

VIRI CONSPICUI.

Jo. Carolus Marchio Baden, S. R. I. Princeps.
Bernardus Willhelmus Marchio Baden S. R. I. Princeps.
Albertus Ernestus S. R. I. Comes a Warten-
berg, e Septemvrali Domo Bavariæ.
Alexander Rodulphus ab Holstein, Dux hæ-
reditarius Nørvegiæ, Schleswiciæ, &

- Holsatia &c. Comes Oldenburgensis &c.
Prælatus, Archidiaconus, & Custos Ca-
thedralis Ecclesiae Olomucensis, itemque
Archidiaconus Cathedralis Wratislavien-
sis.
- Laurentius Magnus Svecus, Sigismundi Sve-
ciæ Principis Moderator.
- Joannes Bult, ejusdem Regii Principissima Sé:
cretis.
- Hector Kotzaa, Decanus Bambergensis, Præ-
positus S. Jacobi ibidem, Canonicus
Herbipolensis, & a Cubiculo Summi
Pontificis.
- Christophorus Strackwitz Canonicus Wratisla-
viensis, & Episcopatus Administrator.
- Franciscus de Requesens, Canonicus & Præ-
positus Cathedralium Olomutensis, &
Wratislaviensis, atque eorumdem Epi-
scopatum Administrator. Ecclesiam
S. Apollinaris hæredem scripsit, ubi et-
iam sepultus est, quum ultimos vitæ an-
nos, dignitatibus amplissimis abdicatis,
in Collegio transegisset. Obiit 6. Febr.
1662.
- Jo. Hector Schald in Mettelbibrach, Præposi-
tus Jecensis, & Episcopatus Pataviensis
Administrator.
- Jo. Fridericus Deutsch, Præpositus Cathedra-
lis Halberstadiensis, ubi, sublato ob-
pacem Monasteriensem Episcopo Catho-
lico, ipse Cleri fuit caput, & Catholi-
cam Religionem solus sustentavit,

Franciscus Uratisslaus de Mitrovicz, Sacrae Religionis Hierosolymitanæ Eques Commendatarius, a Sacro suæ Religionis Consilio ad Clementem XI. Summum Pontificem Legatus missus.

Elias Castel, Canonicus Olomucensis, & Episcopatus Administrator nomine Archiducis Leopoldi Episcopi Olomucensis.

Joannes Henricus Pascha, Ferdinandi IV. Romanorum Regis Eleemosynarius.

Joannes Wenceslaus Zierowski, Canonicus Wratislaviensis, & Administrator Episcopatus.

Carolus Samuel de Butschki & Rotenfeld, Canonicus Wratislaviensis, & Episcopatus Administrator.

Guillelmus Adalbertus ex S. R. I. Comitib. de Kolowrat, Praepositus Olomucensis, & Episcopatus Administrator.

Franciscus Ludovicus Hartmannus a Wassenberg L. B. de Ampringen, Ord. Teutonici Magnus Minister, S. R. I. Princeps.

Franciscus de Paula ex S. R. I. Comitib. ab Hrzan & Harras, Sacrae Romanæ Rotæ Auditor.

ALUMNI

PIETATE AC DOCTRINA ILLUSTRES.

Henricus Blysemius Soc. Jesu, primus omni-
nium in Collegio Germanico Laurea in-
signitus, vir doctissimus, & Libris edi-
tis clarus.

Paulus Hoffaeus Soc. Jesu, de re Catholica
& opera & libris editis, potissimum in
Bavaria, optime meritus. Splendidio-
res praefecturas inter suos gessit, &
Romæ Assistens pro Germania Provin-
ciis fuit.

Hermannus Thyraeus Soc. Jesu, Hæreticorum
insector acerrimus, quos libris erudi-
tis confutavit. Rexit plura Collegia, &
totam Rheni Provinciam.

Stephanus Szanto (stet Arator), ingressus
Societatem Jesu dicendo scribendoque hæ-
reticos inumeros ad Catholicam Religio-
nem traduxit. Heterodoxorum furore in
exilium pulsus, ebiit Olomucii anno 1612.

Vitus Miletus, Canonicus Wratislaviensis,
scripsit apologiam suam & Societatis
contra hæreticos.

Balthassar Conigius, Isnensis Præpositus pri-
mum, deinde Canonicus Frisingensis,
tandem Landishutí Decanus & Parochus,
semper & ubique de re Catholica opti-
me meritus.

Justus Rab Cracoviensis Soc. Jesu, strenuus Religionis defensor, cuius gratia multa pertulit, potissimum in Valachia. Aliquot scripsit libros, & Sigismundo Poloniæ Regi intimus fuit.

Joannes Gibbonus, a Canonicatu Bennensi ad Societatem Jesu transgressus, plura contra Calvinianos & Puritanos Angliae docte scripsit.

Fabianus Quadrantinus Soc. Jesu, Concionator egregius. Prussiam magno labore & libris scriptis excoluit, Annae Austriacæ Poloniæ Reginæ a sacris Concionibus & Confessionibus fuit.

Jacobus Myllerus, Constantiensis Diocesis Visitator primum, deinde Ratisbonensis Vicarius Generalis, ad obitum usque magnam habuit opinionem virtutis.

Gerhardus Vossius, Præpositus Tungrensis, operibus Sanctorum Ephrem Syri, Grégorii Thaumaturgi, aliorumque Patrum in latinum versis & illustratis, apud doctos viros notissimus.

Joannes Ardulphus, in Svecia Missionarius. Scripsit Vindicias Collegii Germanici contra obtrectatores.

Victor Hoffman, eximiæ pietatis juvenis, rerum humanarum contemptor splendidus, ac miro in Deum amore succensus. Obiit in ipso Collegio anno 1575.

Georgius Gothardus, Canonicus Pataviensis.

Vo-

VIRORUM ILLUSTRIUM. 337

- Volumen scribeit *De honorum operum & Sacramentorum necessitate.*
- Robertus Turnerus, Eloquentiae Professor Ingolstadii, libris editis clarus.
- Michael Eisclim Soc. Jesu, disputationibus editis de divina gratia celebris.
- Nicolaus Eringius. Vix e Collegio egressus edidit reformatum Breviarium Trevirens.
- Bartholomaeus Laubichs.
- Adamus Steinhalen, Canonicus Warmiensis.
- Jacobus Holsten.
- Sigismundi, Svecie Regis Theologi, illuc a Pontifice missi, quorum consilio Rex carere paterno regno maluit, quam fidem mutare.
- Joannes Hueber Soc. Jesu. Complures Germanice scripsit libros de Dogmatica Theologia.
- Georgius Witweiler Soc. Jesu, Concionator eximius, & Scripturalibus, Catecheticis, atque historicis vulgatis libris clarus in paucis.
- Io. Henricus ab Heyden, nobilissimus adolescentis, Canonicus Trevirensis, ob eximiam pietatem cælestibus visis, ut creditum est, dignatus. Sancte obiit in ipso Collegio, anno 1587.
- Adamus Nisselius Soc. Jesu Novitus, ab animi demissione & abstinentia laudatissimus.
- Matthæus Schrick Soc. Jesu. Librum edidit contra hæreticos, & vitam scripsit P. Michaelis Lauretani.
- Guillelmus de Metternich Soc. Jesu, intima TOM. II. Y

cum Deo coniunctione, ardenti proximos juvandi studio, & piis editis libris conspicuus.

Erhardus Denselius, Protonotarius Apostolicus, & Vicarius Bambergensis, Integros hæreticorum pagos atque oppida ad Catholicam Fidem traduxit.

Willhelmuss Veyhamer, Virocum principum gratia, & Ecclesiasticis dignitatibus florens, proiecta jam ætate secessit in Societatem Jesu, in eaque pio exitu vitam clausit.

Joannes Isfording Soc. Jesu, linguarum peritia, libris editis, & virtutibus non vulgaribus commendatus.

Jo. Christophorus ex Liberis Baronibus a Neustetter, Decanus Bambergensis, & ibidem Praepositus ad S. Wolfgangum. Ter in Episcopum electus, ter in Capitulo Episcopatum respuit.

Petrus Gebauer electus in Episcopum Wratislaviensem, Episcopatum Ferdinando Carolo Poloniz Regis fratri ultro cessit. Obiit sanctissime post multa egregie facta ad utilitatem Ecclesiae.

Jacobus Canisius Soc. Jesu, caritate in proximum, & libris contra hæreticos conscriptis, Patrui sui Ven. Petri Canisii imitator egregius.

Jo. Lorch, Decanus Wratislaviensis, & Praepositus Nissensis. Catholicæ Religionis promovendæ studio, largos, perpetuos-

que aere suo statuit reditus, quibus juvenes ad veræ Ecclesias sinuæ venientes sustentarentur.

Melchior Inchosser Soc. Jesu, vir multiplici doctrina, pluribusque libris in lucem editis notus.

Mathias Faber Soc. Jesu, Concionator insignis. Concionum tria edidit volumina, & alia quædam.

Wolfgangus a Gravenögg Soc. Jesu, insigni vir sanctimonia, magna in primis virtute austeritate, & erga proximos caritate.

Io. Adamus Schallus Soc. Jesu, apud Sinum Imperatorem Tribunalis Mathematici supremus Praefectus. Christi fidem Apostolicis laboribus, & libris editis in eo Regno propagavit, pro eaque carceres ac vincula perpessus est.

Martinus Steineckh Ordinis S. Benedicti ad S. Blasium in Silva Hercinia. Obiit cum insigni fama sanctitatis.

Andreas Fornerus, Canonicus Herbipolensis, vir doctus & studio Religionis flagrans. Multa contra hæreticos eruditè scripsit.

Andreas Tablerus Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vite innocentia, Cælitum consortio, doctrina infusa, aliisque supernis donis ita spectatus, ut Beati nuncupationem obtineat in Hungaria.

Leonardus Creder Soc. Jesu, concionandi facultate inter Oratores sui temporis ex-

- cellens, libris ex Hispanico Latine redditis de re ascetica optime meritus.
- F**ridericus Veylhamer Soc. Jesu. Tridenti decessit magna cum opinione sanctitatis.
- J**o. Fridericus Queller Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vir omnium testimonio sanctus, atque instar Cælitum vulgo invocatus in Hungaria.
- M**ichaël Haim, Parochus in Ducatu Neoburgensi, ubi multos ad Catholicam fidem pertraxit.
- C**yprianus Hohperger Ord. S. Pauli primi Eremitæ, vir modestia, pietate, abstinentia singulari, nunquam otiosus, in procuranda animarum salute indefessus.
- G**eorgius Emericus Nagy Ord. S. Pauli primi Eremitæ, sanctitate vitæ, pluribusque in suo Ordine gestis muneribus clarissimus.
- E**usebius ex Comitibus & Dapiferis hæreditariis S. R. I. de Truchses, Societatem Jesu ingressus, cum pietate non vulgari parem junxit doctrinam. Libros Philosophicos & Theologicos edidit, & Assistens pro Germania Romæ fuit.
- F**erdinandus Grieskircher Ord. S. Pauli primi Eremitæ, Scriptor egregius.
- P**etrus Bolla Ordinis S. Pauli primi Eremitæ. Elegias & Epigrammata sacra typis edidit.
- J**o. Franciscus Fluske, officio Parochus, in-

ter Hæreticos utiliter laboravit, ex iisque complures ad catholicam fidem traduxit.

Richardus Heydinger, Canonicus Regularis Lateranensis ad S. Florianum. Recusata Infula, quam ei Canonici unanimi suffragio obtulerant, eximiis tantum virtutibus inter suos clarere maluit, bene alioqui meritus de suo Cœnobio.

Augustinus Bolla Ord. S. Pauli primi Eremitæ. Apostolicis laboribus in Hungaria plurimum desudavit.

Petrus Ignatius S. R. I. Comes a Strasoldo, tanta animi demissione vir, ut indignum se putaverit Sacerdotio. Itaque vita pie sancteque traducta, in bona senectute Diaconus obiit.

Marquardus Hergott, Ord. S. Benedicti ad S. Blasium in Silva Hercinia. Historiam Augustæ Familiae Austriae conscripsit.

Valterus ex Liberis Baronibus de Voigt, Ord. S. Benedicti ad SS. Salvatorem Fuldæ. Magnam moriens sanctitatis famam reliquit.

A L U M N I

VEL PRO FIDE OCCISI

VEL IN OFFICIO CARITATIS
EXSTINCTI.

Martinus Weizreichius, Catholici Dogmatis defensor strenuus, in obsequio tabidorum extinctus.

Fridericus Bartscius Prutenus Soc. Jesu, Theologica doctrina, libris scriptis, eximiis virtutibus clarus, & Sigismundo III. Poloniae Regi a sacris Confessionibus, quem secutus in Moscovitica expeditione, dum milites contagio laborantes sedulo procurat, eodem morbo correptus occubuit.

Gualterius Belius, Ecclesiae Curiensis Decanus, lue saeviente in officio caritatis extinctus.

Robertus Jansonius, ab Hæreticis in Anglia interfectus.

Joannes Goffinus Villarius, in territorio Leonensi Parochus in odium fidei interemptus.

Leo Hoffman, Praepositus Badensis. Propter Catholicam Fidem carceri mancipatus, in eodem occubuit.

Marcus Stephanus Crisinus, Canonicus Strigo-

niensis, Cassoviæ a Calvinistis crudelissime interfactus.

Joannes Reubi, peste laborantibus in Suevia
deserviens, obiit.

Josephus Matthæus Mercklinger Argentoratensis. Per annos 25. Fidem Catholicam contra Lutheranos acerrime in patria propugnavit, ac pro eadem in carcerebus detentus interiit.

Elias Franciscus Mayer. Viennæ in contagiosorum obsequio victima caritatis cecidit.

Andreas Peczi, in Hungaria peste sublatus, dum ea lue laborantibus impigre deseruiret.

Joannes Kapronczay, Parochus Nitriensis, dum Catholicæ Fidei propagandæ operam navat, ab hæreticis veneno sublatus.

Petrus Tarli, Parochus ad S. Nicolaum Sàrvàriensem. Grassante peatilentia, ex ægrotorum quibus subserviebat attachabem hausit, ac pie decessit.

Joannes Sellei, Parochus ad Tyrnaviam, in odium fidei a Turcis capite obtruncatus.

Petrus Parrady, Canonicus Posoniensis, in Hungaria a rebellibus hæreticis occisus.

Stephanus Dobys, Canonicus Strigoniensis, in odium fidei crudelissime necatus.

Christianus Otterstetter Ordinis Cisterciensis, ab hæreticis per medium dissectus.

Stephanus Jòsa, in Hungaria Fidei causa trucidatus.

- Jacobus Szalay, dum peste infectis sacra ministaret, eadem vi morbi sublatris.
- Stephanus Stanislaus Györffy, in eodem caritatis officio extinctus.
- Petrus Gnad, Ord. S. Pauli primi Eremitæ Missionarius. Ex eadem causa idem mortis genus oppetiit.
- Franciscus Miho, caram tabidorum gerens, contracta peste gloriosus occubuit.
- Joannes Gellert, cum peste laborantibus sacramenta ministraret, palmam eamdem abstulit.
- Joannes Palugyay, dum lue correptis opem ferret, Galgoczii in Hungaria absuntus.

INDEX RERUM.

A

- A**dhortationes piz quam crebræ in Collegio,
lib. 4. n. 54. & 56.
- A**gricola (Christianus) diœcesim Vormatiensem
lustrat. lib. 3. n. 88.
- A**lbanus (Alexander Cardinalis) Protectorum anti-
quissimus , Collegii curam præcipuam gerit .
lib. 4. n. 13.
- A**lbertus Bavariæ Dux Collegium meditatur Ger-
manico simile , consulitque ea de re S. Ignati-
um . lib. 1. n. 24. Unum ex Alumnis repo-
scit ab Archiepiscopo Moguntino . lib. 3. n. 50.
- A**ltempsius Card. Episc. Constantiensis uni ex
Alumnis lustrationem committit suæ diœcesis.
lib. 3. n. 85.
- A**lumni primi in Collegium recepti . lib. 1. n. 18.
In magma rerum angustia sustentantur a S. Ignat-
io . ibid. n. 29. Bello ingruente distribuun-
tut per domos Societatis . n. 34. Ignatum fo-
co Parentis habent coluntque . n. 28. Alumnis
adduntur Convictores . n. 44. Diversa disci-
plina gubernantur Alumni ac Convictores .
n. 46. Alumnorum pius ardor pestilenti lue-
sæiente . n. 60. Ducendorum funerum prosecu-
tionem suscipiunt , n. 61. Ut Christianis
virtutibus informarentur . n. 62. Quam sedu-
lam darent operam studiis . n. 63. Alumnorum
numerus usque ad Gregorium XIII. n. 71. Qui-

dam in Societatem Jesu transgressi. n. 71. & seq. Quales redirent in Germaniam Alumni. n. 78. Indicantur eorum labores Apostolici. n. 79.

Alumni post instauratum a Gregorib XIII. Collegium. Primus eorum adventus, lib. 2. n. 15. Separantur a Convictoribus, & propriam in domum traducuntur. ibid. n. 17. Admittuntur a Pontifice ad pedis osculum, n. 18. Crescit Alumnorum numerus ad centum. n. 22. Transferuntur ad Palatium S. Apollinaris. n. 23. Templi quoque possessionem capiunt. n. 25. Partem laboris sumunt in Templo saceriendo. n. 32. Sacras cæremonias peragunt magna dignitate in D. Apollinaris. n. 33. Vilia quæque Templi ministeria obeunt. n. 34. Alumni nationis Hungaricæ junguntur Germanis. n. 44. & 45. Qua disciplina Alumni continerentur sub Michaeli Lauretano Rectore. n. 59. & seq. Supplicationes ab iis habitæ anno piaculari 1575. n. 63. Quantus pietatis fervor inter eos exarserit eodem anno. n. 64. Ut laboribus Apostolicis assuefierent. n. 64. Quanta dignitate sacros Ecclesiæ ritus exercerent. n. 67. Cantum ediscunt tum Gregorianum, tum figuratum. n. 68. Quam bene affecti erga Rectorem suum Lauretanum. n. 70.

Alumni hujus temporis commodius habitant, lib. 4. n. 4. Eorum cubicula, ibid. n. 5. Indumentum. n. 16. Quam propria eorum compositio & gravitas Ecclesiastica. n. 17. Numerus Alumnorum. n. 20. Quo pacto fiat Alumnorum delectus. n. 21. Quid præcipue spectetur in admissionibus. n. 22. Quibus conditionibus ac-

cersantur Romam. n. 25. Novitiatus. n. 26.
 Juramenta quæ præstare jubentur. n. 28. Fiunt
 Sacerdotes titulo Sacrarum Missionum. n. 34.
 Qui digni sunt creantur Doctores. n. 35. Di-
 scesori adeunt Summum Pontificem. n. 36.
 Quia cærenonia e Collegio discedant. n. 37.
 Redire jubentur in patriam via breviore. n. 38.
 Alumnis omnia necessaria gratis subministran-
 tur. n. 39. Qualis eorum vietus sit. n. 40.
 Ut plectantur errata. n. 41. Quas frequentent
 scholas. n. 43. Quibus studiis dent operam.
 n. 47. Quot ad studendum stimuli. n. 48.
 & seq. Pietatis officia. n. 52. & seq. Can-
 tum Gregorianum ediscunt, & exerceant. n. 58.
 Itemque sacros Ecclesiæ ritus. n. 59. Ut ad
 concionandum exerceantur. n. 62. & seq. Ani-
 mi relaxations iis permissæ. n. 66. & seq.
 Honor Alumnis deferri solitus in Sacello Pon-
 tificio. n. 70.

Alumni munere aliquo aut præfectura insigniti.
 Bibliothecarius. lib. 4. n. 7. Editui duo. ibid.
 n. 12. Magister ac Ductor Tironum. n. 27.
 Bidelli quos vocant Scholarum. n. 50. Præfe-
 tri cantus. n. 58. Cæreniarum Magister
 cum Socio adjutore. n. 59.

Anisius (Michael) cum magno populi assensu
 concionatur Monachii. lib. 3. n. 54.

S: Apollinaris palatum Collegio traditur. lib. 4.
 n. 23. Mox etiam Templum. ibid. n. 24. Tem-
 pli hujus Historia a suis initiis. n. 26. Repur-
 gatur Templum ornaturque n. 31. Diruitur,
 ac novum ex integro excitatur. lib. 4. n. 12.
 Apostoli e Collegio plures initio, deinde plures
 Episcopi. lib. 3. n. 2.

- Aquaviva (Vén. Rödulphus) pietatem inter Alum-
nos exempli promovet . lib. 1. n. 161.
- Aquaæ Virginis duæ unciaæ Collegio attributa .
lib. 2. n. 28.
- Ara S. Ignatio dictata in æde Apollinaris . lib. 1.
n. 38.
- Arator (Stephanus) cum hæreticis saepe congre-
ditur , semper victor . lib. 1. n. 75.
- Ardulphus (Joannes) Vindicias Collegii scri-
bit . lib. 3. n. 140.

B

- Backes (Andreas) reformat Monasterium Met-
tense . lib. 3. n. 57.
- Bartzius (Fridericus) egregie rem gerit Bruns-
bergæ . lib. 3. n. 110.
- Bavariam Alumni excolunt . lib. 3. n. 58. & seq.
- Bellajus (Joannes Cardinalis) præclare de Colle-
gio meretur . lib. 1. 41.
- Bellii (Gualterii) pietas , & mors in officio cha-
ritatis , lib. 3. n. 114.
- Bellum inter Paulum IV. Pontificem & Philip-
pum Hispaniæ Regem . lib. 1. n. 34. Belli
exitus . ibid. n. 43.
- Benedictus XIII. Alumnos Collègii laudat à com-
positione & modestia . lib. 4. n. 18.
- Benedictus XIV. de Collègio ac Templo S. Apol-
linaris insigniter meritus . lib. 4. n. 12.
- Binsfeldius (Petrus) Brumiense oppidum ac Mo-
nasterium reformat . lib. 3. n. 33. & seq.
- Ejus litteræ ad Lauretanum de negotio Bru-
miensi . ibid. n. 35. Scribit ad sodales episto-
lam paræneticam , n. 36. Evocatur Treviros ,

- & fit Episcopus, Vicariusque Archiepiscopi.
 n. 38. Quædam de ejus virtutibus & doctrina.
 n. 39.
- Blyssemius (Henricus) gestis in Societate magistratibus, & libris editis clarus. lib. 1. n. 74.
- Borgia (S. Franciscus) creaturæ Præpositus Generalis Societatis. lib. 1. n. 55. S. Pio V. Pontifici carus. ibid. n. 59. Comædias vetat Convictoribus. n. 65. Easdem postea permittit. n. 68.
- Brigantium, oppidum Anabaptistarum furore corruptum. lib. 3. n. 84.
- Bulla Julii III. de erectione Collegii. Post lib. 1. pag. 89.
- Bulla Gregorii XIII. de Collegii instauratione. lib. 2. n. 9.
- Bulla de erectione Collegii Hungarici cum assignatione proventuum. lib. 2. n. 42.
- Bulla Constitutionum. Post lib. 2. pag. 159.

C

- Calumniæ contra Collegii famam. lib. 1. n. 31. Renovantur, ac diluuntur. ibid. n. 47. & 50.
- Canisii (Petri) colloquium cum Gregorio Pontifice de rebus Germanicis. lib. 2. n. 4.
- Canonici S. Apollinaris suam Collegio ædem concedunt, lib. 2. n. 24.
- Canonicatus, aliisque Germaniæ dignitates Alumnis facile conceduntur. lib. 4. n. 56.
- Cantus Gregoriani studium in Collegio. lib. 4. n. 58.
- Carbonis (Joannis) Apostolicus labor prope Vienam. lib. 3. n. 77.

- C**ardinalium liberalitas erga Collegium . lib. 1.
n. 11. Hujus rei monumentum . Post lib. 1.
pag. 85. Nova eorumdem beneficentia . lib. 1.
n. 40. Cardinalium Protectorum munus & au-
torites . lib. 2. n. 4. Atque iterum lib. 4.
n. 13.
- S.** Carolus Borromaeus spem de se magnam facit
Collegio sub avunculo Pio IV. lib. 1. n. 48.
- C**ollegium in possessionem immittit Sacerdo-
tii Laudensis . lib. 2. n. 36.
- C**astorius (Bernardinus) privilegium impetrat pro
Collegii doctoratibus . lib. 3. n. 61.
- C**ervinus (Marcellus Cardinalis) urget Collegii
institutionem apud Julitum Pontificem . lib. 1.
n. 8. Et apud Cardinales . ibid. n. 9. Fit Pon-
tifex , sed brevi excedit . n. 27.
- C**hemnitii Lutherani amara vox de Collegio Ger-
manico . lib. 1. n. 23.
- C**ollegium Germanicum discernitur Pontificis &
Cardinalium sumptu sustentandum . lib. 1. n. 11.
- C**ollegii dies natalis . ibid. n. 22. Ejus prima
sedes . n. 16. Collegii angustiae post obitum
Julii III. n. 27. Collegio adduntur Convi-
tores . n. 44. Aliæ atque aliæ Collegii sedes .
n. 45. Iterum transfertur in aliam sedem .
n. 54. Nova Collegii habitatio . lib. 2. n. 13.
- E**i jungitor Collegium nationis Hungari-
ca . ibid. n. 44. Quale Collegium fuerit Mi-
chaele Lauretano Rector . n. 69. Quanta ejus
opinio in Germania . n. 71. Quanta apud ipsos
hereticos existimatio . n. 72. Collegii novum
adificium multo nunc quam antea commodus .
lib. 4. n. 4. Ejusdem hodie proventus , eorum-
que administratio . ibid. n. 15.

Collegium Romanum augetur Scholis superioribus in gratiam Germanici. lib. 1. n. 57. Opibus etiam atque ædificio amplificatur ob eandem causam. lib. 2. n. 58.

Collegia alia Romæ atque alibi a Gregorio XIII. condita. lib. 2. n. 57.

Comœdiae Convictoribus in Collegio vetitæ. lib. 1. n. 64. Deinde permisæ. ibid. n. 68. Gravis perturbatio per easam comœdiarum exorta. ibid. n. 69. Comœdias nunc Alumni spectant in Seminario Romano. lib. 4. n. 68.

Comensis Cardinalis unus ex Collegii Protestoribus. lib. 2. n. 21.

Conciones sacrae, quibus Alumni exercentur. lib. 4. n. 62. & seq.

Congregationes B. Virginis in Collegio erectæ. lib. 4. n. 54.

Conigius (Baldassar) Concionator excellens, & rebus gestis clarus. lib. 3. n. 55. Quedam ejus acta Landishuti. ibid. n. 56.

Contarellus (Matthæus Cardinalis) augendum opibus atque ædificio Collegium Romanum curat. lib. 2. n. 58.

Convictores in Collegium inducti. lib. 1. n. 44. Ingens eorum numerus, & præclara conditio. ibid. n. 47. Actiones comedicas edunt. Offensio inde orta. n. 64. Eorum aliqui transeunt in Seminarium Romanum. n. 66. Reddi sibi actiones scenicas postulant, atque impetrant. n. 67. Facinus per eam occasionem admissum. n. 69. Agitur de removendis a Collegio Convictoribus, sed nullo effectu. n. 70. Separantur ab Alumnis, ac Seminario Romano addicuntur. lib. 2. n. 16. & 17.

Cortesonus (Jacobus) Collegii Rector. lib. 1. n. 66.
Cubicula Alumnorum. lib. 4. n. 5.

D

- D**isputationes Alumnorum variæ. lib. 4. n. 48.
 Honoratores quædam ex merito decerni soli-
 tæ, ibid. n. 50.
Divi nationum, quibus Collegium constat, Pa-
 troni. lib. 4. n. 32.
Doctoratus Collegii in Controversiam vocati.
 lib. 3. n. 60. **Privilegium Imperiale** de iis.
 ibid. n. 61.
Doctores laureati cæteris operariis in Germania
 utiliores. lib. 3. n. 7.
Drumius (Martinus) in aula Bavaria Consilia-
 riū & Concionator. lib. 3. n. 52.
Duirrus (Jacobus) paræciam suam ab hæretico-
 rum contagione servat immunem. lib. 3. n. 42.

E

- E**der (Bernardus) Collegio Germanico, & Gre-
 gorio XIII. gratum se præbet. lib. 3. n. 101.
Egloffius (Joannes) Grammaticam docet in Semi-
 nario Eichstadiensi. lib. 3. n. 100.
Eichstadiensis Episcopus Seminarium suum Alum-
 nis administrandum tradit, lib. 3. n. 99. & 100.
Eisfeldiam Alumni excolunt. lib. 3. n. 6. & seqq.
 Res gestæ in Eisfeldia lue sœviente. ibid. n. 14.
Elgardus (Nicolaus) Eisfeldiam excolit. lib. 3.
 n. 6. Fit Episcopus Suffraganeus Erfordiæ.
 ibid. n. 17. Multiplices ejus molestiæ ab hæ-
 reticis. n. 18. Concionari pergit quamvis pro-
 hi-

- hibitus. n. 19. Episcopalia exercet. n. 20.
 Ejus litteræ ad Cardinalem Comensem. n. 21.
Eltzius (Jacobus) Archiepiscopus & Elector Tre-
 virensis. Alumnos adhibet ad suam excelen-
 dam diæcesim. lib. 3. n. 32. & seqq. Ejus
 mors. ibid. n. 45.
Ensisheimii Collegium Societatis conditur Alum-
 ni unius opera. lib. 3. n. 108.
Episcopi Germaniæ Evangelicos operarios e Col-
 legio depositunt. lib. 3. n. 4.
Erfordiæ Alumni strenue laborant pro fide Ca-
 tholica. lib. 3. n. 17. & seq. Iterum. n. 26.
 & seq.
Eringius (Nicolaus) reformat Breviarium Tre-
 virensse. lib. 3. n. 41.
S. Eustratii & Soc. MM. dies festa magno ap-
 paratu celebratur in S. Apollinaris. lib. 4.
 n. 63.
Examen quotannis in Collegio duplex. lib. 4.
 n. 49. Examen de cantu. ibid. n. 58.
Exercitia spiritualia quovis anno Alumni obeunt,
 lib. 4. n. 57.

F

- Fabritius (Adamus) Eloquenziæ Præceptor in**
 Seminario Eichstadiensi. lib. 3. n. 100.
Fabritius (David) rem egregie gerit Hasburgi.
 lib. 3. n. 105. & seq.
Ferdinandus Romanorum Rex selectos Juvenes in
 Collegium mittit. lib. 1. n. 25. Ejus libera-
 litas erga Collegium & Societatem. ibid. n. 30.
Ferdinandi II. Imperatoris Privilegium de Col-
 legii doctoratibus. lib. 3. n. 61.

Tom. II.

Z

Ferdinandus Archidux uno ex Alumnis utitur ad subigendos Brigantinos Anabaptistas. lib. 3. n. 83.

Fischerus (Bartholomæus) Collegio Georgiano præst Ingolstadii. lib. 3. n. 58. Ejus litteræ ad sodales. ibid. n. 59. Fis Canonicus Ratisbonensis. n. 60.

Fischerus (Joannes) in Diæcesi Herbipolensi Parochus indefessus. lib. 3. n. 102.

Florschutzius (Nicolaus) paræciam amplam administrat in Herbipolensi Diæcesi. lib. 3. n. 101.

Frusius (Andreas) primus Collegii Rector. lib. 1. n. 16. Ut Alumnorum disciplinam temperaret. ibid. n. 31. Ejus mors. n. 38.

G

Gentili (Antonius Xaverius Cardinalis) aram excitat SS. Martyrum Primi & Feliciani in Templo S. Stephani in Monte Cælio. lib. 2. n. 47.

Ghislerii ac Bonelli S. Pii V. consanguinei in Collegio Convictores. lib. 1. n. 56.

Gibbonus (Joannes) e Canonico Bonnensi Jesuita multis nominibus clarus. lib. 1. n. 76.

Gothardus (Georgius) pietatis ac doctrinæ documenta præbet Pataviæ. lib. 1. n. 79.

Gratiarum solemnes actiones in Collegio institutæ pro acceptis beneficiis. lib. 2. n. 12.

S. Gregorii VII. litteræ ad Olaum Norvegiz Regem. lib. 4. n. 2.

Gregorius XIII. novus Collegii Fundator merito appellatus. lib. 2. n. 1. Omissa Turcici belli cura, vertit se ad sananda Germaniæ vulnera.

ibid. n. 3. Collegii Germanici instaurationem decernit. n. 5. Rem Jesūtis committit. n. 6. Scribit ad Germaniæ Principes, & legationem ad eos mittit. n. 8. Bullam edit de novo Collegio. n. 9. Gregorii liberalitas in adornanda Collegii domo. n. 13. Collegium invisit. n. 18. Palatum S. Apollinaris Collegio tradit. n. 23. Mox etiam Templum. n. 24. Alios Collegio fundos assignat. n. 36. & 37. Alia quædam ejus beneficia. n. 38. Villam suburbanam emit pro Collegio. n. 39. Collegio Cardinales quinque Protectores imponit. n. 40. Collegium condit nationis Hungaricæ cum sua dote. n. 41. & 42. Idque Germanico jungit in eadem domo. n. 45. Bullam edit Constitutionum. n. 52. Moritur eique etiam nunc Alumni justa persolvunt. n. 54. Quanta benevolentia Alumnos complectetur. n. 53. Largitiones Indulgentiarum ab eo factæ Collegio. n. 56. Collegia alia ab eodem condita. n. 57. Ut Collegium Romanum amplificaverit in gratiam Germanici. n. 58.

Gropperus (Gaspar) Legatus Pontificis ad Germaniæ Principes per causam Collegi. lib. 2. n. 8.

Guillelmus Bavariæ Dux unum ex Alumnis poscit ad ministerium sacelli aulici. lib. 3. n. 66.

Eius acta approbat, ac defendit, ibid. n. 72.

Guilienfeltus (Maternus) pietatem serit inter milites. lib. 3. n. 44.

Guisonius (Ursmarus) Collegiæ Rector. lib. 1. n. 39.

H

Heidenus (Henricus) Canonicus Trevirensis in Collegium se recipit. lib. 3. n. 47.

Helfensteinius (Georgius) ad Pontificem legatus. lib. 3. n. 49.

Herzæus (Jacobus) in Eisfeldia operarius. lib. 3. n. 8. Audax hæretici cujusdam facinus adversus eum. ibid. n. 9.

Heysius (Joannes) Philosophiam docet in Seminario Eichstadiensi. lib. 3. n. 100.

Hirlinæus (Joannes) publico Gymnasio præst Ensishemii, idque postea Societati concedit. lib. 3. 108.

Hoffmannus (Ætherius) præclare rem gerit Moguntiæ. lib. 3. n. 25.

Ab Homburg (Daniel) Archiepiscopus & Elektor Moguntinus Alumnos evocat in suam diœcesim. lib. 3. n. 5.

Hortmannus (Sebastianus) ad Catholicam fidem transgressus, eam mira constantia retinet. lib. 3. n. 110.

Hortulanus (Felix) Paræciam cum laude administrat Treviris. lib. 3. n. 40.

I

Jesuitæ in Collegio degentes, eorumque officia. lib. 4. n. 14.

S. Ignatii curæ de Germania, Luthero contra Ecclesiam debaccante. lib. 1. n. 1. & seq. Quamdam Collegii Germanici imaginem sibi adumbrat. ibid. n. 5. Ejus colloquium cum Cardinali Morono. n. 6. Collegii conficiendi

- negotium suscipit. n. 7. Ignatio ejusque Ordini committitur Collegii erigendi & administrandi provincia. n. 12. Leges Collegii scribit Ignatius. n. 15. Collegium in summis angustiis sublevat, ac tuetur. n. 29. Missos a Ferdinando Romanorum Rege juvenes recipit in suam Societatem. n. 30. Ejus de statu Collegii litteræ ad Petrum Canisium. n. 33. Bello ingruente Alumnos per varia sui ordinis domicilia distribuit. n. 34. Ignatii mira constantia in tuendo Collegio adversus omnes humanas rationes. n. 35. Quoddam ejus yaticinium de futura Collegii sorte. n. 36. Mors S. Ignatii. n. 37. Eum Parentis loco Alumni habent, coluntque singulari pietate. n. 38.
- Imago B. Mariæ Virginis clara miraculis in porticu S. Apollinaris.** lib. 2. n. 29.
- Imagines virorum illustrium per parietes Collegii appensæ.** lib. 4. n. 9.
- Immunitas ab omni vestigali Collegio attributa.** lib. 2. n. 38.
- Indulgenterie Collegio concessæ.** lib. 2. n. 56.
- Joannes III. Sveciæ Rex Operarios Evangelicos poscit a Pontifice.** lib. 3. n. 117. Catholicæ Religioni favet impense. ibid. n. 119. Ejurat hæresim, at quædam sibi a Pontifice concedi postulat. n. 120. Rejiciuntur ejus postulata. n. 121. Rex Possevinum Pontificis Legatum recipit cum magno honore. n. 125. Repulsam ægre fert, atque omnia bene cœpta rescindit. n. 128. & seq.
- Josephus II. Imperator Collegium humanissime invisit.** lib. 4. n. 72.
- Julius III. Collegii Germanici institutionem com-**

probat. lib. 1. n. 8. **Quingentos aureos** prōmittit ad ejus sustentationem. ibid. n. 11. Bullam edit de institutione Collegii. n. 13. Juramenta quæ olim Alumni præstabant. lib. 1. n. 21. Quæ modo præstant. lib. 4. n. 28. Quale illud sit de non amplectendo statu religioso. ibid. n. 29.

L

Lainius (Jacobus) Societatis Præpositus Generalis penuria Collegerii sublevat. lib. 1. n. 39. Ei Convictores diversarum gentium adjungit. ibid. n. 44.

Lateranenses Canonicī litem Collegio intentant de Templo S. Stephani in monte Cælio, lib. 2. n. 51.

Lauretanus (Michael) Collegio Rector imponitur. lib. 2. n. 14. Alumnos dividit a Convictoribus, traducitque propriam in domum. ibid. n. 17. Palatum impetrat S. Apollinaris. n. 23. Mox etiam Templum. n. 24. Templum squallens repurgat ac reficit. n. 31. Lauretani quæ fuerit gubernandi ratio. n. 59. Immorigeros e Collegio dimittit. n. 60. Pietatis primam curam gerit. n. 61. Alumnos ad Apostolatum informat. n. 64. Studia litterarum promovet. n. 66. Sacris Ecclesiæ ritibus insistit. n. 67. Quale Collegium reliquerit. n. 69. Alumnorum mira erga Lauretanum benevolentia. n. 70. Nec mortuo carere sustinent.. ibid.

Lauretani litteræ consolatoriae ad Walramum Tumerum. lib. 3. n. 74.

- L**egatum Petri Pazmanii Cardinalis pro Alum-
nis Hungarisi . lib. 4. n. 36.
- L**egatum Hugonis ad Orsbeck Archiepiscopi Tre-
virensis pro Odøo S. Apollinaris . lib. 4. n. 61.
- L**eges Collegii ab ipso S. Ignatio conscriptæ .
Post lib. 1. pag. 97. Leges alias Collegio
præscribunt Cardinales Protectores . lib. 2. n. 21.
- L**eges Gregorianæ non adstringunt conscienc-
tiam . ibid. n. 53.
- L**indener (Guillelmus) paræciam Vilmarinam ad-
ministrat in Trevirensi Diœcesi . lib. 3. n. 40.
- L**ingua tantum Italica aut Latina Alumnis per-
missa . lib. 4. n. 14.
- L**udi Alumnis permissi in suburbano . lib. 4.
n. 67.
- L**utheri calumniæ contra Pontificem & Urbem
Romam . lib. 1. n. 3.

M

- S**s. **M**artyrum corpora in Divi Apollinaris æde
recondita . lib. 2. n. 28. Alia in templo S. Ste-
phani in monte Cælio . ibid. n. 47.
- M**ercurianus (Everardus) fit Præpositus Genera-
lis Societatis , eique Collegii instaurandi cura
committitur a Pontifice . lib. 2. n. 6.
- M**iletus (Vitus) egregie rem gerit in aula Mo-
guntina . lib. 3. n. 22. Scribit de se , ac de
aliis Alumnis ad Cardinalem Comensem . ibid.
n. 24. Ejusdem acta Erfordiæ . n. 27. Libel-
lum maledicuum scripto confutat . n. 28. Socie-
tatis quoque famam defendit . n. 30.
- M**illerus (Jacobus) Constantiensis Urbis Visita-
tor offendit apud Archiducem Ferdinandum .

- lib. 3. n. 81. Purgat se, ab eoque in gratiam recipitur. ibid. n. 83. Ejus expeditio ad Brigantinos, & operæ fructus. ibid. n. 84. Tam Diocesim Constantiensem lustrat. n. 85. Pericula quæ adiit, ac superavit. n. 87. Milonius (Nicolaus) in Sveciam missus. lib. 3. n. 122. & seqq. Moguntinam Diocesim Alumni excolunt. lib. 3. n. 5. & seqq. Monachi in Collegium recipiuntur. lib. 4. n. 19. Eorum numerus. ibid. n. 23. Montani (Laurentii) luctuosa defectio in Svecia. lib. 2. 137. Moronus (Joannes Cardinalis) agit cum S. Ignatio de Collegio excitando. lib. 1. n. 6. In eamdem deliberationem pertrahit Julium III. Pontificem. ibid. n. 8. Idem persuadet Cardinalibus. n. 9. Ejus oratio in Consistorio. n. 10. Gregorium XIII. incendit ad Collegium instaurandum. lib. 2. n. 5. In Concilio Tridentino urget decretum de Seminariis Episcopalicibus proposito Collegii Germanici exemplo. lib. 1. n. 26. Murarius (Lucas) in Eisfeldia Parochus direvexatur ab haereticis. lib. 3. n. 15.

N

- Nationum discrimina inter Alumnos. lib. 4. n. 31. Nicolaus V. Templum reficit S. Stephani in monte Cælio. lib. 2. n. 49. Norvegus (Laurentius) in Sveciam mittitur. lib. 3. n. 118. Scholis Stockholmiensibus Re-

- Etor imponitur, & Seminarium apertit. ibid.
n. 119. Regno discedit. n. 131.
Novitii a Veteranis in Collegio discreti. lib. 4.
n. 6. Novitiatus ad annum producitur. ibid.
n. 27.

O

- O**dæum S. Apollinaris quale sit. lib. 4. n. 61.
Officia divina ab Alumnis celebrari solita. lib. 4.
n. 60.
Ogilbenus (Petrus) Parochus in Diœcesi Tridentina. lib. 3. n. 113.
Olomucii atrox discordia ex electione duorum
Episcoporum. lib. 3. n. 89. Discordia exitus.
ibid. n. 98.
Orationis studium quo Alumni tenebantur sub
Lauretano. lib. 2. n. 62.
Oratiuncula in Sacello Pontificio. lib. 4. n. 63.
Ab Orsbeck (Hugo) Elector Trevirensis Legatum
relinquit pro Odæo S. Apollinaris. lib. 4. n. 61.
Orth (Adamus) disputat cum Lutherano insigne,
cumque confundit. lib. 3. n. 63. Ejus
virtus eluet inter, Canonicos Ratisbonenses.
ibid. n. 65.
Osnabrigi omnia Catholicæ Religioni adversa.
lib. 3. n. 105.

P

- P**arochus S. Apollinaris nullam potestatem gerit intra Collegium. lib. 2. n. 25.
Paulus IV. Pontifex Collegio laboranti nihil
præbet. lib. 1. n. 28.

- S. Pauli Eremitæ amoventur a Templo S. Stephani in monte Calio. lib. 2. n. 43. Ut Tempulum istud possederint, ibid. n. 49. Ut prædiuum aquisierint S. Mariz in Celsano. n. 50. Paulouschius (Stanislaus) eligitur Episcopus Olomucensis. lib. 3. n. 97. Eius severitas contra alium Alumnum veneficii convictum. ibid. n. 98.
- Pazmanii (Petri Cardinalis) Legatum pro Alumnis Hungar. lib. 4. n. 36.
- Peculium quoddam Alumnis fere necessarium. lib. 4. n. 45.
- Peruscus (Jo. Baptista) primus Seminarii Romani Rector. lib. 1. n. 53.
- Pettingerus (Christophorus) præ cunctis Canonicis carus Episcopo Pataviensi. lib. 3. n. 80.
- Philipponi (Joannis) ambitio impotens, malæ artes, exitus luctuosus. lib. 3. a n. 90, ad 98.
- Piacuta pro Alumnis vita functis. lib. 4. n. 55.
- Pistorius (Joannes) in Collegium veniens sua omnia dividit inter pauperes. lib. 2. n. 15.
- Pietatis officia Alumnis præscripta. lib. 4. n. 52.
- Pietas præcipua erga B. Virginem. ibid. n. 54.
- Pius IV. bene de Collegio meretur. lib. 1. n. 49.
- Collegium ipsum invisit, ejusque famam contra obrectatores tuetur. ibid. n. 51. Condit Seminarium Romanum, traditque Societati. n. 53.
- S. Pius V. eligitur Pontifex. lib. 1. n. 55. Collegii lætitia ob eam rem. ibid. n. 56. Convictores consanguineos suos manere in Collegio jubet. n. 57. Nonnulla beneficia defert Collegio. n. 58.
- Poenæ quibus Alumnorum errata plectuntur. lib. 4. 4*.

Possevini (Petri) celebris expeditio in Sveciam
a suis initiiis usque ad exitum . lib. 3. n. 116.
& seqq.

Præfecti Alumnorum , eorumque manus . lib. 4.
n. 6.

Przdia quædam Collegio attributa . lib 2. n. 36.
& 37.

S. Primi & Feliciani MM. corpora in æde
S. Stephani . lib. 2. n. 47.

Privilegium Collegio concessum a Philippo Mi-
spaniarum Rege . lib. 2. n. 38.

Privilegium Imperiale Ferdinandi II. de Colle-
gii doctoratibus . lib. 3. n. 61. Ejus exem-
plum . Post lib. 3. pag. 255.

Q

Quadrantius (Fabianus) in aula Polonica Con-
cionator , & Reginæ a confessionibus . lib. 1.
n. 77.

R

Rabus (Justus) multarum vir litterarum , Sigis-
mundi Poloniae Regis Confessarius . lib. 1. n. 77.

A Reitenau (Wolfgangus Theodoricus) Archiepi-
scopus Salisburgensis sex candelabra argentea
dono mittit Collegio . lib. 3. n. 112.

Relaxationes animi Alumnis permissæ . lib. 4.
n. 66. & seq.

Rodulphus Imperator Alumnorum opera utitur
ad tuitionem Religionis . lib. 3. n. 76.

Romæ prima ponuntur Collegiorum exempla .
lib. 4. n. 1.

Romæus (Sebastianus) Collegii Rector paulo indulgentior. lib. 1. n. 67. Amovere nititur e Collegio Convictores. ibid. n. 70.

S

S. Sabbæ Monasterium, ejusque historia a suis initiis. lib. 2. n. 10. & seq.

Sacellum Pontificium Alumni adeunt, in eoque honorem præciputum ferunt certis diebus. lib. 4. n. 69.

Sacramentorum frequentia Alumnis præscripta. lib. 4. n. 53.

Saliceus (Joannes) paræciam Polchemensem sedulo administrat. lib. 3. n. 40.

Salis quædam portio Collegio attributa. lib. 2. n. 38.

Scheffartus a Merode (Adrianus) Canonicus Trevirensis, idemque Alumnus, & ad Pontificem Nuntius. lib. 3. n. 46. & seq.

A Schoneburgo (Joannes) creatur Archiepiscopus & Elector Trevirensis. lib. 3. n. 45.

Schnegasius (Simon) Grammaticam docet in Seminario Eichstadiensi. lib. 3. n. 100.

Scholæ Vaticana & Lateranensis Collegiorum prima rudimenta. lib. 4. n. 1.

Scholasticæ Alumnorum exercitationes. lib. 4. n. 48.

Schutzius (Jacobus) apud Episcopum Argentinensem mire gratiosus. lib. 3. n. 109.

Secman (Gothardus) Parochus Brixinensis. lib. 3. n. 113.

Seminaria Episcopalia originem suam debere Collegio Germanico. lib. 1. n. 26.

- Seminarii Romani ortus ex Collegio Germanico, lib. I. n. 52. Primi in eo Convictores ex eodem Collegio. ibid. n. 66.
- Sigismundus Sveciæ Regis filius, ad conciones hæreticorum trahitur a patre. lib. 3. n. 130. A matre catholice educatur. ibid. n. 133.
- Sixtus V. partem attributi census Collegio admitt. lib. 2. n. 11.
- S. Stephanus Hungariæ Rex quale Templum Romæ condiderit in honorem S. Stephani Protomartyris. lib. 2. n. 46.
- S. Stephani Templum in monte Cælio Collegio tribuitur. lib. 2. n. 42. Templi hujus historia a suis initiis. ibid. n. 46. & seq.
- Stobæus (Georgius) egregie desudat Græcii, deinde fit Episcopus Lavantinus. lib. 3. n. 113.
- Stockholmia scholis publicis præficiuntur Magistri Catholici. lib. 3. n. 119. Et Seminarium apertur Catholicæ Juventutis. ibid. n. 120.
- Studia quibus Alumni operantur. lib. 4. n. 47.
- Svecica expeditio a suis initiis usque ad exitum. lib. 3. n. 116. & seq.
- Supplicationes ab Alumnis habitæ anno piaculari 1575. lib. I. n. 63.
- Surius (Laurentius) Lubecæ Canonicus omnia experitur adversa. lib. 3. n. 103. Pontificiam auctoritatem intrepidè defendit. ibid. n. 104.

T

- Tectonius (Jacobus) egregie concionatur Confluentibus. lib. 3. n. 40.
- Telecius (Joannes) Decanus Ecclesiæ Olomucensis. lib. 3. n. 90. Eligitur Episcopus. Ejus

- ad Lauretanum litteræ de sua electione. ibid.
n. 93. Moritur ex veneno. n. 95. & 96.
Thyraeus (Hermannus) doctrina prudentiaque
præstans. lib. 1. n. 76.
Tilliūs (Guillelmus) Canonicus & Parochus Con-
fluentinus hospitalitatem exercet. lib. 3. n. 43.
Titulus Cardinalitus S. Apollinarii suppressus.
lib. 2. n. 23.
Trevirensim Diœcensem Alumni excolunt. lib. 3.
n. 32. & seq.
Truchses (Otho Cardinalis) hortatur S. Ignatium
ut Collegii curam dimittat. lib. 1. n. 35. Idem
postea Gregorium XIII. incendit ad Collegium
instaurandum. lib. 2. n. 3. & 5.
Tumlerus (Walramus) præficitur sacello aulico
Ducis Bavariae. lib. 3. n. 67. Depravata om-
nia reperit. ibid. n. 68. Omnia instaurat Re-
mano more. n. 69. & seq. Multorum incurrit
invidiam, sed in proposito permanet. n. 75.
Turnerus (Robertus) eloquentiam doceat Ingol-
stadii, librosque plures edit in lucem. lib. 3.
n. 62.
Tusculana Alumnorum profectio. lib. 4. n. 71.
Tyrolensem provinciam Alumni excolunt. lib. 4.
n. 113.

V

- Valeudinarium Collegii. lib. 4. n. 11.
Varsevicius (Stanislaus) in Sveciam proficisci-
tur. lib. 3. n. 118. Offendit apud Regem, &
quare. ibid. n. 130. Regno discedit. n. 132.
Vastanense Monasterium in Svecia sacrorum mi-
nisterio recreatur. lib. 3. n. 134..

- V**eilhammer (Christophorus) Eisfeldiam excusat.
lib. 3. n. 5. & seq. Ejus ad Collegii sodales
litteræ. ibid. n. 10. Transit in Bavariam. n. 50.
Straubingz rem catholicam curat. n. 51.
- V**einreichius (Martinus) in Eisfeldia Parochus
rem gerit egregie. lib. 3. n. 11. Ejus castitas
experimento probata. ibid. n. 12. Moritur in
tabidorum obsequio. n. 13.
- V**estes Alumnorum variz. lib. 4. n. 16.
- V**ictoria (Thomas) Musicæ artis Magister insi-
gnis. lib. 2. n. 16.
- V**iennæ adhibentur Alumni ad religionem pro-
pugnandam. lib. 3. n. 76.
- V**illa suburbana ad Alumnorum relaxationem.
lib. 2. n. 39. Ut eam Alumini frequentent.
lib. 4. n. 67.
- V**illarius (Joannes) ab haereticis interficitur in
odium Fidei. lib. 3. n. 115.
- U**lnerus (Laurentius) Molshemiensis oppidi Pa-
rochus. lib. 3. n. 109.
- V**ogellius (Joannes) Theologiam tradit in Semi-
nario Eicstadiensi, simulque paræciam rusti-
canam administrat. lib. 3. n. 100.
- V**oltzius (Georgius) Dicecesim Vormatiensem
lustrat cum Episcopo. lib. 3. n. 88.

ERRATA

Pag.	lin.	
16	10	insula
29	8	Germaniam
31	6	videretus
ib.	24	fastitasse
43	29	libertate
86	8	annum
239	18	tradituros
243	12	ergo
314	21	bovum
290	11	contra

CORRIGE

insula	inſula
Germaniam	Germania
videretur	videretur
fastitasse	fastitasse
libertate	libertatem
anno	anno
tradituros	tradituros
erga	erga
bovum	bovus
contra	coram

ADDENDA AD TOMUM I.

Pag. lin.

27	3	divinari
24	23	Cordara,
ib.	22	compeceret, illum
39	21	comparare
ib.	22	anteferre
42	3	ubi postquam
45	5	MDCCLXXIV.

divinare	divinare
Cordara;	Cordara;
atque illum,	atque illum,
quo compeseret,	quo compeseret,
monebat	monebat
anteferre	anteferre
comparare	comparare
ubi auctor postquam	ubi auctor postquam
MDCCLXXIV.	MDCCLXXIV.

